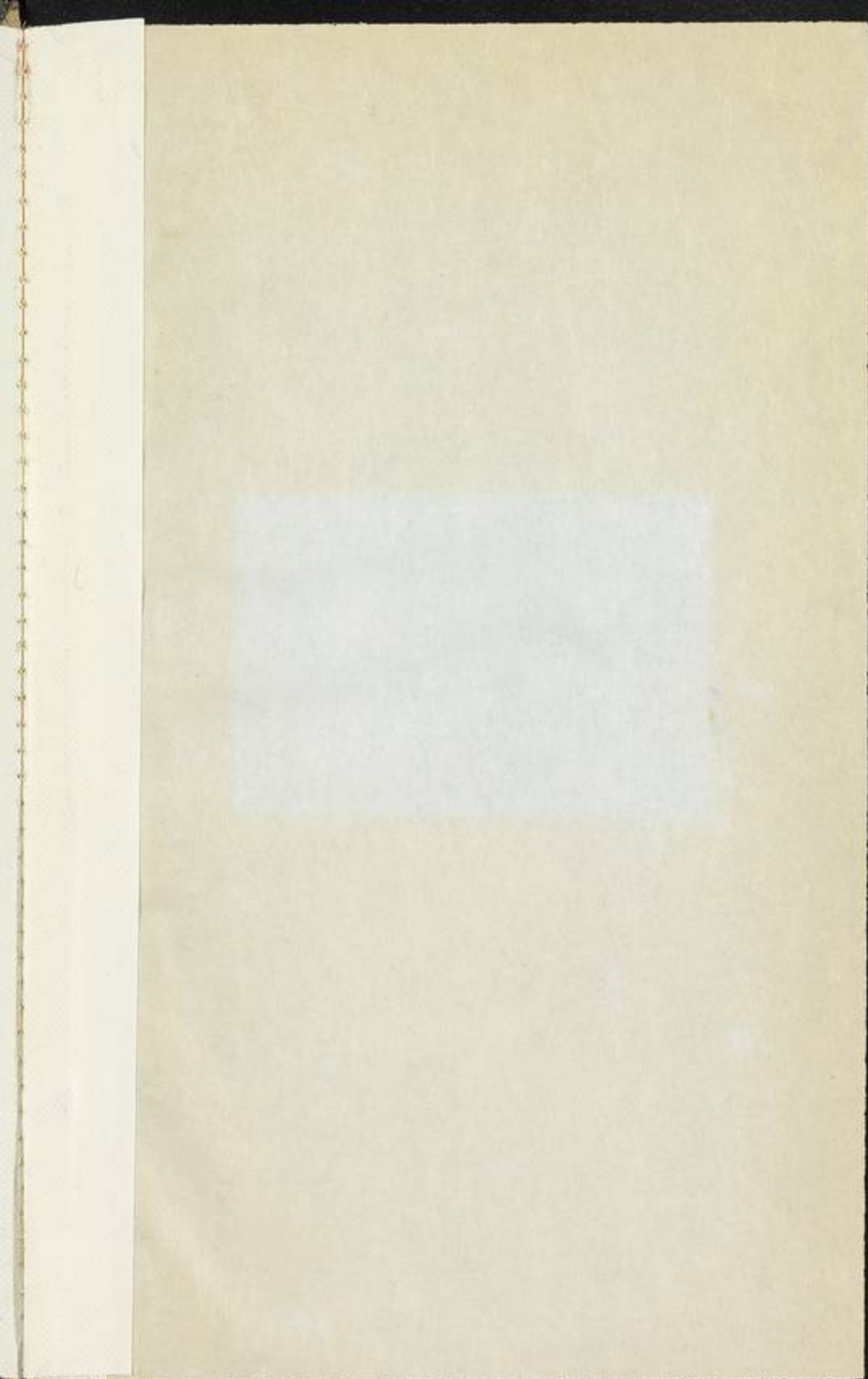
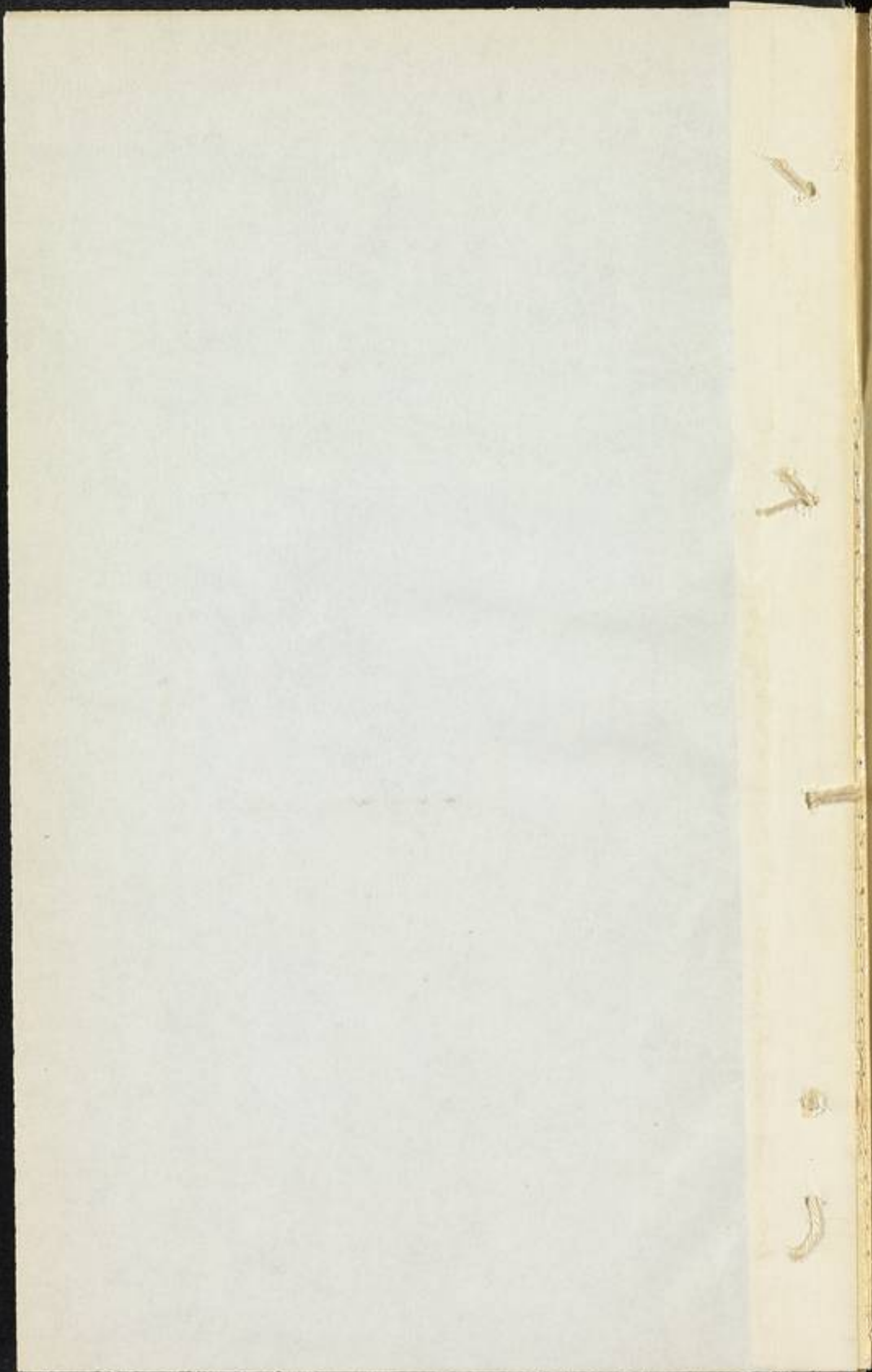

LIBRARY
OF
PRINCETON UNIVERSITY

MÉTHODE MODERNE
D'ARABE PARLÉ MAROCAIN

* *

L'ARABE PAR L'IMAGE

TEXTES ETHNOGRAPHIQUES

par

HENRY MERCIER

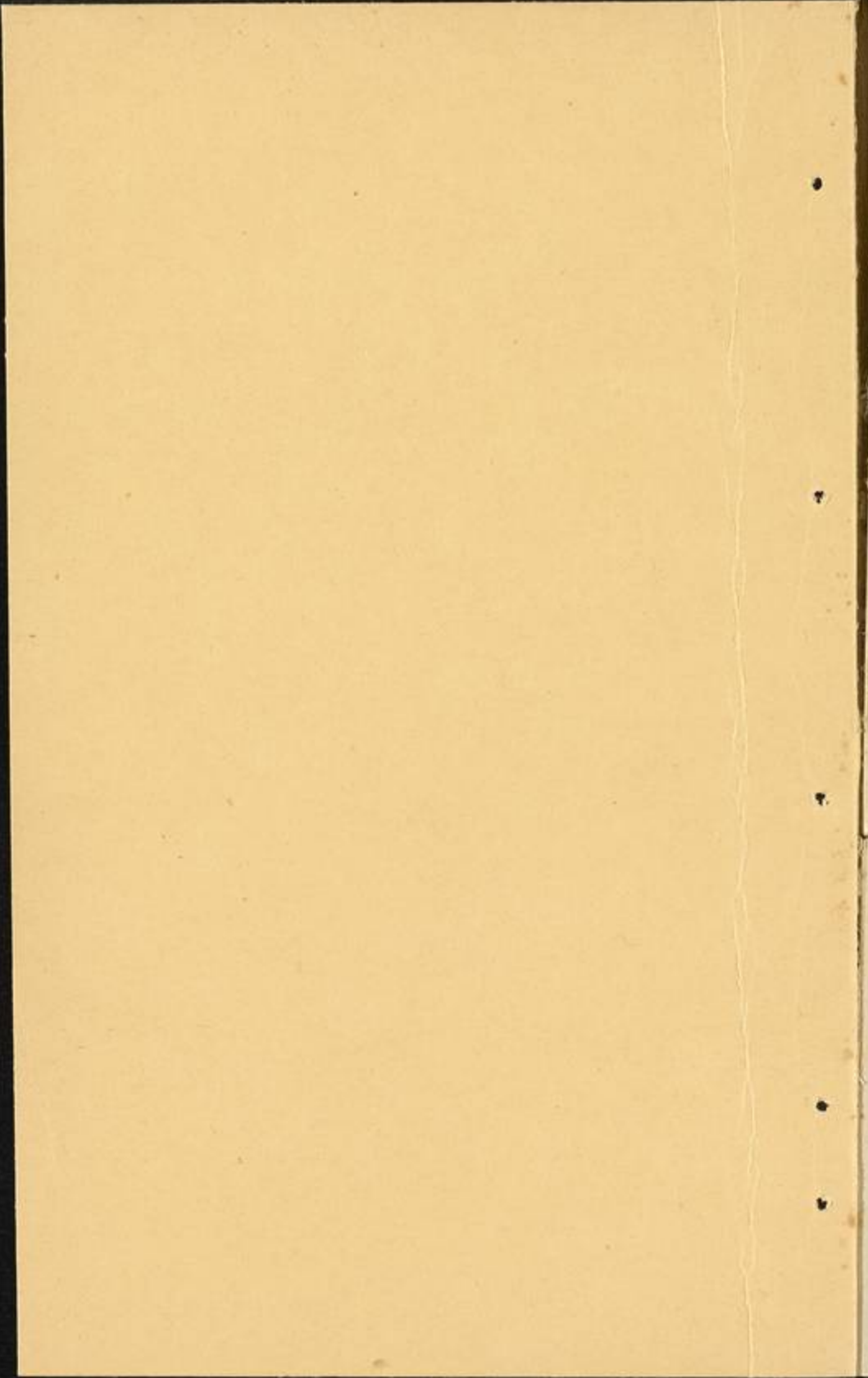
Illustrations de Jacques Sire

R A B A T

Les éditions la porte
2, Rue Hugo d'Herville

1946

MÉTHODE MODERNE
D'ARABE PARLÉ MAROCAIN

* *

DU MÊME AUTEUR

VOCABULAIRES ET TEXTES BERBERES
DANS LE DIALECTE DES AIT-IZDEG
(Editions Céré, Rabat, 1937)

METHODE MODERNE D'ARABE PARLE MAROCAIN
* Grammaire Arabe
Exercices, corrigé des exercices, lexique
(Les éditions la porte, Rabat 1945)

METHODE MODERNE D'ARABE PARLE MAROCAIN
* * * Dictionnaire Français-Arabe
(Les éditions la porte, Rabat 1945)

EN PREPARATION

METHODE MODERNE D'ARABE PARLE MAROCAIN
* * * * Dictionnaire Arabe-Français

MÉTHODE MODERNE
D'ARABE PARLÉ MAROCAIN

* *

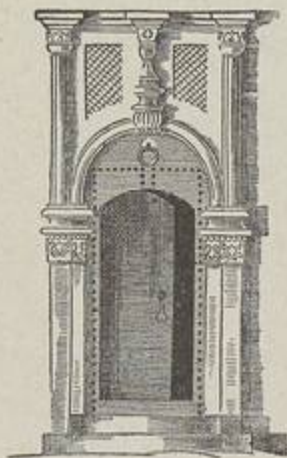
L'ARABE PAR L'IMAGE

TEXTES ETHNOGRAPHIQUES

par

HENRY MERCIER

Illustrations de Jacques Sire

R A B A T

Les éditions la porte

2, Rue Hugo d'Herville

1946

THE BEEHIVE

SYSTEME DE TRANSCRIPTION

Le mode de reproduction des sons employé ici est celui qui a été utilisé dans le premier volume de cette méthode (1) où il est étudié en détail dans la première leçon. Il est résumé ci-dessous.

VALEUR DES LETTRES

- a b d f i j k l m n o p t z*, même valeur qu'en français.
- e*, toujours prononcé comme *eu* dans les mots : peur, eux.
- g*, toujours prononcé comme dans gamin.
- s*, toujours prononcé comme dans sable.
- y*, semi-consonne comme dans yeux.
- š*, correspond à *ch* de cheval.
- u*, correspond à *ou* comme dans coup.
- h*, *j* espagnole ou *ch* allemand.
- h*, *h* légèrement aspiré comme dans le mot anglais here, dans sa prononciation non emphatique.
- h*, *h* très fortement aspiré comme dans le mot anglais horse.
- w*, semi-consonne comme dans le mot anglais west ou le mot français tramway.
- r*, roulé italien.

(1) Méthode Moderne d'Arabe Parlé Marocain, volume 1, (Grammaire, Exercices, Corrigé des exercices, Lexique).

10-12-62 195 (2 vol.)
22785
653
633
2

ğ, r grasseyé français ou de l'argot parisien.

t, t fort.

d, d fort.

s, s fort.

q, k fort des mots Caïd et Cadi (ressemble au caquet de la poule).

' , donne aux voyelles qu'il précède ou qu'il suit un son guttural ressemblant au bêlement de la chèvre (bê..) le b en moins.

o a e i u, o a e i u brefs.

-, indique les voyelles longues.

. placé devant une lettre ce point indique que la liaison ne doit pas se faire.

A l'exception des diphtongues (*wi, wa, wu, wo, ya, ay, yu, yi, iy*) toutes les lettres doivent être prononcées séparément, *bas* par exemple doit se lire basse et non comme le mot français *bas* (2).

Le tiret ne signifie pas qu'il faut, dans la prononciation, couper le mot ; il est uniquement placé pour permettre au lecteur de distinguer facilement les différents éléments morphologiques d'un complexe d'écriture.

Enfin rappelons que l'arabe est la langue des liaisons et des géminées ; les premières doivent être faites sauf dans le cas visé ci-dessus. Les secondes doivent être toujours nettement entendues.

(2) Seul le *h* du pronom affixe *uh* ne se prononce pas. Il n'a qu'une valeur orthographique 1° pour rappeler que dans certains cas le *u* disparaît et se transforme en *h* 2° pour ne pas confondre dans la lecture, ce pronom affixe avec le *u* des verbes conjugués au pluriel.

TABLE DES MATIERES

PREMIERE PARTIE

L'ARABE PAR L'IMAGE

	PAGES
Le matériel de l'écolier	2
L'école	4
La récréation	6
L'homme	8
La tête	10
Les vêtements européens	12
d°	14
Les vêtements marocains	16
d°	18
d°	20
d°	22
Les vêtements féminins d'intérieur	24
Les bijoux	26
Les chaussures	28
Les cheveux et le tatouage	30
Les coiffures	32
d°	34
La cuisine	36
Le matériel de ménage	38
Les armes	40
Et l'argent	42
Les ustensiles et appareils d'éclairage	44
Les poteries	46
Le service à thé	48
Les ustensiles de cuivre	50
Et de cuisine	52
Le patio	54
La pièce arabe	56

La maison	58
Les tentes et les huttes	60
La rue marocaine	62
La rue européenne	64
La fontaine	66
Le hammam	68
La mosquée	70
Le cimetière	72
La kasbah	74
Le cheval	76
La bicyclette	78
Le forgeron	80
Le menuisier	82
Le babouchier	84
La boutique	86
Le jardin	88
Le souq	90
La campagne	92
La mer	94
Les outils	96
La charrue	98
Les fruits	100
La noria	102
La campagne	104
d°	106
Les moissons	108
La campagne	110
Les insectes	112
Les reptiles et les batraciens	114
Gibier et oiseaux	116
Les animaux sauvages	118

DEUXIEME PARTIE

TEXTES ETHNOGRAPHIQUES

PAGE

LA POLITESSE ET LA BIENSÉANCE.

Le matin :	
réveil	123
bonjour	123-124
Au déjeuner	124
Le soir	126
Lorsqu'on allume une lumière	126
Bonsoir	127
L'INVITATION	127
Pour pénétrer chez quelqu'un	128
Comment on reçoit l'invité	129
Pour le pousser à manger	130
L'éternuement	130
La toux	131
Pour parler de choses effrayantes ou malpropres	131
Au sujet des enfants	131-141
Pour prendre congé	132

LES FÊTES RELIGIEUSES ET LES FÊTES DE FAMILLE.

Félicitations (noces, décorations, nominations, relevailles, naissances, imposition du nom, circoncision)	134
A L'OCCASION D'UN VOYAGE	135
Du pèlerinage à la Mecque	136
LA MALADIE	136
LA MORT (condoléances)	136
DANS LA RUE ET LES RÉUNIONS	137
Rencontre d'un ami	137
Quelqu'un glisse	137
Pour demander un renseignement	137
Avec un aveugle	138
Avec un infirme	138

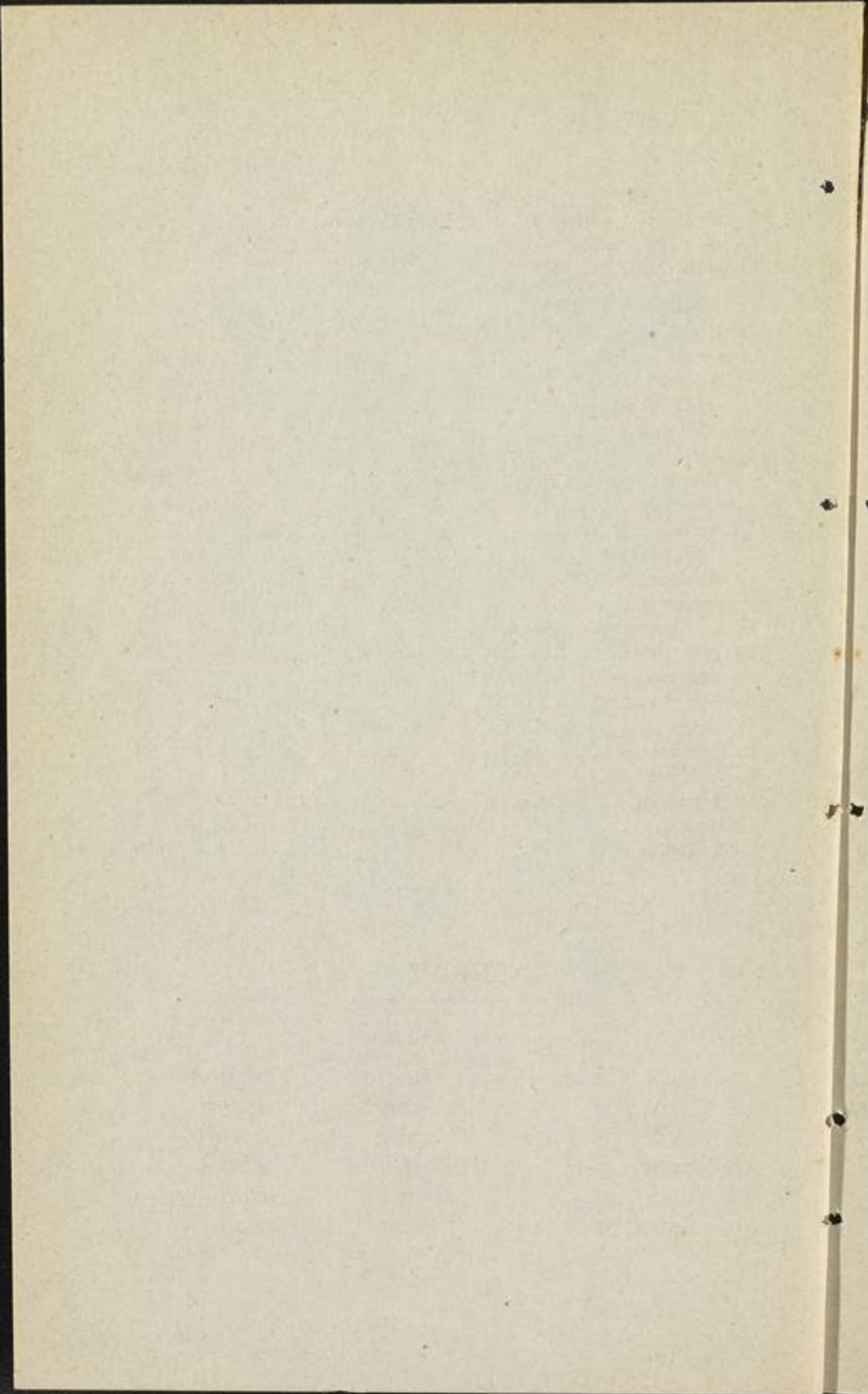
	PAGES
Pour parler à une femme que l'on ne connaît pas	138
Au sujet d'un vêtement neuf	138
Avec quelqu'un que l'on trouve en train de travailler ou qui sort du hammam ou de chez le coiffeur	139
AU MARCHÉ	139
Avec le boutiquier	139
Une vente à la campagne	140
Un malheur est arrivé	140
L'admonestation	140
Souhails et vœux	141
Pour demander un service et remercier	141
Pour complimenter	141
Pour parler d'une tierce personne	142
LA FAMILLE	143
Comment on s'interpelle	143
Les enfants du conjoint	144
LES PROCHES ET LES AMIS	145
LES FÊTES DE FAMILLE	146
Les fiançailles	146
Le mariage	149
L'imposition du nom	152
La circoncision	154
LES FÊTES RELIGIEUSES ET VOTIVES	157
Le mois de l'Achoura	157
La fête de l'Achoura	158
Le mois du Mouloud	165
La nuit de la nativité (du Prophète)	166
La fête de la nativité	169
L'Aïd Sghir	177
L'apparition du croissant de la fête	177
L'Aïd El-Kébir	184
Le croissant de l'Aïd El-Kébir	184
Le jour de la fête	191
La dinette des enfants	196
Les saucisses	199
La cérémonie de la Hédia	200
Les mois et les nuits sacrés	215
Le croissant du Ramadan	215
La soupe du Ramadan	221
La 26 ^m e nuit du Ramadan	226
Le mois de Rajeb	230
Kessaba	231

XIII

	PAGES
Le voyage et l'ascension nocturne (du Prophète)	234
Le mois de Chaâbane	235
Châbana	235
LES FÊTES AGRAIRES.	
Janvier	244
L'Ançra	247
L'AGRICULTURE	
Les labours précoces	251
Les moissons	253
Le dépiquage	254
Les labours tardifs (le maïs)	256
Les légumes	257
La noria	257
LES MÉTIERS	
La construction	260
Des maisons	264
De la mosquée et du hammam	269
Du four public	273
Des châteaux et des palais	274
La menuiserie	279
Les zellij et le plâtre ciselé	283
La ferronnerie	288
La ferblanterie	293
La bijouterie	294
Le tissage	297
La cordonnerie	306

 ERRATA

Page		au lieu de	lire
47	dans l'image	<i>qesriya</i>	<i>qeşriya</i>
52	ligne 16	<i>nzayh</i>	<i>nzayh</i>
56	ligne 16	<i>smek</i>	<i>şmek</i>
58	ligne 5	<i>tehti</i>	<i>tehti</i>
58	ligne 20	<i>saub</i>	<i>şaub</i>
60	ligne 9	<i>uteq</i>	<i>utaq</i>

PREMIERE PARTIE

L'ARABE PAR L'IMAGE

UMUR EL-KTABA

*Et-telmid ka i-qra f el-ktab. Hit ka i-kun sgir
ka i-t'ellem el-ktaba b el-lapis (1) u hit ka i-bda
y-^caref ka i-kteb b el-qlem u r-riša f el-kunnaš. Baš
ma i-tkerfes ši l-kunnaš ka i-neššef el-mdad b
en-neššaf.*

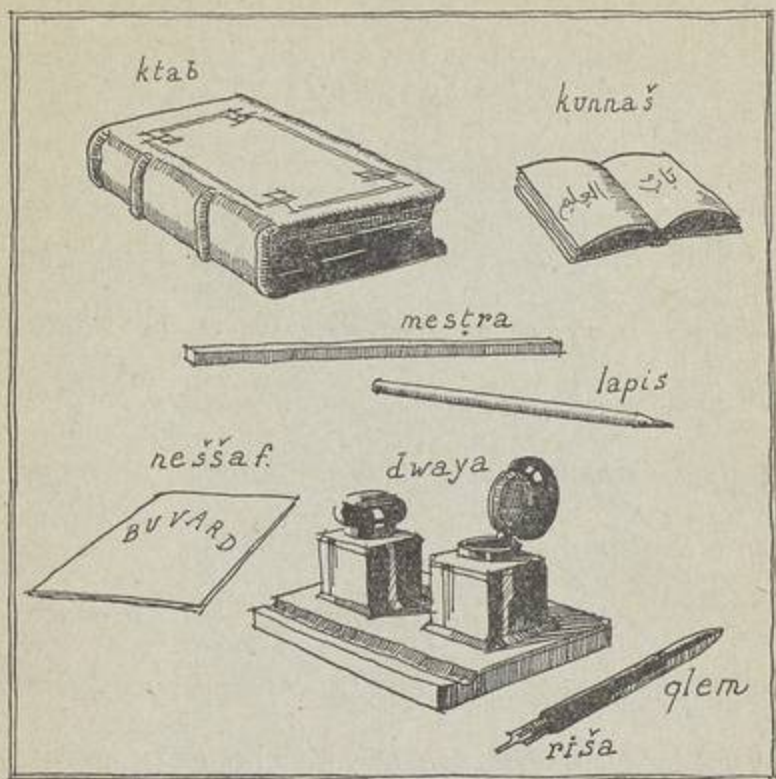
*Ila bga y-^camel şter ka i-rfed el-meştra u
i-ħeţţ-ha ^cal l-kağıt u i-şedd-ha mliħ baš ma y-^cawaj
es-şter u i-seţter b el-lapis au b er-riša.*

*Hit i-kemmel i-geţti d-dwaya u i-jma^c
ħwayj-uh.*

*
**

Elli ma i-kteb ma i-qra i-dfen ras-uh f ħefra.

(1) syn. qlem d el-ħfif.

EXERCICE (2)

El-mḥaḍri ka i-ḡra f u i-kteb f el
 šwiba.

El-mḥaḍri s-sḡir ka i-kteb ḡir b u l-kbir
 ka i-kteb b u El-mdad ka i-kun
 f Bla el-mdad ma ka i-nšef šī deḡya.

(2) Au cours de ces exercices l'article défini *el* devra être placé en tenant compte de la règle de l'assimilation du *l* à la première lettre du substantif lorsque cette lettre est une des lettres suivantes :

l ḡ d r s š z n j.

Tedders zenj, voir Méthode d'arabe parlé, volume I (Grammaire, Exercices, Corrigé des exercices, Lexique).

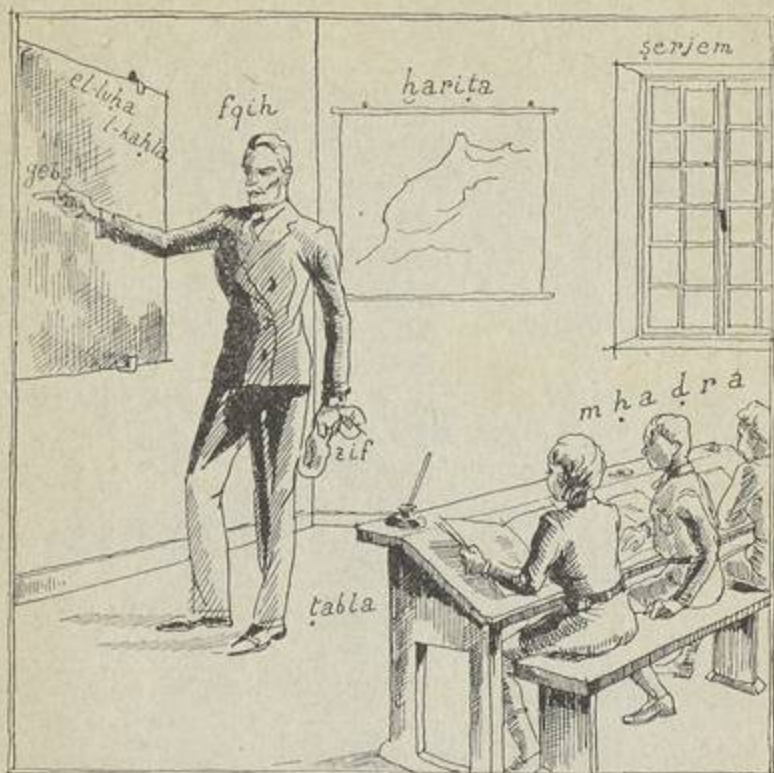
ES-SQWILA

Bit el-qraya f es-sqwila ka i-kun dawwi ; ka i-kun fi-h serjem au kter mnin ka i-dhel eq-ðu. El-mħaðra ka i-gels-u ʿal l-kursi zuj b zuj au tlata b tlata u i-ketb-u ʿal eq-ṭabla f el-kunnaš b el-mdad au b el-qlem d el-ħfif.

El-fqih elli ka i-qerri-hum ka i-kteb b el-gebs ʿal l-luħa l-kaħla lli mʿallqa f el-ħiṭ au i-wurri l-hum el-bladat f el-ħariṭa. Ĥit ka i-kemmel mel l-ktaba f el-luħa ka i-mseħ-ha b ez-zif.

Men baʿd ma ka i-qra-u d-drari waħad es-saʿa ka i-ħerj-u l er-raħa.

El-msid ka i-siyid.

EXERCICE

El-mḥaḍra ka i-gels-u f d el-qraya. Ka
i-tṣennt-u °al lli waqef guddam ka
i-kteb l-hum fi-ha b u f idd-uh baš
i-mseḥ-ha.

Bin u m°allqa l d
el-maḡrib.

WOQT ER-RAĦA

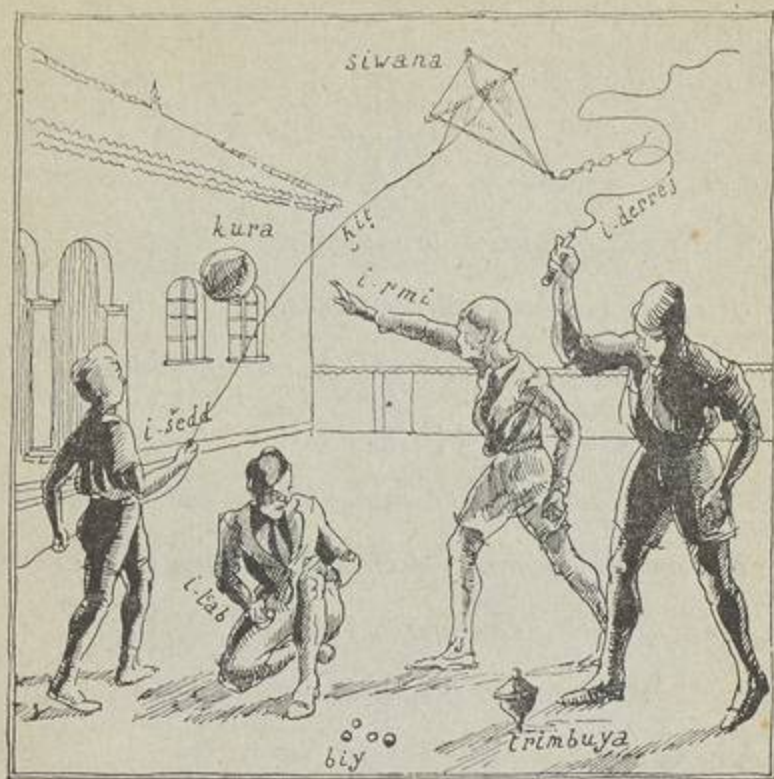
F woqt er-raĥa d-drari ka i-herj-u l l-mraĥ d es-sqwila baš i-rtah-u men el-qraya. Fi-hum elli ka i-neqqez u i-jri u i-ġuwut u fi-hum elli ka i-rmī l-kura u lli ka i-ṭiyir siwana u i-šedd-ha b el-ḥiṭ u lli ka i-derrej trimbuya u lli ka i-l^cab b el-biy u lli ka i-ġenni u lli ka i-tkellm-u ma^ca ba^cq-hum u lli ka y-akul ši ĥaja au i-šreb men el-bezbuz u lli ka i-mši i-tesbal f bit el-ma.

Ḥit ka i-sali woqt er-raĥa i-šeffr-u l-hum b eš-šeffara au ka i-ḍerb-u l-hum en-naqus baš i-tjem^c-u u i-deḥl-u ^caud l bit el-qraya.

U ila ṭah-et eš-šta f woqt er-raĥa i-bqa-u d-drari ka i-la^cb-u taḥt en-nbaḥat.

*
**

Riyiḥ te-rtah.

EXERCICE

Waḥad ka i b el-meswiṭa. Waḥad
ka i b idd-uh. Waḥad gales 'ala rokba
u nuṣṣ ka i u l-aḥor ka i-ṭleq (3)
f es-sma u i dyal-ha f idd-uh.

(3) ne prend pas l'article.

BNADEM

Ej-jasad huwa s-sarya d er-ras. Fi-h ş-şder elli fi-h r-riya baš ka i-tneffes bnađem u l-qelb elli ka y-^cađi^c d-demm u l-kerš faš ka t-kun el-kebda u l-ma^cda (4) u l-mšaren fayn ka t-kun el-makla. El-ťraf (5) dyal ej-jasad huma l-iddin baš ka i-šedd u i-^canneq u i-ħdem u i-đreb u r-rejlin baš ka y-uqef u i-mši u i-jri u i-neqqez u i-rkel.

Ila bġa bnađem i-riyiħ dat-uh ka i-gles (6) au i-n^cas.

Elli ma i-qder ši i-nuđ u i-mši ka i-tsemma zehħaf. Elli ^cama au meqtu^ca l-uh idd wulla rjel ka i-gul-u l-uh ma^cdur.

*
**

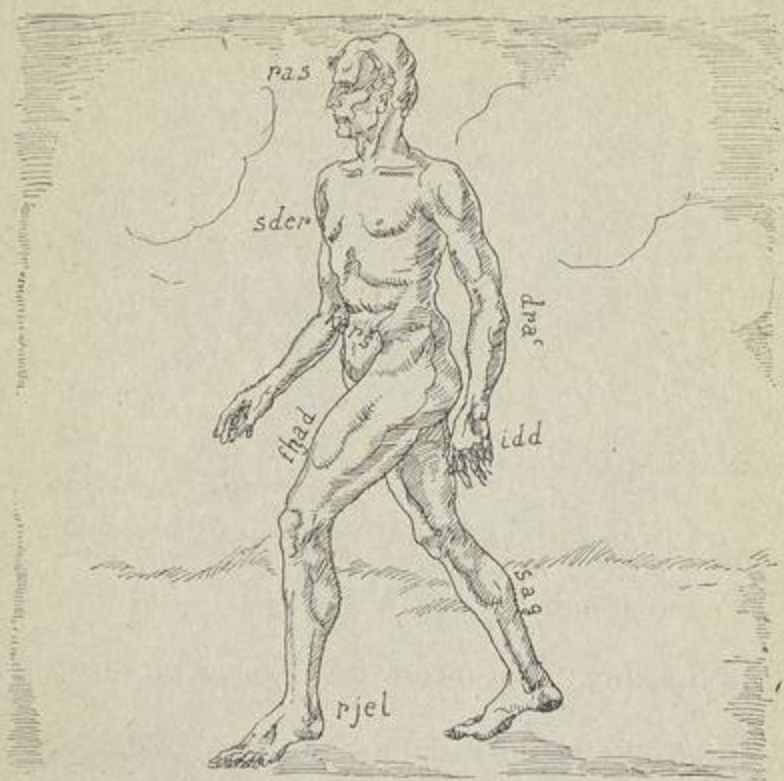
Bnađem fehħar ^cllah.

Lehla i-nqeš men-ha ^cadda.

(4) syn. *m^cida*.

(5) voir Tome I (3me édition) note 11, page 19.

(6) syn. *g^cad*.

EXERCICE

El-kesda dyal bna dem mrekkba men er-ras u
s-sder u l-qwaym, baš ka i-ħemmem u
i-fhem ; ʿali-ha ka i-semmi-we-h soltan el-kesda.
..... baš ka i-tneffes. El-makla ka t-teħdem
f u baš ka i-ħemm au i-šedd
au i-ħreb au i-ħfed au i-ħdem au i-kteb, u
..... u baš ka i-mši au i-jri.

RAS BNADEM

*Er-ras huwa soltan ej-jasad u maħall l-^eaqel ;
bi-h ka i-ħemmem el-insan u i-fhem u i-t^eallem. Ila
uqa^e l-uh fi-h ši ħaja i-ħmaq au i-hbel. Elli teqta^e
l-uh ras-uh te-mši l-uh nefs-uh.*

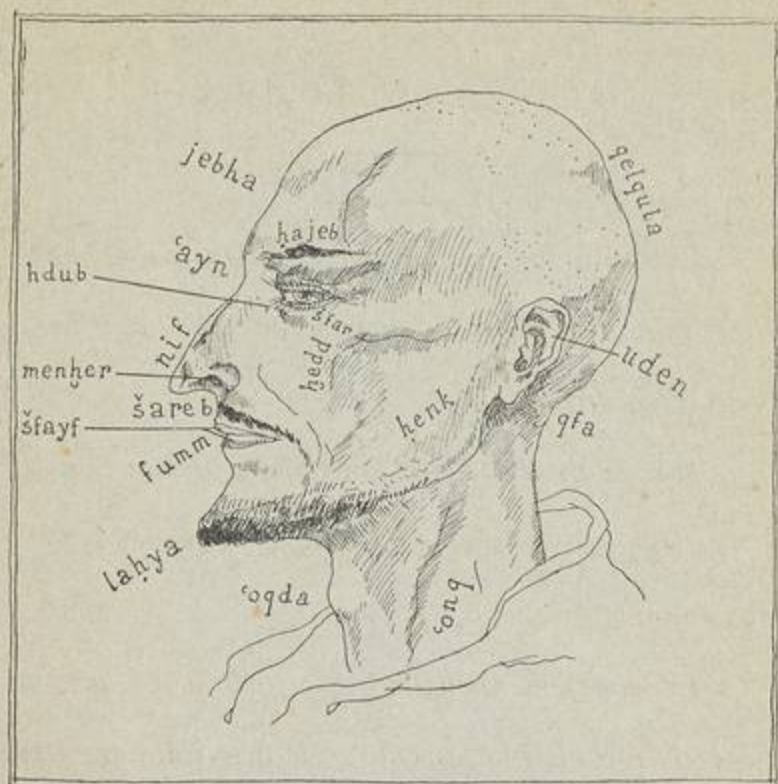
*Elli kan bekri ka i-qtat^e r-rus b es-sif ka i-tsemma
siyyaf u l-yum ma bqa ši had eš-ši ; elli ħekm-u
^eali-h b el-mut ka i-ṭurq-u-h b el-barud au i-qeṭṭ^e-u
l-uh ras-uh b el-qeṭta.*

*El-mġarba ka i-ħessn-u rus-hum b el-mus d
le-ħsana.*

*F daħel er-ras ka i-kun el-muħħ u f wuṣt
el-fumm ka i-kun es-snan u l-lsan.*

**

T-fut er-ras u t-ji fayn bġa-t.

EXERCICE

Bnadem ka y-akul u i-šreb u i-tkellem b
 uh ; ka i-šuf b uh ; ka i-sma^c b uh ;
 ka i-šemm b uh ; u ka i-ħelli-
 hum er-rajel zina l l-ujeh. baš ka i-remmeš
 ida qas-t-uh ši ħaja f ʿayn-uh u bi-h ka i-ğemmed
 ʿayn-uh ida ja i-n^cas ; tefkira l temra lli
 ʿaṭa-t-ha umm-na ħuwa l bu-na adem f ej-jenna
 u kla-ha u ma bla^c-ha ši ħit tfekker l-ušaya dyal llah
 lli nha-h ʿali-ha ma y-akul-ha ši.

LBAS L-URUBBAWIYIN

En-nšara ma ka i-lebs-u ši l-lbas wasa° bħal l-mselmin. Ka i-lebs-u l-lbas điyiq elli ka i-liq l ej-jri u l-ħedma.

Mel l-taħt ka i-lebs-u l-qmejja u l-garsun d el-kettan au d le-ħrir u t-tqašer b el-gebbađat (6) dyal-hum.

Es-sebbađ ka i-ťell°-u-h b eť-ťella°a u l-qmejja ka i-ziyin-u-ha b el-gerbađa d le-ħrir mluwun. Ila mat l-hum ši waħad ka i-dir-u-ha kaħla.

Ba°đ l-merrat ka i-dir-u f idd-hum eš-šebba°at (7) u f °ayni-hum en-neđđarat °al eš-šems au baš i-šuf-u mliħ.

Tħezzem u trezzem.

(6 bis) syn. *mgebta* pl. *t*.

(7) syn. *šebba°iyat*.

EXERCICE

Er-rajel lli labes ġir u ka i-*tella*^o
s-sebbat b Et-tqashaer dyal-uh meqbutin
b L-aħor labes u F °ayn-
uh u f °anq-uh u f idd-uh u
f el-arq mnezzlin

LBAS EN-NŞARA

Mel l-fuq, en-nşara ka i-lebs-u s-serwal twil au gulf ka i-refd-u-h b ej-jebbaydat au ka i-ħezzm-u °ali-h b eş-şemta u l-bed°iya (8) u l-kebbuť.

F el-berd ka i-zid-u i-lebs-u °ala had eš-ši kebbuť kbir u ila taħ-et eš-šta ka i-lebs-u kebbuť kbir d el-mşemma° b el-qobb wulla blaš. Elli ma °and-uh ši l-qobb ka i-dir el-mđell.

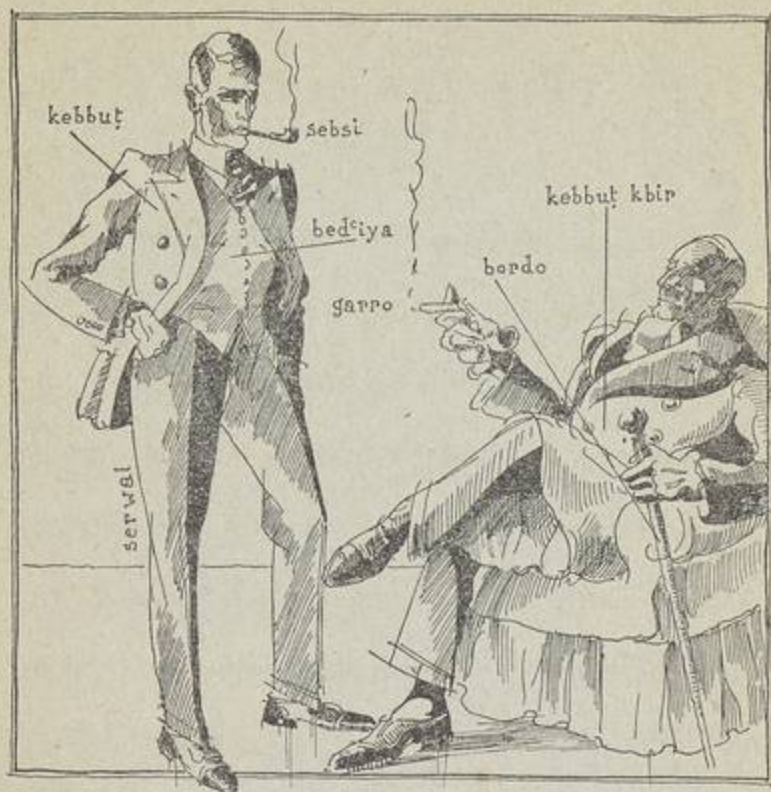
Elli ka i-kmi fi-hum ka i-kmi l-garro au taba ša°ra f sebsi qşir (9).

Ba°đ el-merrat ka i-šedd-u f idd-hum el-bordo baš i-tsara-u f ez-zenqa.

El-bordo unis f el-msarya.

(8) syn. *sedriya*, *seddatiya*.

(9) syn. *pippa*.

EXERCICE

*F eḍ-ḍar au berra ida kan el-ḥal dafi en-neṣrani
 ma ka i-lbes ġir u u Ida kan
 el-ḥal sḥun ka i-zuwul F woqt el-berd
 i-lbes Baḍ el-merrat ka i-tmešša b f
 idd-uh. En-nṣara b ez-zaf fi-hum elli ka i-kmi-
 u au*

LBAS EL-MSELMIN

El-keswa d el-meḥṣur elli ka i-kun fi-ha j-jabadul (10) u l-bed^oiya u s-serwal ka i-lebs-u-ha n-nas d el-mdina ktir eš-ši f el-mrasi u i-qul-u l-ha lebsa mersauya °ala qibal men bekri kan ka i-lbes-ha r-rays u l-baḥri u t-ṭobbji. F ktir eš-ši ka t-kun had el-keswa dyal l-melf b l-°amara u t-tersan d le-ḥrir. Kayn elli ka-i-lbes fuq men-ha l-fuqiya u i-tḥerref °ali-ha b el-mejdul u š-škara au l-kummiya.

El-mejdul ka i-kun dyal le-ḥrir u š-škara dyal ej-jeld meṭruz b le-ḥrir u l-kummiya dyal l-feḍḍa au n-nḥas b el-qebḍa dyal l-°ud au l-°adam au l-kerkeddan (11).

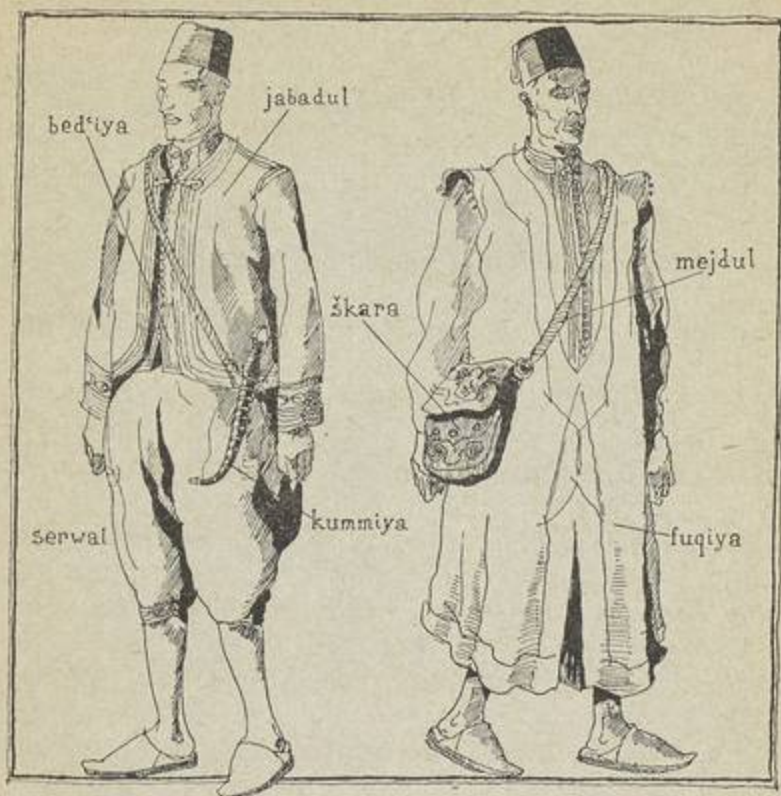
*
**

Kull ši ḥsara men ġir el-melf tjara (12).

(10) syn. *jabadur*.

(11) syn. *kerkdan*.

(12) souvent prononcé *djara*.

EXERCICE

..... ka i-lebs-u-ha n-nas taht ej-jellaba
 au ; ma ka i-lebs-u-ha herfiya gir el-baħriya
 u n-nas elli heddamin f el-qhawi. Had en-nas waħad
 fi-hum mħerref u l-aħor ka
 i-qul-u l-uh tani j-jabadur : ma ka i-terbeṭ ši f
 el-guddam bħal

LBAS EL-MSELMIN

Ga° n-nas dyal l-mdina ka i-lebs-u j-jellaba ;
elli huma mel l-a°yan au lli la bas °ali-hum ka
i-lebs-u j-jellaba d el-ğonbaj ; l-uħrin ka i-lebs-u
j-jellaba l-meṭluqa ; kayn fi-hum elli ka i-ğeṭṭi-h.

En-nas el-kbar u l-a°yan u l-fuqaha ktirt-hum
ka i-lebs-u l-farajiya u hiya dyal tub raiq ka
i-dir-u-ha fuq el-qoṭṭan au l-bed°iya taħt ej-jellaba.

F iyam el-berd kaynin en-nas elli i-lebs-u selham
tqil fuq ej-jellaba bħal d eṣ-ṣuf au d l-uber u f eṣ-ṣif
ka i-lebs-u-h ħfif dyal serga au d el-bziwi.

Mwalin el-badiya ka i-lebs-u j-jellaba u
s-selham dyal eṣ-ṣuf.

*
**

°adu-k duz °ali-h ji°an, la d-duz °ali-h °aryan.

EXERCICE

Hadu, nas mel l-mdina labsin lbas el-muđa.
Eš-šibani dayr f ras-uh u đahra men
taht Eš-šabb mjeđđi ras-uh b ej-jellaba
u .amma dayr-uh °ala ketf-uh. El-fšala dyal
had ej-jlaleb ka i-gul-u l-ha dyal l-ğonbaj.

LBAS EL-MSELMIN

El-qeššaba ka i-lebs-u-ha l-ħemmala (13) u ši mel l-m°allmin bħal l-gezzara u l-ħaddada. Ka t-kun men eš-šuf u ktir eš-ši mħeṭṭeṭa, kmam-ha qšar u °onq-ha b el-fetħa au s-serrifa.

El-ksa dyal eš-šuf ka i-šmel-ha l-°arubi fuq ħwayj-uh u f el-mdina kayn tani lli ka i-tešmel bi-ha walaynni ka t-kun ħfifa. L-uzara u n-nas dyal đar el-mehzen ka i-lebs-u-ha f ej-jem°a u l-°ayad.

Hell l-badiya ka i-lebs-u taraza f eš-šif °al eš-šems ktir eš-ši f woqt le-ħšad. El-ħiygala dyal-hum ka i-dir-u °ala ĵnab taraza nwauš elli ka i-nešš-u °ala ujuh-hum ed-debban ħit ka i-kun-u ġadyin °al l-ħil.

*
**

El-meksi b dyal en-nas °aryan.

(13) syn. zerzaya.

EXERCICE

°Isawa u Hmatša f woqt et-teħyar u l-gezzara
f woqt el-ħedma ka i-lebs-u El-wazara u
ktir men el-kuttab f ħar el-meħzen ka i-lebs-u
u n-nas el-kbar djal l-badiya ħatta huma ka
i-lebs-u-ha. L-°arubiya Ka i-lebs-u °ala wudd
eš-šems.

LBAS EL-MSELMIN

El-ktir mel l-mġarba ka i-lebs-u r-rezza °al l-kifiya d el-blad fayn huma. F el-badiya ka i-lebs-u-ha ħerfiya y-°ani bla ʔerbuš. Kaynin elli ka i-kebbir-u-ha bħal Zayan u lli ka i-seġġr-u-ha bħal nas d Sus.

El-qobb d es-selham ka i-kun mziyin b eš-šušā ; ka i-ġeṭṭi-u bi-h ras-hum f iyam eš-šta u l-berd u ba°d el-merrat ka i-ħeddm-u-h l rfud ba°d le-ħwayj bħal es-sukkar u l-biḍ u l-ħubz.

El-mra ila bġa-t te-ħrej °ala berra ka t-lettem b el-ltam u t-leħħef b el-ħayk u te-lbes eš-šerbil. Kull-ha ka te-lbes °al l-qa°yda d blad-ha.

F er-rbaṭ u Sla ka i-lebs-u l-°ayalat es-sraul dyal l-kettan f rejli-hum u r-riħiya kaħla.

*
**

Ma i-tbeddel f šaħb-ek ġir el-ħayk.

EXERCICE

*El-mra ma ka t-ħrej ši men eđ-đar illa mğeṭṭya
b u ujuh-ha b u f rejli-ha
. ka i-lebs-u-ha f el-ğalib mwalin el-badiya
u ka y-aml-u fi-h le-ħwayj elli šra-u-hum
men es-suq. Es-selham i-kun mziyin b*

LBAS EL-MRA F ED-DAR

El-mra ka te-lbes et-tšamir dyal l-kettan au le-ħrir au š-šabra u fuq menn-uh qofšan dyal l-melf au s-serga au l-mwubbra u fuq menn-uh dfina rhifa biða au mluwuna meħruza au blaš.

Ka t-tħezzem b el-mđemma dyal le-ħrir au s-sqelli b el-bzim au l-fekrun d el-feđđa au d-dheb.

Ka t-šedd ras-ha b es-sebniya u t-ħezzm-uh b el-ħerraz.

F rejli-ha ka te-lbes eš-šerbil d el-mwubber meħruz b le-ħrir au s-sqelli.

Hit ka te-bgi l-mra t-ziyin ka t-akker b l-akar u t-suwuk b es-swak u t-ħenni b el-ħenna u d-dir r-riħa au l-ğalya.

*
**

Serr el-mra huwa l-lbas.

EXERCICE

El-mra ka t-gejti ras-ha b d le-ħrir u
ka t-ħezzem 'ali-ha Ka te-bda l-lbas b
u ka t-tebba^e l-uh u men fuq u ka
t-ħezzem b u ka te-tni l-kmam dyal
'al l-kmam dyal l-qofġan u d-dfina.

LE-ḤLI

Ga° l-°ayalat ka i-lebs-u d-dbalej u l-ḥwatem.
El-msaken ka i-lebs-u-hum dyal en-nḥas au l-feḍḍa
u lli la bas °ali-hum ka i-lebs-u-hum dyal ed-dheb.

En-nsa d el-badiya ka i-ḥellel-u ḥwayj-hum
°ala sder-hum b el-ḥollalat dyal l-feḍḍa, mnebbtin
ba°ḍ el-merrat b l-°aqiq.

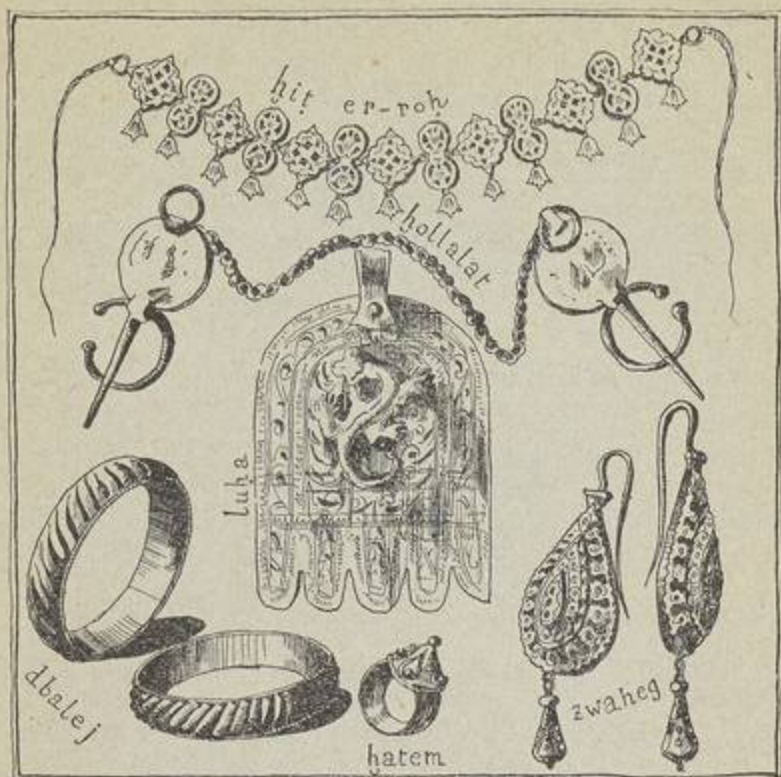
El-luḥa d el-mḥammsa ka i-°allq-u-ha f
sder-hum °al ez-zina u °al l-°ayn. F el-mdina
ktirt-hum ka i-°allq-u-ha dyal ed-dheb.

Ez-zwaheg ka i-kun-u dyal ed-dheb u ba°ḍ
el-merrat mnebbtin b le-ḥjer el-ḥorr ka i-dir-u-hum
ḡir en-nas d el-mdina.

Ḥiṭ er-roḥ dyal ed-dheb elli ka i-kun ḥta huwa
mnebbet ba°ḍ el-merrat ka i-lebs-u-h l-°ayalat d
el-mdina °al ej-jebha ktir eš-ši f l-°ayad u l-fraḥat.

**

Le-ḥli ḥejj u ḥaja.

EXERCICE

Hit ka te-bgi l-mra t-ziyin ras-ha ka te-lbes
..... f işba^c-ha u ka te-lbes f ras-ha
u ka t-^calleq f iddi-ha u f şder-ha.
L-^carubiyat ka i-şedd-u l-izar dyal-hum b

ES-SEBBAṬ

Er-rjal u d-drari ka i-lebs-u l-belġa u l-bnat u l-^oayalat ka i-lebs-u š-šerbil. El-belġa t-kun d ej-jeld, biġa au šefra u š-šerbil ka i-kun dyal ej-jeld biġ au mluwun au dyal l-mwubber meṭruz b le-ħrir au b es-sqelli.

.Ehl eš-šaħra ka i-lebs-u n-n^oala.

El-meskin ka i-mši b le-ħfa.

En-nšara ka i-lebs-u s-sebbaṭ b ṭal^a au bla ṭal^a ka i-rebṭ-u-h b es-sir u l-ħiyyala dyal-hum ka i-lebs-u l-gezmat b el-mehmaz. L-^oayalat dyal-hum ka i-lebs-u s-sebbaṭ bla ṭal^a b gedmiya ṭwila.

Es-sbabeṭ ħit ka i-bla-u ka i-mešħ-u-hum b es-siraj u l-belġa u š-šerbil ma ka i-tmešħ-u ši, ħit ka i-bla-u ka i-beddl-u-hum.

**

Ellí mwalef b le-ħfa i-nsa sebbaṭ-uh.

EXERCICE

El-mđerbi ka i-lbes u ř-řahrawi
El-mra l-mđerbiya ka te-lbes L-urubbawiyin
ka i-lebs-u b au bla Ka
i-rebř-u-hum b El-ħiyyala ka i-lebs-u
u ka i-dir-u fi-hum bař i-hemz-u l-°aud.

EŠ-Š^cAR U L-UŠAM

*Er-rjal ka i-ħelli-u l-laħya b l^cazri dyal-ha
u š-šareb.*

*Ida kân-u š-šwareb twal ka i-gul-u l-hum
l^cazafer.*

*Eš-šubban el-yum ktirt-hum ka i-ħessn-u
l-laħya b el-mus au ka i-ḍerb-u-ha b el-makina ħta
te-bqa ġir teshiba u fi-hum elli ka i-rebbi l-frizi.*

*F ba^cḍ el-qbayl er-rjal ka i-dir-u l-geṭṭaya au
n-nwaḍer.*

*El-drari ka i-ħessn-u ras-hum u ba^cḍ el-merrat
ka i-ħelli-u l-gern. L-ihud ka i-ħelli-u l-gešša.*

*L^cayalat ka i-ħelli-u s-salef u kaynin elli ka
y-ušm-u.*

*L-ušam elli taħt el-fumm f ed-dqen ka
i-semmi-we-h s-siyyala.*

**

S^obħan men mziyin (14) ujuh r-rjal b el-lħi.

(14) pour *i-ziyin*.

EXERCICE

‘Isawa ka i-rebbi-u Ed-drari ka i-rebbi-
u au Rjal l-ħauz ka i-ħelli-u
Eš-šareb ila kan twil ka i-tsemma Bin el-laħya
u l-fumm kayn En-nsawat ka i-kebbu-u
L-ušam elli f ed-dqen ka i-tsemma

LBAS ER-RAS

En-nas el-kbar f el-mdina ka i-lebs-u š-šedd u huwa r-rezza b el-qaleb ; es-sġar ka i-lebs-u t-terbuš eṭ-ṭwil b šuša meftula au t-terbuš ṭasa b eš-šuša wulla blaš. Eṭ-ṭrabeš eṭ-ṭwal ka i-ji-u men Mašer au men Tunes u t-ṭrabeš ṭasa ka i-ji-u men blad Eṭ-ṭalyan au men Namsa.

Ba^c d men el-m^callmin u n-nas f eḍ-ḍar dyalhum ka i-lebs-u t-tagiya d eš-šufa au d el-qton elli ka i-tšaub-u b es-sennara.

F el-badiya r-rjal ka i-lebs-u r-rezza d el-ḥayati bla terbuš u kaynin elli ka i-ḥelli-u ras-hum^c aryan ktir eš-ši d-drari u l^cazara.

**

Er-rezza ka t^camel l-hiba.

EXERCICE

F el-ğalib el-foqya ka i-lebs-u u
ř-řebban ka i-lebs-u u ba^od eř-řnay^oiya ka
i-lebs-u au El-m^oallmin ka i-lebs-
u řerfiya. Mwalin el-badiya ka i-lebs-u f
el-ğalib

LBAS ER-RAS

*El-mħazniya dyal ġar el-meħzen u l-bašawat
ka i-lebs-u š-šašiya ħamra b eš-šuša d le-ħrir ma ši
meftul.*

*L-ihud ka i-lebs-u š-šašiya sġira kaħla ka
i-nezzl-u-ha °al l-qelqula d er-ras dyal-hum.*

*L-°ayalat d el-badiya ka i-šedd-u ras-hum b
es-sebniya au l-kenbuš.*

*En-nšara f l-°ada ka i-lebs-u š-šemrir. F eš-šetwa
ka i-kun dyal l-melf u f eš-šif i-kun dyal ed-dum
au dyal l-kiriya. El-ħeddama dyal-hum u n-nas elli
ka y-°aml-u r-riyaġa au lli ka i-safr-u ka i-lebs-u
l-gorra.*

Ila bqa r-ras ma °adem šašiya.

EXERCICE

*L-ihudi ka i-lbes l-kaḥla u l-mḥazni ka
i-lbes l-ḥamra mziyina b El-mra d
el-badiya ka te-lbes En-neṣrani ka i-lbes
u f el-ḥedma au s-sfer ka i-lbes*

EL-KUZINA

*El-kuzina d en-nšara đauya u mrettba kull
ħaja f maħall-ha.*

*Ka i-ťiyib-u fi-ha l-makla u l-ħalwa b le-ħteb
au l-faħer au l-gaz au t-trisinti f el-ferran d le-ħdid
elli ka i-kun ba^cđ el-merrat mzeddej.*

*Ida kan had el-ferran kbir i-qedd-u i-seħħn-u
bi-h đ-đar kull-ha b ej-j^cāb d el-ma šun.*

*Baš ed-duħħan u l-bwaħ ma i-wusseħ šī
l-kuzina u ma y^cabeq-ha šī ka i-dir-u daymen
mdeħna kbira fuq el-ferran.*

*El-ħaja lli ġadi i-ťiyib-u-ha ka i-šaub-u-ha
ba^cda fuq eť-ťabla bħal teqšir el-ħođra u teqti^c
l-lħam u tešwab el-biđ u l-ħut.*

El-fayda f et-tertib.

EXERCICE

El-makla ka t-*tib* f fuq el
 ka i-*ħrej* men *fumm* El-*ħut* u l-*btaġa* u l-*biq*
 ka i-*teqla*-u f m°*allqin* f
 elli fuq el-*merfa°* ka i-*kan* fi-*hum* l-*iqama*.
 ka i-*meħ*-u fi-*h* l-*iddin* u l-*mwa°an*. Fuq e \grave{t} -*tabla*
mnezzel *baħ* ka i-*qett*°-u l-*ħam* u i-*qeħr*-u
 l-*ħoġra* u u *baħ* ka i-*ħerħ*-u l-*makla*
 u u *fayn* ka i-*dir*-u l-*iqama*.

HWAYJ EN-NĎAFA

Kull ħar men ħyur en-nšara ma i-ħta-ha ši ħwayj en-nĎafa. Bi-hum ka i-neqqi-u ħ-ħar mel l-ğobra u mel l-ankbut u mel l-useħ fayn ma kan. Ka i-šeṭṭb-u ħ-ħar u i-siyiq-u-ha u i-jeffef-u-ha kull nhar.

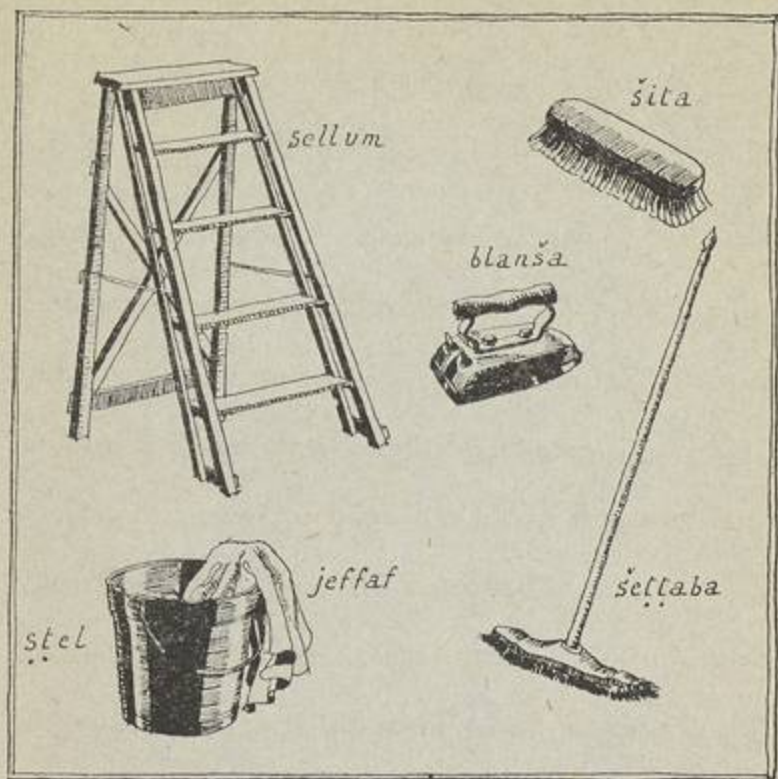
Hwayj el-lbas ka i-neħħf-u-hum b eš-šita au ka i-šebbn-u-hum au ka i-ṭebħ-u-hum b es-suda au l-lyan u i-ħerb-u-hum (15) b el-blanša baš ma i-bqa-u ši mkemmšin.

Le-ħwayj d el-kettan ka i-nešši-u-hum b en-nša ba^oħ el-merrat qbel la i-ħerb-u-hum b el-mešluħ. El-blanša ka te-šhen b et-trisinti au b el-faħer.

**

Ida ħelb-u-k b ej-jdid ħleb-hum b et-tešbin.

(15) syn. ṭleq, šleħ.

EXERCICE

Ka i-šelḥ-u le-ḥwayj b u i-šiyit-u-hum
b Ka i-šetṭb-u d-ḍar b u i-jeffef-u-ha
b Ka y-^oaml-u l-ma f u fi-h ka
i-šellel-u

. ^oalaš ka i-ṭel^o-u baš y-uṣl-u l waḥd
el-muḍa^o ^oāli šwiya.

ES-SLAḤ...

*El-fesyanat u l-bwales ka i-kun °and-hum
el-ferdi ka i-tḥezzm-u bi-h. L-°asker u l-mḥazniya
ka i-refd-u l-mkoḥla u ka i-tḥezzm-u b tafala. Baš
i-ḥerj-u l-°amara ka i-tell°-u z-znad u i-dir-u qorṭasa
f bit en-nar u i-redd-u z-znad u i-jebd-u b el-qerš.
El-mdekk ka i-mesh°-u bi-h j-ja°ba d el-mkoḥla.
Bekri kan-u ka i-dekk-u bi-h l-barud f ej-ja°ba.*

*Eš-šiyad ka i-šiyid eš-šid el-kbir b ez-zwiya u
s-sġir b es-skupita.*

*Es-sif ma ka i-refd-u-h daba ġir el-fesyanat u
l-ḥiggyala d l-°asker u ši nas mel l-ḥašiya d es-solṭan.*

*
**

Elli ma °and-uh ḥu-h ma °and-uh slaḥ.

EXERCICE

L-asker ka i-neqqi-u b ; ka
 i-ħell-u-ha b u i-ammr-u-ha b Baš
 i-ħerrj-u l-amara i-jebd-u Woqt et-teħrab
 au l-barud ka i-rekkb-u fi-ha El-graydiya ka
 i-refd-u u kan. Mwalin el-ħil ka i-refd-u
 f blašt et-tafala. Eš-šiyad ka i-šiyid b au
 b

...U L-FLUS

*El-flus ka i-kun-u kwaget au feđđa au nikel
au nhas.*

*Šuldi ka i-qul-u l-uh hams ujuh u zuj šuldi ka
i-qul-u l-ha °ašr ujuh.*

*Hamsa šuldi ka i-qul-u l-ha gerš au belyun u
zuj d el-gruš ka i-qul-u l-ha rba°iya au zuj d
el-belyun au hasani au °ašra šuldi.*

*Zuj d er-rba°iyat ka i-gul-u l-hum frank au
bessița u hamsa d el-frank ka i-gul-u l-hum ryal au
duro.*

*El-flus worqa ka i-ddar-u f el-bezțam u l-flus
sekka ka i-ddar-u f eš-škara.*

*El-kummiya ka t-kun m°auja mel l-taht u
s-sbula ka t-kun šwiba. Ej-jwa dyal-hum ka i-kun
menquš.*

*
**

Fliyis °ala fliyis ka i-wulli k°diyis.

EXERCICE

..... šwib u m^oauja. Er-rajel ka i-her-
 ref u ka y^oamel f jib-uh ; u f el-bezṭam
 ka y^oamel fi-h ḥamsa u ^oašrin santim
 u hiya ḥamsa surdi. fi-ha ḥamsin santim u
 hiya ^oašra surdi ; ka i-gul-u l-ha tani l-ḥasani.
 ka i-gul-u l-uh ^oaud tani duro.

.ALAT ED-ḌU

Hit i-ṭih ḍ-ḍlam ka i-ša°l-u n-nas eḍ-ḍu.

Zman n-nas kan-u ka i-ša°l-u ġir el-qendil au š-šma°. El-qendil kan dyal l-feḥḥar au dyal en-nḥas ka i-dir-u fi-h z-zit u l-ftila. Eš-šma° kan fi-h r-rumi u l-beldi lli mṣaub b eš-šma° l-ḥemm, ka i-dir-u-h f el-ḥaska d en-nḥas.

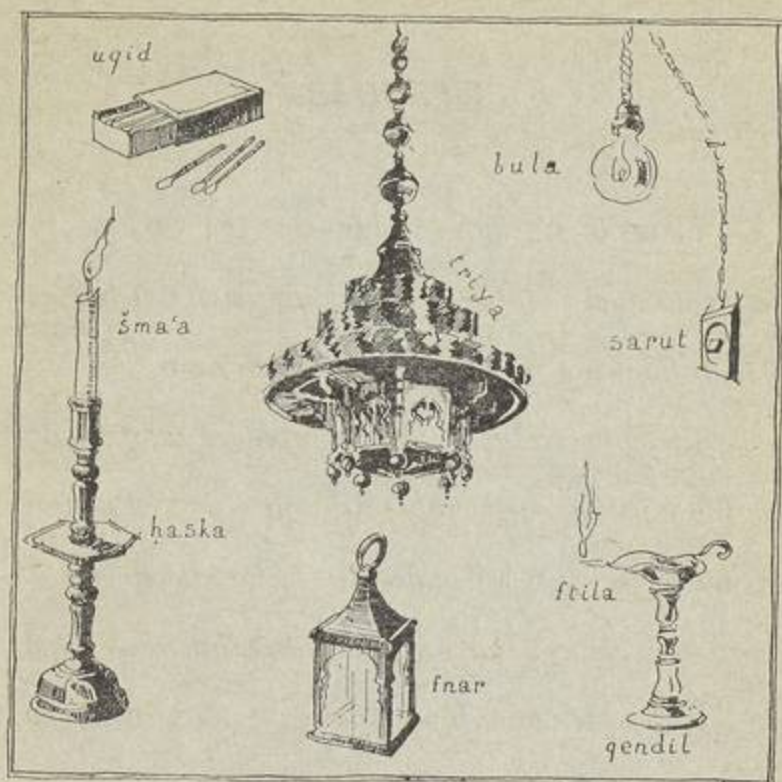
El-fnar ka i-š°al ḥta huwa b eš-šma° u ka i-ḥerj-u bi-h n-nas f el-lil baš i-šuf-u ṭ-ṭriq.

Et-triya kan-et bekri ka t-tš°al b ez-zit f el-kisan au b eš-šma°. Daba ka t-tš°al b el-bulat dyal et-trisinti °ala qibal b ez-zaf d en-nas el-yum °and-hum et-trisinti. Et-triya ka t-kun ġir f ej-jwama° au °and en-nas el-kbar.

Eš-šma° u z-zit u l-lamba d el-gaz u d el-karban ka i-tša°l-u b l-uqida. El-bula ka t-tš°al b es-sarut.

Eḍ-ḍu b eḍ-ḍu u llah š-šafi.

EXERCICE

Ka i-ša^l-u q-đu au l^o-afya b F ej-jama^o
 ka i^o-allq-u f es-sqef. Elli lā bas ^oali-h ka
 y^o-amel trisinti f qar-uh u ka i-š^oal eđ-đu f
 b Ila ffa trisinti ka i-rekz-u f
 u i-ša^l-u-h. El-meskin ma ^oand-uh ġir b
 ez-zit u Elli i-ħrej f el-lil i-rfed ma^o-a-h.

EL-FEĦĦAR

*El-mselmin ka i-ħeddm-u (16) b ez-zaf
le-ħwayj dyal l-feħħar la f el-mdun wa la f el-badiya
l ıtyab-hum u l makelt-hum u l šrab-hum.*

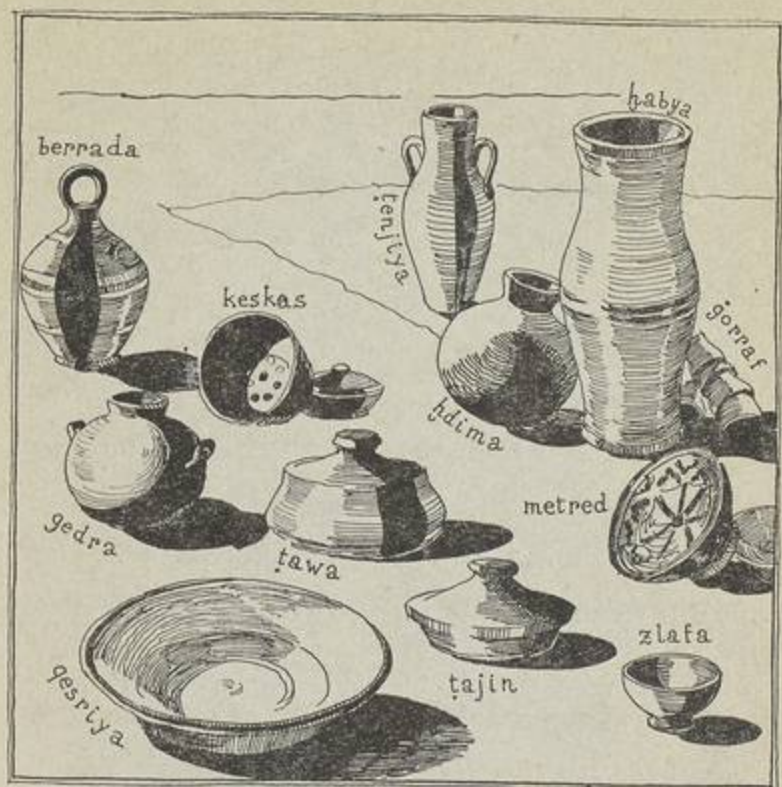
*El-feħħar r-rfi° lli huwa mzeddej u mzuwuq
u mluwun ka i-teħdem f Asfi au f Fas. Eṭ-ṭajin
el-mu°tabar dyal eṭ-ıtyab ma ka i-teħdem ġir f
Er-rbaṭ walaynni ka i-qul-u l-uh ṭajin slawi bħal
lli ka i-qul-u °aud ḥşira rbaṭiya l le-ḥşira lli ka
t-tşaub f l-°āda f Sla.*

*Ba° d el-merrat el-qeşriya ka t-kun dyal l-°ud u
i-qul-u l-ha l-geş°a u ṭ-ṭawa u l-keskas dyal en-nḥas
u z-zlafa u l-ğorraf d el-bdi° au l-brus au z-zaj.*

*
**

Fayn mša mal-ek mša f ṭajin-ek.

(16) ne pas confondre avec *ħdem*.

EXERCICE

. ida kan-et mzeddja y-^oaml-u fi-ha
 z-zitun au l-^oasel au s-smen au l-^ohli^o. ka
 i-refd-u fi-ha l-ma. Ka i-šerb-u l-ma f au
 Ka i-^otiyib-u l-makla f au u l-kesksu
 f u Ka i-fetl-u l-kesksu f u ka
 y-akl-u-h f Baš i-bred el-ma ka y-aml-u-h f
 el

ATAY

El-mğarba ka i-šerb-u atay b ez-zaf.

*El-mwa^{an} dyal atay hiya l^camara u s-siniya
u l-babor.*

*L^camara hiya siniya ka i-kun fi-ha fniq dyal
es-sukkar u zenbil dyal atay u jebbaniya d en-na^cna^c
u kas dyal et-tešlila ka t-kun fi-h l-m^cilqa dyal
et-tehrak.*

*Es-siniya ka i-kun fi-ha l-berrad u l-kisan
mhelltin dyal l-bellar u dyal eṭ-ṭaus b es-sbani
dyal-hum.*

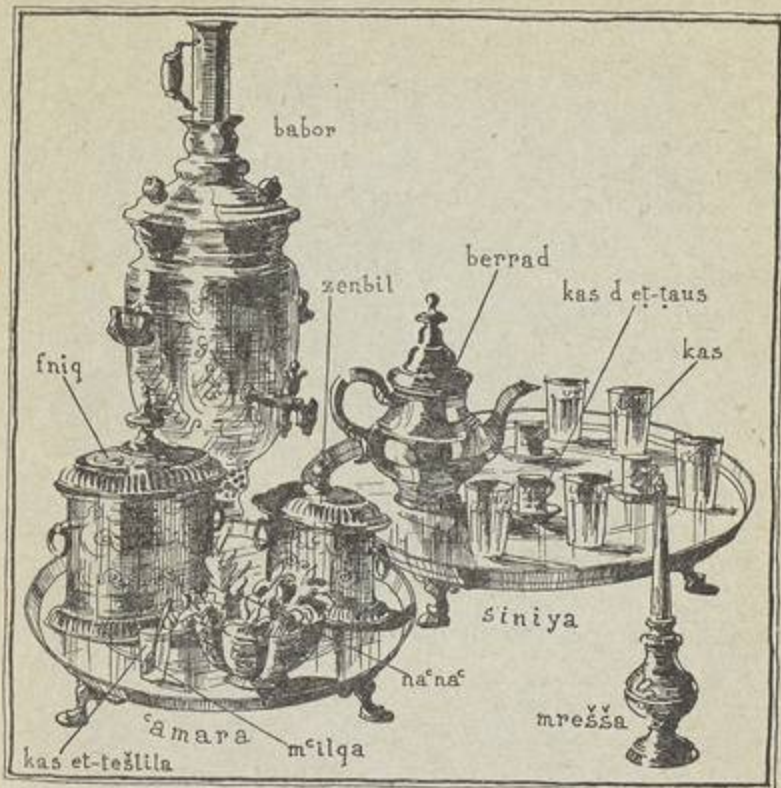
*El-babor ka i-ddar fi-h l-ma u l^cafya ḥta ka
i-ṭib el-ma u i-ṭleq sbult-uh.*

*Ḥit i-bği l-mğerbi i-qim atay ka i-dir telqima
d atay f el-berrad u i-kobb ^cali-h l-ma ġelyan mel
l^canub d el-babor u i-šellel-uh u i-kobb eš-šlala f
el-kas d et-tešlila. Umba^d ka i-dir es-sukkar u
n-na^cna^c u i-qim el-berrad u i-sger ^cali-h šwiya u
i-ḥerrk-uh u i-duq-uh u i-kobb f el-kas u i-šreb.*

*El-mrešša ka i-ddar fi-ha ma zher au ma word
l er-reššan.*

*
**

Şqel l-i siniyt-i u ḥeḍḍer l-i ^carust-i.

EXERCICE

Elli i-qim atay ka i-ṭiyib el-ma f u
 i-kebb-uh f ba^cd ma dar fi-h sukkar u atay
 elli jbed-hum men u ; f l-eḥḥer ka
 i-dir fi-h u ka i-šreb atay f d el-bellar
 au d

Er-reššan ka i-kun b el-

QERR ED-DAR

Kull dar fi-ha l-mwa^can d en-nhas elli ka i-ħeṣṣ-u-ha. Men-hum eṭ-ṭifur (17) ka i-dir-u fi-h l-ħalwa wulla l-ħubz u i-ġeṭṭi-we-h b el-mkebb dyal-uh. Ka t-kun fi-ha ḥta l-mbeħra faš ka i-beħħr-u l eḍ-dyafin u l-mrešša baš ka i-rešš-u li-hum ba^cd ka i-sali-u mel l-makla. Ka i-kun tani eṭ-ṭas u idd eṭ-ṭas baš ka i-ġesl-u iddi-hum qbel la y-akl-u u ba^cd ka i-sali-u mel l-makla.

El-berrad ma i-kun ši d en-nhas. Er-rħis ka i-kun dyal l-ma^cden u l-ġali ka i-kun dyal er-rayt.

Had le-ħwayj d en-nhas ka i-šeql-u-hum b el-ħameḍ u r-remla wulla b eš-šeqla l-beldiya wulla r-rumiya.

**

Ed-dar bla mwa^can ^carja.

(17) syn. ṭbeq d en-nhas.

EXERCICE

Atay ka i-tqam f u ka i-tšreb f
 ka i-behħr-u bi-ha l-byut u le-ħwayj d el-lbas.
 ka i-rešš-u bi-ha ħwayj-hum u ujuh-hum u
 ras-hum. ka y-aml-u fi-h l-ħalwa u ka
 i-geŋti-we-h b baš te-bqa l-ħalwa mešyuna
 men el-ġobra u d-debban. faš ka i-ġesl-u
 iddi-hum woqt el-makla.

QERR ED-DAR

El-mselmin ka i-ṭiyib-u l-makla °al en-nafeḥ d el-faḥer. Ka i-ša°l-u fi-h l-°afya u i-nezzl-u-h f er-riḥ baš i-š°al b waḥd-uh au i-suṭ-u °ali-h b er-rabuz.

El-makla ka i-nešb-u-ha f eṭ-ṭajin au f el-gedra u l-keskas ida kan el-kesksu.

Ḥit ka i-kun eṭ-ṭajin mbuwuṭ mel l-taḥt ka i-nezzl-u-h °al l-qa° d en-nḥas au ḡ-ḡur d le-ḥdid baš ma i-mil šay.

El-mehraz ka i-deqq-u fi-h l-iqama d eṭ-ṭyab u s-sukkar u l-qahwa u l-luz u l-melḥa u sir men dak eš-ši. F eš-šaḥra ka i-kun °and-hum el-mehraz d l-°ud d eš-šuk.

El-mejmar el-kbir d en-nḥas ka i-ṭiyib-u fi-h l-ma ktir eš-ši f el-fraḥat u n-nzayḥ.

*
**

Ma t-°amel ši l-qedra kber mel l-keskas.

EXERCICE

Ka i-deqq-u l-ibzar u ġir-uh f Ka
 i-ṭijib-u l-makla f El-ma d atay ka y-^oaml-u-h
 f el u i-nezzl-u-h fuq el baš i-ṭib. Baš
 i-ṭijib-u l-kesksu ka y-^oaml-u l-lḥam u l-ḥoḍra
 f u l-kesksu f u ka i-qefl-u l-keskas
 b baš ma i-mši ši f le-hwa. Ka
 i-ša^ol-u l-^oafya f b

BUSEDÐAR

*Busedðar dyal eð-ðar el-mezyana ka i-kun
mzellej u f wušt-uh hessa men er-rham ka t-fur b
el-ma. F iyam eš-šif ka i-gels-u fi-h f el-lil baš
i-tberrd-u u i-t°ašša-u fi-h.*

*En-nhar elli i-kun °id au ðyafa mul es-siniya ka
i-qim atay f el-bho u i-ƒferrq-u l-kisan °al eð-ðyaf f
el-byut l-uħrin. Ila kan ferħ bħal l°ars ka i-ƒferrš-uh
b ez-zrabi u l-lħuf u ka i-gels-u fi-h n-nas u l°aliyin
fi-h ka i-ħedm-u.*

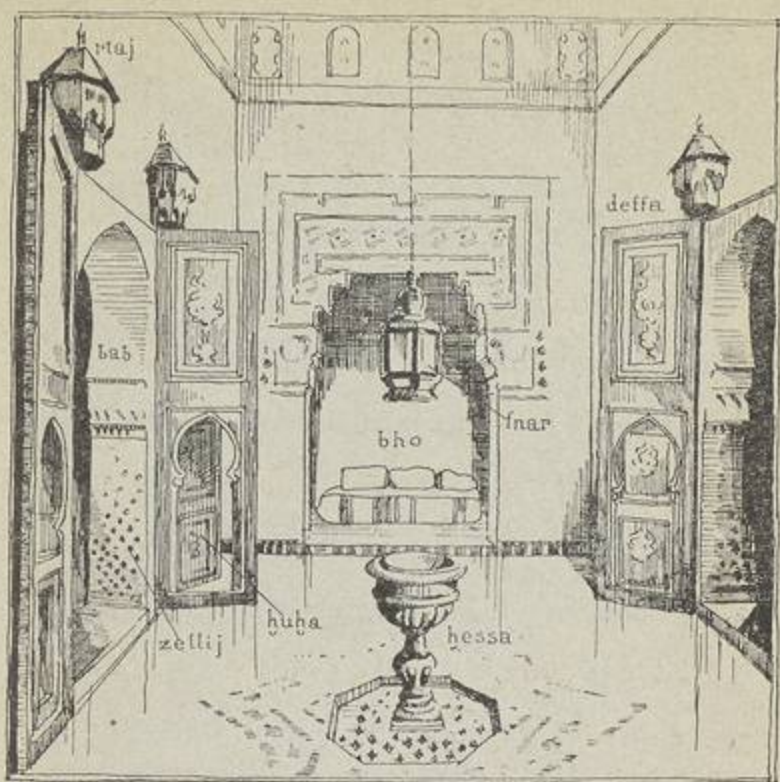
*F eš-šetwa ka i-šedd-u d-ďfef el-kbar u i-ħelli-u
ğir el-ħuħa baš i-deħl-u f el-byut.*

*Bekri qlil eð-ðar elli busedðar dyal-ha b
el-ħelqa (18) u l-yum twull°-u n-nas bi-ha, ka
i-šedd-u z-zaj dyal-ha f iyam el-berd u i-ħell-uh f
woqt eš-šehd.*

*
**

Busedðar el-wasa° nzaha.

(18) syn. ħalqa.

EXERCICE

..... huwa l-bit elli ma °and-uh ši d-dfef ; ma
 ka i-na°s-u ši fi-h ; ġir ka i-gels-u au i-šerb-u atay
 au y-akl-u. El-byut huma lli °and-hum
 ma°mulin l el-glas u n-n°as u ħta l l-makla u š-šrab.
 Iyam el-berd ka i-šedd-u d-dfef u ka i-ħelli-u
 ka i-deħl-u u i-ħerj-u men-ha. El-ma ka i-fur
 men faš ka te-rkeb

EL-BIT

Er-rajel lli ma ši ġani ka y-akul u ka i-n°as f el-bit dyal-uh. Elli la bas °ali-h °and-uh l-bit dyal l-makla u °and-uh l-bit dyal en-n°as.

En-nas ka i-gels-u °al l-lħaf wulla °al l-mtellta u i-wurrk-u °al l-mħedda au s-štrombiya ; ila bġa-u i-na°s-u i-ṭel°-u fuq en-namusiya. (En-namusiya f ba°d el-byut ka t-kun f le-ħniya.

Le-ħyuf dyal l-bit ka t-kun m°allqa fi-hum magana wulla merfa°, u baš ma i-dħel °ali-hum en-namus wulla d-debban ka i-ṭelq-u f el-bab el-ħamiya.

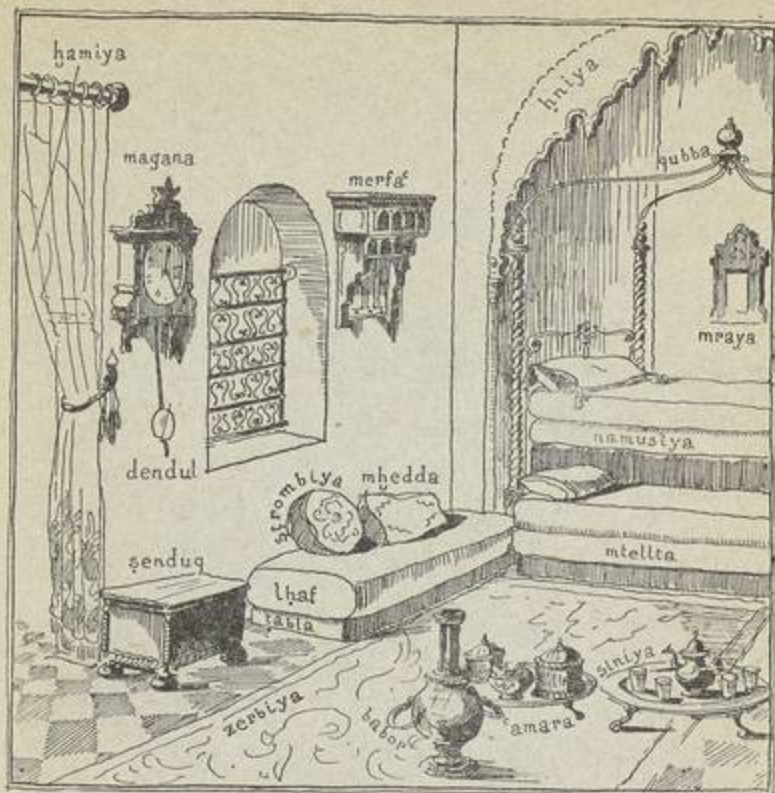
Le-ħwayj d el-lbas ka i-ħebbi-u-hum f eš-šenduq wulla f el-maryo (19).

Mulat eq-dar ka t-šuf ujuh-ha f el-mraya.

*
**

El-bit bla magana smek.

(19) syn. mariyo.

EXERCICE

Ka i-na^os-u f au f l-ga^d-u
 f u i-tekki-u ^oal au Ka
 i-ħebbi-u ħwayj el-lbas f Ka i-ħiyib-u l-ma
 d atay f El-berrad u l-kisan meħtuħin f
 u l-iqama f Ka i-şuf-u s-sa^a f u
 i-ħeħħ-u l-mwa^oan es-sgar fuq el Ka i-şuf-u
 ujuh-hum f Ka i-delli-u ^oal ed-debban
 au ş-şems. Kayn el-bit elli ma ^oand-uh

ED-DAR

Eḍ-ḍar dyal l-mselmin ka t-kun f l-āda men zuj d el-byut au tlata u dwira u s-seṭwan u buseḍḍar u bit el-ma. Eḍ-ḍar es-sġira ka i-kun fi-ha ġir et-tehti (20) ; el-kbira ka i-kun fi-ha t-teḥti u l-fuqi u ba° ḍ el-merrat ka i-kun fi-ha l-ḥammam. Walaynmi ḍ-ḍar el-mezyana hiya lli °and-ha l-wad u daḥel li-ha l-ma j-jari u fi-ha ḍ-ḍu dyal l-kharaba (21).

Eḍ-ḍar elli i-kun meġrus fi-ha š-šejar u n-nuwwar ka i-gul-u l-ha r-ryaḍ.

Elli ka i-bġi i-bni ḍ-ḍar ka i-jib el-ḥeddami elli ka i-ḥfer es-sas u l-m°allem el-bennay lli ka i-ṭella° le-ḥyuṭ ; ḥit i-kemmel l-bni ka i-rmi °ali-h s-sqef u i-geššeš es-sṭaḥ u i-ḍuwur bi-h s-settara u i-ḥerreš le-ḥyuṭ u i-ḍreb-hum b el-merṭub.

Ez-zlayji ka i-ferreš ez-zellij u n-nejjar ka i-rekkeb ed-dfef d el-biban u s-srajem.

F et-tali ka i-ji š-šebbaġ elli i-šbeġ et-tanejjart u j-jiyyar elli i-biyiḍ (22) le-ḥyuṭ.

Saub l-i sas-i

U šedd l-i ras-i

Ne-fni nas-i

U nas nas-i

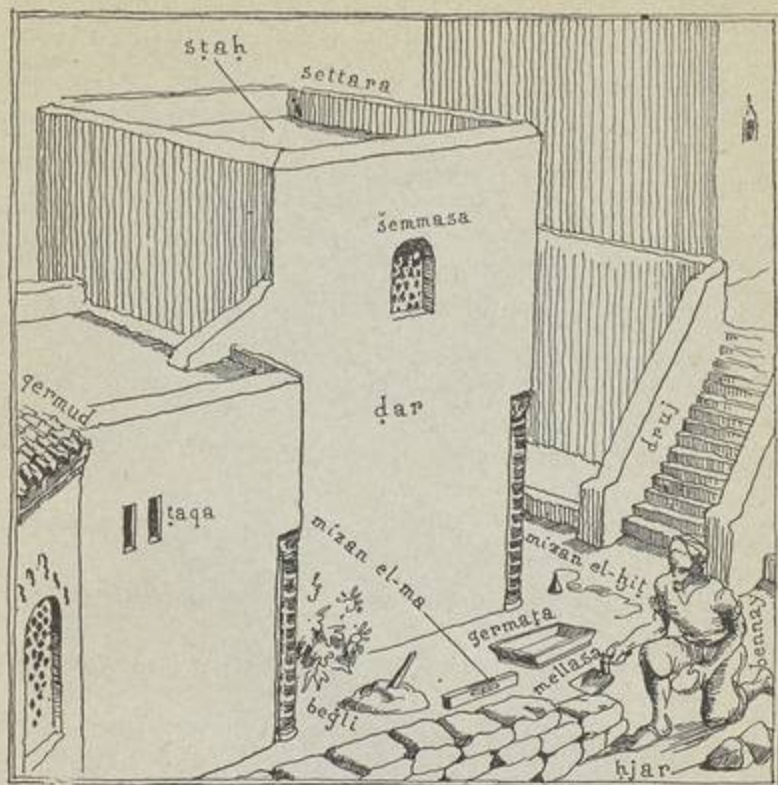
Ḥriq en-nar wa la bi° ḍ-ḍar.

El-kiy b en-nar wa la bi° ḍ-ḍar.

(20) syn. sefli.

(21) syn. trisinti.

(22) syn. jiyir.

EXERCICE

Eḡ-ḡar ka i-bni-ha b u elli
 ka i-refd-uh b men Ka i-seggem el-ḥiṭ
 b au Ka i-ṭell°-u l men
 Eš-šems u le-hwa ka i-dehl-u l l-byut men
 au au Eḡ-ḡar ka i-ziyin-u-ha b

EL-HYEM U N-NWAYL

El-ħima ka i-nesj-u-ha flij b flij men eš-š^oar dyal l-m^oiz au l-uber d ej-jmal. Ka i-zdi-u l-flayj ma^oa ba^od-hum b el-ħiyata u ħit i-bġi-u i-rekkb-u l-ħima ka i-hezz-u-ha b el-ħemmar u i-jebbd-u-ha b le-ħbal ka i-rebġ-u-hum b l-utad.

El-ħzana hiya qubba dyal l-kiriya mrekkba ^oala wuqqafa waħda u lli ^oand-ha zuj d l-uqaqef ka i-gul-u l-ha l-uteq. F l-^oada ma ka i-dir-u-hum ġir en-nas d el-mehzen au l-^oyan.

En-nwayl ka i-sekn-u fi-hum ġir el-msaken ka i-ħedm-u-hum b tadoqqa u t-tben au d-dum au ħta l-berwag.

El-gyaten ka i-kun-u dyal l-kiriya ka i-dir-u-hum el-biyya^oa u š-šerraya f el-swaq u l-^oasker f el-mħella.

*
**

Flan ^oamel ma ^oamel l-gebbas f el-ħima.
Twa-ha u gles ^oali-ha.

EXERCICE

*Er-rehhalâ ka i-sekn-u f u l-msaken dyal
l-badiya f F el-swaq d berra t-tajer ka i-bi^c
s-sel^a dyal-uh f El-qayd ka i-gles f
nhar el-musem au t-tertib au l-hokem.*

*Kif i-rekkb-u l-hyem ka i-rebṭ-u l f
kull*

ZENQA MEĞRIBIYA

F el-mdina d el-mselmin ed-derb ka i-kun ktir eš-ši điyiq, u ši merrat ka i-kun mziyin b el-qus au ş-şaba. Ka i-duz-u fi-h n-nas °ala rejli-hum au °al l-beşklit au rakbin °al l-bhaym bhal ši waḥad mel l.a°yan elli ka i-rekb-u °al l-beğla b es-srija au z-zerzay elli ka i-rfed le-ḥwayj l en-nas b ḥmar-uh.

Qlil ed-druba lli ka i-duz-u fi-hum el-ktares au t-ṭumubilat.

Ḥit ka i-kun-u d-druba điyiqin u meşrukin b qus ulla b şaba ka i-qedd-u l-°ayalat i-mši-u l °and ba°d-hum men şeḥ l şeḥ u men đar l đar u ḥta l-mošš ka i-qder i-jri °al l-far fuq le-ḥyuṭ men derb l derb.

*
**

Ka i-ḥiyiṭ ed-druba u i-feşşel ez-znaqi.

EXERCICE

Elli šef-ti-h rakeb °al b °arf-uh
mel l-mehzen au mel l-^ayan d el-blad. Elli ka i-rfed
l en-nas b l-ijara ka i-tsemma au hemmal au
ṭaleb m°āš-uh. Fuq ka i-°ass °al

ZENQA URUBBAUYA

Ez-zenqa f el-mdina l-urubbauya ka t-kun
šwiba u was°a u mzeffta. Eṭ-ṭumubilat u l-kwatša
u l-muṭurat u l-kamyonat ka i-duz-u u i-rj°-u fi-ha
u n-nas er-rejliya ka i-mši-u °al er-rdayf (23) dyal-ha
au ka i-gels-u i-riyih-u au i-tqahwa-u f el-qahwa
lli ka t-kun nmit °al er-rdif.

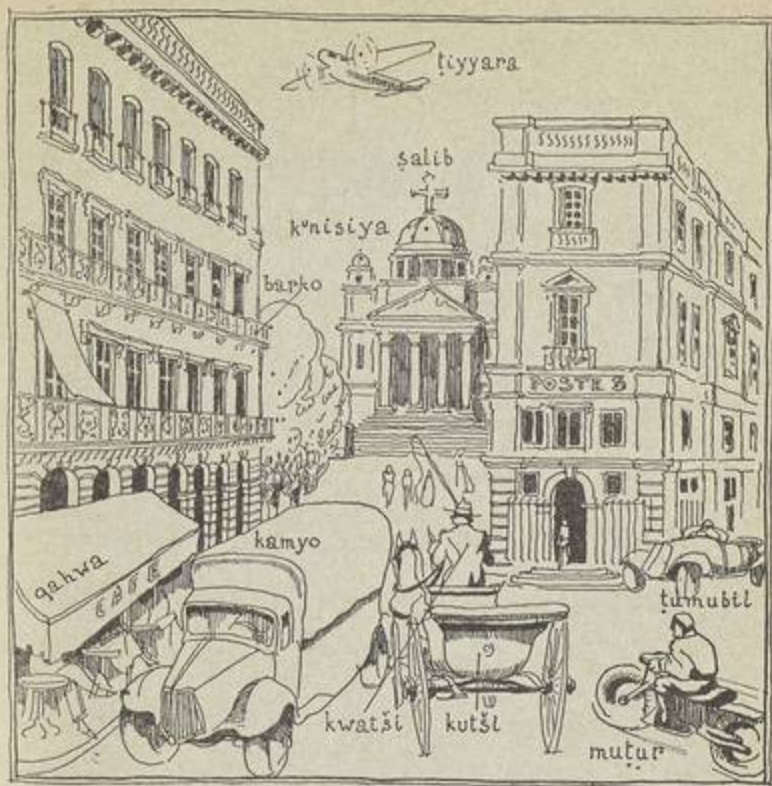
Eḍ-ḍyur elli huma f jenb ez-zenqa ka i-kun-u
f l-āda °ālyin °ala qibal fi-hum °adad men ṭebqa.
Ba°ḍ el-merrat ka t-kun kull ṭebqa °and-ha l-barko
faš i-qedd-u n-nas i-gels-u u i-tfejjej-u °ala berra.

U kayn eḍ-ḍyur elli ka i-kun-u merfudin °al
en-nbaḥat u l-qwas ka i-mši-u u i-ji-u fi-hum en-nas
f eš-šta.

*
**

Ḥammam bla q°bab.

(23) syn. mšawat.

EXERCICE

En-nšara ka i-šelli-u f ; daymen i-kun
 fuq men-ha En-nas elli bğa-u i-mši-u b'id
 ka i-rekb-u f b el-kra au f dyal-hum
 au Es-sel'a ka i-refd-u-ha f Ši merrat
 ka i-šuf-u f es-sma dayza. Elli °aya-u au lli
 bğa-u i-tferrj-u f ez-zenqa ka i-gels-u f au
 i-herj-u l

ES-SEQQAYA

Kull derb kbir men ed-druba d el-mselmin f el-mdina ka t-kun fi-h s-seqqaya bin eđ-đyur msebbla fi sabil llah.

Jmi^c n-nas d el-ħuma lli ma ^cand-hum ši l-ma le-ħlu f đyur-hum bħal lli ^cand-uh bir ma ši nqi au šluq au maleħ au meṭfiya ma ši šalħa au ma daħel l-hum ši l-ma f ej-j^cāb, ka i-sqi-u men-ha rajel u mra u ulad l eš-šrib u t-tyab u t-tešbin u l-uđu. Elli ma ^cand-uh ši lli i-sqi l-uh ka i-šri l-gerba d el-ma men ^cand el-gerrab elli ka i-sqi men es-seqqaya.

En-nas el-berraniyin ħta huma ka i-šerb-u mel l-^canbub dyal-ha u i-terrf-u nfus-hum f es-sarij dyal-ha u fi-hum elli ka i-ğsel ħwayj-uh ħda-ha ^cal l-^cāda l-qdima.

U hakkak ^caud ka i-urd-u men-ha l-bhaym u i-šerb-u men-ha l-qwana^c u t-tyur.

El ma f es-seqqaya u l-^cagez laš ?

EXERCICE

*Es-seqqaya fi-ha ka i-hrej menn-
uh u i-kobb f hta ka y-amer. En-nas
ka i-ji-u bhal had y-ahd-u menn-uh l-ma au
i-gesl-u traf-hum fi-h bhal had lli ka i-gsel
rejl-uh.*

El-bhaym ka i-wurd-u f

EL-ḤAMMAM

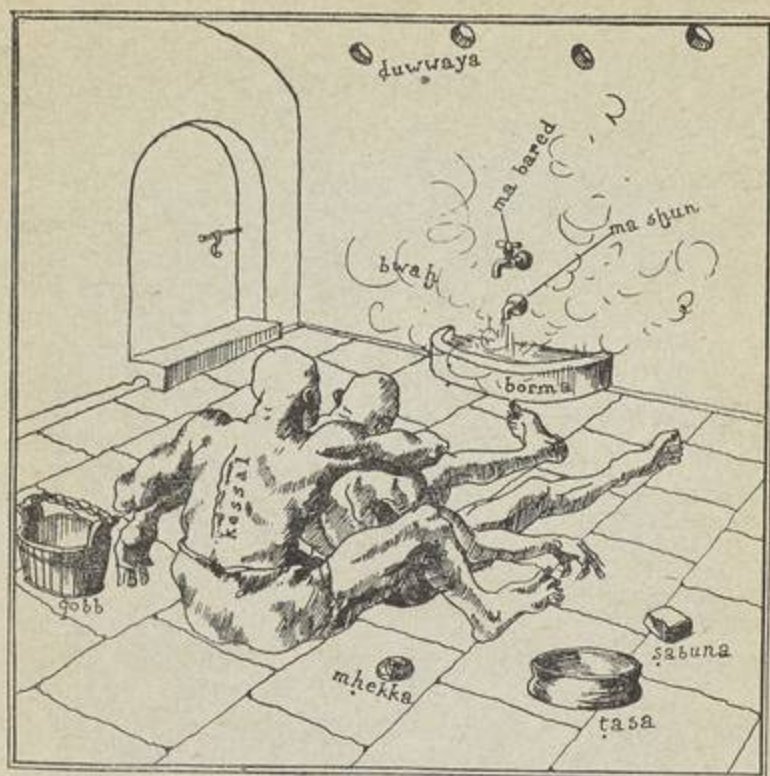
Ila kan el-insan °ayyan au mwusseḥ ka i-mši l l-ḥammam. Ka i-zuwul ḥwayj-uh f el-bared ; men ba°d i-dḥel l l-wuṣṭi u i-gles fi-h šuya ḥta i-sanes s-šuniya u °ad i-dḥel l es-šun. Temmak i-bday-°areq.

Ḥit i-kun °argan i-ji-h l-kessal u i-kessl-uh b ej-jehd baš i-ṭleq l-uh l-°aya. Umba°d i-ḥekk-uh b el-mḥekka ḥta i-zul l-useḥ u i-kobb °ali-h l-ma b eṭ-ṭasa au b el-qobb au b el-ḥefna u f l-eḥḥer i-dhen l-uh dat-uh kull-ha b eš-šabuna u i-šellel-ha b el-ma šun elli f el-borma.

El-ḥammam ka i-kun meqbi u mzellej u fi-h d-ḍuwwayat d ez-zaj.

*
**

Waš dḥul l-ḥammam bḥal ḥruj-uh ?

EXERCICE

El-ḥammam ka i-shen b En-nas au
l-kessal ka i-jebd-u l-ma shun men el El
ka i-kessel en-nas u ka i-ḥekk l-hum b el u
i-kobb 'ali-hum el-ma b au b Eḍ-ḍu
ka i-dhel f el-ḥammam men

EJ-JAMA^c

El-bni d ej-jama^c ka i-kun mrebb^a au mayl l eṭ-ṭul šwiya. Ka i-tkuwun men el-mraḥ u n-nbaḥat b el-qwas u s-swari u ṣ-ṣum^a b l^cazri u l-qubba u j-jamur dyal-ha.

F l^cazri ka i-kun el-kundari faš ka i-ṭla^c l^calam f woqt eš-šla. Nhar ej-jem^a ka i-ṭell^c-u ^calam kḥel.

F woqt eš-šla ka i-ṭla^c l-mwudden i-wudden fuq eš-ṣum^a.

En-nas ka i-twuḍḍa-u f es-sarij au l-ḥessa d ej-jama^c u i-šelli-u jma^a mur el-imam qbalt el-meḥrab elli f es-sder d ej-jama^c j iht el-qebla.

Elli ma ka i-drek ši ṣ-šla ma^a l-imam ka i-šelli b waḥd-uh. Ba^cḍ en-nas ḍrauš ka i-šelli-u ḥta ḥda l-ḥiṭ d ej-jama^c men ^cala berra ba^cḍ el-merrat ida kan el-maḥall nqi.

Ḥatta waḥad ma ka i-tejbed men ej-jama^c.

EXERCICE

..... ka i-wudden f ħamsa d el-merrat
 f en-nhar : eš-šub^h u đ-đhor u l-^oašer u l-moğreb u
 l-^oaša, u fayn ma ka i-ji i-wudden ka i-ṭella^o
 f ma ^oada f eš-šubeḥ u f el-moğreb u l-^oaša
 ka i-š^oal eđ-đu. Nhar ej-jem^oa ka i-ṭella^o ^oalam zreq
 men šlat eš-šub^h ħatta l l-^oašra d en-nhar.
 fi-h ka i-kun el-bab d ed-druj elli ka i-ṭel^o-u fi-hum
 l eš-šum^oa u fuq-uh

ER-RUDA

Ila mat ši waḥad ṣaliḥ ka i-bni-u °ali-h u i-dir-u l-uh qubba b ej-jamur ; had el-bni ma°a lli medfun fi-h ka i-tsemma sigid u ka i-ji-u n-nas i-zur-u-h.

Kayn ši sadat elli ka t-kun ḥda-hum er-ruḍa.

Mnin ka i-mut ši waḥad, ka i-ḡessl-uh l-ḡessal fuq el-meḡsel umba°d ka i-ḥennṭ-u-h u i-keffn-u-h u i-dir-u-h fuq en-n°aš u i-qra-u °ali-h ṭṭolba u n-nas i-ddi-we-h l er-ruḍa. Elli ka i-refd-u l-miyit fi sabil llah ka i-dir-u °ali-h n-nuba ; ila °aya ši ka y-°aṭi l ši. Elli ka i-refd-u b el-kra ka i-tsemma-u ṣ-ṣeḥḥafa.

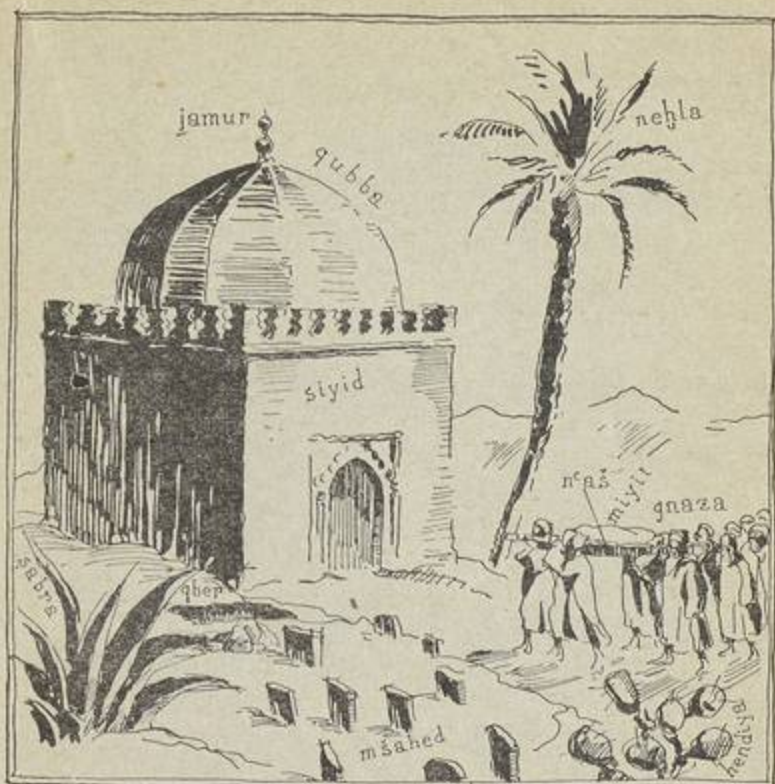
Ḥit t-uṣel l-gnaza l er-ruḍa ka i-ṣelli-u °al l-miyit u i-defn-u-h f el-qber u i-dir-u l-uh zuj d el-mšahed.

Kayn ši ruḍat elli ka te-nbet fi-hum ši nabat bḥal hendiya au ṣabra au neḥla.

**

Sid-i sid-i u ḥram elli f id-i (24).

(24) pour idd-i.

EXERCICE

*Ka i-defn-u l-muta f u ila kan f el-blad
 ši šaliḥ mat ka i-bni-u °ali-h u i-semmi-
 u El-miyit ka i-refd-u-h °al Kif
 t-ušel l er-ruḍa ka i-šelli-u °ali-ha u ka
 i-hebbṭ-u-ha f Ḥit i-geṭṭi-u °ali-ha t-trab ka
 y-°aml-u Had er-ruḍa nayḍa fi-ha
 u u bin el-qbur.*

EL-QEŞBA

El-qeşba lli ka i-qul-u l-ha tani l-ksar ka i-bni-u-ha b er-rkez y-°ani b et-trab el-fazeg medgug b el-merkez f wušt el-luḥ. Had er-rkez ka i-şber b ez-zaf u ka i-bqa sinin ṭwila. El-ksur el-°ālyin ka i-kun-u f ej-jbel dyal l-braber au f eš-şahra. Kan-u ka i-bni-u-hum °ālyin °ala wudd l-°adu u daba lli bna ši ksar jdid ma ka i-°alli-h ši b ez-zaf °ala qibal l-blad wulla-t hanya.

F eš-şahra l-ksur ka i-kun-u f wušt en-nḥel u l-°araşi u f ej-jbel ka i-kun-u f muḍa° rageb au °ala jorf el-wad.

Ka i-sekn-u n-nas f el-ksar b bhaym-hum b kull ši l-hum. Ila šedd-u l-bab dyal-uh f el-lil ma ka te-bqa berra ḥta d-djaja.

Bni u °alli u sir u ḥelli.

EXERCICE

..... ka t-kun mebnija b el-merkez. Kull qent
 fi-h faš ka t-kun l-^oassa. Kif ka i-^oqerb-u
 l-barud ka i-t^ohebba-u bin au f u
 F wušt el-qešba ka i-kun-u ^oq-^odyur u j-jama^o u
 l-msid u r-rwayat. Ila kan-et kbira ka i-kun fi-ha
 ħta le-^oħwanet d el-bi^o u š-šra. Berra men-ha ka
 i-kun Ka i-bni l-^oošš dyal-uh f el-borj.

L-^cAUD

El-mġerbi d el-badiya ^caziz ^cali-h l-^caud b ez-zaf. Ka i-rkeġ ^cali-h ida kan ġadi l ^ši maġall u ka i-ħerrek u i-tbured ^cali-h f el-mel^cab f iġam l-^cayadat u l-mwasem. Ka i-thalla fi-h b l-^calf u i-neġġf-uh u ma i-ħelli ħadd i-qerreb l-uh au i-rkeġ ^cali-h ma ^cada ila kan ^ši waħad ^caziz ^cali-h b ez-zaf.

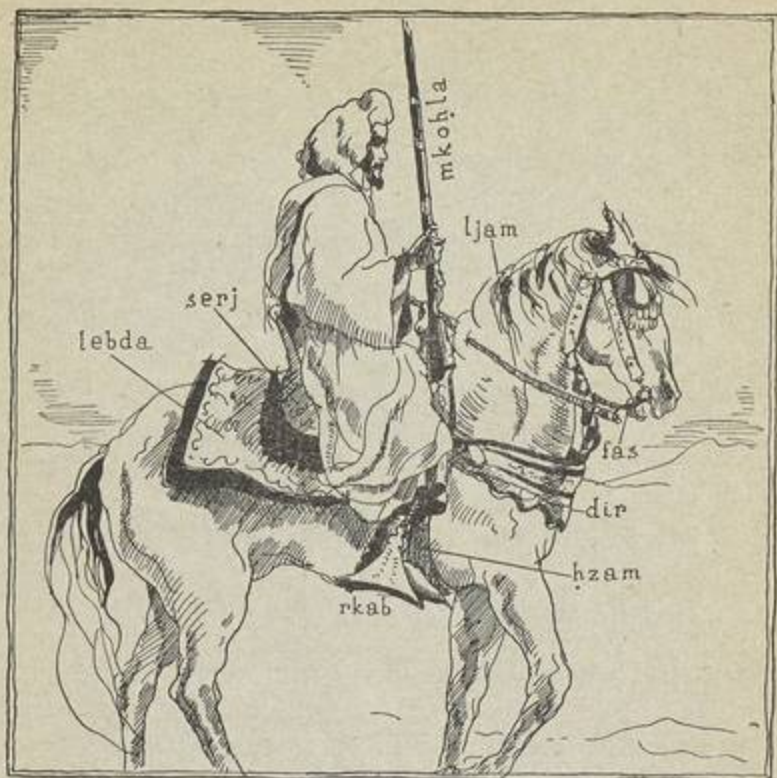
Elli ka i-kun la bas ^cali-h ka i-dir es-serj u d-dir djal l-mwubber au l-melf el-mluwun el-meħruz b le-ħrir au b es-sqelli u r-rkabat djal l-fedġa l-meħ^cuma b ed-dheb.

El-lwan d el-ħil l-meżyanin huma : el-gumri u d-dhem u l-berġi u l-šġer u r-ršaši u ħjar el-wad.

L-^caud el-meżyan b ez-zaf ka i-semmi-we-h s-serti u lli ma bqa ^š i-šleħ ka i-qul-u l-uh l-kiġar.

*
**

El-ħil ka t-^caref rukkab-ha.

EXERCICE

Mul l-^oaud šadd f idd u qabeṭ f
idd. Ka i-hmez b u l-^oaud ka i-^oaḍḍ
Baš ma i-ṭiḥ ši s-serj ka i-ḥezm-u l-^oaud b
u i-zid-u f el-badra. Baš ma i-dber ši l-^oaud
ka i-ferrš-u l-uh f deht-uh taḥt es-serj.

EL-BIŠKLIT

*El-mğarba f el-mdun ka i-ħeddm-u b ez-zaf
el-biškliṭ °ala qibal ka i-duz-u bi-ha f ed-druba
dyaḷ-hum elli điyiqin u t-taman dyaḷ-ha rħiṣ u ma
fi-ha ši ṣ-ṣayr b ez-zaf u ka t-qerreb l-hum eṭ-ṭriq u
te-rfed l-hum ħwayj-hum. Fi-hum elli ka i-bi°-u u
i-šri-u bi-ha, bħal mwalin ed-djaj u l-biḍ u le-ħlib.
Kaynin elli ka i-la°b-u °ali-h l-kurs men blad l blad.*

*Ila tfešš l-hum el-pnu ka i-ṣaub-uh b el-lṣaq u
y-°ammr-uh °aud b el-bumba.*

El-biškliṭ ka i-qul-u l-uh tani °aud °aud er-riħ.

*
**

Ḥaraka baraka.

EXERCICE

Mul l-biṣklit ka i-nfeh l-guddami.
 L-urani ḥta huwa tfešš ġadi i-ammr-uh. Es-siklis
 huwa lli ka i-bi° l-iqama d el-biṣklit u ka i-šleḥ ma
 f sed fi-ha f au f le-ḥdid. Er-rkabat dyal
 l-biṣklit ka i-tsemma-u u l-ljam Kif°
 i-jri mul l-biṣklit ka i-ḥber en-nas b Ka t-dir
 ez-zit f

EL-ḤEDDAD

El-ḥeddad ka i-ḥdem le-ḥdid au l-hend ba°d ma i-suṭ °ali-h el-met°allem b el-kir ḥta i-ḥma u i-wulli jemra.

Ka i-rfed le-ḥdid b el-leqqaṭ u i-nezzl-uh fuq el-mzebra u i-ṭerrq-uh b el-mṭerqa.

Ila bġa i-berd-uh ka i-dir-uh f ez-ziyyar u i-berd-uh b el-mebred. Ila bġa i-ršem fi-h au i-qiyis ka i-ršem au i-qiyis b ed-dabed u ila bġa i-ṣaub ši ḥaja mrebbā°a ka y°aber-ha b er-ṭkab.

El-ḥeddad ka i-ṣaub bel°a d el-umur elli ka i-twuqqf-u °ali-ha l-fellaḥa u ṣḥab le-ḥrayf l-uḥrin bḥal es-sekka u l°atla u l-fas u š-šebbak u ṣ-ṣfiḥa u l-mesmar u ġir-hum.

El-ḥeddad ktir eš-ši ka i-ḥdem b l-uṣaya.

*
**

Ellī ḥaleṭ el-ḥeddad i-wusseḥ ḥwayj-uh.

EXERCICE

El-met°allem ka i-suṭ l-°afya b El-
 m°allem ka i-ṭerreḡ °al b Ila
 bḡa i-bred šī ḡdid ka i-ziyir-uh f u i-berd-uh
 b Ka i-qiyis b u ka i-segged b

EN-NEJJAR

*En-nejjar ka i-ħdem ga° l-umur dyal l-°ud
mel l-qwaqeb d er-rejlin ħta l l-flayk dyal l-bħar ;
el-ħedma dyalt-uh y-°ani t-tanejjart ħedma kbira ka
i-twuqqf-u °ali-ha n-nas kull-hum bħal l-mida °alaš
ka y-akl-u.*

*Bekri n-nejjara kan-u ka i-ħedm-u t-tanejjart
kull-ha b iddi-hum u l-gum ktirt-hum ka i-ħedm-u-ha
b el-mwaken.*

*El-nwa° d l-°ud elli ka i-ħdem bi-hum en-nejjar
huma l-berda° u š-šnuber u l-°ar°ar u š-šuk. Eš-šuk
huwa l-qaseħ fi-hum u l-°ar°ar ka i-ṭa°am-uh ba° d
el-merrat b el-°ud d el-limun.*

*
* *

Ma ka t-ħir ġir f msamer el-mida.

EXERCICE

En-nejjar ka i-melles el-luħa fuq el
 b au Eṭ-ṭraf elli ka i-ṭiħ-u ka
 i-tsemma-u I-nšer l-^sud b u l-ġ^obra
 lli ka ṭ-ṭiħ ka i-gul-u l-ha Ila bġa i-šedd ši
 luħa b ez-zaf ka i-ziyir-ha b Ila bġa i-semmer
 ka i-doqq b Ila bġa i-qella^o l-msamer
 i-sell-hum b Ka i-nšer le-ḥteb b Ka
 i-bred l-^sawad b

EL-HERRAZ

*El-ħerraz ka i-ħdem ej-jeld u n-n°al ; ka i-šaub
men-hum el-blaġi l er-rjal u š-šrabel l l°ayalat.*

*Mnin ka i-bġi l-ħerraz i-ṭla° l ħanut-uh ka
i-šedd f el-gumna.*

*Ħit ka i-bġi i-ħdem taħerrazt ka i-lbes tbenda
u i-gles i-feššel ej-jeld b el-mqešš u n-n°al b eš-šefra
u i-terrq-uh b el-ħfif fuq el-qormil. Ka i-dir el-belġa
au š-šerbil lli ġadi i-ħdem °ala feħd-uh u i-qebḍ-uh
b er-rkab u i-bda i-tqeb b l-išfa u i-ħrez b l-ibra u
l-ħiṭ.*

*Ba°d ka te-kmel l-belġa b el-ħriz ka i-dir-ha f
el-qaleb u i-šeffeħ-ha u i-ħelli-ha ħakdak waħad
el-mudda.*

*El-blaġi au š-šrabel lli ka i-ṭel°-u ka i-°alleq-
hum f el-meštra d el-ħanut baš i-šuf-u-hum u
i-šri-u-hum en-nas.*

*Kaynin el-m°allmin elli ka y-°aṭi-u l-blaġi l
ed-dellal i-bi°-hum f suq es-sbaṭa b el-bi°a.*

*
**

El-ħerraz ġemmaz.

EXERCICE

Baš i-ṭla° l-ħerraz l el-ħanut ka i-šedd f
 Ka i-feṣṣel b Ka i-terreq ej-jeld
 fuq b F sa°t el-ħedma ka i-lbes
 Ka i-šedd el-belġa b u ka i-ħiyiṭ-ha b
 u ba°d ma tqeb-ha b Ħit t-ujed
 el-belġa ka i-šeffar en-n°al b u ka i-deħħel
 fi-ha baš t-tjebbed.

EL-ḤANUT

El-ḥanut huwa maḥall l-bi° u š-šra. Mula-ha ka i-gles fi-ha bin es-sel°a u i-°āyn elli i-ji i-šri menn-uh.

F el-lil mwalin le-ḥwanet ka i-dir-u l-°assas elli ka i-°ass °al le-ḥwanet kull-hum. Fi-hum elli ka i-tgedda f ḥanut-uh u fi-hum elli ga° ka i-bat fi-ha bḥal es-swasa.

F eš-šla d ej-jem°a u f l-°ayad ḥatta šī waḥad ma ka i-ḥell ḥanut-uh. Le-ḥwantiya ka i-kri-u le-ḥwanet men °and mwali-hum au men °and le-ḥbas.

Kayn el-ḥanut elli b el-biban ṭwal u kayn elli b el-ḡlaqat.

Mul l-ful dima i-qul ful-i ṭyyab.

Zuwaq t-bi°.

EXERCICE

Elli ka i-ji i-šri ka i-tsemma Elli ka
i-bi° ka i-tsemma Hada gales guddam
ka i-bi° u u ka
i-lebs-u-hum er-rjal u ka i-lebs-u-hum
l°-ayalat. Bab el-ḥanut ka i-kun mgeṭṭi b
men eš-šems u š-šta.

ER-RYAD

Ej-jnan au l-^oarša ^oand el-mselmin ka i-kun mħellet fi-h l-ğers d el-ğella u l-ħođra u n-nuwwar u l-maħall lli fi-h ġir el-ħođra b waħd-ha ka i-qul-u l-uh l-bħira.

Elli ka i-qabel l-ħedma d ej-jnan ka i-qul-u l-uh r-rebba^c ħit ka y-^oađi-h mul ej-jnan er-rubu^c mel l-ğella.

Elli ka i-šri l-ğella men ^oand mul ej-jnan baš i-tsebbeb fi-h f el-swaq ka i-tsemma ġlayli au jnayni.

Ej-jnanat kayn elli ka i-sqi-hum b es-sagya au b el-bir u s-sanya au b el-bezbuz u j-ja^cba. Ĥit i-ħedm-u l-arđ f ej-jnanat ka i-ğebbr-u-ha b el-ğ^obar (25).

Ġedda ne-sqi-k a l-kamun.

(25) syn. *mazir*.

EXERCICE

El-ḥeddam ka i-rešš au b
Baš i-ṭleq el-ma f ej-ja'ba i-ḥell Ka i-jib
el f u ka i-refd-uh b baš
i-ḡebber le-ḥwad. Ka i-kerreṭ el-ḥud b

ES-SUQ

*Es-suq d berra ma ka y-°amer ši kull nhar.
Kull suq ka y-°amer merra f ej-jem°a ; °ali-ha ka
i-semmi-we-h b smiyat en-nharat bħal suq el-ħmis
au l-ħadd u sir men dak eš-ši.*

*U n-nhar elli ka y-°amer ma ka y-°amer ši bekti
ħta l eđ-đħa °ad ka i-kun °āmer °ala qibal en-nas
ka i-ji-we-h men b°id u men kull jiħa.*

*L-°arubiya ka i-jib-u l-uh l-bħaym u le-ħbub
u d-djaj u l-biđ u s-smen i-bi°-u-hum fi-h u i-šri-u
menn-uh s-sukkar u atay u l-kettan u rus el-ħanut
u l-lħam u l-feħħar u jmi° lli ka i-ħešš-hum.*

Elli ba° ši ħaja ka i-ħelleš eš-šenk.

**

Es-suq ma ka y-°amer merrtayn.

EXERCICE

Baš ma te-fsed ši š-šems au š-šta s-sel^a ka
y-^aaml-u-ha f El-gitun l-uwul m^aammer
b d es-sukkar. Guddam-uh ka i-kun
mkedds-uh mula-h. Ka i-debħ-u f
huwa lli ka i-dbeħ u i-sleħ b Had es-suq
fi-h b ez-zaf.

EL-BERR

El-berr ka i-kun mel l-uṭa u j-jbel.

*El-maḥall lli ma fi-h ma ka i-tsemma ṣaḥra u
lli ma ši ma^omur ka i-tsemma ḥla.*

*El-wad ka i-ḥrej mel l-^oayn f ej-jbel u i-duz
f eš-ša^oba u l-uṭa u i-kobb f el-bḥar ; bekri kan-u
n-nas ka i-qeṭṭ^o-u-h b el-meštra^o u l-yum ^oal l-qnaṭer.*

*F l-uṭa ka i-ḥert-u le-ḥbub u i-ḡers-u š-šejar
u d-dalya. F ej-jbel ka i-qell l-ḥart u ka i-ketr-u
š-šjur u l-ḡabat. Ej-jbel l-^oāli ka i-tiḥ fi-h t-telj u
ka te-kter fi-h ḍ-ḍbaba u s-ṣḥab.*

F eš-ṣaḥra ka i-kun er-rmel u n-nḥel.

**

*Duz ^oal l-wad el-herhuri u la d-duz ^oal l-wad
es-sakuti.*

EXERCICE

Hit i-kun el-ma f ka i-qeṭṭ^e-u-h n-nas
f Ez-zit ka i-ḥrej men men-ha
ka t-ji š-šta. °āli. Ka y-aḥd-u l-luḥ
men Es-slel ka i-ṣaub-u-hum men
. °aziz °and en-nas hit huwa ḥlu.

EL-BĤAR

*Āar eġ-ġu mebnija bĥal l-borj f ši maĥall
rageb °ala šetġ el-bĥar u f ras-ha fnar kbir.*

*Fšalt-ha mrebbba°a au mġuwura. El-fayda
dyal-ha ka t-°alem el-bwaber b maĥall l-berr u
t-wurri-hum eġ-ġriq baš ma i-ntelf-u ši au i-ĥerrt-u.*

*El-babor ka i-dĥel l el-mersa u i-ressi ĥda
l-mun.*

*El-baĥri ka i-mešši l-fluka b el-mġadef u
i-ġuwur-ha b ed-dman ; u l-idd d ed-dman ka
i-gul-u l-ha l-melwiya.*

*El-ĥawwat ka i-šiyid el-ĥut b el-qešba u l-ĥiġ
u s-sennara °ala šetġ el-bĥar au b eš-šebka f el-fluka
ila ma kayn ši l-mwaj b ez-zaf.*

*El-playa ka i-ĥeġġ-u fi-ha l-flayk u ka i-ġi-u
n-nas li-ha baš i-°um-u. Ed-drari ka i-la°b-u ġir f
et-tšali.*

*
**

El-bĥar u z-zman ma fi-hum .aman.

EXERCICE

. ka i-ressi f el-mersa. F el-lil ka i-ša°l-u
 l-falora f El-baħri ka i-mešši f el-bħar
 b u i-guwad-ha b u El-ħuw-
 wat ka i-šiyid b au b El-qešba
 fi-ha l-ħiṭ u fi-ha r-rmel.

ED-DUZAN

*Had ed-duzan ka i-kun mšaub mel le-ħdid u
mel l-idd dyal l-°ud elli ka i-qul-u l-ha l-mango.*

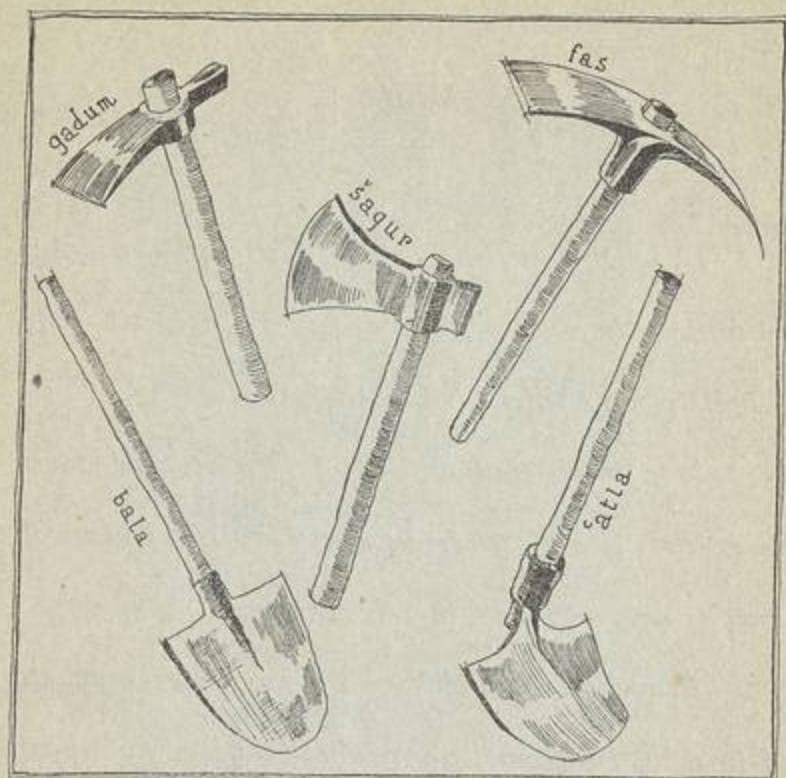
*El-mğarba ka i-st°aml-u l-°atla b ez-zaf f
el-ħedma d ej-jnanat u ħfir es-swagi. F eš-šahra f
woqt ez-zerri°a ka i-kun-u l-fdaden ktir eš-ši
meħdumin b l-°atla ma ši meħrutin.*

*El-fas u l-bala ka i-ħeddm-u-ha b ez-zaf
mwalin el-bni u š-šanti.*

*El-gadum u š-šaqur ka i-ħeddm-u-hum b ez-zaf
f ħtib l-°awad mel l-ğaba.*

*
**

L-°atla u l-ħedma f el-ħla wa la l-btala.

EXERCICE

*Ka i-šellh-u l-^cud b au ka i-ħefr-u bi-h
t-trab. Ka i-ħefr-u l-arđ b au ka i-hedm-u
bi-h l-bni. Ka i-hers-u l-^cawad b Ka i-refd-u
t-trab b Ka i-šaub-u le-ħwađ b u ka
i-ṭelq-u bi-h el-ma f el-mšaref.*

EL-MEHRAT

El-fellaḥ ḥit i-bḡi i-bda f el-ḥart ka i-dir
el-mḡira u hiya ka i-°allem eṭ-ṭerf d el-ard elli ḡadi
i-ḥret fi-h b le-ḥjar au b el-meḥrat.

Men ba°d, y-aḥud l-°allafa u i-zra° l-feddan
b ez-zerri°a d el-gemḥ au d eš-š°ir. Ḥit i-kemmel
had er-reššan i-bda i-ḥret b el-meḥrat.

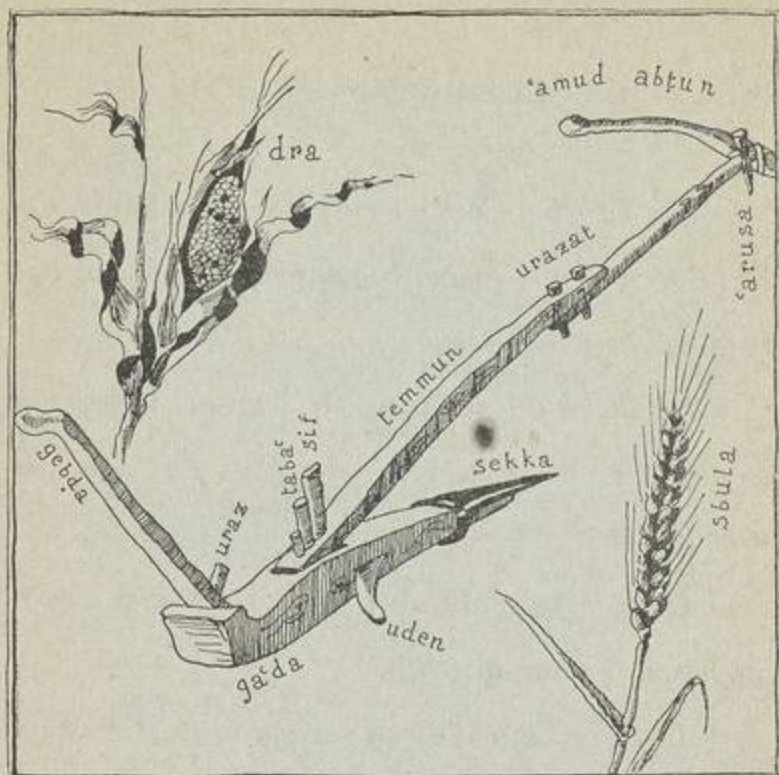
El-meḥrat ka i-rbeṭ fi-h z-zuja d et-tiran au
j-jmal au l-bhaym l-uḥrin bḥal l-kyader au l-bḡal
au ḥta le-ḥmir.

El-meskin ma ka i-kun °and-uh ḡir ḥart zuja
u lli lā bas °ali-h °and-uh kada men ez-zwaj.

El-ḥart °ala zuj fi-h l-bekri u l-mazuzi.

**

El-ḥart b en-niya u z-zwaj b en-niya.

EXERCICE

El-ħerrat ka i-šedd men El-bħaym
 ka i-kun-u merbuṭin f Ka i-jem°-u l-ga°da
 ma°a t-temmun b u ma°a l-gebdā b
 Ka y°aml-u f jemb-ha baš i-zuwul-u t-trab
 kif i-ħert-u. hiya lli ka te-dħel f l-arḍ. Ka
 i-gul-u l-k°bal dyał u dyał l-gmeħ.

EL-ĠELLA (SYN. FRUṬA)

Elli ka i-bi^c l-ġella ka i-gul-u l-uh ġlayli. Ka i-šri l-ġella men ej-jnanat baqya ma ṭab-et f šejar-ha, ba^cd ma ka i-tqaṭa^c ma^ca mul eš-ši.

Hit ka t-ṭib u t-ujed ka i-jni-ha l-ġlayli u y^c-amel-ha f es-slel au l-korbat u i-ddi-ha d-dellel (26).

L^c-aneb ka y-akl-uh l-mġarba u i-šaub-u bi-h z-zbib au š-šamt au l-ħell.

El-ħameḍ ktir eš-ši ka i-reqqd-uh b el-melħa u l-ma u ba^cḍ el-merrat ka i-zid-u ^cali-h z-zitun.

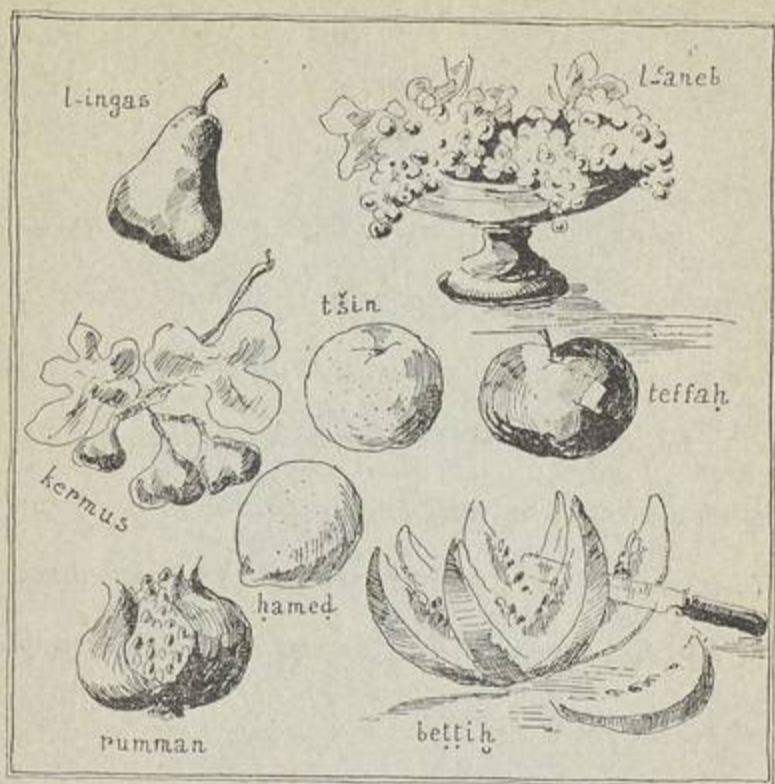
El-mġarba ka y-akl-u d-dellaħ kter mel l-beṭṭiħ.

Kull sebt l-ihud ka y-akl-u z-zerri^ca dyał ed-dellaħ au d el-ger^ca meqliya b el-melħa.

**

Elli ma fi-h ġella qeṭṭ^c-uh t-thenna.

(26) pour *t-tedellel*.

EXERCICE

En-ṣāra ka i-ṣaub-u š-šrab mel El-
 mselmin ka i-ḥedḍr-u t-tajin b u ḥatta b
 ka i-duwuz-u bi-h l-ḥubz f eš-šbaḥ.
 ka i-°aššr-u-h f ba°d el-maklat au ka y-°aml-u-h
 mreqqed. ka i-qul-u l-uh f er-rbaṭ el-limun.
 ka i-tkel ḥbub au m°aššer. ka i-teqsem
 b el-mus.

ES-SANYA

Es-swani ka i-twujd-u (27) b ez-zaf f ħwaz el-mdina °ala qibal ka i-sqi-u bi-ha l-ħođra u š-šejjar d el-ğella lli meṭluba b ez-zaf f el-mdina.

Es-sanya dima ka t-kun f raguba baš ka t-kobb el-ma l es-sarij elli ka i-sqi-u bi-h j-jnan. El-biyyar huwa lli ka i-ħfer el-bir u l-bennay huwa lli ka i-bni l-bir u j-jefna u s-sarij u n-nejjar huwa lli ka i-šaub en-na°ura.

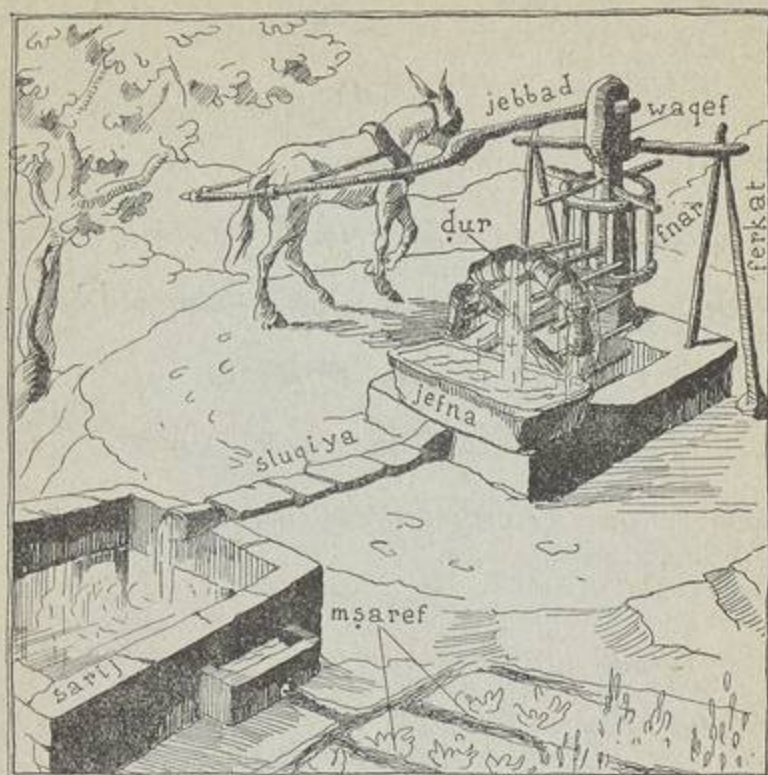
El-ma ka i-ṭla° f el-qlaleš dyal eṭ-ṭin au f el-ğraref dyal l-qezdir.

El-bhima lli ka te-sni ka i-dir-u l-ha l-ğmameđ °ala °ayni-ha baš ma d-duḥ ši u ma t-uqef ši.

**

Mul es-sanya u l-mra t-tanya ħta lila ma i-bat hanya.

(27) syn. *i-ttujd-u*.

EXERCICE

El-bhima ka t-*ḡ*uwwur elli daḡel f
 d es-sanya ka i-*š*beh l el-fnar dyal eḡ-*ḡ*u.
 Huwa lli ka i-*ḡ*uwwur elli ka i-*t*ella^o l-ma. U
 l-ma ka i-*t*kobb f u men-ha ka i-*m*ši ma^oa
 ḡta l u menn-uh ka i-*ḡ*rej l

EL-BADIYA

*Ba°d ma t-biyiđ ed-djaja lli ka t-kun ma°a
l-ferruj ka te-qreq y-°ani ka te-bđi te-đden °al l-biđ ;
°ali-ha ka i-gul-u l-ha djaja qarqa (28).*

*Hit te-đden ed-djaja ma ka t-nuđ ši °al
le-đđana men ğir merra au zuj f en-nhar baš t-akul
u t-šreb.*

*Hit ka t-feqqes el-biđa ka i-đrej men-ha
l-fellus.*

*El-brek ka i-bđi l-ma b ez-zaf u lli i-rebbi-h
la budda i-dir l-uh fayn i-°um.*

*El-wuzz u bibi ka i-đešš-hum et-tisa° fayn
i-serh-u.*

Elli kla djaj en-nas i-semmen djaj-uh.

(28) syn. *gruqa*.

EXERCICE

..... ka i-wudden. ka i-^oum f
..... ka t-biyid. ka i-herj-u men
..... kber men ed-djaja u lahm-uh midum b ez-zaf.
U jiht el-bit ka i-nšer riš-uh. Ka i-sqi-u l-ma
men

EL-BADIYA

L-°arbi lli lā bas °ali-h °and-uh qeṭ°a au kter dyal l-ḡlem ka i-qabel-hum u i-sreḥ-hum l-uh s-sareḥ. Ka i-kun ma°a-h daymen kelb au kter elli ka i-°ass-u °al l-ḡlem men ed-dib u t-ta°leb.

Ej-jeld dyal l-ḡlem ka i-ṣaub-u bi-h el-bṭana u ila ḥella-u fi-h ṣ-ṣuf i-qul-u l-uh l-hidura.

El-begra ka t-°aṭi le-ḥlib elli ka i-ṣaub-u bi-h r-rayb u z-zebda u l-lben. Ez-zebda ila dab-et au tmellḥ-et ka i-semmi-u-ha s-smen. Ej-jeld dyal l-bger ka i-ṣaub-u bi-h n-n°al u dyal l-°ajel ka i-ṣaub-u bi-h l-°anan.

Es-slugi ka i-šedd l-erneb b ej-jri u i-ḡleb ḥta d-dib.

Eṭ-ṭarus ka i-ṣiyid-u bi-h le-ḥjel u r-rwaneb u l-ḥelluf u ḡir-uh mel l-uḥuṣ.

*
**

Zid-ha rbiyi°a t-zid-ek ḥliyiba.

EXERCICE

. ġadi b baš i-serħ-u. ka
 y-^ʿalef quddam ka t-^ʿaṭi le-ħlib
 men bezzult-ha ; wuld-ha ka i-temma
 ka i-nbeħ u ka i-^ʿass ^ʿal l-bhaym. Ka i-dezz-u
 men eš-šyah. dyal l-bger ka i-šaub-u bi-hum
 el-mšaṭi au ka y-^ʿaml-u fi-hum el-barud.
 u ka i-šiyid-u bi-hum l-uħuš.

LE-ĦŞAD

Ħit ka i-*ṭib* ez-zra^c ka i-*ji* l-*heşşad* i-*heşd-uh*
b el-menjel. El-gebda lli *heşed-ha* ka i-*rbeṭ-ha* b
el-qşeb dyal ez-zra^c u ka i-*hoṭṭ-ha* ḥda-h u ka
t-temma l-*gomra*.

Ħit i-*sali* b le-*heşad* i-*jma^c* l-*g^omar* f eš-*şebka* au
f eš-*şwari* u i-*neql-uh* baš *y^oamel* bi-*h* l-*meṭṭa*.

Men ba^cd le-*heşad* ka i-*ji-u* l-*ayalat* i-*leqt-u*
s-*sbayl* *ṭ-ṭayḥin* f maḥall le-*heşad*.

Mel l-*meṭṭa* l-*hemmas* i-*rfed* el-*g^omar* l l-*ga^ca*
baš i-*ders-uh* u i-*derri-h*.

*

**

Kull ši htuf men *gir* ez-zra^c u *ş-şuf*.

EXERCICE

..... ka i-ħsed b u ka i-ħett
ħda-h. Ba°d ma ka i-ħsed-u ka i-neql-u f
et-tisa° u i-meṭṭ-u-hum baš y°aml-u Ka
i-neql-u-hum °al l-bhima b au
shel mel l-bġel.

EL-BADIYA

Ej-jmel ka i-ttujed f blad l-uṭa u ktir eš-ši f eš-ṣaḥra lli hiya blad-uh l-ḥaқиқиya. Ka i-rfed bnađem u le-ḥmal l-kbar i-safer bi-hum l bladat el-b^cida ṣaber l ej-ju^c u l-^caṭeš.

F eš-ṣaḥra ka y-akl-u leḥm-uh (29) u i-šerb-u ḥlib en-naga u b l-uber dyal-hum ka i-ḥedm-u l-flayj u ši men el-lbas.

Ed-dib huwa ^cadu l-kessaba f el-badiya, ka i-ḥli l-hum el-ḡlem u l-m^ciz ; ^cali-ha ka i-ḥayyiḥ-u-h au i-nešb-u l-uh l-feḥḥ. Ej-jeld dyal l-ma^cza ka i-ṣaub-u bi-h ej-jeld el-^canzi.

El-ḡzal ka i-šiyid-u-h ^cal l-ḥil b el-barud u s-slag ; ej-jeld dyal-uh ka i-swa t-taman u leḥm-uh ldid ^caziz ^cand en-nas.

**

Ej-jmel ma ta i-šuf ši ḥdebt-uh ḡir ḥdebt ṣaḥb-uh.

(29) pour ḥam-uh.

EXERCICE

..... ka i-nfa° b ez-zaf f el-ħla °ala qibal
i-šber °al l-°aṭeš u j-ju° ; wuld-uh ka i-tsemma
Ila bġa-u i-refd-u °al ej-jmel ka y-°aml-u
fuq ed-derwa dyal-uh. ka i-ṭir-u f es-sma.
..... ka t-ħaf men heff men ed-dib.

EL-ĠŠIŠ

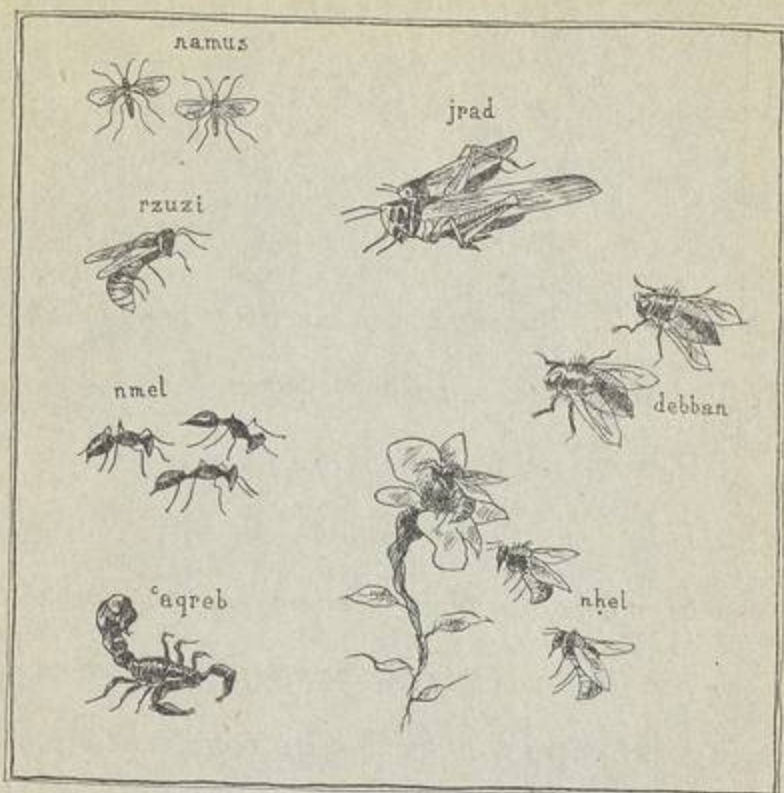
F eṣ-ṣif ka i-kter eḏ-debban f el-meġrib u ktir eš-ši f eṣ-ṣaħra f woqt et-tmer. En-nṣara ka i-dir-u š-šebka f es-stajem u l-biban baš ma i-dhel l-hum ši d-debban u n-namus.

En-nhel ka i-r^a f en-nuwwar u z-zher baš y-uled l^aasel f ej-jbeħ. Er-rzuzi ma fi-h fayda. En-nmel ka i-hzen ez-zra^o dyal-uh f eṣ-ṣif.

Ej-jrad ka y-uled amred u amred ka y-akul ed-denya ; ^oali-ha l-mselmin ka i-ħayyih-u j-jrad u i-herq-u amred.

L^a-aqreb ila qerṣ-et ši waħad ka i-qul-u ka i-bqa s-semm dyal-ha fi-h lila u nhar.

Šam ^oam u fter ^oala jrada.

EXERCICE

..... ka i-fiyiq men en-n^{as} b et-tzenzin u
l-^{add}. ka i-jma^c l-makla dyal-uh f el-^{gar}.
En-nas ka i-nešš-u b en-neššaša au ka i-qetl-uh
b ed-dwa i-qul-u l-uh flutuks. L-^{asel} ka y-uled-ha
..... ma ka t-^{ați} ši l-^{asel}. Eš-šaba ka
i-hlek-ha El-ledğa d ka te-qtel.

LE-ḤNAŠ U J-JRAN

El-lef[°]a hiya l-wa[°]ra f le-ḥnuša. Derbt-ha ma ka t-fellet ši. Bu sekka ḥta huwa wa[°]ar [°]and-uh ġir dreb u belleġ el l-qbur.

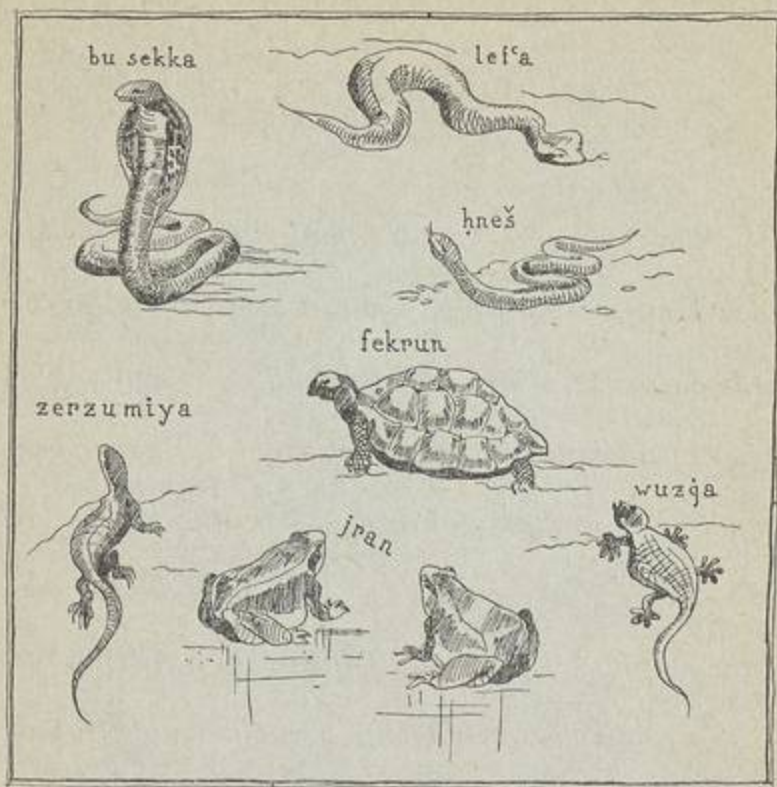
Es-semm elli f en-nyab dyal-hum huwa lli ka i-qtel.

El-wuzġa ḥta hiya mesmuma u l-[°]ayalat ka i-seḥr-u bi-ha. Ez-zermumiya ka y-[°]a jeb-ha t-tšemmes b ez-zaf. Ej-jran fi-h dyal l-ma u fi-h dyal l-bur ; ka i-qul-u ma ši mezyan el-insan i-qtel ej-jrana [°]ala qibal ka t-kun meskuna ba[°]d el-merrat.

L-[°]ayalat elli i-bġi-u i-uld-u ka y-akl-u l-fekrun b l-[°]ašub.

*
**

Ell i [°]aḏḏ-at-uh l-lef[°]a ka i-ḥaf men dell le-ḥbel.

EXERCICE

..... ma ka i-°aḏḏ šī. u huma
 lli ka i-ḏerb-u b es-semm ; waḥḥa had eš-ši ka
 i-la°b-u bi-hum °isawa. °aziza °ali-ha
 t-tešmisa. ka i-šebbeṭ f le-ḥyuṭ u ka i-jri b
 ez-zaf. ka i-°iš f el-ma u ka i-°aq°aq f el-lil.
 ka i-tḥebba f ksut-uh.

EL-ḤIWAN U Ṭ-ṬYUR

*Pappaǧiyu ka i-jib-u-h men blad Saligan au
blad Marikan. Ka i-dwi bḥal bñadem ila t°allem, b
el-ḥaqq ma ka i-fhem ši š ka i-qul.*

*El-mselmin d el-mdina ka i-rebbi-u le-ḥmam baš
y-akl-u l-fraḥ dyal-uh ktir eš-ši f beštıla.*

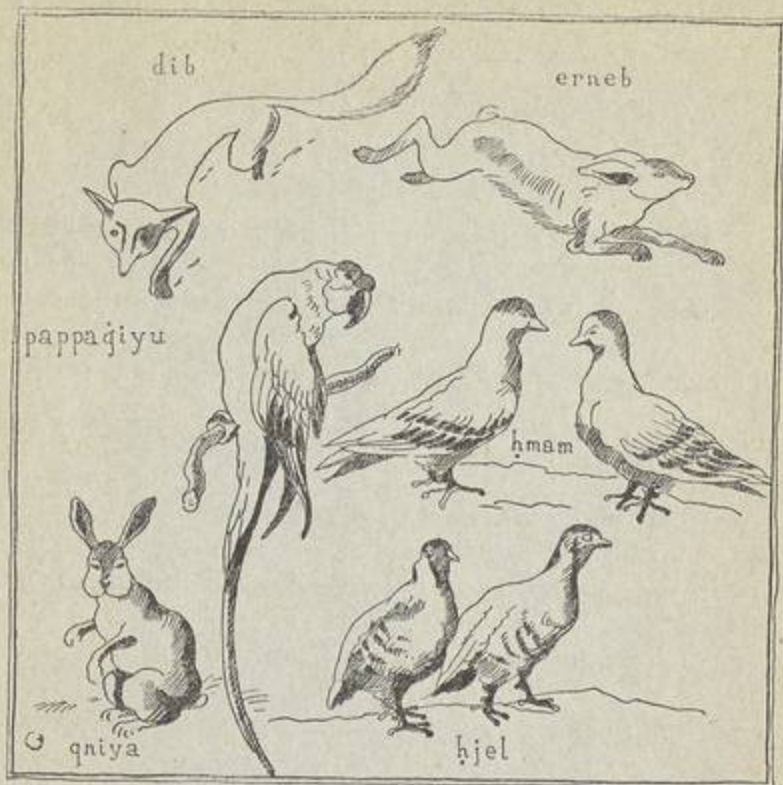
*Le-ḥjel u l-qniyat u l-erneb u d-dib ka
i-šiyid-u-hum b el-barud u ṭ-ṭwares au b el-feḥḥ.*

*Ed-dib ka i-tšiyid tani b es-slugi u le-ḥjel u
l-qniyat ka i-tšiyid-u ba°ḍ el-merrat b el-baz.*

El-m°allem d el-baz ka i-qul-u l-uh l-biyyaz.

*
**

Mša i-šiyid wulla šiyada.

EXERCICE

..... elli sma°-ha ka i-qul-ha, u ḥit °aziz °al
en-nas ma ka y-akl-u-h ši. Bnadem ka i-ṣiyid
u Ka i-rebbi f eḡ-ḡar u
ka i-ḥtef ed-djaj u lli ma drek-ha ši ka i-qul hiya
ḥamḡa.

EL-WAHŠ

El-wahš ka i-kun ġir f el-ġaba u f blad el-ħla.

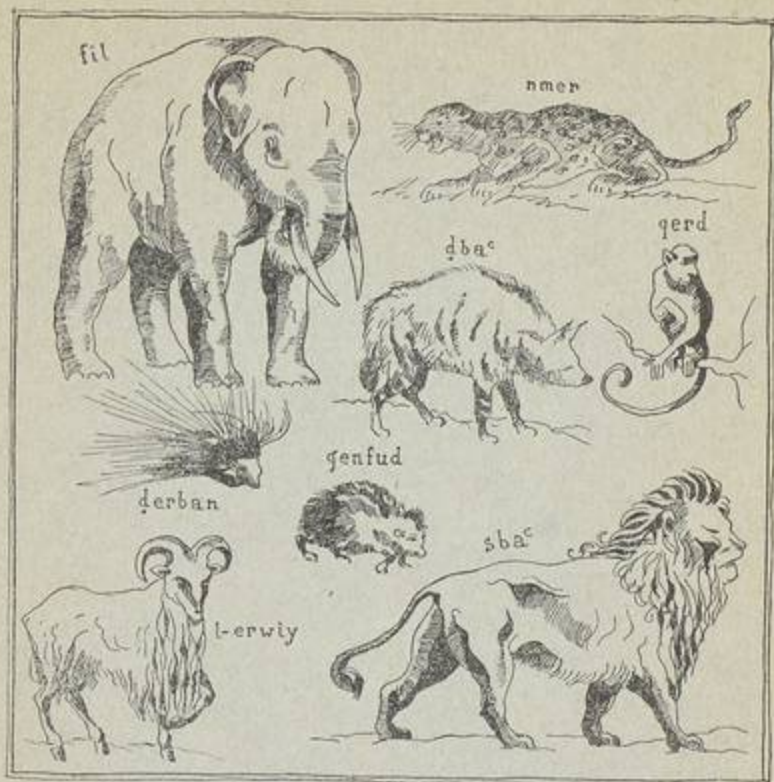
Es-sba° huwa soltan l-uħuš. El-fil ma kayn ši f el-meġrib ; men nyab-uh ka i-kun l-°aj. En-nmer mujud f el-meġrib. Ka i-ħli d-dwawer ba° d el-merrat u d-đba° ħta huwa mujud, ka i-đba° n-nas u i-ddi-hum y-akul-hum u ka i-seħr-u b muħħ-uh.

El-qruda ka i-rebbi-u-hum swasa baš ka i-ṭelb-u bi-hum. El-ġenfud ħrami fi-h tes°ud u tes°in ħila. Eđ-đerban ka y-akl-u-h l-°ayalat mreqqed f l-°ašub baš i-uld-u.

L-erwiy ka i-°iš ġir f ej-jbel.

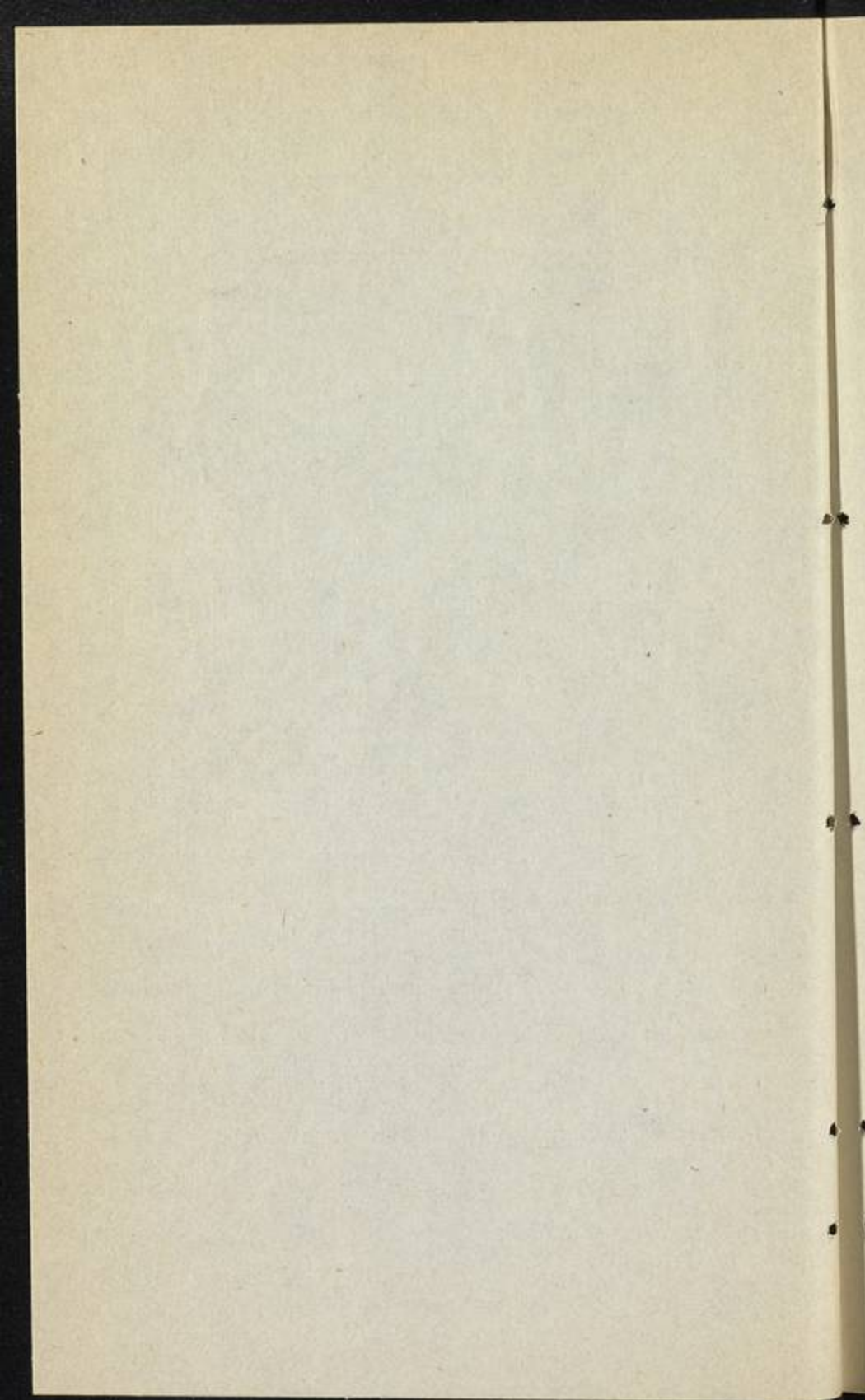
*
**

Ila mat el-fil ka i-bqa-u °ađam-uh ras el-mal.

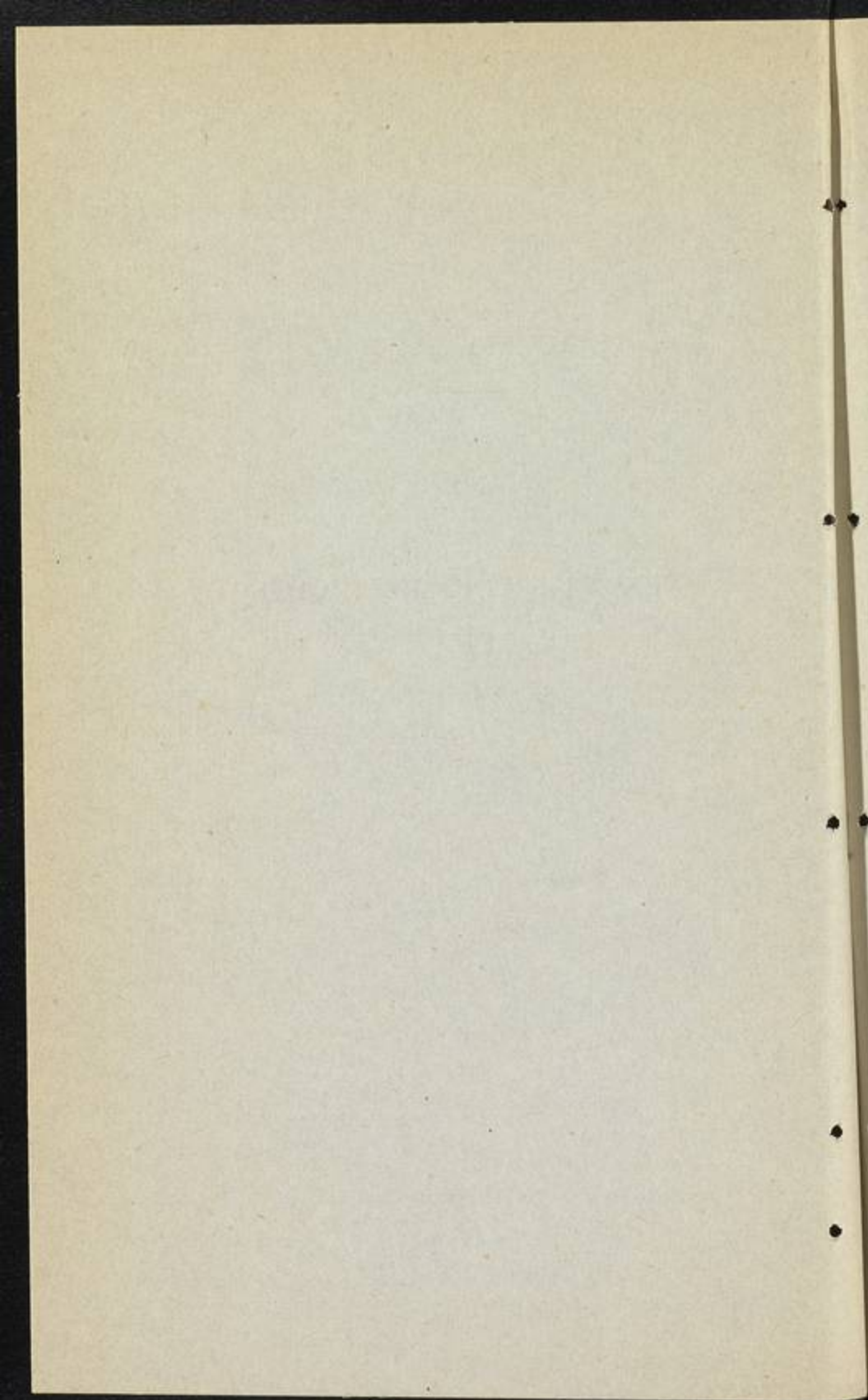
EXERCICE

..... u ka i-fers-u l-hayy u l-miyit
 kif ma kan, wahš ulla bna dem. ka y-akul ġir
 ej-jifa. f blad-uh ka i-refd-u 'ali-h l-umur
 et-tqila. Eš-šuk dyal kber men šuk
 ka i-šbeh l bna dem. Es-sbib dyal ka
 i-nešš-u bi-ha d-debban.

DEUXIEME PARTIE

TEXTES ETHNOGRAPHIQUES

EL-ADAB U Ş-ŞWAB D EN-NAS
MA^cA BA^cD-HUM

F EŞ-ŞBAH.

Hin ka i-şbeḥ ş-şbah u i-ji-u n-nas i-fiyiq-u lli nā^cas, u ktir eš-ši ida kan ši waḥad ^caziz ^cali-hum au dif ^cand-hum, ka i-qul-u l-uh :

« sebḥan ^cllah !... »

u i-^caud-u-ha zuj d en-nubat au tlata ba^cd el-merrat ḥta i-fiq.

Kif i-fiq i-qul-u l-uh :

« şbah el-ḥir a sid-i » (au : a sid-i flan).

Men ba^cd, ka i-suwul-u-h waš bġa i-nuḍ wulla ma zal şuya. Ka i-jaub elli fiyiq-u-h u i-qul :

« şbah el-ḥir »

(au : ^cllah i-s^cad şbah-k a sid-i, au : a lalla, ida kan-et mra hiya lli fiyiq-at-uh) u i-^caud i-qul :

« iygeh » au « n^cam baraka llahu fi-k ha-na nayḍ »

(au : bġi-t n-nuḍ) u ida kan ma zal şhut-uh i-n^cas

ka i-qul : « ḥelli-ni, baraka llahu fi-k, n-zid n-n^cas

şuya, ma fi-ya ma n-nuḍ daba, u men ba^cd waḥad

es-sa^ca nuwuḍ-u-ni ». Ka i-jaub-uh lli nuwuḍ-uh :

« waḥḥa a sid-i smeh l-i, kif te-bġi » (au : Kif

t-ḥebb u te-rḍa u i-ji ^cala ḥaṭr-ek).

U mel l-qa^cyda qbel ma i-ḥrej eḍ-dif men bit en-n^cās l bit l-uḍu i-qul :

« dir-u ṭ-ṭriq » (au : ma kayn ḥadd ?).

u i-^cayn ḥta i-dir-u l-uh ṭ-ṭriq, u i-duz.

Hada ida kan nazel f eḍ-ḍar d l-^cayal au lli fi-ha

l-^cayalat, wa .amma ida kan nazel f dar eḍ-ḍyaf au f ši maḥall b waḥd-uh ḥarej men eḍ-ḍar d l-^cayal, huwa ḥorr i-dḥel u i-ḥrej kif u woqt ma bḡa, bla šwar.

EL-FṬUR.

Ba^cd ma ka y-^caṭi-u l eḍ-ḍif el-ma dafi d l-uḍu baš i-ṭterref ma^c a ras-uh u i-twuḍḍa u l-fuṭa au z-zif baš i-mseḥ ujh-uh u idd-uh, ka i-dḥel l l-bit d el-fṭur u i-šebbeḥ ^cal en-nas elli fi-h ida kan fi-h ši ḥadd, u i-qul :

« šbaḥ-kum mebruk » au

« šbaḥ el-ḥir » au

« ʿllah i-s^cad šbaḥ-kum »

u i-jaub-u huma u i-qul-u : « šbaḥ-k mebruk » au « šbaḥ el-ḥir u r-rbaḥ » au « ʿllah i-s^cad šbaḥ-k a sid-i ».

U i-zid i-gles f el-maḥall lli qrib l-uh ; u ida kan mul eḍ-ḍar temma, au ši waḥad elli ka i-nub ^cali-h, ka i-nuḍ i-lqa-h u i-sellem ^cali-h b idd-uh u i-reḥḥeb bi-h u i-qul l-uh :

« mar^oḥba, mar^oḥba » au

« mar^oḥba b es-si flan » (au : b si flan, au : b sid-i flan) au : « mar^oḥba bi-k ā s-si flan » (au : a si flan, au : a sid-i flan) u i-gells-uh f el-maḥall lli i-nasb-uh f sder el-bit u i-dir l-uh mḥedda men mura-h ^calaš i-ttekkā, ida ma kan-et ši men mura-h, u i-qerreb l-uh waḥda wulla zuj uḥrin l jenb-uh ^calaš i-wurrek, u i-gles ḥda-h au qbalt-uh ka i-suwul-uh u i-qul l-uh :

« aš ḥbar-ek u kif šbaḥ-ti a sid-i ? » (au : a sid-i flan) « u kif bet-ti, a men dra waš bet-ti mriyih u n^cas-ti mliḥ f had el-lila ? ». Ka i-jaub-uh : « bet-t

mriyih u n'as-t mlih f el-gaya u n-nihaya, baraka llahu fi-k a sid-i » (au : a sid-i flan). Ka i-jaub-uh tani mul eđ-đar, u huwa ka i-šuf fi-h u i-tbessem u l-ferħa đahra 'ala ujh-uh, : « el-ħamdu l llah, hada ma ka n-bgi-u u ka ne-tmenna-u ».

U ħit ka i-dħel l-fťur ka i-sebbeq menn-uh mul eđ-đar u i-qul l-uh : « b esm 'llah ħud te-fťer a sid-i ».
U ida kan eť-ť'ām d el-fťur au ġir-uh ma ši ktir u ldid u met'added, ka i-qul l-uh : « qbel 'ali-na » au « qbel 'ala ma ujed » au « qbel 'al l-mujud ».

Ka i-jaub-uh đ-đif u i-qul : « b esm 'llah, baraka llahu fi-k 'llah i-ketter ħir-ek a sid-i » au « ketter 'llah ħir-ek » au « i-ketter 'llah ħir-ek ».

Ka i-redd 'ali-h mul eđ-đar u i-qul l-uh : « bla jmil b eš-šahħa u r-raħa » au « b šahħt-ek u raħt-ek » au « b šahħt-ek u 'afiyt-ek », « maħall-ek hada » au « ra-h maħall-ek hada ».

U mel l-'atina dyal mul eđ-đar b eđ-đif dyal-uh ka i-kun ka i-redd l-uh l-wulha waš ka y-akul mlih wulla la. U ida šaf-uh metraħi u makelt-uh 'ayyana ka i-qessem au ka i-daħel 'ali-h u i-qul l-uh : « qessem-t 'ali-k la ma te-fťer mlih » (au : ida ma te-fťer mlih, au : ila ma te-fťer mlih), au « daħel-t 'ali-k la ma te-fťer mlih » (au : ida ma te-fťer mlih, au : ila ma te-fťer mlih), au i-zid 'al l-qsim au d-dħil :

« b 'llah » au

« b eť-ť'ām », ila kan-u metšarkin-uh, au

« b eš-šoħba », ila kan-u šħab, au

« b el-mħebba », ila kan-u ħbab, au

« b eť-ť'ām u š-šoħba u l-mħebba ».

Ka i-jaub-uh đ-đif u i-qul : « baraka llahu fi-k a sid-i ha-na (au : ra-na, ra-ni) ka ne-fťer, 'āmel jehd-i (au : ma n-qešser ši, au : ma ħsem-t ši fi-h) tbarek 'llah, 'llah i-ħlef u i-j'al fi-k el-baraka ».

U mel l-fjer ħta l l-uwuli u n-nas elli ka i-tlaqa-u f eđ-đyur au f ez-zenqa ka i-šebbħ-u 'ala ba' d-hum ka i-qul-u : « šbaħ el-ħir » au « 'llah i-s' ad šbaħ-ek » au « šbaħ-k mebruk » u lli bda u qal-ha l l-aħor huwa l-uwul, ka i-redd 'ali-h t-tani b bħal-ha au ħsen men-ha, bħal ila qal waħad l waħad : « šbaħ el-ħir a sid-i », ka i-jaub-uh l-aħor : « šbaħ el-ħir u r-rbaħ 'llah i-s' ad šbaħ-k a sid-i » (au : a mula-y, au bi-hum b zuj y-'ani : a sid-i mula-y) u mula-y ka t-tqal f ktir eš-ši l elli huwa šrif.

F EL-MSA.

Mel l-uwuli ħta l nuşş el-lil ka i-bda-u n-nas ši ka i-qul l ši : « msa l-ħir » au « msa l-ħir 'ali-k » au « 'llah i-s' ad msa-k » au « msa-k mebruk » au « 'llah i-n' am msa-k » au « n' am 'llah msa-k » au « msa-k a s-si » had eš-ši ida kan qal-ha waħad l waħad. Amma ida tqal-et l ej-jmā' a au l ši waħad m 'ađdem i-qul-u : « msa l-ħir 'ali-kum » au « 'llah i-s' ad msa-kum »...

U ziyada f eš-şwab ida tqal-et l ej-jmā' a ka i-zid-u i-qul-u men ba' d-ha : « a syad-i », u ida tqal-et l elli m' ađdem ka i-zid-u 'ali-ha : « a sid-i » au « a mula-y » au bi-hum b zuj, y-'ani : « a sid-i mula-y », ktir eš-ši ida kan el-insan elli tqal-et l-uh šrif kama qul-na.

U kadalik ka i-tqal bħal had el-klam dyal eš-şwab u ġir-uh bħal : « msa l-ħir » elli qul-na, ħit ka i-š' al eđ-đu f el-megreb u ħit ka i-teşlah (1) f el-lil ; u lli qal-ha l l-aħor ka i-jaub-uh b bħal-ha au ħsen men-ha 'aud.

U f el-lil, mel l-'aşa ħta l l-fjer ka i-qul-u l

(1) Euphémisme.

ba^cd-hum ziyada ^cala had eš-ši lli qul-na : « lila (au : lilt-ek) s^cida » (au : sa^cyda, au : mebruka, au bi-hum b zuj) ka t-tqal ^cand ma i-tlaqa-u u ^cand ma ka i-tfarq-u baš i-mši-u i-na^cs-u ma^ca t-tesbiq au t-tuħir dyal « ^ollah i-henni-k » f woqt el-mši ; u ši men-hum ka i-zid-u ^cala had eš-ši f woqt el-mši hada : « ^ollah i-biyit-ek (au : i-šebbħ-ek) b ħir » (au : ^cala ħir, au bi-hum b zuj au b tlata au b erba^c kamlin) y-^cani :

- « ^ollah i-messi-k b ħir » au
- « ^ollah i-messi-k b ħir u ^cala ħir » au
- « ^ollah i-biyit-ek b ħir » au
- « ^ollah i-šebbħ-ek b ħir » au
- « ^ollah i-biyit-ek b ħir u ^cala ħir » au
- « ^ollah i-šebbħ-ek b ħir u ^cala ħir » au
- « ^ollah i-biyit-ek u i-šebbħ-ek b ħir » au
- « ^ollah i-biyit-ek u i-šebbħ-ek b ħir u ^cala ħir ».

L-^cARADA.

Ka y-^careġ el-insan ^cal l-insan u i-qul l-uh : « ka n-ṭleb men el-fġdel dyal-ek (2) a s-si (3) t-ji ^cand-i l-yum (4) f es-sa^ca l-flaniya l el-ferħ el-flani (5) au t-tġedda au t-t ^cašša au t-šreb atay baraka llahu fi-k (6).

(2) au : men feġl-ek, au : men el-fġdel d siyatt-ek, au : men el-fġdel d es-siyada dyal-ek.

(3) au : a sid-i, au : a sid-i flan.

(4) au : t-šerref-ni b qdum-ek l el-mahall (au : l ed-ġar dyal-i, au : l ġar-i, au : l ġar-na) l-yum.

(5) au : te-ħġer ma^ca-na, au : te-ħġer l-na wahad el-ferħ d kda, au : t-ziyin ^cali-na (u hadi ktir eš-ši ka i-qul-u-ha l-^cayalat ħit ka i-^carġ-u ^cala ba^cd-hum l l-^cors).

(6) au : ^ollah i-barek fi-k, au : ^ollah i-j^cal fi-k el-baraka, au bi-hum b zuj.

Ida kan ši waḥad ma^cruḍ ^cand ši ḥadd — ma^cada ida kan l ḍar ši ferḥ bḥal l-^cors elli ka t-kun el-bab dyal-ha meḥlula l jmi^c n-nas — la budda (7) y-^camel l-qa^cyda. I-ji f el-woqt elli dar ma^ca-h hadak elli ^carḍ-uh u ḥit y-uṣel l eḍ-ḍar i-deqq b el-lati f el-ḥorṣa d el-bab, deqqa wulla zuj, wulla tlata, au i-ḍreb bḥal dak eš-ši f en-naqus au s-sersar ida kan, jehd ma i-sem^c-u-h mwalin eḍ-ḍar u i-qul-u l-uh : « škun ? » au « škun nta ? » au « škun a sid-i ? ». Ka i-qul l-hum : « Flan ».

U mnin i-feth-u l-bab ma i-ji ši u i-dḥel, i-^cayn ḥta i-dir-u l-uh ṭ-ṭriq u i-qul-u l-uh : « zid a sid-i ».

U men eš-ṣwab ḥit i-kun daḥel au ḥarej i-qul : « ma kayn ḥadd ? » u i-tmehhel ḥta i-qul-u l-uh : « ġir zid a sid-i ma kayn ḥadd » u kayn elli ka i-zid : « men ġir ^cllah » y-^cani ka i-qul-u l-uh : « ma kayn ḥadd men ġir ^cllah » u i-qul : « b esm ^cllah u i-dḥel ḥader ^cayn-uh, ma i-šuf la hna wa la hna men ġir quddam-uh qaṣed l l-bit fayn ġadi i-gles.

Ida kan l-izar au l-ḥamiya d bab el-bit meḥzuza i-zid, u ida kan-et mdellya i-hezz-ha u i-dḥel.

U ḥit i-temm daḥel ^cal l-^catba d bab el-bit, ila huwa neṣrani, i-ṣebbeḥ au i-messi, ^cala ḥsab el-woqt elli ja fi-h, ^cal en-nas elli i-lqa-hum fi-h. U ida huwa meslem ka i-qul : « es-salam ^cali-kum », u i-redd-u ^cali-h n-nas : « wa ^cali-kum es-salam », u i-ṣebbeḥ au i-messi ^cala ḥsab el-woqt elli ja fi-h.

U mel l-^cāda ila dḥel eḍ-ḍif ka i-lqa-h mul eḍ-ḍar u i-sellem ^cali-h b idd-uh u i-reḥḥeb bi-h bḥal lli šer-na l-uh q["] bayla u i-zid i-qul l-uh : « zar-et-na l-baraka » u i-ziyid-uh l en-nas i-^carref-hum bi-h u i-^carref-uh bi-hum u i-qul l-hum : « hada, s-si (au : sid-i, au : mula-y) flan, ka n-^carref-kum bi-h u

(7) au : la bedda, ma ḥeṣṣ šay, ma i-ḥeṣṣ šay, ma i-ḥeṣṣ-ek ši, dar-ek ^cllah.

huwa šahb-na (au : ḥbib-na, au : dyal-na, au bi-hum b zuj au b tlata) ».

U ma fi-ha (au : ma men-ha bas) ila dker l-hum waš ka i-dir au waš en huwa šegl-uh au l-maqam dyal-uh and en-nas au and el-meḥzen u i-reḥḥb-u bi-h u i-sellm-u ali-h u i-sellem ali-hum, ida kan-u ma ka y-arf-u ši baḍ-uh ; u ida kan ši waḥad f el-bit el-maqam au l-qder dyal-uh kbir and en-nas au and el-meḥzen kter men eḍ-ḍif elli dḥel, mul eḍ-ḍar ka i-ziyid eḍ-ḍif l and-uh i-arf-uh bi-h u i-sellem ali-h u i-qul l-uh aud : « hada s-si (au : sid-i, au : mula-y) flan ».

U f es-sa'a lli ka i-nzel eṭ-ṭām ka i-ziyid-u ṭ-ṭas l eḍ-ḍif au l elli huwa kbir f el-maḥall i-ḡsel idd-uh u i-mseḥ-ha b el-fuṭa au b ez-zif u men baḍ-uh i-ḡsel eḍ-ḍif. U men eš-šwab i-qul l lli ka i-kobb l-uh l-ma ala idd-uh, ktir eš-ši ida kan ši waḥad men jıht mul eḍ-ḍar : « ḥaša-k (au : baraka llahu fi-k) a sid-i ». Ila hiya ḥadem au met'allma au ḥejjam ma i-qul walu.

U mul eḍ-ḍar ka i-redd el-bal dyal-uh l eḍ-ḍif u i-bda i-qerreb l-uh l-umur d el-makla quddam-uh u y-akul ma'a-h u i-aun-uh b el-klam el-mezyan d el-mḥebba baš i-dir jehd-uh f el-makla u y-akul ḥta i-šba mliḥ bḥal lli qul-na ka i-qul-u f el-ftur u ḡir-uh, ala qibal kayn ši nas elli ka i-ḥešm-u u ma ka i-bḡi-u ši y-akl-u mliḥ u i-zuwul-u šhut-hum men eṭ-ṭām quddam en-nas u ka i-ḥerj-u men and-hum u huma naqšin el-makla u ma ši šeb'anin.

U ala had eš-ši mel l-āda d mul eḍ-ḍar ka i-kellef al en-nas elli ma ruḍin and-uh u i-ḥlef ali-hum baš y-akl-u ala qibal ma nzel eṭ-ṭām ḡir baš i-ntkel (8) u l-bḥil au š-šḥiḥ f en-nas huwa lli

(8) au : i-ikel, au : i-tenkel.

ma ka i-ddi-ha ši f eđ-đif dyal-uh f sa't el-makla u ma ka i-daheł ši baš y-akul.

U hit ka i-šba^c đ-đif mliħ ka i-rfa^c idd-uh men eť-ťām u i-qul : « el-ħamdu l llah, °llah i-ħlef u i-ketter el-ħir » au « °llah i-j^cal l-baraka ».

Hit i-šuf mul eđ-đar eđ-đif ka y-^camel l-^cajeb, ka i-qul l-uh : « iwa hlaš ! ši ma kli-ti a si (au : a sid-i) flan » u i-daheł 'ali-h baš i-zid y-akul ; ka i-qul l-uh đ-đif : « tbarek °llah ma ħšem-t ši fi-h » au « tbarek °llah wu llahi ma ħšem-t fi-h a si (au : a sid-i) flan, šba^c-t mliħ ma bqa l-i fayn n-zid walu, baraka llahu fi-k ».

Dak es-sa^ca ka i-freħ mul eđ-đar b ez-zaf hit eđ-đif dyal-uh ^cajb-uh ť-ťām u kla mliħ ħta šba^c u ka i-qul l-uh bħal lli qul-na : « bla jmil, b šahħt-ek u 'afiyt-ek, ra maħall-ek hada » (au : ra-k f maħall-ek a sid-i) ka i-^caud i-jaub-uh đ-đif u i-qul l-uh : « bla šekk » au « ma 'and-i šekk baraka llahu fi-k » au « °llah i-j^cal fi-k el-baraka a sid-i flan ».

U mel l-adab d el-makla hit i-ji đ-đif y-akul i-qul : « b esm °llah » u ma y-akul ġir men ej-jiha lli quddam-uh u ma i-medd ši idd-uh quddam ġir-uh, u i-kun ka i-ferreq el-lqa ma'a n-nas u huwa ka y-akul u ma i-tkellem ħta i-mdeġ el-loqma mliħ u i-bla^c-ha u ma i-đhek ši ġir b et-tebsima u y-^camel jehd-uh baš ma i-tgerra^c ši u ida tgerra^c ma i-herrej ši tegri^ca kbira u i-qul : « staġfir °llah » u ida ^caťes y-^caťes b šuya u i-đuwur ujh-uh l waħd ej-jiha u i-dir 'ala fumm-uh ši zif i-lqa bi-h l-^caťsa u i-qul : « el-ħamdu l' llah » au « el-ħamdu l' llah rebb^c l-^calamin » u kadalik ka i-qul ida šreb el-ma au kemmel b el-makla. U ila ^caťes ġir-uh i-qul l-uh : « reħm-ek °llah » au « °llah i-reħm-ek » au « i-rħamu-k °llah ».

U hakdak ^caud y-^camel jehd-uh baš ma i-s^cal ši

au i-kḥeb u huwa ka y-akul. U ida kḥeb i-kḥeb šuya u i-ḍuwur u jh-uh l jiha uḥra u i-dir zif 'ala fumm-uh bḥal lli dar f l-°aṭša ḥta i-sali u ma i-šreb el-ma ḥta i-bla° ma f fumm-uh u i-ḥwi-h u ma i-kun ši ka i-šuf b ez-zaf f en-nas u huma ka y-akl-u, u ḥin i-kun ka i-tkellem ma°a n-nas, ktir eš-ši f woqt el-makla, ma i-dker ši l-umur elli ka t-gilef el-gelb d l-insan u ziyada f eš-šwab u mel l-°āda tani ida jab-t-uh ḍ-ḍar u tkellem °ala ši ḥaja ma ši mezyana au °ala qedd-ha bḥal ila tkellem °al ej-jnun, u ka i-qul-u l-hum tani l-mumnin au mwalin eḍ-ḍar au mwalin el-mkan, ka i-qul qbel au ba°d ma i-dker-hum : « b esm °llah er-raḥman er-raḥim » u ida dker eš-šitan ka i-qul : « °llah i-ḥzi-h » au « i-na°l-uh » au bi-hum b zuj, au « ḥza-h llah u na°l-uh ».

U ila jbed smiyt el-kelb au ši smiya dyal ši ḥaja uḥra °ala qedd-ha, i-qul qbel la i-qul-ha « ḥaša-k » au « °llah i-°azz-ek » au « °azz-ek °llah » au « kerrem °llah ujh-ek ». U ida tkellem °ala ši ḥaja ḥayba b ez-zaf i-qul : « ḥaša-k » au « ḥaša-k l-°ayb », u ida tkellem °ala ši ḥaja d el-merḍ fi-h au f gir-uh, i-qul qbel ma i-dker-ha : « °llah y-°afi-k », au « y-°afi-na u y-°afi-k », au « i-sellm-ek », au « i-sellem-na u i-sellm-ek », au « i-nejji-na u i-nejji-k », au « °llah la i-wurri-k bas », au « ma i-wurri-na u i-wurri-k bas ».

Ida kan-u d-drari °and mul eḍ-ḍar elli ma°ruḍ °and-uh ḍ-ḍif u deḥl-u l l-bit, men eš-šwab, ḥit i-šuf-hum eḍ-ḍif i-tbessem u i-barek, y-°ani i-qul : « tbarek °llah », u i-suwul ubba-hum au lli men jht-hum °ala smiyt-hum u ḥit i-jaub-uh i-qul tani : « tbarek °llah » u huwa ka i-šuf fi-hum u fi-h u i-zid i-tbessem : « rebb-i i-šleḥ » au « °llah i-šleḥ-hum u i-kuwun men-hum a s-si (au : a sid-i flan) » ida kan-u kter men waḥad ; u ida kan gir waḥad i-qul men ba°d ma i-barek °aud : « rebb-i i-šleḥ », au

« ʾAllah i-šelh-uh u i-kuwun menn-uh », au « ʾAllah i-šlah l-ʾazri u i-kuwun menn-uh », au « ʾAllah i-hdi-h u i-rđi-h », u ida kan-et bent i-qul : « rebb-i i-šlah », au « ʾAllah i-šlah-ha u i-kuwun men-ha », au « ʾAllah i-šlah l-ʾazba (au : l-ʾateq) u i-kuwun men-ha », u i-bda i-freḥ bi-hum. U ka i-jaub-uh mul eđ-đar u i-qul l-uh : « baraka llahu fi-k a s-si (au : a sid-i flan) rebb-i (au : ʾAllah) i-šlah iyam-na u iyam-ek ».

U ida kan-et maʾa đ-đif ši ḥaja d el-ḥalwa y-ʾaṭi-ha l-hum baš i-ferreḥ-hum, u ida kan maʾand-uh ši men-ha ma y-ʾaṭi l kull waḥad men-hum b waḥd-uh, y-ʾaṭi-ha l l-kbir fi-hum u i-qul : « ha-k sid-i (au : sid-i ulid-i, au : sid-i ʾaziz-i, au : ulid-i) ʾAllah i-rđi ʾali-k, duwuq ḥit-ek u ḥiy-ek, (au : qsem-ha maʾa ḥit-ek u ḥa-k) » ida kan-u tlata d el-ḥut ; u ida kan-u kter u kull-hum dkura i-qul : « duwuq ḥut-ek (au : qsem-ha maʾa ḥut-ek, au : maʾa-hum) ». U ida kan-u mḥellṭin ulad u bnat i-qul : « duwuq ḥut-ek u ḥwat-ek (au : ḥwatat-ek, au : ḥiyat-ek) » au « qsem-ha maʾa ḥut-ek u ḥwat-ek (au : maʾa-hum) ».

U ida kan-et el-bent hiya l-kbira fi-hum y-ʾani f ḥut-ha, y-ʾaṭi hadak eš-ši lli bġa d el-ḥalwa u i-qul l-ha : « ha-k a lalla (au : a lalla bent-i, au : a lalla bniyt-i, au : a lalla l-ʾaziza, au : ʾazizt-i, au : kʾbitt-i (9) duwuq ḥut-ek, au : qsem maʾa-hum ». U i-šker mul eđ-đar eđ-đif u i-qul l ulad-uh : « sellm-u ʾali-h u qul-u l-uh baraka llahu fi-k ʾAllah i-fteḥ, au : ʾAllah i-ḥlef ʾali-k ».

Ḥit ka i-sali đ-đif b el-makla u i-bġi i-ḥrej, i-ṭleb men mul eđ-đar u i-qul : « a sid-i flan baraka llahu fi-k b el-fđel menn-ek dir l-i ṭ-ṭriq (au : qul l-hum i-dir-u l-i ṭ-ṭriq) ana bġi-t ne-ḥrej (au : n-duz) ».

(9) dim. de : kebda.

U mel l-qa^e yda mul eḡ-ḡar ka i-ṭleb men eḡ-ḡif dyal-uh i-zid i-gles šuya ^eand-uh, b el-ḡaqq elli ^eand-uh š-šḡol ka i-qul l-uh : « smeḡ l-i baraka llahu fi-k ma ne-qder ši, nuba uḡra in ša ^ellah, n-^eaud-u n-gels-u kter men had eš-ši » u i-sellem ^eali-h u ^eal en-nas ida kan-u ma^e a-h u i-qul l-hum : « ^ellah i-henni-kum, ^ellah i-lqi-na f sa^e a sa^e yda » i-qul-u l-uh huma : « ^ellahumma min (10) ma šḡi-na ši bi-k a sid-i flan » i-redd ^eali-hum huwa u i-qul : « ḡta ana hakdak baraka llahu fi-kum » au « i-jazi-kum bi ḡir » au « ^ellah i-barek fi-kum u i-jazi-kum bi ḡir b el-m^e auda in ša ^ellah ».

U ila ja i-ḡrej eḡ-ḡif u qal l-hum ḡir : « ^ellah i-henni-kum » u kan, ka i-jaub-u-h u i-qul-u l-uh : « fi .amali llah (11) » u kan.

U f es-sa^e a lli ka i-kun eḡ-ḡif ḡarej mel l-bit ka i-ḡrej ma^e a-h mul eḡ-ḡar au ši waḡad men ḡiht-uh i-šiyi^e -uh ba^e d ma i-dir-u l-uh ṭ-ṭriq u ye aṭi-we-h l-iden i-duz au i-ḡrej b waḡd-uh bḡal lli dḡel ma ka i-šuf ḡir quddam-uh.

F L-^eAYAD U L-FRAḡAT.

F l-^eayad ka i-henni-u n-nas u i-bark-u l ba^e ḡ-hum u i-qul waḡad l waḡad : « ^eayd mebruk » au « ^eayd-ek mbarek (au : mebruk) » au « mbarek l-^eayd a s-si (au : a sid-i) flan », u i-tsalem ma^e a-h b l-idd d l-imin u i-jaub-uh l-aḡor b bḡal had el-klam, u ziyada f eš-šwab ka i-zid i-qul ba^e ḡ el-merrat : « ma n-kun-u ma^e a l-gabel » au « ^ellah i-ḡyi-na u i-henni-na ḡna u yak l l-gabel in ša ^ellah » au « ^ellah i-^eaud-uh ^eali-na u ^eali-k b el-ḡir u le-ḡna » ;

(10) pour : amin.

(11) pour : fi .amani llah.

i-jaub-uh dak l-uwul u i-qul : « baraka llahu fi-k, "llahumma min ».

U f l-^caras u s-sbu^c u l-^htayn u l-mertba u l-kelma u n-nišan ka i-henni-u l-^carus au l-^carusa au mul l-kelma au mul en-nišan u i-qul-u : « mbarek mes^cud a sid-i flan (au : a lalla flana) "llah i-kemmel bi ħir » au « "llah i-j^cal kull ši mbarek mes^cud » ka i-jaub l-^carus au l-^carusa au mul l-kelma au n-nišan : « "llah i-barek fi-k » au « "llah i-j^cal fi-k el-baraka » au bi-hum b zuj, au i-zid : « ma n-kun-u ma^a-k ».

U i-henni-u n-nas dyal-hum men waldin u ġir-hum u i-qul-u l-hum tani : « mbarek mes^cud l-^cors (au : z-zwaj) d sid-i flan (au : d lalla flana) » u ka i-zid-u fuq had eš-ši ba^d el-merrat ^caud : « "llah i-j^cal kull ši mbarek mes^cud u i-kemmel bi ħir » ka i-redd-u ^cali-hum en-nas d l-^carus au d l-^carusa u i-qul-u l-hum : « baraka llahu fi-kum ma n-^hed^r-u l-kum » au « ma n-kun-u ma^a-kum in ša "llah » ida kan-u lli henna-u-hum ma mzuwujin ši au mzuwujin u ^cand-hum ulad ma zalin ma tzuwuj-u.

U mel l-^cāda l-^cayalat elli ka i-deġl-u i-šuf-u l-^carusa u i-henni-u-ha, ka y-^caṭi-u-ha ši ħaja d le-hdiya, flus au ġir-hum.

U kadalik ka i-henni-u n-nas elli ^cand-hum es-sbu^c u i-qul-u l-hum : « mbarek mes^cud » au « mbarek mes^cud el-wuld (au : l-bent, au : š-šabi, au : š-šabiya, au : l-^cazri, au : l-^cazba) elli tzad (au : tzad-et) ^cand-ek (au : elli ^caṭa-k, au : ^caṭa-kum "llah) » ; ka i-jaub-u mwalin es-sbu^c lli henna-hum u iqul-u l-uh : « baraka llahu fi-k » au « "llah i-barek fi-k a sid-i flan, ma y-^caṭi-k "llah (au : ma i-tzad, au : ma i-kun ^cand-ek) u n-ferġ-u l-ek in ša "llah ». U kadalik en-nfisa ka i-henni-u-ha ħta hiya u i-qul-u l-ha l-^cayalat u n-nas elli qrab l-ha b ez-zaf :

« mbarek mes'ud hniya 'ali-k a lalla » au « el-ḥamdu l llaḥ 'ala slamt-ek » au « hniya 'ali-k a lalla lli tleq 'llaḥ srah-ek » au « el-ḥamdu l llaḥ 'al l-fkak » au « el-ḥamdu l llaḥ lli fekk uḥayl-ek » u mel l-'āda 'aud ka i-nezzl-u šī ḥaja d el-flus au gir-hum fuq au ḥda l-bent au l-wuld elli tzad.

U hakkak 'aud ka i-henni-u n-nas elli 'and-hum el-mḥetten u i-qul-u l-hum : « mbarek mes'ud » au « mbarek mes'ud el-ḥtana d l-'azri ». Ka i-jaub-u mwalin el-mḥetten u i-qul-u l elli henna-hum : « 'llaḥ i-barek fi-k ma i-kun 'and-ek u n-ferḥ-u l-ek in ša 'llaḥ ». U men eṣ-ṣwab u l-'āda 'aud ka i-šuf-u n-nas el-mḥetten u i-ferḥ-u bi-h u y-'aṭi-we-h šī ḥaja d el-flus i-dir-ha f et-tehlil dyal-uh.

F ES-SFER.

Ida kan šī waḥad ḡadi i-safer ka i-tsift-u ma'a-h u i-qul-u l-uh : « 'llaḥ i-henni-k » au « ttriq es-slama a sid-i flan » u fi-hum elli ka i-zid : « 'llaḥ i-ddi-k 'ala ḥir u i-jib-ek (au : i-redd-ek) 'ala ḥir » au « te-mši salem u te-rja' ḡanem ». Ka i-šker-hum hadak el-msafer u i-qul l-hum : « baraka llahu fi-kum 'llaḥ i-sellem-na u i-sellem-kum » ; u ba'd el-merrat i-qul : « ma šhi-na šī bi-kum u 'azz 'ali-na freq-kum u n-telb-u llaḥ i-jma'-na fi qarib », ka i-jaub-u-h : « 'llahumma min (au : amin) u la te-qtā' šī 'ali-na l-ḥ°bar dyal-ek kun te-kteb l-na baš i-tma.an el-bal men jiht-ek ».

U lli rja' men es-sfer ka i-henni-we-h en-nas u i-ḥemd-u l-uh f es-slama u i-qul-u l-uh : « el-ḥamdu l llaḥ 'ala slamt-ek » au « el-ḥamdu l llaḥ 'al es-slama » au « el-ḥamdu l llaḥ 'al es-slama d er-rja' (au : d el-mji) dyal-ek men es-sfer » u i-zid-u i-qul-u l-uh : « twahḥeš-na-k », i-jaub-hum huwa u i-qul : « i-twahḥeš-kum el-ḥir » au « la .uḥaša-

kum 'llah », u i-šker-hum tani u i-qul l-hum : « baraka llahu fi-kum 'llah i-sellem-kum u i-nejji-kum ». U ida kan rja' men el-ħejj i-zid-u i-qul-u l-uh : « ħejj mebrur, 'llah i-'aml-uh f el-mizan el-meqbul ! » au « ħejj mebrur u sa' i meškur ! ».

F EL-MERD.

Ila kan ši waħad mriđ ka i-mši-u l 'and-uh au i-tell-u 'ali-h au i-'ud-u-h u i-qul-u l-uh : « la bas 'ali-k, ma i-kun 'and-ek bas in ša 'llah, 'llah i-šafi u y-'afi (au : 'llah i-jib eš-šifa) u i-gels-u ma'a-h waħad eš-šuya ka i-ħeff-u 'ali-h b el-klam bħal i-qul-u l-uh : « ma t-tqelleq ši a sid-i flan, daba te-bra in ša 'llah u kayn elli kan mriđ kter menn-ek (au : kan fi-h bħal l-merđ dyal-ek) u bra u saħħ u wulla daba ka i-derdeg ». Ka i-šker-hum el-mriđ u i-qul l-hum : « baraka llahu fi-kum lehla (12) i-wurri-kum bas » au « elli bla y-'afu » (13).

F EL-MUT.

Ka i-'azzi-u n-nas elli mat l-hum ši ħadd u u i-qul-u l-hum : « 'llah i-'ađdem l-ajer », au « ajara-kum 'llah », au « el-baraka f ras-kum », u lli 'and-uh ši ħaja dyal ed-demmm ma'a mwaliñ el-miyit au ši mħebba kbira, ka i-qul l-hum : « 'llah i-'ađdem ajer-na u ajer-kum » au « 'aza-na u 'aza-kum waħad f es-si flan (au : sid-i flan, au : lalla flana) ». Ka i-zid-u n-nas fuq had el-klam : « 'llah i-reħm-uh (au : 'llah i-ğfer l-uh, au : 'llah

(12) pour : 'llah la.

(13) Ba'đ el-merrat had l-'ibara ka t-tqal 'and ma y-'amel l-insan ši ħaja qbiħa y-'ani ka y-'ataref b ej-jarima lli 'amel.

i-na'm-uh, au bi-hum kamlin) "llah i-beddel mħebbt-uh b eš-šber ».

U ila kan el-miyit šabi ka i-qul-u : « "llah i-ħlef », au « "llah i-āuđ b el-ħulf ». Ka i-šekr-u-hum mwalin el-miyit u i-qul-u l-hum : « baraka llahu fi-kum ma t-šuf-u bas (au : "llah la, au : lehla i-wurri-kum bas in ša "llah) ».

F EZ-ZENQA U ĞIR-HA MEL L-MAĦAL-LAT ELLI KA I-KUN-U FI-HUM EN-NAS MĦELLTIN.

Ida lqa l-insan f ez-zenqa ši waħad ka y-^oarf-uh i-šebbeħ au i-messi u i-qul : « aš ħ^obar-ek ? » ka i-jaub-uh l-aħor u i-qul l-uh : « la bas, u nta la bas ? » i-qul l-uh : « la bas "llah i-barek fi-k » u ida kan l-aħor ma^a-h ulad-uh, i-qul l-uh : « rebb-i i-šleħ » bħal lli qul-na. U ida kan ši waħad ġadi u zheq i-qul-u l-uh : « ya ħafid », au « ya settar », au « "llah i-ħfed », au « "llah i-ster », au i-^oayyiť ^oala ši šaliħ bħal i-qul : « a mula-y Idris » au « a mula-y, ^oAbd el-qader ».

U ida kan el-insan ġadi f ez-zenqa u bġa i-kellem ši waħad aħor au i-suwul-uh ^oala ši ħaja, i-qul l-uh men ba^d ma i-šebbeħ au i-messi ^oali-h : « b el-fđel menn-ek a sid-i bġi-t n-suwul-ek ^oal l-ħaja l-flaniya » u i-dker l-uh l-ħaja lli bġa. U ħit i-jaub-uh hadak i-qul l-uh : « baraka llahu fi-k » au « "llah i-barek fi-k » au « "llah i-jazi-k ».

U ida bġa l-insan i-^oayyiť l ši waħad ġadi f eť-ťriq u huwa ba^oyd ^oali-h baš i-kellm-uh ^oala ši ħaja, u huwa ma ka y-^oarf-uh ši i-^oayyiť l-uh : « a dak es-siyid (au : a sid-i, au : a sid-i mula-y, au : a dak er-rajel) « u ħit i-tleffet l-uh i-zid l ^oand-uh hadak elli ^oayyiť l-uh u i-šebbeħ au i-messi ^oali-h u

i-qul l-uh : « *smeh l-i a sid-i, baraka llahu fi-k b el-fdel menn-ek bgi-t n-suwul-ek (au : ne-tkellem ma'a-k) 'al l-haja l-flaniya* » u *i-qul l-uh dak es-si lli bga i-qul l-uh*.

U men ba^d *i-kemmel ma'a-h b el-hadra, i-qul l-uh* : « *baraka llahu fi-k* » au « *allah i-barek fi-k* » au « *allah i-jazi-k* » au « *allah y-ahud bi yadi-k* » au *bi-hum b zuj au b tlata au kamlin 'ala hsab el-adab u s-swab dyal-uh ma'a n-nas*.

U *ida kan er-rajel lli m'ayyit l-uh 'ama i-'ayyit l-uh* : « *a dak el-bšir* » au « *đ-đrir* » *ida kan daher miskin*. U *ida kan daher ma ši miskin i-'ayyit l-uh* : « *a dak es-siyid* » bhal lli *ka i-'ayyit l en-nas l-uh rin* ; u *ma fi-ha bas ida qal l-uh* : « *a dak es-siyid ed-đrir* ».

U *ida kan 'arej au zehhaf i-'ayyit l-uh* : « *a dak el-ma'dur* » *ida kan miskin 'aud* ; u *ida ma kan ši miskin i-'ayyit l-uh* : « *a dak es-siyid* » bhal lli *qul-na 'al l-bšir*.

U *l-mra ida bga i-kellem-ha ši waħad u huwa ma ka y-'aref-ha ši, i-qul l-ha* : *a lalla (au : a s-siyida, au : a l-uliya, au : a l-ħorma, au : a dik el-ħorma) baraka llahu fi-k, b el-fdel menn-ek smeh l-i, bgi-t ne-tkellem (au : n-dwi) ma'a-k (au : n-suwul-ek) 'ala kada u kada, u i-qul klam-uh*. U *ħit t-jaub-uh 'ala ħu klam-uh, i-qul l-ha* : « *smeh l-i (au : smeh en-na) ma t-dir-ha ši menn-i (au : men-na) qellt eš-šwab baraka llahu fi-k a lalla* ». U *had el-klam* : « *ma t-dir-ha ši menn-i qellt eš-šwab* » *ka i-tqal 'aud ħit ka y-'atader ši waħad l ši waħad aħor u ka i-ħleb menn-uh l-musamaħa*.

U *ida lbes ši waħad ši ħaja d el-keswa jdida ka i-qul l-uh lli ka y-'arf-uh* : « *b šahħt-ek* » au « *b šahħt-ek... kada (14)* » au « *b šahħt-ek, t-qeħta* » u

(14) *jellaba, au keswa, etc...*

t-jedded », au « b eš-šahha u r-raha », au « b eš-šahha u l-'afiya ». Ka i-jaub-uh u i-qul l-uh : « baraka llahu fi-k », au « ʾallah i-barek fi-k, ʾallah y-ʾaṭi-k eš-šahha a sid-i ».

U kadalik ka t-tqal : « ʾallah y-ʾaṭi-k eš-šahha », au « tbarek ʾallah ʾali-k », au bi-hum b zuj, l el-insan elli ka i-dir ši šgol au lli dar ši ḥaja mezyana. U amma ida kan ka i-ḥdem ši ḥedma š'iba ka i-qul l-uh : « tbarek ʾallah ʾali-k », au « rebb-i ʾawin », au « ʾallah i-ʾaun ». Ka i-jaub-uh hadak u i-qul l-uh : « ʾallah i-ʾaun-na u i-ʾaun-ek ». U hakedak ʾaud ka t-tqal l en-nas elli ḡesl-u f el-ḥammam au ḥessn-u au ḡel- u d-demm ʾand el-ḥejjam y-ʾani : « b eš-šahha u r-raha », au « b eš-šahha u l-'afiya ». U ziyada f eš-šwab i-zid men baʿd had eš-ši : « a si (au : a sid-i, au : a sid-i flan) ». U ka i-jaub elli tqal-et l-uh b bḥal lli qul-na.

F ES-SUQ.

Ida kan ši waḥad ka i-šri ši ḥaja u kan-et dak el-ḥaja ka t-tbaʿ b el-mizan, i-šebbeḥ au i-messi ʾala mul l-ḥanut u i-qul l-uh : « b šḥal a sid-i ka t-biʿ l-ḥaja l-flaniya l el-kilu au l er-rtel ? » I-jaub-uh : « b qedd u qedd » u ida š-šari ja-h dak eš-ši ḡali i-qul l-uh : « lawah a sid-i ma t-ḥalli-ha ši b qedd u qedd ? (au : ma t-sellek ši, au : ma t-sellk-ek ši b qedd u qedd ?) », au « lawah dir l-i l-maʿqul », au « dir maʿa-ya l-mruwwa » ; u ida twafq-u i-qul l-uh : « waḥḥa ». Ka i-qul l-uh š-šari : « baraka llahu fi-k a sid-i dir l-i (au : uzen l-i, au : ʾaber l-i) waḥd el-kilu (au kter, au qell) dyal l-ḥaja l-flaniya u dir l-i baraka llahu fi-k ḥaja t-kun mezyana baš nuba uḥra n-ʾaud ne-ddi menn-ek (au : baš n-dir-ek mʿarfa dyal-i u ne-bda ne-ddi (au : ne-šri menn-ek) dak eš-ši lli ka i-ḥešš-na) ».

‘And l-‘arūbiya hit ka i-twafq-u ‘al et-taman dyal ši hāja tba‘-t ka i-qul l-baye‘ l eš-šari : « ara idd-ek, ‘Allah i-rebbeh », l-aħor ka i-jaub-uh bħal dak eš-ši u i-zid : « ‘Allah i-j‘al l-baraka ». Ba‘d el-merrat ka i-zid ‘aud i-qul : « d‘i b er-rbeħ ‘Allah i-ziyin es-sel‘a ». Ka i-jaub-uh l-baye‘ : « u merbuħa in ša ‘Allah ».

F EL-MUŠIBA.

Ida šab-et waħad ši mušiba bħal taħ au teđreb au tgeddem, el-insan elli sma‘ bi-h au šaf-uh uqa‘ l-uh ši hāja men had eš-ši ka y-aħd-uh ħaṭr-uh u i-qul : « ‘Allah ! ‘Allah », au « ma ša llah ! », au « la ħaula wa la quwwata illa b ‘Allah ! », au bi-hum b zuj au kamlin, u i-suwul-uh u i-qul l-uh ida kan ka i-ħder : « yak lā bas ? », au « lā bas a sid-i ? lā bas !... lā bas !... in ša ‘Allah », u i-zid l ‘and-uh u i-medd l-uh idd-uh u i-sa‘d-uh.

U kadalik ‘aud ida ška ši waħad ‘ala ši waħad aħor b ši mađerra šab-t-uh, ka i-qul hadak elli sma‘ dak eš-ši : « ma ša ‘Allah ! », au « la ħaula wa la quwwata illa b ‘Allah ! », au « fi sabili llah ! », au bi-hum b zuj au kamlin ba‘d el-merrat.

F ET-TUBIĦ.

‘And ma ka y-‘amel l-insan ši falħa ka i-tqal l-uh : « ‘Allah i-hdi-k, aš had eš-ši ‘amel-ti u hadi hāja ma ši mezyana, u ga‘ n-nas saq-u l-ħ°bar l had el-qđiya, u daba ‘Allah i-hdi-k, ma t-‘aud ši t-‘amel-ha ».

F ED-DU' A.

Ba' d en-nubat ka i-ji 'and el-insan waḥad aḥor u i-s.al-uh 'ala wuld-uh aš ka y-'amel u kif dayra ḥalt-uh u i-qul l-uh : « ʾallah i-hdi-h », au ka i-qul l-uh : « d'i ma'a-h » ; Ka i-jaub-uh hadak u ka i-qul l-uh : « ʾallah i-hdi-h u i-rđi-h », au « ʾallah i-mett'-uh b rđa-k », u hada baš i-kun el-wuld merđi l-waldin.

F ET-ṬALAB U Š-ŠKIR F EL-ĠIBA.

Elli ja i-ṭleb ši ḥaja 'and ši waḥad bḥal l-flus au l-mu'awana au ši ḥaqq ḡa' l-uh, ka i-qul l hadak el-insan : « ana mzaug fi-k a sid-i », au « ʾallah i-ḥelli-k ila ma t-sellef-ni našib mel l-flus, au t-uqef ma'a-na f el-qadiya l-flaniya, au t-šedd l-i l-'aḡuđ f ḥaqq-i lli ḡa' ».

Ila sa'd-uh had el-insan, ka i-rja' l ḡar-uh ferḥan u i-d'i ma'a-h u i-qul : « ʾallah i-'ammer-ha ḡar ».

U ila ma sa'd-uh šay ka i-qul : « er-rja f ʾallah ».

EŠ-ŠKIR F L-UJEH.

'And ma ka i-bda l-insan i-šker waḥad el-insan f ujh-uh u i-qul l-uh : « nta rajel mezyan u 'ajb-at-ni s-sira dyal-ek », matalen, ka i-jaub-uh hadak u i-qul l-uh : « b ujud-ek », au « bi ujudi-kum » ; ka i-qul l-aḥor : « la, ma kayn ġir el-aḥlaq dyal-ek el-mezyana ».

EL-HADRA 'AL L-ĠIR.

'And ma ka i-kun el-insan i-tkellem 'ala waħad el-insan aħor b eš-škir, mel l-adab ka i-qul : « ma feđđel-t-uh quddam-ek » ; ka i-jaub-uh : « wa huwa kadalik u ma 'and ħadd ma i-qul », au « ni^cm er-rajul », au « men ħyart en-nas », u had el-klam, y-'ani « ma feđđel-t-uh quddam-ek », ka i-tqal baš elli ma'a men ka i-tkellem el-insan, ma y-aħud ši f ħaṭr-uh u i-đenn ma'a ras-uh belli huwa qell men dak el-meškur.

EL-FAMILA (15)

El-famila ka t-kun men el-bu u l-umm u l-ulad ;
u f el-famila lli ka i-ṭuwul "llah °amer waldin el-
waldin ka i-bqa j-jedd u j-jeddā ḥatta ka i-ferḥ-u b
ulad ulad-hum. U men el-famila l-°amam u l-ḥwal
u n-nsab u l-lwas u ulad-hum.

El-°amm huwa ḥu "bba-hum dyal l-ulad.

El-ḥal huwa ḥu umm-hum ; ka i-gul-u l-uh
tani le-ḥbib.

El-°amma hiya uḥt "bba-hum d l-ulad.

El-ḥala hiya uḥt umm-hum u hiya ma ka
i-semmi-u-ha šī le-ḥbibā.

En-nsib ka i-kun rajel l-bent au bu r-rajel au
bu l-mra au ḥu l-mra, u n-nsiba kadalik, men gir ḥu
r-rajel u uḥt-uh ka i-temma-u l-lus u l-lusa, u umm
er-rajel ka i-gul-u l-ha l-°aguza.

El-ḥašil, en-nsab huma jmi° n-nas elli waḥdin
men ba°d-hum.

BAŠ KA I-°AYYIṬ-U L BA°D-HUM.

El-wuld ka i-°ayyiṭ l "bba : "bba au baba au
sid-i ; u l umm-uh ka i-°ayyiṭ l-ha : umm-i au
yemma au mwimt-i ; u l jedd-uh : bwa sid-i au
bba sid-i au jedd-i au sid-i l-°aziz au bba ḥnin-i ;
u l jett-uh (16) : umm-i l-°aziza au lalla l-kbira, au
umm-i ḥnint-i au umm-i le-ḥnina au mamma au
lalla ; u l ḥu-h l-kbir ka i-°ayyiṭ l-uh : °aziz-i au

(15) Syn. familia, °āyla, mwalin eḍ-ḍar, mwalin el-ḥima,
hel eḍ-ḍar, hel l-ḥima (ou ehl, ahl).

(16) mis pour jeddt-uh.

"bba hiy-i, u l uht-uh l-kbira : uht-i 'azizt-i ; u l 'amm-uh ka i-'ayyiṭ l-uh : 'amm-i, u l ḥal-uh : ḥal-i au ḥbib-i ; u l mert 'amm-uh ka i-'ayyiṭ l-ha : mert 'amm-i au lalla 'amm-i ; u l mert ḥal-uh : lalla 'aziz-i.

El-mra ka t-'ayyiṭ l umm rajel-ha : lalla, u l jett-uh : mamma.

Ila tzuwuj-et el-mra ma^a uld (17) ḥalt-ha ka t-'ayyiṭ l umm rajel-ha : lalla ḥalt-i u lukan ḥalt-ha ma ši umm-uh d rajel-ha ma t-'ayyiṭ l-ha gir ḥalt-i u kadalik ida ḥda-t el-mra wuld 'amm-ha ka t-'ayyiṭ l bba-h d rajel-ha sid-i 'amm-i u ida ḥda-t wuld 'ammt-ha ka t-'ayyiṭ l-ha : lalla 'ammt-i. Lukan ma tzuwuj-et ši b wuld 'amm-ha au wuld 'ammt-ha ka t-'ayyiṭ l-hum 'amm-i u 'ammt-i.

El-mra ka t-'ayyiṭ l hel er-rajel mejmu^t ln bḥal elli ka i-'ayyiṭ l-hum er-rajel men gir uht er-rajel u umm-uh lli ka t-'ayyiṭ l-hum ḥbibt-i u lalla ; u ila kan-et umm er-rajel ma ši ḥorra y-'ani ḥartaniya au ḥadem, ma ka t-'ayyiṭ l-ha ši lalla, ka t-'ayyiṭ l-ha gir ḥbibt-i.

El-mra lli mat l-ha rajel-ha ka i-gul-u l-ha hejjala.

ER-RBAYB.

Er-rbib au r-rbiba huma ulad el-mra l-mzuwujja lli wuld-et-hum ma^a a rajel aḥor mat wulla ṭelleq-ha, u kadalik, ulad er-rajel l-mzuwuj elli wāled-hum ma^a mra uḥra mat-et au ṭṭelq-et (18).

Er-rbib wuld er-rajel ka i-'ayyiṭ l mert "bba-h :

(17) mis pour wuld.

(18) pour ṭeṭellq-et.

lalla ħbibt-i wulla lalla ħu't-i ; ila huwa rbib kbir ka i-'ayyiṭ l-ha : ħu't-i au b esmiyt-ha.

Er-rbib wuld el-mra ka i-'ayyiṭ l rajel umm-uh : "bba au "bba 'aziz-i.

Er-rbayb el-kbar ka i-'ayyiṭ-u l-uh b 'aziz-i au b smiyt-uh. U ħit er-rbayb ma ka i-kun-u ši mebjjiyin ka i-qul-u 'ali-hum had el-ma'na :

Er-rbib kull-uh 'alla (19).

Ṭiyir-uh ya jah r-raḥman.

Medd rejł-uh f Azila.

Hres el-qedra f Tlemsan.

LE-ĤBAB U Ş-ŞĤAB.

Le-ħbab huma n-nas elli 'and-hum ed-demmm ba'ḍ el-merrat ma'a n-nas d el-familya, u ş-şħab huma l-m'āref dyal-hum u kan, bħal lli tşahb-u ma'a-hum f iyam es-sğor f el-msid au f el-ħumat ħit kan-u i-la'b-u ma'a ba'ḍ-hum au f el-flaħa au f gir-ha men el-ħedmat.

Le-ħbab au ş-şħab ka i-kun-u i-t'āml-u u i-qḍi-u ħaja l ba'ḍ-hum ; ida kan-et 'and ši waħad ši ħaja au i-qder i-dir-ha ma i-thella ši 'ala şahb-uh, la budda i-nef'-uh b elli kan, qlil au ktir ; u i-bği l-uh l-ħir u ma i-ğeşš-uh şay u ma i-kdeb ši 'ali-h u i-nebbh-uh l eṭ-ṭriq eş-şalħa dyal-uh.

U huma ka i-ji-u l 'and ba'ḍ-hum, ba'ḍ el-merrat, f en-nhar au f el-lil baš i-tşauf-u u i-tsalm-u, u men ba'ḍ, amma i-qešt-u f eḍ-ḍar wulla f el-qahwa i-ṭferrj-u f es-sulima, amma i-ħerj-u berra i-tsara-u.

Kaynin elli ka i-mši-u i-şiyid-u f el-berr wulla f el-bħar u kaynin elli i-rekb-u 'al l-bħaym au

(19) de l'arabe littéraire 'illa.

bišklitat i-herj-u l ej-jnanat i-tnezzh-u ma'a rus-hum
au i-zur-u š-šalhin elli f hauz el-blad.

Hit i-wulli-u, ila jab-u ši haja i-ferq-u-ha binat-
hum u y-^eaṭi-u men-ha l šhab-hum l-uhrin elli ma
mša-u ši ma'a-hum ila kan-et ktira, amma š-šid d
el-berr au d el-bhar, amma ši gella au ši hoḍra au
mšamem dyal en-nuwwar au z-zher.

Elli mša-u l ši siyid ka i-jib-u menn-uh (20)
l hel-hum ba^cd el-merrat ši haja d el-baruk i-steberk-
u bi-ha.

EL-FERḤ (21) 'AND EL-FAMILYA.

El-familya 'and-ha 'adad d el-fraḥat bḥal
l-mlak u z-zwaj u s-saba' u l-ḥtana.

En-nas d el-familya u le-ḥbab u š-šhab ka i-ji-u
i-henni-u u i-bark-u l ba^cd-hum f had el-ferḥ, 'ayalat
u rjal.

EL-MLAK

El-meqšud men el-mlak huwa r-rajel au ehl-uh
ka i-ḥetr-u waḥad el-mra lli t-wafq-uh u t-nasb-uh
u ka i-tmellek bi-ha y-^eani ka i-wulli i-mlek ḥaqq
ez-zwaj bi-ha dun ġir-uh men ba^cd waḥad el-mudda
ma^c luma, ḥatta i-jma^c r-rajel au ehl-uh l-flus u
i-wujjd-u baš i-def^c-u š-šdaq u i-ruwuḥ-u l mra l
er-rajel.

Ida kan ma 'and-hum ši ma i-kfi-hum mel (22)
l-flus u ma mwujjdin ši men 'ala bekri, ka i-bqa-u
ḥatta i-wujjd-u rus-hum. U ida kan-u hel er-rajel lā

(20) mis pour men-uh.

(21) ou farh.

(22) men devant un l.

bas 'ali-hum u kull ši 'and-hum wajed u bġa-u i-ferġ-u b zwaj wuld-hum f ħayat-hum waħħa kan el-wuld ma zal sġir, ka i-mellk-u-h u i-ħelli-we-h ħatta i-kber u i-bleġ u i-ršed šwiya 'ād i-'arrs-u l-uh. U kadalik hel l-bent el-mellka ħatta huma f had el-mudda ida kan-u meħsušin ka i-kun-u i-wujjd-u š-šwar l el-bent u i-jem'-u l-flus baš y-'aml-u l-ha l-'ors ; u ida kan-u hel-ha ma hešš-hum ħir u bent-hum baqa (23) sġira ka i-'ayn-u-ha ħatta te-kber u te-bleġ u y-'arrs-u l-ha.

U l-mlak f l-'āda ka i-kun men rajel 'azri b waħad el-bent 'ateq ġadi i-tzuwuj-u zwaj-hum l-uwul ; u 'and ba'q el-familyat ka i-mellk-u l-wuld b el-bent men n-nhar elli ka i-tzad-u men kerš umm-hum ; u kayn f l-'azara lli ma ka i-tmellek ši ħatta ka i-lħeq 'al ez-zwaj u i-wujjed ras-uh u i-ṭleb el-bent baš ġadi i-tzuwuj f waħad el-mudda ma ši b'ida.

U had el-mlak ma ka i-tefseħ ši ma bin er-rajel u l-mra men ġir ila ma bġa ši r-rajel au ehl-uh 'aud i-tzuwuj bi-ha au 'agz-u baš y-aħd-u-ha f el-woqt elli mtafqin 'ali-h ma'a hel-ha men jiht qellt el-flus 'and-hum au mred er-rajel merd ṭwil au qbiħ au dher l hel l-mra 'aud b el-biyna bayn sirt er-rajel au ehl-uh ma ši mezyana, u f dak el-woqt ka i-mken l ehl el-bent i-feseħ-u 'aqd el-mlak u i-zuwuj-u bent-hum b waħad aħor.

Hit ka i-bġi r-rajel i-tmellek b el-mra au ka i-mellk-u-h bi-ha ehl-uh ka i-tjem'-u ma'a ahl l-mra u i-'arq-u 'ala ħbab-hum u šħab-hum. Er-rjal men-hum ka i-mši-u l ej-jama' au l eđ-đar baš i-gra-u l-ħoṭba d el-mlak u i-refd-u l-faħħa u i-t'aqd-u 'ala ma i-kun fi-h.

Mnin ka i-sali j-jeme' ka i-zid-u jmi' n-nas elli heđr-u f 'aqd el-mlak i-henni-u u i-bark-u l l-wuld

(23) ou baqya.

el-mmellek u l "bba-h u l "bba-ha d el-bent u ħut-hum u 'amam-hum u ħbayb-hum u i-qul-u l-hum : « Allah i-ja'l-uh mlak mbark mes'ud b eš-šeħħa u l-'afiya u le-hna u b zayd er-rzeq u b ħul l-'amer ». Ka i-šekr-u-hum hel l-wuld u l-bent u i-qul-u l-hum : « baraka llahu fi-kum, ma (24) n-kun-u ma'a-kum », ida ma kan-u ši lli henna-u-hum metzuwujin ; u ida kan-u metzuwujin ka i-qul-u l-hum : « ma n-kun-u ma'a ulad-kum in ša Allah qrib, ma hu (25) ba'yd ». U ba'd et-tehniya u l-mbarka kayn elli ka i-mši-u f ħal-hum u kayn elli ka i-bqa-u ma'a l-wuld el-mmellek ħatta ka i-tgedda-u au i-t'ašša-u (26) au i-šerb-u atay ma'a-h ktirt elli men-hum ħbab-uh au šhab-uh.

U amma l-° ayalat elli huma men jihat el-familya d er-rajel u l-mra, ka i-mši-u l ħar (27) er-rajel baš i-bark-u l-hum u i-mši-u 'aud l ħar el-mra l el-mbarka, u lli bqa men-hum ka i-mši-u ma'a le-hdiya lli ka i-sift er-rajel au ehl-uh l ħar-hum d el-bent el-mmellka, u had le-hdiya f l-'āda ka te-mši b eṭ-ṭbel u l-ğayṭa u l-berraħ elli ka i-berreħ u i-qul : « š-šla 'al en-nbi ». U ka t-kun guddam-hum en-neggafa rafda s-siniya d el-ħenna mgeṭṭya b sebniya d le-ħrir u l-uħrin tab'in-ha rafdin es-swani dyal et-tmer u z-zbib u l-gerga' u l-luz u š-šma' u s-sukkar u atay u l-biḍ u šeṭla d le-ħlib u šeṭla d l-'asel u ħauli u ħenša au zuj dyal eṭ-ṭħin u ba'd el-merrat ida kan-u hel er-rajel lā bas 'ali-hum ka i-sift-u ma'a had eš-ši teqsisa au zuj dyal ši tub nfis ma'a ħatem d ed-dheb. U ħit ka y-ušl-u l ħar-hum dyal l-mra ka i-lqa-u-hum hel-ha b el-ferħa u z-zğaret u ka i-duwuz-u lila u

(24) de l'arabe littéraire : *kama*.

(25) altération de *huwa*.

(26) ne pas confondre avec *t'āša*, arriver, tomber (la soirée).

(27) ici, dans le sens de famille.

nhar f had el-ferḥ d el-mlak f el-makla u š-šrab u l-mdiḥ u l-ḡna u š-ših u d-ḡahk u l-l'ab.

El-ḡašil had el-ferḥ ka i-duwuz-u-h 'alayn bḡal l-ferḥ d l-'ors u ktir eš-ši 'and eḡ-ḡyur el-kbar.

EZ-ZWAJ

Mnin ka i-bḡi l-'azri i-tzuwuj u ka i-kun demm flisat u wulla lā bas 'ali-h šuya ka i-qul l wal-di-h : « zuwuj-u-ni », ula (28) ka i-sift waḡad men ḡbab-uh ula šḡab-uh i-qul-u-ha l-hum. Hadik es-sa'a umm-uh u bba-h ka i-bda-u i-fettš-u l-uh 'al l-bent elli te-šleḡ l-uh u t-liq bi-h. Ila kan-et 'and-uh ši bent men demm-uh u qriba l-uh ka i-mši bba-h i-ḡteb-ha l-uh u ka t-qul umm-uh : « ḡiyir l-na n-'ayyid-u ḡir men ḡnem-na, u dyal-na f dyal-na ». Ila ma šab-u ši l-bent men familit-hum ka y-aḡd-u l-uh waḡda uḡra berraniya 'ali-h ba'd ma ka i-suwul-u u i-šeqši-u waš huma nas mezyanin wulla la.

Mnin ka i-t'āta-u u i-qebl-u ba'ḡḡiyat-hum ka i-ḡerb-u š-šdaq u kayn elli 'ātt-uh (29) ma ka i-rfed ḡir el-fatḡa u i-ḡreb eš-šdaq ḡatta lilt er-rwaḡ. F hadik es-sa'a ḡar l-'arus ka i-ferrq-u l-'asel b ez-zenjlan u l-ḡubz d es-smid 'ala ḡbab-hum u l-'aris ka i-t'am šḡab-uh f ḡar-hum u hel l-'arusa ka i-berrz-u-ha u i-qeššt-u l-ha u i-ḡeḡti-u-ha b izar byeḡ u ka i-dum el-freḡ 'and-hum telt iyam.

Ba'd had eš-ši ka y-'aml-u l-ajal baš i-kun l-'ars. Kayn elli ka i-bqa f el-mlak 'ām ula 'āmayn ula ḡatta 'ašer snin u l-qlil fi-hum ka i-ḡul ḡir telt šhur u ka t-ḡur l-umm l bent-ha l-'arusa u ka t-qul l-ha : « 'aref ras-ek ra-k tzuwuj-ti u gles 'ala šeḡl-ek u 'aref š ka i-ḡešš-ek ».

(28) comme wulla.

(29) pour 'ādt (de 'āda).

Men dik es-sa^a l-bent ka t-tedha (30) f ʔriz-ha u bba-ha u umm-ha ka i-wujjd-u l-ha šwar-ha u l-^aaris ka i-isser hdiyt-uh.

Mnin ka i-qerreb el-ajal i-sali ka i-sift-u ɖar l-^aarus y-^aalm-u ɖar l-^aarusa u ka i-qul-u l-hum : « kun-u ^aala bal, er-rwaḥ ra-h f šher el-flan el-flani ». Mi^aad-hum ka i-bda-u i-fetl-u kesksu-hum u i-šebbn-u šuft-hum u i-issr-u šwar-hum u ḥbab l-^aarus ka i-wujjd-u z-zina d el-bit ma^a hdiyt-hum u y-^aaml-u ḥalut-hum (31) u i-ṭeb^u l-brawat d l-^aaraɖa baš i-ferrq-u-hum ^aala ḥbab-hum u šḥab šḥab-hum.

U nhar le-hdiya ka i-sift-u-ha ḥbab l-^aarus b eṭ-ṭbel u l-ḡiṭa l ɖar l-^aarusa merfuda f es-swani d eš-šfar u d en-nikel u hel l-^aarusa ka y-aḥd-u hdiyt-hum i-nešr-u-ha f wuṣṭ eḍ-ɖar baš i-šuf-u-ha n-nas u i-ferḥ-u b hel l-^aaris, u ka i-qim-u l-hum kas d atay b el-ḥalwa u ka i-bark-u l ba^aɖiyat-hum u ka i-qul-u : « ʔllah i-ja' l-uh i-kun ^aars mbark u mes' ud b el-ḥir u l-baraka in ša ʔllah ». U f had el-woqt ka t-kun ɖar l-^aaris u l-^aarusa m'ammrin b ^aayalat ḥbab-hum elli ja-u l le-ḥɖur mqešštin u mziyinin u nhar r-rwaḥ ka i-sift-u ɖar l-^aarusa šwar-hum baš i-ferrš-u bit bent-hum u f el-lil ka i-ferreš l-^aarus ɖar-hum b byut-ha u ka i-ziyin-ha b ez-zrabi u l-krasa u l-aligin ka i-ḡenni-u u i-ɖerb-u l-ala u ṭ-ṭobbjiya waqfin labsin ksawi-hum d el-mehšur ka i-qim-u atay u i-ferrq-u-h ^aal en-nas ma^a l-ḥalwa d el-kaḥk u l-ḡriybat u l-mfenned ; u l-ḥejjama ḥatta huma waqfin ka i-tsehḥr-u rafdin el-myadi u ṭ-ṭbasel d el-kesksu b et-tfaya u l-kisan d el-ma l eš-šrib.

Ba^ad ka y-akl-u n-nas u i-feḍḍi-u, ka i-ḡesl-u

(30) syn. t-telha.

(31) pour ḥalwa (voir Tome I — 13me leçon — par e).

iddi-hum f eṭ-ṭisan b eṣ-ṣabunāt u i-meṣḥ-u-hum b el-mnadēl u ka i-rešš-u l-hum u i-beḥḥr-u l-hum.

U mnin ka i-kun-u ḥarjin f ḥal-hum, ka i-bark-u l l-aris u ḥbab-uh u ka i-qul-u l-hum : « arsmbark u meṣ'ud ». Had eš-ši kull-uh u ḍ-ḍar ka t-kun ka te-qdeš b eḍ-ḍwau u l-ayalat mgenbrin fuq es-sṭaḥ ka i-tferrj-u. U f had el-lila hadi ka i-kun l-aris gales f el-bit ma'a ṣḥab-uh u qran-uh ġir qul-ha u dḥek 'ali-ha.

U mnin ka i-tnaṣeṣ el-lil, u ka te-rqed eš-šejra u l-ḥajra, ka i-ḥrej l-aris f wuṣṭ eḍ-ḍar i-ḥessen u ṣḥab-uh ḍayrin bi-h ka i-gells-u-h fuq šiliya mezyana u ṭ-ṭebbjiya u l-ḥejjama waqfin ka i-nešš-u 'ali-h b es-sbani d le-ḥrir u l-ayalat f es-sṭiḥan ṭalqin-ha b ez-zġaret u l-ulawel.

Ba' d ka i-sali b le-ḥsana ka t-ji n-negġafa t-'aṭi š-šanta lli fi-ha ḥwayj-uh j-jdidin u ka i-qešš-uh l-uh ṣḥab-uh b eḍ-ḍḥayk u l-l'ab.

F had el-woqt ka i-ḥerj-u l-ayalat men ḍar l-arus b et-twulwil u z-zġaret i-jib-u l-arusa. Hit ka i-qeššeṭ l-arus u i-sali ka y-uqef f wuṣṭ eḍ-ḍar i-bus l bba-h iddi-h u rejli-h quddam en-nas, u men dik es-sa'a ka i-ḥerj-u ma'a-h b ed-dker u l-ġ'na i-zuwur-u-h solṭan el-blad u ṭ-ṭbel u l-ġiṭa tab'a-h u l-madihin b el-mwawel u d-drari u r-rjal ġadyin quddam-uh u mura-h b el-ḥarraqiyat u l-frada d el-ferši ṭann ma ṭann (32), u ka i-kun-u i-nadi-we-h f dik es-sba' iyam d l-ars ġir b mula-y es-solṭan u l-mbay'a ḥeddama 'ali-h lil u nhar u ṭ-ṭbel ka i-ṣebbeḥ u i-messi.

Ma ka i-ji l-arus i-wulli men ez-zyara ḥatta ka i-kun-u ehl-uh jab-u l-uh l-arusa mhettka u labsa d-dheb u j-juhar mi'ad-hum ka i-deḥḥl-u-ha l-uh l bit ka i-tferq-u ṣḥab-uh f bab ḍar-hum u ka i-tleqqa-u

(32) syn. ṭenn ma ṭenn.

l-uh ḥbab-uh l-^cayalat i-deḥḥl-u-h b eṭ-ṭrur u l-gwalat u ka i-sellem ^cala umm-uh u i-bus l-ha iddi-ha u rejli-ha u men ba^cd-ha ka i-dḥel l l-bit i-tlaqa ma^ca ^carust-uh ba^cd ma ka i-ṣelli zuj d er-rek^cat.

F la-ḡedda (33) f eṣ-ṣbah ka i-ḥrej l-^carus men bit-uh u i-tlaqa ma^ca ṣḥab-uh mejmu^cin, u l-^cayalat ka i-ḡur-u b l-^carusa u i-berz-u ma^ca-ha, u l-kisan d atay ka t-ḡur ^cali-hum ma^ca le-ḥlawi mṣekkla, u mmin ka t-t^caṣa l-^caṣiya ka te-bda l-ḡraym ka ṭ-ṭih ^cali-ha. Umm-uh u bba-h huma l-uwulaniyin u ka i-teb^c-u-hum ḥbab-uh u ṣḥab-uh. En-neggafa hiya lli ka te-ḡrem ; ka y-^caṭi-u-ha l-flus l idd-ha u hiya ka t-biyid : « byād-i ya ferḥat-i ya byād-i, ^cala had en-nhar u kull nhar » ; u t-qul l elli medd-et l-ha l-flus : « ha-ni ma^ca lalla flana, ^cllah i-ḥlef ^cali-ha u i-ketter ḥir-ha u n-kun-u ma^ca-ha in ṣa ^cllah ».

Ba^cd el-lila d er-rwah ka i-bda-u ṣḥab-uh y-^caml-u l-uh t-tqaṣer b en-nuba ; kull waḥad fi-hum ka y-^camel lilt-uh b el-aliyin au b el-ṣyah (34) u atay u l-ḥalwa. U f nṣaṣat el-lil ka i-ji-u ṭ-ṭobbala u l-ḡiyyaṭa i-ddi-u l-^caris l ḡar-hum f wuṣṭ ṣḥab-uh b eḡ-dḥayk u l-l^cab u ka i-qul-u men sa^ca l sa^ca : « ^cllah i-barek f ^camer sid-i, gal l-kum sid-i, kun-u ^cala bal teqṣira ra-ha ^cand flan el-flani ».

ES-SABA^c (35)

El-yum es-saba^c men l-iyam ^cala zyatt (36) el-mulud, dker wulla unta, ka i-temma nhar es-saba^c. Fi-h ka i-semmi-u lli zad.

(33) ou *llaḡedda*.

(34) et non *eṣ-ṣyah*, le *l* de l'article ne s'assimilant pas si le mot commence par un *alif* hanté en arabe régulier.

(35) ou *sbu^c* (syn. *yum l-^caqiqa*).

(36) pour *zyada*, *zyadt*.

Y-^caml-u fi-h nhar u lila dyal l-ferḥ u lli ka i-tzad ^cand-hum el-wuld ka i-ferḥ-u b ez-zaf kter melli ka t-tzad ^cand-hum el-bent.

Ka i-^callq-u l et-talid kemmusa f rejł-uh u ḥjab f ^canq-uh baš i-lqa ^cali-h l-^cayn.

Ḥin ka i-tzad el-wuld ka t-zegret ^cali-h l-qabla tlata dyal et-tzegritat, u ka i-teb' -u-ha jmi' l-^cayalat elli ḥadrin ; u ila tzad-et el-bent ma ka t-zegret ^cali-ha gir zuj d et-tzegritat.

F lilt nhar es-saba^c ka t-sifṭ umm-ha dyal l-mra lli uld-et uldet-ha l-uwula, l ḡar es-saba^c, ṭayfur (37) kbir dyal l-qmaš elli i-kfi baš i-tsemmeṭ et-trabi u i-lbes ḥatta i-kemmel b er-rḡa^a u l-ḥauli dyal es-smiya u d-djaj u ḥenša d es-smid u jmi' ma i-ḥešš men l-iqama d ras el-ḥanut u s-sukkar u atay u š-šma^c u l-fakya u šeṭla d es-smen u l-uhra d l-^casel u t-talta d le-ḥlib.

Ka i-refd-u had eš-ši f es-swani u i-ḡeṭṭi-we-h b es-sbani u z-zyuf dyal le-ḥrir u i-ddi-we-h b eṭ-ṭbel u l-ḡayṭa l ḡar es-saba^c.

Ḥin ka y-ušl-u l ḡar ka i-tleqqa-u l-hum l-^cayalat b el-mdiḥ u t-tzegrit u t-twelwil.

Llaḡedda y-^cani nhar es-saba^c f eš-šbaḥ ka i-jib-u l-gezzar baš i-debḥ-u l-ḥauli d es-smiya. Ka i-zid bu l-wuld au lli ka i-nub ^cali-h, ida kan ḡayb, u ka i-nwi b es-smiya lli ḡadi i-semmi bi-ha l-wuld.

Ka i-qebbl-u l-ḥauli u i-kebb-u l-uh šwiya d el-melḥa u l-ḥmira f fumm-uh baš i-jri l-uh r-riq f fumm-uh u te-rṭab l-uh qerjutt-uh u te-shel dbiḥt-uh u baš ^caud i-kun el-wuld mmelleḥ u meqbul u t-fiḡ l-uh šaḥḥt-uh u i-ḥmer l-uh rezq-uh.

Ka i-qul l-bu l l-gezzar : « e-dbeḥ, b esm ^ollah, ^ollah^a akber ^cala smiyt... flan (au flana) ». El-gezzar

(37) ou ṭifur.

ka i-duwuz 'al l-ḥauli tedwiza waḥda ba'd ma keber u semma y-'ani ba'd ma qal ḥatta huwa : « b esm 'llah, 'llah" abker 'ala smiyt flan ».

Hit ka i-rfa' idd-uh ka i-'ayyit : « ṣ-ṣla 'al en-nbi 'llah i-qbel ».

F eḍ-dhor ka y-'areḍ bba-h d el-mulud 'ala ahl-uh u ḥbab-uh u ṣḥab-uh i-tgedda-u ma'a-h. U men ba'd ma ka y-akl-u u i-šerb-u u i-tšennt-u 'al l-ala au l-šyah ka i-nuḍ-u u ka i-sellm-u 'ala mul es-saba' u ka i-bark-u l-uh u ka i-henni-we-h u ka i-qul-u l-uh : « zyada f el-islam 'llah i-barek u i-šleḥ ». ka i-šker-hum u ka i-qul l-hum : « ma i-rzeq-kum 'llah u n-ferḥ-u l-kum in ša 'llah ». Hin ka i-herj-u r-rjal ka i-bqa-u l-'ayalat 'al l-makla u š-šrab u l-ḡna u š-šḥiḥ u r-rdiḥ u lalla u ma l-i ḥatta ka i-duwuz-u ferḥ u š men ferḥ.

EL-ḤTANA

El-ḥtana au t-ṥhara hiya teṥhir el-wuld men el-ḥabat baš i-t'add men ulad el-mselmin.

Hit ka i-bleḡ el-wuld erba' snin au sba' snin ka i-bda-u waldi-h i-wujjd-u baš i-dir-u l-ferḥ d el-ḥtana. Ka y-'arḍ-u 'ala ḥbab-hum u ṣḥab-hum mejmu'in men er-rjal u l-'ayalat u 'al eṥ-ṥolba d el-msayd d el-ḥuma dyal-hum.

Nhar el-ḥtana ka i-ddi-u l-wuld f eṣ-ṣbah l el-ḥammam u ka i-ḥenni-u l-uh iddi-h u rejli-h u i-keḥḥl-u l-uh 'ayn-uh u i-hessn-u l-uh u i-ziyin-u l-uh u i-lebbs-u-h le-ḥwayj j-jdad u s-selham u l-ḡfara u ka i-ḥerrf-u l-uh b zuj d el-mjadel d le-ḥrir, waḥad m'alleq fi-h dalil l-ḥayrat u l-aḥor m'alleq fi-h t-tehlil dyal l-fedḍa f aš ka i-dir el-flus elli ka y-'aṥi-we-h ahl-uh u ḥbab-uh baš i-kun ferḥan.

U f dak es-sa'a ka i-tjem'-u jmi' n-nas elli ja-u

ma'rudin baš i-ħeđr-u u i-rekkb-u l-wuld elli ġadi
 i-tħetten fuq waħad l-^caud mezyan ^cala serj dyal
 l-melf au ƣ-ƣles meƣruz b le-ħrir au s-sqelli u m^calleq
 f jenb-uh r-rekkabat mfeđded u f fumm-uh l-ljam
 mneqger b eš-šrima d le-ħrir u zuj dyal en-nas ka
 i-kun waħad men l-imin u waħad men l-isar ka
 i-nešš-u ^cali-h b es-sbani dyal le-ħrir buyeđ au meƣru-
 zin u ka i-ddi-we-h b eƣ-ƣbel u l-ġayta u i-sari-we-h
 f el-ħuma u i-duwuz-u-h ^cal es-sadat ; u ħin ka
 y-ušl-u l guddam ši sigid ka i-sket eƣ-ƣbel u y-uqf-u
 i-refd-u fatha ka i-d^ci-u ma^ca-h fi-ha b el-ħir u
 le-hdaya b ħormet eš-šaliħin u jah-ħum ^cand "llah u
^cāud ka i-zid-u ħatta ka y-ušl-u l eđ-đar u f bab eđ-
 đar ka i-nezzl-u l-wuld men ^cal l-^caud u ka i-deħl-u
 ma^ca-h mejmu^cin b eƣ-ƣbel u l-ġayta ka te-đreb u
 r-rjal ka i-ħemd-u u i-šekt-u u i-qul-u : « el-ħamdu
 li llah u š-šukru li llah ma ħāba ^cabdun qašada
 maula-h, e-rħam-na ya llah u rħam wal-di-na u lli
 rebba-u-na u rđa-u ^cali-na ».

El-mħadra d el-msayd ka i-ġuwut-u u i-qul-u
 mejmu^cin b šut waħad : « jāb-u-h, jāb-u-h, ferħ-et
 yemma-h u bbu-h » ; u ka i-qabl-u-hum l-^cayalat b
 el-mdih u t-tzeġrit u t-twulwil, u mnin ka i-gels-u
 kull-hum u ka i-ƣa^cm-u u i-šerb-u atay u y-akl-u
 l-k^cab u l-ġ^criba u i-beħħr-u b en-nedd u l-^cud
 el-q^cmari u i-rešš-u b ma zher u ma word u i-tšennt-u
^cal l-aliyin au l-šyah au bi-hum b zuj, ka i-nezzl-u
 f had el-woqt waħad eš-šilya kbira f buseđdar ka i-ji
 l-m^callem el-ħejjam ka i-gles ^cali-ha u i-šemmer
 kmam-uh u i-nšer waħad el-fuša kbira biđa ^cala
 ħejr-uh, ka i-fteħ waħad el-mališa sġira u ka i-jbed
 men-ha mqešš u ka i-bda i-qellb-uh f đfar-uh u
 š-šana^c dyal-uh waqef ħda-h mšemmer ^cala der^c ān-uh
 u mtezzar ħatta huwa b fuša kbira biđa.

Ba^cd ka i-wujjed ras-uh l-m^callem el-ħejjam
 u ka i-qelleb el-mqešš merri uħra ^cala ƣerf đfar-uh u

ka i-lqa-h ka i-bri z-zwana ka i-‘ayyit : « b esm
‘llah » u ka i-‘ayyit eš-šana^c dyal-uh : « ya jah
n-nbi » u ka i-ji-we-h b el-wuld rafdin-uh u ka
i-hezr-u-h b el-flus u ka y-‘aṭi-we-h l-ḥalwa u
i-deḥk-u ma‘a-h baš ma i-ḥaf ši u huwa ka i-bki, u
ma ka y-ušel ḥda š-šana^c ḥatta ka i-ḥeṭf-uh ḥeṭfa
waḥda u i-qebbl-uh l l-ḥejjam u i-qul l-uh : « šuf
waḥd ṭ-ṭwiyr ṭayr », u f remšet ‘ayn ka te-sma^c
l-mqešš dar taq !... u ka i-ḡuwut ed-derri ḡauta
waḥda...

F had es-sa‘a ka i-bda-u l-.aliyin u l-šyah
i-ḥedm-u u ṭ-ṭbel u l-ḡayṭa ka te-ḏreb u l-‘ayalat ka
i-zḡert-u u i-wulwul-u u r-rjal ka i-ḥemd-u u
u i-šekr-u u d-drari ka i-ḡuwut-u baš ka i-dheš
el-mḥetten u i-sket ma i-bqa ši i-ḡuwut.

U men ba‘d ka i-sali-u ka i-sellm-u ‘ala bba-h
d el-mḥetten u ka i-henni-we-h u i-ḥerj-u ferḥanin
l dyur-hum.

L-'AYAD U L-MWASEM 'AND EL-MSELMIN
F MDUN EL-MAĞRIB

*L-'ayad 'and el-mselmin f el-mağrib kama hiya
'and ġir-hum men jmi' l-mselmin dyal l-buldan
l-uħra, erba' d l-'ayad :*

l-'ašur

u l-mulud

u l-'ayd s-šġir

u l-'ayd el-kbir.

Jmi' had l-'ayad kull-ha diniya.

ŠHER 'LLAH L-MOĦARREM AU
ŠHER L-'AŠUR

*Nhar l-uwul men šher 'llah l-moħarrem ka i-kun
ras el-'ām ej-jdid 'and el-mselmin u huwa ras el-'ām
d el-hejra d en-nbi (šella llahu 'alayhi wa sellem),
i-semmi-we-h ras es-sana l-hijriya, ka i-ferħ-u fi-h
l-mselmin u ka i-stebešr-u b el-ħir u le-hna u fi-hum
elli ka i-henni-u ba' d-hum b dħul-uh u bi-h ka i-bda
t-tariħ l-'arabi u ka i-wurrħ-u bi-h l-mselmin
kamlin, jmi' l-umur dyal-hum elli ka te-ħtaj l et-
turiħ.*

*Nhar et-tāsa' menn-uh ka i-semmi-we-h tasua'
u nhar l-'ašer fi-h ka i-semmi-we-h 'ašura u huwa
yum l-'ašur elli wulla 'and el-mselmin d el-meğrib,
kama wulla 'and ġir-hum men el-mselmin l-uħrin
men mudda řwila, 'ayd men l-'ayad, ba' d ma kan*

f 'ahd en-nbi u şhab-uh u t-tabî'in nhar kbir mebruk u musem men el-mwasem ka i-şum-u fi-h l-mselmin u i-'abd-u llah u i-tşeddq-u ; u kan el-ba'đ men-hum f dak l-'ahd ka i-şuwum-u fi-h ħatta d-drari s-sğar baš i-wulf-u ş-şyam u i-ddi-u l-ħasana dyal-hum, u kan-u ka i-jib-u l ed-drari s-sğar elli şaymin ba'đ el-umur dyal l-l'ab baš i-la'b-u bi-ha u i-telha-u ma'a-ha ħatta i-duz en-nhar bla i-feṭn-u b ej-ju' u l-'ateš.

U ka i-qul-u f es-sbab elli ja fi-h l-'aşur huwa 'and ma rfed 'llah t-tufan 'ala qum sid-na Nuḥ ('ali-h s-salam) u ħerj-et es-sfina dyal-uh u n-nas elli kan-u ma'a-h mejmu'in sālmin, u nezl-u 'al l-'arđ amer-hum sid-na Nuḥ ('ali-h s-salam) i-şum-u dak en-nhar şuker li llah lli nejja-hum men el-ğerq, u kan dak en-nhar nhar l-'aşra men šher 'llah l-moħarrem : u ħit ja sid-na Moħammed (şella 'alayhi wa sellem), semma dak en-nhar yum 'aşura ; u kan ka i-şum fi-h huwa u şhab-uh taqarrub u şuker li llah u tefkira dyal dak en-nhar elli nejja 'llah fi-h l-mummin men eṭ-tufan f 'ahd sid-na Nuḥ lli huwa bu-na adem et-tani, 'ali-hum u 'ala nbi-na ş-şalat u s-salam.

'AYD L-'AŞUR

Lilt l-'aşur ka i-tsemma lila kbira, ka i-ṭiyib-u fi-ha l-ħubz dyal es-smid eš-şafi l-ma' jun b el-meska u ħebb't ħlawa u ka i-zuwuq-u-h u i-rešš-u-h b ez-zenjlan u n-nafa' u ka y-'aml-u 'aša mezyan u ka i-mši-u fi-h l l-ħammam.

Fi-hum men er-rjal u l-'ayalat, u ħatta ba'đ l-ulad es-sğar, elli ka i-tsehħr-u şur mezyan u ka i-nwi-u b eš-şyam yum 'aşura u ka i-şebħ-u şaymin dak en-nhar kamel.

F dak el-lil 'aud ka i-tjem'-u d-drari u ka

i-dir-u l-fgayr u š-ša°alat dyał l-°afya u ka i-bda-u i-neqqz-u °ali-hum ħta ka i-ṭfa-u.

Nhar l-°ašur ka i-lebs-u n-nas le-ḥwayj el-mezyanin jdad wulla mšebbnin u ka i-wuss°-u °ala nfus-hum u °ayal-hum f en-nafaqa u ka y-°aml-u l-mwakel l-ktira men trid u ša°riya u seksu u ġir-uh men el-mwakel l-mu° tabara.

Ka i-henni-u ba°d-hum b en-nhar l-°ašur, u men-hum elli ši ka y-°aređ °ala ši, u l-waldin u le-ḥbab ka y-°aṭi-u l-flus l ulad-hum u l ulad ḥbab-hum u i-šri-u l-hum el-qšauš dyał l-°ašur u le-ḥwayj dyał l-l°ab bḥal eṭ-ṭbula u l-ġayṭat u l-mkaḥel u l-frada u l-kurat l l-ulad d-dkura, u t-t°ärej u l-gwalat u t-tšwirat kbar u sġar dyał l-l°ab elli ka i-dir-u bi-hum l-°arays, l el-bnat, u kadalik ka i-tšeddq-u fi-h °al eđ-đu°afa u l-msaken.

Et-tujjar u l-aġniya u n-nas elli °and-hum el-mal u daz °ali-h °ām men l-°ašur ħatta l-°ašur, ka i-zekki-u °ala mwal-hum zuj šuldi l er-ryal i-gel°-u men-ha ḥaqq °llah u ka i-tehhr-u-ha bi-h baš ka i-j°al l-hum °llah fi-ha u f šaḥḥt-hum u jriyt-hum u jmi° lli ka i-melk-u l-baraka, u ka i-rđi °ali-hum u i-ḥebb-u-hum en-nas.

U kayn f en-nas elli ka i-wuqqr-u f nhar l-°ašur ; ma ka i-šebbn-u, ma ka i-ḥessn-u, ma ka i-ziyin-u, ma ka i-ḥenni-u, ma ka i-đerb-u ṭbel u la ġayṭa, u l-ba°d men-hum men eš-šorfa ka i-qul-u huma mwuqqrin dak en-nhar elli mat fi-h meqtul sid-na l-Hosiyn wuld sid-na °Ali u lalla Faṭima z-zehra bent en-nbi (šalla llahu °alayhi wa sellem).

U fi-hum elli ka i-duwuz šher l-°ašur kull-uh °ala had el-ḥal bḥal elli ḥaznin u le-ḥzen ma huwa ši ma°lum l l-mselmin. B el-ḥaqq ja°l-u had el-ḥala °ada li-hum.

U f šbah nhar l-°ašur ka i-herj-u l-ulad u l-bnat

u r-rjal u l-^cayalat mziyinin u labsin hwayj-hum el-mezyanin i-zur-u l-qbur u i-traħm-u ^cal l-muta u i-tberrk-u b zyart eš-šaliħin, u men ba^cd l-^cayalat u l-bnat ka i-mši-u i-šri-u t-tbaħer dyal l-^cašur u kayn fi-hum elli ka i-jib-u-ha l-hum rjalat-hum (38) u bbawat-hum.

Er-rjal ka i-mši-u l es-suq baš i-šri-u l-ħalwa š-šebbakiya u l-meqrut u l-mħerrqa u l-briwat u ġir-ha men nwa^c l-ħalwa u l-fakya l-mħellta ^cala kull škel.

L-ulad ka i-mši-u i-la^cb-u u i-tferrij-u f el-mdadeħ u ^cabidat er-rma u i-rekb-u f en-nwa^car u z-ziġat u z-za^clulat u maṭišat baš i-ṭiš-u u i-ḍur-u u i-tšaqlb-u fi-ha.

El-bnat es-sġar dyal l-ħuma lli ma ka i-kun-u ši men el-familyat el-k^obar, ka i-tjem^c-u ma^ca ba^cd-hum u ka i-bda-u i-medħ-u f el-gwalat u i-tsara-u ^cala ḍyur ej-jiran dyal ħumt-hum u ka i-ġenni-u b had el-ġonnaya :

aħna ji-na n-šerb-u atay

^cAllah i-^cammer-ha ḍar

Ši men en-nas ka y-^caṭi-hum el-ħalwa u l-fakya u ši men-hum ka y-^caṭi-hum el-flus u ši men-hum ka i-deħħl-u-hum i-šerb-u atay. Ila jem^c-u ši ħaja ka i-tlemm-u ma^ca ba^cd-hum u i-dir-u nzaha f ši ḍar men eḍ-ḍyur.

El-ahl u le-ħbab men rjal u ^cayalat ka i-sift-u l ba^cd-hum ed-duqa men el-ħalwa u l-fakya. U f had en-nhar ka t-kun el-swaq (39) u d-druba l-k^obar ^camrin b en-nas, ši maji u ši maši bħal en-nħel, ida rmi-ti l-ibra ṭ-tiħ fuq ras ben adem.

En-nas elli ka i-bi^c-u l-ħalwa msettfin, ši ħda

(38) ou rejjalat-hum.

(39) voir note 34.

ši f kull jiha ka i-'ayyit-u : « ḥalawat, ḥalawat, ḥalli-u u ṣ-ṣla 'al en-nbi, a meftaḥ l-meḡrib a mula-y Idris ben Dris ben 'Abd 'Allah l-wafi ».

U kadalik mwalin el-fakya u l-qšauš u t-t'ārej u l-gwalat ka i-kun-u ḥatta huma m'arrmin dak eš-ši f kull jiha u n-nas elli ka i-bi'-u had eš-ši ka i-medḥ-u u i-zemmr-u u i-terṭq-u l-frada ka i-šuwuq-u l-bnat u l-ulad baš i-šri-u men-hum.

U ka i-kun-u l-gerraba ka i-tsara-u u i-ḍur-u f kull jiha u greb-hum 'ala ḡhur-hum 'āmrin b el-ma u ṭ-ṭasat u n-nwaqes dyal eš-šfer ka i-derb-u bi-hum u i-'ayyit-u : « el-ma l s-sbil 'Allah i-rḥem mul es-sbil ».

U jmi' lli ka y-'aṭi-hum men en-nas ši ḥaja dyal l-flus bḥal rba'iya wulla frank, ka i-bda-u i-kebb-u l en-nas el-ma f eṭ-ṭasat u y-'aṭi-u l l-'aṭšan fi-hum i-šreb u ka i-qul-u : « berred ya 'aṭšan mwiha li llah fi sabil llah ». U l-baqi f el-gerba ka i-rešš-u bi-h l-arḍ.

U f el-lil ka i-bat-u l-'ayalat u l-bnat mqeššrin ka i-medḥ-u u i-ḡenni-u 'ala 'ašura b mtel had el-ḡonnaya u ḡir-ha men el-ḡonnayat el-ktira lli ka i-jib-u-ha 'ala 'ašura : « 'ašura 'ašura u qnadel-ha meš'ula — sid-na Moḡammed huwa zin eš-šura ».

U kadalik ed-drari ka i-bqa-u f ez-zenqa ḥatta l woqt aḥor f el-lil ka i-ḥli-u l-mkaḥel u l-frada d el-ferši u i-terṭq-u l-ḥarraḡiyat u ka i-bqa-u 'ala had el-ḥal ḥatta ka y-'aya-u u i-deḥl-u f ḥal-hum l ḡyur-hum bḥal lli n-hum (40) sekranin men ketret l-'aya u l-ferḥa baš i-t'ašša-u u i-šerb-u atay u i-na's-u.

Elli ma ka i-ḡleb-hum ši n-n'as ka i-bqa-u i-la'b-u ma'a l-bnat u i-ḡenni-u u i-medḥ-u f eḍ-ḍar

(40) de l'arabe régulier : *elladiNa-hum*.

ħatta ka i-ġleb-hum en-n^cas mejmu^cin u i-ṭiħ-u mqeṭṭa^cin er-ras.

U f ba^cd el-mdun ka y^c-aml-u n-nas dyal-ha, u ktirt-hum l^c-azara, l-bsaṭ u huwa qubba dyal l^c-ud mġeṭṭya b el-kaġiṭ el-mluwun meftuħ b el-mqeṣṣ fi-h zwaq u tešjir u teħrim ktir u 'ajib ma ka te-šħa ši l^c-ayn t-ħiyid menn-uh u huwa 'ala fšalt el-'amma-riya au l-fnar l^c-ađim ka i-ša^cl-u fi-h men ed-daħel 'adad kbir dyal l-šma^c l-mluwun ħatta ka i-wulli ka i-đwi u i-wulwul bħal et-triya u ka i-refd-u-h r-rjal au ka i-rekkb-u-h 'al l-bħima u ka i-bda-u i-tsara-u bi-h f el-lil u r-rjal u l-ulad rafdin fuq rus-hum el-fnarat dyal ez-zaj mzuwuqin b el-kaġeṭ el-mluwun el-mħerrem u mwalin el-bsaṭ ġadyin quddam-uh ka i-medħ-u u i-ġenni-u b eṭ-ṭarat u t-t'ārej u ka i-šeṭħ-u u i-redħ-u u i-dekr-u u i-qul-u l-klam elli ka i-ferga^c b eđ-đahk, u quddam-hum zuj dyal er-rjal ka i-kun-u ba^cd el-merrat merbuṭin b le-ħbel waħad ka i-qul-u l-uh en-nmer u l-aħor ka i-qul-u l-uh l-lbiya ka i-kun-u labsin ši jlud u ši bṭayn u ṭalyin ujeħ-hum b el-ġobra d el-gebs u šaddin f idd-hum qoṭban ṭwal dyal es-sferjel u huma ka i-šeṭħ-u u i-la^cb-u u i-neqqz-u u i-ġuwut-u bħal es-sbu^ca u n-nmura u jmi^c lli qerreħ ḥda-hum men l-ulad ka i-šeḥt-u ma^ca-h b el-qoṭban ħatta ka i-neqqez. U ka i-kun ma^ca-hum waħad er-rajel labes waħd el-lbas ġrib amma ṭwil ka i-tjerr ma^ca-h au mgezzeb ka i-ban-u menn-uh rkab-uh u 'ala ras-uh ṭertur kbir au šašiya ṭwila 'auja ka te-ddella (41) men-ha waħd eš-šuša kbira merbuṭa f ras-ha dyal es-sbib d l^c-aud u f idd-uh l-mṭerqa u l-megdi u l-leqqaṭ u had er-rajel elli ka i-šbeh l l^c-afrit ka i-qul-u l-uh ṭ-ṭbib d es-snan u jmi^c lli 'amel ras-uh ka te-đerr-uh ši senna men en-nas elli ma^ca l-bsaṭ, ka i-zid l^c-and-uh u i-ġla^c-ha l-uh b el-mṭerqa u l-megdi

(41) pour te-tedella.

u l-leqqaṭ, u t-ṭbib ka i-ṣiḥ (42) u i-qul : « ana ṭbib hendi ka n-jreḥ u n-dawi », u ka i-tekki 'ala mul eḍ-ḍersa b el-leqqaṭ hatta ka i-bda i-ḡuwut u i-qul : « l-^oadāu ya n-nas fekk-u r-roḥ elli ḥerrem 'llah » u t-ṭbib laḡeṭ 'ali-h ḥatta ka i-mṣi-u i-ḥerj-u 'ayni-h u ma ka i-ṭleq menn-uh ḥatta ka i-gla' l-uh ḍ-ḍersa u i-ḥerrej-ha men fumm-uh b el-leqqaṭ u i-hezz idd-uh u i-wurri-ha l en-nas u ka t-kun ḍersa kbira dyaḷ ṣi ḥmār wulla ṣi bḡel miyit u ka i-bda-u n-nas i-ḍeḥk-u u i-qul-u l-uh : « tbarek 'llah 'al eṭ-ṭbib ».

U ka i-kun ma'a hel l-bsaṭ waḥad ej-jma'a men-hum ka i-semmi-u-ha ṭayfa dyaḷ Derqawa u ma'a-hum el-mqaddem dyaḷ-hum u ka i-kun-u labsin ṣi ṣwaṣi kbar dyaḷ l-lbed u dayrin el-lḥi d el-hiyader u m'allqin 'ala 'onq-hum ṣi tsabeḥ kbar dyaḷ l-kermus u l-beṣla u f idd-hum ṣi rkayz kbar dyaḷ l-ḥṣeb u ka i-ḍur-u u y-^oaml-u waḥd el-ḥelqa u ka i-dḥel l-mqaddem dyaḷ-hum f l-usṭ u ka i-ṣeffef-hum u ka i-bda i-ḍreb f idd-uh u i-ḡenni l-hum u huma ka i-redḥ-u u i-ḍerb-u l-arḍ b dak er-rkayz elli f idd-hum u huma ka i-qul-u :

ed-derqawi bu qeṣṣaba

serraq taba

u lḥit-uh keddaba

ya baba

'llah, 'llah, 'llah !

derqawa serq-u l-^oajel

u debḥ-u-h b el-menjel

kull-hum dda-u ḡor^oa

u ana 'aṭa-u-ni l-uden

allah ya sid-i l-qaḍi

kerš-i dar-et el-ḡdayd

u d-dellaḥ y-^oajeb kerš-i

(42) ou i-ṣiyiḥ.

u l-fdauš u š-ša'riya
 u l-qahwa yamaniya
 u l-ğelmi f eṭ-ṭenjiya
 u la te-nsa l-braniya
 hu, hu, hu !
 aḥna foqra kif ji-na
 u 'aši-na f iddi-na
 n-redḥ-u ḥatta y-'araq-u (43) udni-na
 men 'aṭa-na ši i-rbeḥ fi-na
 hau, hau, hau !

Ba'ḍ en-nas ka i-bda-u y-'aṭi-u-hum el-flus
 u i-deḥk-u 'ali-hum ; u ka i-kun f had en-nas dyał
 l-bsaṭ 'aud el-qaḍi u l-methesseb u ka i-ji-u n-nas
 dyał l-bsaṭ i-dda'a-u (44) 'and-hum u ka i-ḥekm-u
 'ali-hum ši ḥkam ka te-qtel b eḍ-ḍaḥk u hakda
 ka i-bqa-u i-tsara-u b el-bsaṭ f ed-druba l-kbar u
 l-swaq (45) u ka i-mši-u l'and el-bašawat u l-qiyjad
 u n-nas el-k°bar dyał l-blad baš ka i-ferrj-u-hum u
 y-'aṭi-u-hum el-flus.

U hel Merrakeš huma lli mešhurin b tešwab
 el-bsaṭ kter men ġir-hum u huma lli ka i-ġib-u l-bsaṭ
 f kull 'ām l er-rbaṭ nhar l-'ašur u ka i-ṭell°-u-h l ḍar
 el-meḥzen ma'a jmi° lli ka i-ṭel°-u men šḥab le-ḥlaqi
 u l-mdadeḥ u n-nas elli ka i-deḥḥk-u baš i-tferrej
 fi-hum es-solṭan u n-nas dyał-uh. U ka i-ṭel°-u 'adad
 kbir dyał en-nas men er-rbaṭ rjal u 'ayalat u ulad u
 bnat baš i-šuf-u l-bsaṭ u i-tferrj-u f en-nas dyał-uh
 lli ka i-la°b-u f ḍar el-meḥzen ba'd ma ka i-tferrej
 es-solṭan.

U hakda i-duz l-'ašur 'and el-mselmin d
 el-mağrib ma bin eḍ-ḍaḥk u l-l°ab u l-frajat u š-šyam

(43) forme littéraire de y-'arq-u.

(44) pour i-teda'a-u.

(45) voir note 34.

u l-'abada u ş-şadaqat u f l-uqar 'and el-ba'd
men-hum. Hit ka i-ħrej, ka i-twudd^c-u ma'a-h u
i-tmenna-u llah i-'ayş-hum l l-'aşur d el-'ām ej-jay.

ŠHER EL-MULUD

F lilt en-nhar l-uwul men šher rabi^c l-uwul —
u ka i-qul-u l-uh šher el-milud — ka i-dħel eš-šher
d el mulud. Ka i-kun-u n-nas, u f uwul-hum el-qađi
u l-'adul, ka i-ħđi-u š-šher.

Hit ka i-dħer f es-sma qrubt el-meğreb men
ej-jiha lli ka te-ğreb fi-ha š-šems ka i-kun rqiğ bħal
eš-ša'ra ka i-ban illa b el-mašeqqa, ktir eš-ši ida kan
eš-šher dħel naqes.

Mnin ka i-šuf-u-h ka y-'alem el-qađi n-nas b
el-berraħ u ka i-ğerb-u l-mdafa^c u ka i-bda-u d-drari
i-ğuwut-u f ez-znaqi u i-şelli-u 'al en-nbi, u l-'ayalat
u l-bnat f eđ-ğyur ka i-medħ-u u i-zğert-u u
i-wulwul-u u i-dekkr-u u ka i-şelli-u 'al en-nbi (46)
u i-ğelq-u l-bħur dyal l-'ud u n-nedd ferħa b uquf
eš-šher dyal l-mulud u i-qul-u :

« hadi ferħa bi-k ya ħir ma ħleq llah f eš-šhura
ya šher mulud en-nbi, 'aris el-qiyama šfi^c l-'abad
sid-na Moħammed... »

u kan-u r-rjal u l-'azara bekri ka i-lqa-u uquf eš-šher
dyal l-mulud b ġerb l-'amayr d el-barud b el-mkaħel
u l-frada u ka i-ħerrj-u 'adad kbir dyal l-qorğas f
es-sma men ez-znaqi u l-swaq u men biban le-ħwanet
u men el-biban u s-srajem u s-şihān dyal eđ-ğyur
ħatta ka i-şemmk-u l-udnin u ka te-mši d-dunya u
t-ji.

U men qbel dħul šher el-mulud u n-nas ka
i-feşl-u u i-ħiyiğ-u le-ħwayj u i-ğiyir-u ġ-ğyur u

(46) Dire entr'autres : «Allah mşelli 'ali-k ya rasul Allah.

i-šebġ-u d-dfef d el-biban u s-srajem. L-^cayalat ka i-siyiq-u u i-ħemml-u u i-wujjd-u kull ši f ħal lli ka i-wujjd-u l ši ^cars u ba^c d ma i-kemml-u šġal-hum ka i-ġesl-u u i-ħenni-u baš i-lqa-u š-šher.

F el-lila l-uwula lli ka y-uqef fi-ha š-šher ka i-bda-u t-ṭolba — ma bin el-meġreb u l-^caša — ka i-qra-u l-hemziya f ej-jwama^c u z-zauyat (47) u n-nas ferħanin ka i-henni-u ba^c ḍ-hum ba^c ḍ b uqf eš-šher d el-mulud es-sa^c yd.

LILT EL-MULUD

F lilt et-tnaš f šher rabi^c l-uwul ka t-kun lilt el-mulud u hiya lilt ħluq en-nbi (šella llah ^cali-h wa sellem).

Ĥlaq f el-fjer dyal-ha u hiya lila ^cađima ^cand el-mselmin mejmu^c in ka i-ferħ-u fi-ha ferħ kbir ma ^cand-uh ħedd u ka i-lebs-u le-ħwayj j-jdad u ka i-beħħr-u u i-rešš-u u i-t^c aṭṭr-u u i-biyit-u ḍ-ḍwau ša^c la f eḍ-ḍyur u i-ṭelq-u l-bħur ħatta ka t-^cabeq ed-dunya b riħt eṭ-ṭib el-lil kamel u ħakda ^cāud ka i-kun el-ħal f byut ^cllah.

Eš-šmā^c ka i-tziyin-u b eš-šratel dyal eḍ-ḍu u l-mšabeħ u t-triyat f daħel ej-jwama^c ka t-š^c al š^c il ħatta ka t-tmettel ej-jwama^c f dak el-lila men ketret eḍ-ḍwau f ħal bħar dyal en-nur u n-nas elli fi-ha ^cāymin fi-h u riħt l-^cud u n-nedd meṭluqa ka t-^cammer es-sma.

Men šlat l-^caša ka i-bda-u n-nas i-ġi-u l ej-jwama^c u z-zwawi jma^c at jma^c at men kull jiha ħatta ka y-^cammer-u j-jwama^c u z-zwawi kull-hum baš i-qra-u l-hemziya au i-tšennt-u ^cal l-imam u t-ṭolba lli ka i-qra-u-ha u i-qra-u l-muludiya y-^cani

(47) ou zwawi.

l-qešša dyal hluq en-nbi fuqaš u kifaš hlaq u trebba hatta kber u bleg erba'in 'ām, u sifṭ-uh llah nbi l l-'areb u raḥma l en-nas mejmu'in, u kifaš duwuz hyat-uh š-šrifā men ba'd ma resl-uh llah i-d'i n-nas l din el-.islam, u ma qasa men el-mṣayb u le-hwal men kuffar 'areb Qurayš sukkan Mekka u j-jihat elli mjaura-ha lli kan-u ka i-hin-u-h u i-t'adda-u 'ali-h u 'ala šḥab-uh, u i-'addb-u-hum 'adab šdid 'alaš tab'in-uh u kifaš tjem'-u 'ali-h, u ḥarb-u-h u ḥareb-hum hatta neṣr-uh llah 'ali-hum mejmu'in u kesser el-šnam (48) elli kan-u ka y-'abd-u-ha kuffar qurayš f el-ka'ba l-mušerrafa, u ṭehher bit 'llah l-ḥaram men 'ibadat l-utan, u nṣer el-.islam f blad l-'areb kull-ha u dehl-u mwali-ha f din et-tuḥid u redd-hum 'llah b el-.islam ḥut u mumniṇ men ba'd ma kan-u 'odyan u kuffar, u bqa n-nbi (šella 'ali-h wa sellem) ma'a-hum ka y-'allem-hum qwa'ad ed-din u ka i-ršed-hum l kull ma fi-h ḥir-hum u hna-hum f ed-dunya u l-aḥira, hatta qebḍ-uh llah u twuffa-h l 'and-uh u huwa (šella 'ali-h wa sellem) ferḥan b dḥul l-'areb f din el-.islam u 'al l-ḥala lli ušl-u-ha l-mselmin u hella-hum 'ali-ha u wuṣṣa-hum (šella 'ali-h wa sellem) i-thalla-u f din-hum u ma i-ferrṭ-u ši hatta f ši ḥaja men .umur el-.islam elli huwa sbab 'azz-hum f ed-dunya u sa'att-hum (49) f l-aḥira.

Hada šuya men ktir men el-qešša l-kbira dyal mulud en-nbi lli ka t-tqra f dik el-lila l-mbarka lli ma ka y-'aref barakt-ha illa llah.

Ka i-ḥeḍr-u fi-ha n-nas baš i-stafd-u men-ha u i-ddi-u waḥad eš-ši ktir men ajer-ha l-'aḍim. Hakda ka te-bqa j-jwama' u z-zwawi 'āmra, u l-qraya d el-muludiya u l-mdah d en-nbi ḥeddama, u d-ḍwau

(48) voir note 34.

(49) pour sa'adt-hum.

ša' la fi-ha, u l-bħur meṭluq el-lil kamel ḥatta l l-fjer. Kayn ba'ḍ ej-jwama', u ktir eš-ši z-zwawi, lli ka y-'aml-u ṭ-ṭ'ām u atay f dik el-lila. Eṭ-ṭ'ām elli ka i-kun f ej-jwama' ka y-'aml-u-h n-nas elli lā bas 'ali-hum u i-sift-u-h l ej-jwama' ; u amma ṭ-ṭ'ām u atay lli ka i-kun f ez-zwawi ka i-tfarḍ-u fi-h ṣħab-ha.

U f had el-lila 'āud ka i-ħerj-u 'adad kbir dyal l-'ayalat men ḍyur-hum u ma'a-hum bnat-hum l-'awitqat mziyinin u mħennyin u mkeħħlin u m'akkrin u msuwukin u labsin le-ħli u j-juhar ka i-ji-u l ej-jwama' u z-zwawi baš i-šuf-u l-lila d el-mulud fi-ha i-tšennt-u 'ala ši ḥaja men qrayt el-muludiya u l-mdah dyal en-nbi. Kayn f l-'ayalat, u ktir eš-ši š-šrifat u š-šarfāt, elli ka y-'arḍ-u 'ala ḥbabat-hum u ṣħabat-hum u ka i-dir-u l-lila d el-muludiya f ḍyur-hum b el-mdiħ u d-diker, u ka i-dir-u ṭ-ṭ'ām u l-atay u l-kaħk au l-ğriğba u ka' b el-ğ°zal ma'a l-bħur u r-reššan b ma zher u ma word, u ka i-bqa-u ḥatta huma hakda ḥatta ka i-ṭla' l-fjer.

F el-fjer ka i-tkellm-u l-mdafa' b ez-zaf ḥatta t-thezz ed-dunya farħa u bšara b ḥluq en-nbi lli ḥlaq f bħal had es-sa'a men fjer nhar tnāš rabi' l-uwul. F had es-sa'a ka i-ħetm-u n-nas f ej-jwama' u z-zwawi qrayt el-muludiya u ka i-bqa-u i-šelli-u 'al en-nbi u i-ħemd-u u i-šekr-u lli ḥleq-hum llaħ mselmin u j'al-hum men ummet sid-na Moħammed (š.w.s.) (50) ḥatta ka i-šelli-u š-š°beħ u i-tšafħ-u ma'a ba'ḍ-hum u i-henni-u ba'ḍ-hum ba'ḍ b sa'at ḥluq en-nbi u i-rej°-u l ḍyur-hum.

F had es-sa'a d ḥluq en-nbi, u ka i-semmi-u-ha sa'at el-bšara, ka i-refd-u l-'ayalat f eḍ-ḍyur b l-'amayr dyal l-mdiħ b et-t'ārej u l-gwalat u ka i-ħmi-u-ha b et-tzeğrit u t-twulwil ḥatta ka i-šeqq-u

(50) šella 'ali-h wa sellem.

s-sma u huma ka i-^oaššq-u u i-beššr-u u i-biyiḍ-u u i-ferḥ-u : « l-^oašqin f en-nbi šelli-u ^oali-h... el-bašir en-nadir, es-siraj el-munir, sid-na Moḥammed, ^oali-h s-salam, ya bušra u hniya, ^oala ḥluq ḥir el-bariya, sid-na Moḥammed, ^oali-h s-salam... ya byaḍ-i, ya ferḥat-i, ^oala ḥluq taj er-rsul, sid-na Moḥammed, ^oali-h s-salam... eš-šabaḥu (51) i-šbeh, u l-mlayka te-freḥ ^oala ḥluq zin el-mlaḥ, sid-na Moḥammed, ^oali-h s-salam ».

U hakda ka i-bqa-u l-^oayalat f eḍ-ḍyur qabḍin-ha idd waḥda ḥamya dyal l-mdiḥ u t-tzeḡrit u d-dker u š-šla ^oal en-nbi u l-bḥur meṭluq ka y-^oabeq ed-denya ḥatta ka i-tšella š-š^obeh u i-wulli-u r-rjal men ej-jwama^o u z-zwawi l ḍyur-hum.

^oAYD EL-MULUD

Nhar ^oayd el-mulud f eš-šbaḥ ka y-^oaml-u l-^oayalat f eḍ-ḍyur el-ftur b beḡrir el-meṭfi f es-smen u l-^oasel u r-rḡayf b es-s^okhar u l-qerfa u kayn fi-hum elli ka y-^oamel ḥatta s-sfenj u ba^oḍ el-nwa^o (52) d el-ḥalwa bḥal l-mḥerrqa u l-meqrut u l-briwat mḥeššyin b el-luz u meršuš ^oali-hum u ^oal l-meqrut u l-mḥerrqa z-zenjlan u meṭfiyin mejmu^oin f l-^oasel. Kayn elli ka i-kun-u mwujjdin el-kaḥk u l-ḡriyba u l-ka^ob baš i-feṭr-u nhar l-^oayd u y-^oaṭi-u men-hum l ḥbab-hum u n-nas elli i-ji-u l ^oand-hum f iyam l-^oayd.

Ḥit ka i-ḍḍaḥa (53) n-nhar ka i-bda-u l-^oayalat i-sellm-u ^oala rjalat-hum (54) u i-bus-u l-hum idd-hum u i-henni-u-hum b l-^oayd, u rjal-hum ka

(51) forme littéraire de šbaḥ.

(52) voir note 34.

(53) pour i-ḍḍaḥa (syn. i-teḍeḥḥa).

(54) ou rjalat.

i-redd-u 'ali-hum et-tehniya u ka *i-bus-u l-hum* ras-hum au *jbeht-hum* u *i-qul-u l-hum* : « Allah *i-rđi* 'ali-kum ».

Umba^d ka *i-ziyin-u l l-ulad* u *l-bnat* ka *i-zid-u l* 'and *bbawat-hum* u *mmawat-hum* u *i-bus-u l-hum* *iddi-hum* u *i-bark-u l-hum* f *l-'ayd* u *i-qul-u l-hum* : « *mbark* 'ayd-ek ya bba, *mbark* 'ayd-ek ya "mm-i ». *Walidi-hum* ka *i-redd-u* 'ali-hum *el-mbarka* u *i-bus-u-hum* f *ujeh-hum* u *i-qul-u l-hum* : « Allah *i-rđi* 'ali-kum u *i-şleḥ-kum* ».

Ba^d ma *i-feṭr-u r-rjala* u *l-ulad* u *l-bnat* ka *i-herj-u r-rjal* l 'and *ḥbab-hum* u *şḥab-hum* *i-bark-u l-hum* f *l-'ayd* u *i-şerb-u* 'and-hum atay u *y-akl-u l-ḥalwa* u ka *i-mşı-u l-ulad* u *l-bnat* l 'and *hel-hum* u *ḥbab-hum* *i-bark-u l-hum* f *l-'ayd* 'ala lsan *mmawat-hum* elli ka *i-kun-u* f *dak el-woqt* ma *zalin meşgulin* f *dyur-hum* b *teşwab ed-djaj* u *t-trid* u *ş-şa'riya* u *nşib et-ṭwajen* *dyal l-ğda* u *l-'aşa* u ma *i-mken-hum* *şi i-herj-u ḥatta* l *mur eḍ-ḍhor*. U *jmi' n-nas* elli ka *i-kun-u* f *ez-znaqi* *ğadyin* u *majyin* ka *i-kun-u* ka *i-tşafḥ-u* u *i-tsalm-u* u *i-bark-u* l *ba^d-ḍ-hum* f *l-'ayd* ka *i-qul-u* : « 'ayd *mbark mes'ud* 'ali-na u 'ali-kum u 'ala *jmi' l-mselmin* ».

U *hakda* ka *t-duz* *telt iyam* d *l-'ayd* 'and *el-mselmin* f *el-ferḥ* u *l-mbarka* u *l-mwakel* u *ş-şrabat* u *l-'araḍat* u *t-tqaşar* *şi ka y-'areḍ* 'ala *şi u şi* ka *i-qeşşer ma'a* *şi*.

U *s-seb' iyam* (55) d *l-'ayd* *kull-ha* ka *t-duz* 'and-hum *mwasem* u *fracjat* ; f *kull nhar* au f *kull lila* *men-ha* ka *i-kun* *musem* *dyal* *şi siyid* au *cter*.

Ka *i-tjem'-u l-ḥuddam* u *l-muḥibbin* *dyal es-siyid* u *i-tfarḍ-u ma'a* *ba^d-ḍ-hum* u *i-jem'-u l-flus* *men* 'and *en-nas* *kull-ha y-'aṭi* lli *ṭleq* Allah 'ala *idd-uh* *baş y-'aml-u l-uh* *le-hdiya*. U f *l-'āda* ka

(55) pour *es-seba' iyam*.

i-ddi-u-ha b ed-dker u t-ṭbel u l-ḡayṭa u l-^calum u ka i-teb^c-u-ha 'adad men en-nas rjal u ulad ḥatta l-^cayalat f ba^cḍ el-merrat baš i-tferrj-u f le-hdiya.

U had le-hdiya imma ka t-kun dbiḥa ka i-debḥ-u-ha 'al es-siyid, tur wulla 'ajel wulla ḥauli wulla kter, ma'a ši ḥaja dyal l-flus u š-šma', wa imma (56) ka t-kun flus u šma^c u keswa l en-nqir au ḍ-ḍerbuz dyal es-siyid ka i-refd-u-hum f es-swani u i-ḡeṭṭi-u-hum b es-sbani d le-ḥrir u i-ddi-u-hum l es-siyid, u had le-hdiya f l-^cāda mel lḥam (57) u šma^c u flus ka t-tqessem 'ala ulad es-siyid ida kan 'and-uh ši ulad, wulla 'ala ulad ḥuddam-uh l-uwulin elli qaymin b ez-zauya dyal-uh, men ḡir el-keswa j-jdida lli ka t-tehda l es-siyid ka i-lebbs-u-ha l-uh 'al en-nqir dyal-uh nhar el-musem. U ka t-kun imma dyal l-melf au dyal l-mubber au serga au ṭles ḥesbiya au mzuwuqa u fi-ha tqaus 'alas fṣelt el-ḥayṭi au merquma u mektub 'ali-ha b le-ḥrir men jnab-ha b erba^c ši da^cawat au .ayat men el-qor.an.

El-keswa l-qdima lli ka i-zuwul-u-ha men 'al en-nqir ka i-qesm-u-ha binat-hum ulad es-siyid au ulad ḥuddam-uh l-uwulin, ida kan ma 'and-uh ulad, u i-ḥelli-u-ha 'and-hum baraka u y-^caṭi-u men-ha l en-nas ez-zayrin elli ka i-ṭelb-u ši ḥaja men el-baruk dyal l-keswa d es-siyid baš i-lebs-u-ha 'ali-hum au y-^caml-u men-ha ḡsawat l le-ḥjabat elli ka te-dfa^c l-^cayn u te-ḥfed men es-šer u merḍ eṭ-ṭa^c un u ḍerb ej-jnun.

U l-mwasem elli ka i-kun-u f es-sadat f el-lil wulla f en-nhar ka i-kun-u 'āmrin b en-nas u l-ḥuddam dyal es-siyid ka i-dekkr-u u i-ḥeḍḍr-u f wuṣṭ es-siyid u t-ṭbel u l-ḡayṭa ḥeddama u r-rjal u l-ulad u l-^cayalat fi-hum elli galsin f daḥel es-siyid

(56) du Coran : imma šakiran wa imma kafuran...

(57) pour men el-lham.

u fi-hum elli waqfin f el-bab, u z-zenqa ka t-muj b l-adami, ši ġadi u ši maji u ši waqef u l-ħalwiya mšeffin myadi-hum hna u hnak ka i-bi'-u fi-ħa l-ħalwa 'ala kull škel, ħud mel l-ħalwa dyal ġzil l-bnat u dyal jaban — elli ka i-qul 'ali-ħa l-ħalwi : « kul u ban » — u l-ħalwa dyal l-luz u dyal kaukau u mta' l-kamuniya u mta' z-zenjlan u mta' zerri' t el-kettan u ġir-ħa men nwa' l-ħalwa l-ktira le-ħluwwa l-ldida lli ka t-jerri l-ma f el-fumm u ka i-ħebb-u-ħa l-'ayalat b ez-zaf u ka i-mut-u 'ali-ħa d-drari.

U ħakda lli ka i-kun-u 'aud elli ka i-bi'-u š-šma' galsin ħda bab es-siyid ši ħda ši u š-šma' 'al l-škal (58) msettef guddam-hum ši f kwaġt-uh u ši 'aryan ka i-bi'-u-h l en-nas elli ka i-deħl-u i-zur-u s-siyid. El-ktir men en-nas elli ka i-deħl-u i-zur-u s-siyid men er-rjal u l-'ayalat, u ktir eš-ši l-'ayalat, ka i-šri-u men 'and-hum eš-šma' u i-deħl-u-h ma'a-hum l es-siyid u y-'aṭi-we-h zyara l l-mqaddem dyal-uh lli ka i-qbeḡ ez-zyarat u i-nezzl-u f er-rbi'a d es-siyid ši ħaja dyal l-flus zyara 'aud. U kayn ba' d es-sadat elli ka y-'aml-u fi-hum šħab-hum l en-nas atay au t-t'ām au bi-hum b zuj ma'a r-reššan u l-bħur u i-tšeddq-u 'al l-msaken.

U kull siyid u šħal ka i-bqa fi-h l-musem, waħad ka i-bqa fi-h l-musem nušš en-nhar, waħad ka i-bqa fi-h n-nhar u waħad nušš lila u waħad lila kamla u n-nas elli mulu'in b ez-zyara dyal es-sadat u ka t-'ajeb-hum el-ħaḡra u d-dker u l-fraġat, men 'ayalat u rjala, ka te-lqa-hum ka i-tsara-u 'al l-mwasem u i-mši-u men siyid l siyid ħatta ka i-šeb'-u zyarat u y-'aya-u men el-msaryat u l-fraġat u i-wulli-u l dğur-hum u i-jib-u ma'a-hum, u ktir eš-ši l-'ayalat, el-ħalwa lli ka t-kun ka t-tba' i

(58) voir note 34.

el-mwasem elli heḍr-u fi-hum u ši ḥaja mel l-baruk dyal es-sadat elli zar-u-hum. U ma'a had el-mwasem dyal es-sadat elli ka i-kun-u f es-sba' iyam dyal 'ayd el-mulud, f ktir el-mdun ka t-kun f ba' ḍ ej-jwama' u s-sadat, mwasem uḥra dyal l-ḥtayn.

Ba' ḍ en-nas ka i-jib-u ulad-hum baš i-ḥettn-u-hum fi-ha u fi-hum elli ka i-ddi-u l-mḥettnin men ḍyur-hum l duk ej-jwama' u z-zwawi u s-sadat elli ḡadi i-ḥettn-u-hum fi-hum b l-'āda (59) u i-redd-u-hum hakdak, u fi-hum elli ka i-ddi-u-hum i-ḥettn-u-hum saktin u i-redd-u-hum saktin ; u l-ktir men hadu imma ka i-kun-u msaken au ma mwujjḍin ši l ḥtant-hum, u l ba' ḍ men-hum ka i-serḡ-u-hum šḥab hel-hum au n-nas elli ḡrab li-hum u ka i-ddi-u-hum i-ḥettn-u-hum bla ḥbar nas-hum.

U kayn men en-nas elli lā bas 'ali-hum men rjal u 'ayalat elli ka i-ḥettn-u 'adad dyal l-ulad elli walḍi-hum ma lā bas ši 'ali-hum. Ka i-fešl-u l-hum le-ḥwayj j-jdad ma i-lebs-u 'ali-hum f iyam el-ḥtana men 'and-hum fi sabil llaḥ. U jmi' j-jwama' u z-zwawi u s-sadat elli ka t-kun fi-hum el-ḥtayn 'ala had el-ḥala ka i-kun-u 'āmrin b bnadem men rjal u ulad u 'ayalat elli ka i-ji-u i-tferrj-u f el-mḥettnin u f eṭ-ṭbel u l-ḡayṭa lli ka te-ḍreb 'ali-hum.

U ma'a had el-mwasem elli ka i-kun-u f iyam 'ayd el-mulud kan-u bekri ka i-kun-u fi-ha 'aud f jmi' l-mdun el-kbira zuj dyal l-mwasem uḥrin kbar ka y-uqa' fi-hum hezz u dezz kbir huma l-musem dyal eṭ-ṭifa d 'Aysawa u l-musem dyal eṭ-ṭifa d Ḥmatša u ka i-tsemma-u ḍ-ḍurat au l-ḥarjat ; u had el-mwasem b zuj ma bqa-u ši ka i-t'aml-u f had es-snin l-ehḥra f el-mdun kull-hum men ḡir f Meknas elli ka i-kun fi-h l-musem dyal 'Aysawa šḥab eš-ših el-kamel sid-i Mḥammed ben 'Aysa lli medfun f

(59) Voir « La circoncision », page 154.

mdint Meknas u f Zerhun elli ka i-kun fi-h l-musem dyal Hmatša šhab sid-i 'Ali ben Hamduš elli medfun f mdint Zerhun, u kadalik ka i-t' aml-u had el-mwase m b zuj f ba' d el-mdun uħra.

U had ez-zuj d eṭ-ṭwayf 'Aysawa u Hmatša huma ṭifat kbar 'and-hum ez-zauyat f kull blad ; b el-ħaqq eṭ-ṭifa d 'Aysawa kber men eṭ-ṭifa d Hmatša.

Hit ka i-bġi-u 'Aysawa i-herj-u ka i-tjem^o-u f ez-zauya dyal-hum u men ba' d šlat eḍ-ḍhor ka i-herj-u i-ḍur-u f el-swaq u z-znaqi l-kbar dyal l-mdina ḥatta l rwaħ eš-šems b ed-dker u ṭ-ṭbel u l-ġiṭa u ṭ-ṭarat u l-bnader u l-'alum u wuld eš-ših dyal-hum rakeb 'al l-'aud u huma 'amlin ḍara waħda kbira dyal en-nas ma labsin ġir el-byeḍ u l-mqaddem dyal-hum f wušt men-hum ka i-thiyir-u 'ala mizan waħad u ka i-šiyir-u b idd-hum u gṭaṭi-hum u i-dekkr-u b esm llah u š-ših el-kamel u i-'ayyiṭ-u : « a l-hadi (60) u hda-h llah l-iğara li llah a l-fħel a mula Meknas hau !... hau !... ». U hakda ka i-bda-u i-mši-u b šwiya b šwiya u y-uqf-u ḥatta ka i-kemml-u ḍ-ḍura dyal-hum u y-ušl-u l zauyt-hum ma' a fwat el-moġreb.

U fi-hum elli ka i-ġleb-hum el-ħal u i-herj-u men eš-šeff u huma ka i-hedr-u (61) u i-rġi-u bħal ej-jmal u i-zehr-u u i-berbr-u bħal es-sbu'a u kšakš-hum (62) ħarġin ḥatta ka i-ħaf-u men-hum el-ktir men en-nas u ka i-bda-u i-wuss^o-u 'ali-hum u ši men-hum elli ka i-ġleb 'ali-hum el-ħuf ka i-mši-u i-herb-u. U jmi' lli ka i-šuf-u-h quddam-hum men en-nas elli ka i-ṭferrj-u labes el-belġa au ši ħaja kaħla ka i-ṭir-u 'ali-h bħal l-breq u i-ħeṭf-u-ha l-uh

(60) Sidi Ben Aissa.

(61) Ne pas confondre avec *ħeḍer* parler.

(62) *kšakeš* pl. de *keškuša*.

men rejli-h au men 'ala dehr-uh b idd-hum u i-qetf'-u-ha b snan-hum traf u i-luh-u-ha f es-sma u ba' d el-merrat ka y-akl-u-ha.

U 'Aysawa lli ka i-jedb-u u i-fers-u bhal hadu ka i-semmi-u-hum es-sbu'a dyal eš-ših el-kamel u l'ayalat šhabat eš-ših el-kamel lli ka i-kun-u i-thiyir-u u i-jedb-u u i-fers-u hatta huma, ka i-semmi-u-hum el-lbiyat ; u had es-sbu'a u l-lbiyat hit ka i-jedb-u ka y-akl-u hatta š-šuk u z-zaj u i-fers-u le-hwala u t-tiran hayyin elli ka i-tehda-u l-hum men 'and el-huddam u l-muhibbin dyal ez-zauya ; ma 'and-hum ma'a-hum men ġir tešyira wahda b idd-hum u t-šuf eš-šufa d el-hauli tayra f es-sma u t-tur wulla traf traf bin idd-hum b jeld-uh b lahm-uh b 'adm-uh. U jmi' lli uqef quddam-hum wahha i-kun jmel f remšt 'ayn i-fāšl-u-h (63) u y-akl-u-h u ma i-bqa menn-uh men ġir l-'adam u d-demmm elli ka i-kun-u f l-'āda mjellhin bi-h men ras-hum hatta rejli-hum. U huma ma ka i-rej'-u šuya l halt-hum men ġir ila sekt-et el-ħadra u ja l-mqaddem dyal-hum u dahel 'ali-hum b eš-ših el-kamel.

Nhar elli ka i-kun el-musem d 'Aysawa f ši mdina ka te-nkser el-mdina u ma ka i-bqa la bi' wa (64) la šra u i-šedd-u ktirt le-ħwanet elli n (65) huma f el-swaq u d-druba lli ka i-duz-u men-hum 'Aysawa u ma ka i-bqa rajel wa la mra wa la wuld wa la bent illa l-qlil lli ka i-herj-u i-tferrj-u fi-hum.

F dak en-nhar ed-dunya ka t-kun bhal bħar ka i-muj b el-ħlayq eš-šrajem dyal eđ-đyur 'āmrin u s-štuhā mteqqlin b bnađem teqla 'ađima u ktir eš-ši b l'ayalat elli ka i-kun-u talqin ħluq-hum b et-

(63) ne pas confondre avec *ješšel*, couper en morceaux

(64) forme littéraire de *u*.

(65) *n* euphonique.

tzegrit u t-twulwil ħatta ka i-šemmġ-u l-udnin ; u ka i-kun-u l-ħolfan dyal l-mqaddem ka i-ḡur-u 'al en-nas b eṭ-ṭarat dyal-hum i-jem'-u men 'and-hum le-hdiya u ktir eš-ši l-'ayalat elli fuq ma ka y-'aṭi-u men el-flus ka i-hdi-u l-hum eš-šma' u s-sukkar u s-sbani u l-ħwatem dyal l-feḡda, u ši merrat ħatta dyal ed-dheb, u ba'ḡ el-ħuddam elli ka i-jem'-u le-hdiya f eṭ-ṭarat u l-bnader u l-qfef u z-zyufa l-kbar ka i-kun-u ka i-ferrq-u ši ħaja dyal et-tmer baruk dyal eš-šiħ 'al en-nas elli ka y-'aṭi-u-hum le-hdiya ida kan-u qribin li-hum u huma ka i-'ayyiṭ-u : « a men 'ali-h b zyart eš-šiħ el-kamel... », y-'ani had le-hdiya lli ka y-'aṭi-u n-nas ka i-mši men-ha l'er-rbi'a dyal eš-šiħ sid-i Mħammed ben 'Aysa mula Meknas. U jmi' lli ka y-'aṭi-hum ši ħaja ka i-d'i-u ma'a-h u i-qul-u l-uh : « mensuba li lllah u š-šiħ el-kamel l-fħel mula Meknas huwa i-ħelleš el-ħellaf lllah, a l-hadi u hda-k lllah ġir a mula Meknas 'ala ħuddam-ek, fayn-kum a l-muħibbin f eš-šiħ ? ». Ka i-gul-u had eš-ši baš i-zid-u n-nas l 'and-hum u y-'aṭi-u-hum le-hdiya. U kayn f en-nas elli ka i-ṭferrj-u, u ktir eš-ši l-'ayalat, ka y-'aṭi-u z-zyara u i-ṭelb-u ši ħaja dyal l-baruk dyal et-tmer d ez-zauya au šuya d el-lħam d el-frisa.

U ħakda 'aud ka i-kun el-musem dyal Ĥmatša men jht el-ħezz u d-dezz u l-'amara u z-zħam dyal bnadem, u l-freq elli binat-hum huwa 'Aysawa ka i-ṭhiyir-u u fi-hum elli ka i-fers-u u Ĥmatša ka i-ṭhiyir-u ħatta huma u fi-hum elli ka i-ḡerb-u rus-hum b eš-šwaqer u kayn fi-hum elli ka i-ḡreb ras-uh b el-kura d le-ħdid t-uzen men 'ašra l 'ašrin kilu. U lli ka i-ḡreb ras-uh b el-kura ka i-šedd-ha b idd waħda men el-ħorša dyal-ha u i-ħezz-ha u i-'alli-ha l es-sma u i-leqqi l-ha ras-uh u ħit ka ṭ-ṭiħ 'ala ras-uh ka i-freġ 'ali-ha u i-ħelli-ha ṭ-ṭiħ f l-aḡ.

U ma ka t-šuf men ġir ed-dmayat dyal-hum

sayla mer (66) rus-hum 'ala u jeh-hum u qfat-hum
 u hwayj-hum elli ka i-kun-u f l-āda qšašeb au
 hendirat dyaul eš-šuf mħeṭṭetin bħal lli ka i-lebs-u
 l-gezzara u fi-hum elli ka i-kun 'aryan laħma ma
 labes ġir es-serwal au mtezzet b ši ħaja u hakda huma
 ka i-bqa-u mašyin b šuya b šuya u y-uqf-u u i-jem'-u
 z-zyara dyal eš-ših dyal-hum u i-rej'-u l zauyt-hum
 ma'a rwaħ eš-šems u ħit ka y-ušl-u l ez-zauya ka
 i-nezzl-u šwaqer-hum u i-jebd-u l-ma men el-bir dyal
 ez-zauya u i-ġesl-u bi-h rus-hum u i-terrf-u bi-h
 dat-hum u i-mši-u f ħal-hum l đyur-hum.

L-°AYD ES-SĠIR

UQUF EŠ-ŠHER DYAL L-°AYD

Nhar tes'ud u 'ašrin men šher ramađan f
 l-°ašiya qrubt el-moġreb u hiya lilt l-°ayd el-kedda-
 biya ka i-bda-u n-nas i-ħđi-u š-šher menfardin u
 jma'at, ši hna u ši hnak, elli f ez-zenqa u lli f es-štuh
 d eđ-đyur u l-maħallat elli rāġbin u ka i-kun el-
 muwoqqit u l-°adul 'al l-°āda f dak l-°ašiya f
 eš-šum'a dyal ej-jama' l-kbir baš i-tebtt-u uquf
 eš-šher. Ida huma šaf-u-h u tħeqqeq-u bi-h ka
 y-°alm-u bi-h u ka i-šbaħ llagedda l-°ayd. U ila ma
 šaf-u-h ši ka y-°arf-u b elli š-šher ġadi i-ħrej kamel
 y-°ani fi-h tlatin yum, ma ši naqeš fi-h tes'ud u
 'ašrin. U l-°ašiya dyal nhar tlatin b tmam šaf-u-
 š-šher au ma šaf-u-h š, ka t-kun lilt l-°ayd bla šekk,
 u ka i-šebħ-u n-nas m'ayyidin. U lilt tes'ud u 'ašrin
 ida ja ši ħbar b uquf eš-šher men 'and el-qađi dyal
 ši jiħa uħra au šaf-u u tħeqqeq-u bi-h ši jma'a dyal
 en-nas u šehd-u bi-h u tqebl-et eš-šahada dyal-hum,
 ka y-°alem el-qađi n-nas u ka i-kun l-°ayd.

(66) pour, men rus-hum.

Hit ka y-uqef eš-šher ka i-ḍerb-u l-mdafa⁶⁷ u i-tleqqa-we-h l-⁶⁷ayalat f eḍ-ḍyur ⁶⁷al l-⁶⁷āda dyal-hum b el-mdih u z-zgaret u t-twulwil u ka i-ferḥ-u bi-h n-nas ferḥ ⁶⁷aḍim u ka i-bda-u i-henni-u u i-bark-u l ba⁶⁷d-hum ba⁶⁷d u i-qul-u : « šher mbark mes⁶⁷ud, ⁶⁷llah i-ḡfer la-na (67) ».

Ka i-bda-u n-neffara u ṭ-ṭebbala ka i-ḍur-u bin le-ḥwum u huma ka i-neffr-u u i-ṭebbl-u u d-drari tab⁶⁷in-hum ferḥanin ka i-la⁶⁷b-u u i-neqqz-u u i-ḡuwut-u u i-šelli-u ⁶⁷al en-nbi u i-ṭelq-u l-ḥarraḡiyat u i-ṭerṭq-u l-frada dyal l-ḥebba u l-ferši. Kan-u bekri ka i-lqa-we-h r-rjal ⁶⁷al l-⁶⁷āda l-qdima b ḍerb l-⁶⁷amayr d el-barud b el-mkaḥel u l-frada.

U f dak el-lila dyal uquf eš-šher ka i-kun-u j-jwama⁶⁷ ša⁶⁷lin eḍ-du u n-nas ši daḥel u ši ḥarej ka i-šelli-u, u l-fraren ḥallin u ⁶⁷ali-hum zḥam kbir ka i-ṭiyib-u l-ḥubz d es-smid el-ma⁶⁷jun b el-meska u ḥebbt ḥlawa dyal l-⁶⁷ayd, u ṭ-ṭrareḥ lli ka i-jib-u-h u i-ddi-we-h ka i-deqq-u ⁶⁷al eḍ-ḍyur f kull ḥuma u i-⁶⁷ayyit-u : « a l-⁶⁷ajin !... », hit ka i-ḡi-u i-ddi-we-h l el-ferran u i-qul-u zad : « aywā, a.iwā !... », hit ka i-jib-u-h l eḍ-ḍyur.

U kayn elli ka i-ṭiyib ma⁶⁷a l-ḥubz d l-⁶⁷ayd umur uḥra bḥal l-feqqas u l-ḡriyba u l-kaḥk. U ka i-kun-u r-rjal ka i-tzaḥm-u ⁶⁷ala ḥwanet el-ḥalwa baš i-šri-u š-šebbakiya u l-mḥerrqa u ḡir-ha.

U kadalik ⁶⁷aud ka i-kun f had el-lila zḥam kbir b ez-zaf dyal bna dem ⁶⁷al l-ḥammamat u ḥwanet el-ḥejjama ši ka i-ḡsel f el-ḥammam u i-ḡi i-ḥessen, u ši ka i-ḥessen u i-mši i-ḡsel. U bna dem ḡadi maji, u r-rjel ma ka te-ḡta⁶⁷ ši l-lil kamel. U ka i-bqa-u l-⁶⁷ayalat f eḍ-ḍyur ḥatta huma fayḡin el-lil u ma ṭal ka i-henni-u l bnat-hum u i-ṭiyib-u beḡrir u i-qlī-u r-rḡayf baš i-feṭr-u šbaḥ l-⁶⁷ayd.

(67) forme littéraire de *l-na*.

U f el-fjer dyal nhar l-^oayd ka i-bda-u n-nas i-herrj-u l-fejra şadaqa baş i-tbet l-hum l-ajar dyal şyam ramađan, u l-fejra f l-^oada ka t-kun men ez-zra^o u ka d-duz (68) ĥatta men eř-tĥin u le-ĥbub l-uĥra lli ka y-akl-u-ha n-nas ^oala đur l-^oam u ka t-kun ^oand-hum f maĥall l-ĥubz. Ka i-herrj-u men-ha ^oabar sđir ka i-qul-u l-uh ^oabar el-fejra, ka i-rfed erba^o d el-ĥefnat dyal zuj d l-iddin ^oamrin ka y-uzen ši zuj kilu dyal ez-zra^o ^oala kull ras men elli f eđ-dar ka t-t^oaťa l eđ-đu^oafa u l l-msaken elli ka i-đi-u i-ĥelb-u-ha f el-fjer dyal nhar l-^oayd, U kayn f en-nas elli ka i-sift-u-ha l elli ka i-şĥaqq-ha men er-rjal u n-nsa đ-đu^oafa lli huma galsin f đyur-hum u dayza fi-hum eş-şadaqa u ma ka i-herj-u ši i-ĥelb-u-ha ; u ma ka i-đi i-tla^o n-nhar ĥatta ka t-kun ktir el-fejra tferrq-et ^oala mwali-ha lli ka i-şĥaqq-u-ha.

U ba^od šruq eš-šems ka i-bda-u r-rjal u l-ulad elli ka i-qra-u f el-msayd u ĥir-hum, men ĥir elli huma sđar b ez-zaf, ka i-lebs-u ĥwayj-hum j-đdad u i-beĥĥr-u u i-rešš-u u ka i-kun-u kull-hum ĥaslin u mĥessnin u ka i-herj-u men đyur-hum u ka i-mši-u l ba^ođ ej-jwama^o u z-zwawi i-şelli-u şlat l-^oayd. U l-ktir f en-nas rjal u ulad ka i-şelli-u-ha f el-mşella.

El-mşella hiya l-maĥall lli ka i-şelli-u fi-h şlat l-^oayad b zuj, l-^oayd es-sđir u l-^oayd el-kbit, f kull ^oam. U l-mşella ka t-kun dima ^oala berra mel l-mdina f waĥad el-maĥall lli ma fi-h bni u ma ka i-kun fi-ha men ĥir waĥad el-ĥit men jĥt el-qebła u fi-h l-meĥrab, u ^oala imin el-meĥrab waĥad el-meşĥba mebniya fi-ha ši derjat baş ka i-tla^o ^oali-ha l-ĥit l el-ĥoĥba ma^omula ^oiwuđ (69) el-menber elli ka i-kun f ej-jwama^o.

U ş-şla dyal l-^oayd f el-mşella lli ka t-kun ^oala

(68) mis pour t-duz.

(69) ou ^oiwad.

had el-ḥala b'ida šuya mel l-mdina u 'ala terf dyal l-ard waṭi u wasa' mferreš b le-ḥsur ma ḥda-h wa la fi-h bni men ġir el-ḥiṭ u l-meḥrab u l-mešṭba d el-ḥoṭba lli qul-na, hiya sunna d en-nbi y-'ani waḥad eṭ-ṭriq kan ka i-tba'-ha f ḥayat-uh u waḥad eš-ši kan ka y-'aml-uh f eš-šla dyal l-'ayad b zuj l-'ayd es-sġir u l-'ayd el-kbir, u wuṣṣa šḥab-uh u ummt-uh i-bqa-u tab'in-ha u 'amlin bi-ha men ba'd-uh.

Ka i-tjem'-u n-nas d el-blad lli ġadi i-mši-u i-šelli-u f el-mšella f ej-jama' l-kbir dyal l-mdina, u menn-uh ka i-herj-u šfuf šfuf u dayrin jma'a kbira b ez-zaf qašdin el-mšella u quddam-hum el-qaḍi u l-baša u l-ḥlayf dyal-uh u l-methasseb u l-imam u l-muwoqqit elli rakeb 'al l-bġal u lli 'ala rej1-uh u l-'awan u l-mḥazniya men mura-hum u huma mejmu'in ka i-sebbḥ-u u i-ḥemd-u u i-kebb-r-u u i-šekr-u b lsan waḥad ka i-bda-u l-uwulaniyin ka i-qul-u u i-sekt-u u i-redd-u 'ali-hum l-eḥḥraniyin : « sebḥan "llah u l-ḥamdu li llah wa lā ilaha illa llah wa llahu akbar, "llahu akbar, "llahu akbar, wa li llahi l-ḥamdu 'ala ma hada-na "llahumma j'al-na min eš-šakirin ».

U ka i-bqa-u ġadyin ka i-qul-u hakda b en-nuba ḥatta ka y-ušl-u l el-mšella. Ħin ka y-ušl-u l el-mšella ka i-gels-u fi-ha waḥd es-sa'a u huma 'ala had el-ḥala ka i-dekr-u llah u i-ḥemd-u-h u i-šekr-u-h, ka i-nuḍ el-imam u huwa l-qaḍi au n-nayb dyal-uh u ka i-ṭla' l l-mešṭba lli ka t-kun hiya l-menber dyal l-mšella baš i-ḥṭeb 'al en-nas el-ḥoṭba d l-'ayd. U ḥiṭ ka i-ṭla' fuq el-menber u ka y-uqef ka i-medd l-uh l-musemmi' lli ka i-qim eš-šla l-'okkaz dyal l-ḥoṭba u huwa waḥd l-'okkaz ṭwil u šwib ka i-kun f ktir eš-ši mešbuġ b eš-šbaġa ḥedra u f dak es-sa'a ka i-sekt-u n-nas elli f el-mšella kamlin baš i-tšennt-u 'al l-ḥoṭba. U ka i-bda l-ḥṭib ka i-ḥṭeb, ka i-ḥmed llah u i-tenni l-uh b eš-šuk'r u i-dker el-fḍayl dyal

šyam ramađan f ed-dunya u ma ka y-^cađi-h llah mel l-ajer u t-tawab l ^cabad-uh š-šaymin f l-ađira ida šam-u l uđeh llah, u šebr-u ^cal l-mašeqqa d ej-ju^c u l-^cađeš elli fi-h, u ħedr-u ^cayn-hum u ħebs-u lšan-hum u idd-hum u rjel-hum ^cala jmi^c l-umar elli hiya ħram au mekruha u ma ka te-rđi š llah ^cazza wa jell (70), u ^cabd-u llah fi-h b niya šadqa, u tšeddq-u u huma ferħanin ^cala ħut-hum eđ-đu^c afa u l-msaken, u ħesn-u l-hum u ħenn-u ^cali-hum u reħm-u-hum baš i-rħem-hum ^cllah, u ^caml-u jmi^c ma qedder-hum ^cllah ^cali-h mel l-ħir ma^c a jmi^c n-nas, u lli ma drek ši men-hum y-^camel l-ħir b idd-uh y-^caml-uh b lšan-uh, u ida ma qder ši ^cali-h b lšan-uh y-^caml-uh b qelb-uh, i-tmenna l-hum bi-h l-ħir. U š-šyam dyal ramađan huwa z-zka dyal ed-dat u r-ruħ dyal l-muminin ka i-zekki bi-h llah dat-hum u i-barek l-hum fi-ha u i-ťehher rwaħ-hum mel l-ħabat u i-ħdi-ha l ħriq el-ħir b ħal lli ka i-zekki l-hum mwal-hum u i-barek l-hum fi-ha u i-ťehher-ħa l-hum b ez-zka lli j^c al-ha llah mel l-ħaqq dyal-uh ^cala jmi^c n-nas elli ^cand-hum el-flus men el-mselmin y-^cađi-u-ha l eđ-đu^c afa u l-msaken nsa u rjal u kull men huwa meħtaj men-hum.

U ħakda ka i-bqa l-ħđib ka i-ħđeb ^cal en-nas u i-nseħ-hum u i-wurri l-hum eš-šalħa dyal-hum u ma i-^cud ^cali-hum b en-nfa^c u l-ħir f ed-dunya u l-ađira ida bqa-u tab^c in ħriq ^cllah f l-^cabada dyal-uh u l-m^cāmla dyal-hum ma^c a ba^c d-hum b el-ħaqq u l-iħsan u l-mħebba lli kan-u tab^c in-ha f šher ramađan u ma i-liq ši bi-hum ida kan-u mselmin ħqiqiyin ka i-ħaf-u llah u i-rja-u rħemt-uh (71) i-ťhella-u ^cala ši ħaja men-ha f iyam el-ťtar kull-ha.

U ba^c d ma ka i-kemmel l-ħđib ħad el-ħoťba u

(70) pour l'arabe classique, ^cazza wa jella,

(71) rahma, reħma.

ka t-tsemma l-ħoṭba l-uwula, ka i-gles i-riyih šwiya fuq el-menber 'āud i-nuḍ i-ħteb el-ħoṭba t-tanya, u fi-ha 'aud ka i-ħmed 'llah u i-šekr-uh u i-zid i-wa' ad el-mselmin u i-wuṣṣi-hum i-kun-u mezyanin ma' a llah u ma' a nfus-hum u y-'ammr-u qelb-hum b reħmt 'llah u y-'āml-u bi-ha jmi' l-mehluqat elli ħleq 'llah f ed-dunya kamlin, la men bna dem wa la men bhaym wa la men ṭyar wa la men behħuš, elli ma ka i-adi ši u ma fi-h ši ħarar mħeqqeq l bna dem. U ka i-ħemd-u llah u i-šekr-u-h lli n'am 'ali-hum b l-iman u hda-hum bi-h l ṭriq el-ħir.

U ħin ka i-sali b had el-wa' d u l-uṣaya ka i-bda i-šelli 'al en-nbi u .al-uh u ka i-rđi 'ala šħab-uh u ktir eš-ši šħab-uh l-'ašra lli mešhud l-hum b ej-jenna u ka i-d' i l es-solṭan b en-nšer u l-hidaya huwa u l-'ommal dyal-uh u jmi' l-mselmin u l-ħokkam dyal-hum kamlin f kull blad u ka i-ṭleb llah i-šleħ ħwal-hum u i-wuffeq-hum l el-ħir u l kull ma fi-h š-šalħa dyal-hum u i-ġfer l-hum dnub-hum u i-rħem-hum u i-rħem muta-hum u i-šfi l-morđa dyal-hum u i-redd ġorbet kull ġrib men-hum l blad-uh u ka i-ħtem b eš-šla 'al en-nbi u i-sebbeħ llah u i-ħemd-uh u i-nzel men el-menber u y-'aṭi l-'okkaz dyal-uh l l-musem-mi' u i-zid l el-mehrab baš i-šelli b en-nas.

U men ba'd eš-šla ka i-bqa l-imam u n-nas galsin f el-mšella waħd šwiya ka i-stegfr-u u i-ħemd-u llah u i-šekr-u-h, u f l-eħħer ka i-rfed l-imam fatha u i-refd-u-ha n-nas ma' a-h u i-ammn-u 'ala d' aut-uh u i-qul-u : « 'llahumma amin ya rebb el-'ālamın ».

U ka i-bda-u i-sellm-u u i-tšafħ-u u i-bark-u l ba'd-uhum f l-'ayd, u 'adad men-hum ka i-zid-u l 'and el-imam baš i-sellm-u 'ali-h u i-tšafħ-u ma' a-h u i-bark-u l-uh f l-'ayd ħatta huwa.

U f had es-sa'a ka i-kun-u l-mdafa' ka i-ħerb-u ka y-'alm-u b tefriq eš-šla u ferħa b l-'ayd.

U ka i-wulli-u n-nas mejmu'in l dyur-hum
jma' at jma' at u imarat el-ferħa dahra 'ala u jeh-hum.
U amma l-'ayalat ktirt-hum ka i-šelli-u šlat l-'ayd f
dyur-hum.

U f er-rbať elli hiya mdint le-ħkuma ka i-ħrej
es-solťan i-šelli š-šla d l-'ayd f el-mšella u i-wulli b
el-mđell u l-'asker ħiyyala u rejliya u l-musiqa d
el-ħamsa u l-ħamsin u ř-řbel u l-ğayťa ka d-đreb 'ali-h
u l-mħazniya đayrin bi-h u qayd er-rwa u l-mzargiya
u qayd el-mešwar u zuj d el-ħlayf dyal-uh rakbin
'al l-ħil u mħerrfin b es-syuf u l-mkaħel f idd-hum
u mwalin el-gadat u l-'allama quddam-uh u mul
l-mđell ħda-h našer 'ali-h l-mđell u zuj d el-mħazniya
'ala jnab-uh ka i-nešš-u 'ali-h b ez-zyuf buyeđ u men
mura-h mħazniya mwalin el-mkaħel u l-qiyad
dyal-hum ši rakeb 'al l-ħil u ši 'ala rejł-uh u taba'-
hum el-ħajib u l-uzara u l-bašawat u l-ħlayf dyal-
hum u l-qađi u l-metħesseb rakbin 'al l-bğal b es-srayj
u men mur kull ši n-nas d el-blad kbar u sğar elli ka
i-mši-u i-šelli-u f el-mšella.

U ħit ka i-sali-u ka i-rej'-u mejmu'in l maħall-
hum, u i-sellm-u 'ala hel-hum, u hel-hum ka i-sellm-u
'ali-hum u i-bark-u l ba'đ-hum f l-'ayd u i-gels-u
i-feřur-u řřur l-'ayd u huma farħin đahķin.

U ba'đ ma ka i-sali-u b el-řřur ka i-ħerj-u 'al
l-'āda l 'and ħbab-hum u šħab-hum i-sellm-u 'ali-
hum u i-bark-u l-hum f l-'ayd u ka i-bda-u le-ħbab
u l-šħab (72) ši ka i-mši l 'and ši u ši ka i-siřť l ši
d-duqa dyal l-řřur d l-'ayd u ši ka y-'aređ 'ala ši
i-tğedda au i-t'ašša ma'a-h.

U melli ka i-šebbeħ llah nhar l-'ayd en-neffara
u ř-řebbala meřluqin ka i-neffr-u u i-řebbl-u u le-ħmir
dyal-hum quddam-hum u d-drari tab'in-hum ka
i-ğuwut-u u i-deqq-u 'al eđ-đyur u i-qul-u « ħaqq

(72) voir note 34.

en-neffar (au : haqq eṭ-ṭebbal) a mwalin eḍ-ḍar, ʾallah i-ḥlef ʿali-kum u i-jʿal fi-kum el-baraka u i-ḥelli-kum l l-gabel in ša ʾallah ». U n-nas ka i-ḥerrj-u l-hum ez-zraʿ au l-flus ḥatta ka y-ʿammr-u ḥmir-hum b ez-zraʿ u jyab-hum b el-flus, u kadalik ʿaud ka i-ḥerj-u ṭ-ṭrareḥ u gnawa u mwalin ez-zbel ḥatta huma u ġir-hum men en-nas elli ka i-ji-u i-ṭelb-u haqq l-ʿayd men zraʿ u flus.

U ʿala had el-ḥala ka i-duz telt iyam dyal l-ʿayd ʿand el-mselmin u huma waklin, šarbin, ferḥanin, našṭin, ka y-ʿaṭi-u š-šadaqat u y-ʿaml-u l-iḥsan kull waḥad ʿala qder jehd-uh, u baʿd-ha ka i-bda-u n-nas i-nṭelq-u l šġal-hum u ḥdemt-hum el-maʿtada u nfus-hum ʿāmra b el-ferḥa u le-ḥna, u huma ka i-henni-u baʿd-hum f eṭ-ṭriq u i-twudd-ʿu maʿa l-ʿayd u i-qul-u l baʿd-hum : « ʾallah i-ḥyi-na l l-gabel in ša ʾallah » ; u kayn fi-hum elli ka i-bqa-u mʿayyidin sebʿ iyam d l-ʿayd kamla u ma ka i-ṭherrk-u u i-ḥerj-u l šġal-hum illa men baʿd ma ka t-duz u i-tqaḍa l-ʿayd u t-tsala riḥt-uh.

L-ʿAYD EL-KBIR (73)

ŠHER L-ʿAYD EL-KBIR

F l-ʿašiya d en-nhar l-eḥḥer dyal tesʿud u ʿašrin au tlatin men šher ʾallah d el-qaʿda, u ka i-semmi-we-h šher bin l-ʿayad au bu jlayb, ka i-dḥel šher ʾallah d el-ḥejja u ka i-qul-u l-uh ʿaud šher l-ʿayd el-kbir, u ka i-kun-u n-nas ka i-ḥdi-we-h u i-ferḥ-u b uquf-uh ʿala ʿatt-hum (74) f šher kull ʿayd u ka i-bda-u i-tġafr-u u i-bark-u l baʿd-hum ḥit ka i-ban, b el-ḥaqq ma ka y-ʿaml-u šī fi-h šī dezz kbir f

(73) syn. ʿayd eḍ-dḥiya, ʿayd el-ḥauli.

(74) pour ʿada, ʿati.

ez-znaqi u d-dyur bhal lli ka y-^caml-u f gir-uh mel lilt l-^cayad l-uhra.

Melli ka i-dhel eš-šher d l-^cayd el-kbir ka i-bda-u le-ħwala d eđ-dħiya i-dehl-u men berra l l-mdina i-tba^c-u geṭ^ca geṭ^ca ħatta ka i-geṭṭi-u ujuh l-ard u n-nas ka i-ji-u f kull nhar men kull jiha baš i-šri-u le-ħwala l eđ-dħiya kull-ha ^cala qder ħal-uh.

Fi-hum elli ka i-šri waħad, u fi-hum mul ez-zuj u t-tlata u l-erba^c ħatta l l-^cašra au kter huwa u flus-uh u ^cadad en-nas dyal-uh lli meshaqq i-deħħi l-hum.

U ka i-kun-u n-nas metzaħmin f es-suq ^cal l-geṭ^c at dyal le-ħwala lli ka i-kun-u mferrqin f es-suq ħda ba^cd-hum, ši hna u ši l-hih, ka i-šedd-u had el-ħauli u i-ṭelq-u hada, ka i-tħiyir-u men-hum elli huwa smin u kayn f en-nas elli ka i-jib-u l-gezzara i-ħetr-u l-hum u i-ħiyiṭ-u ^cali-hum f et-taman. U lli ħter ši ħauli au ħwala, ka i-tšaub ma^ca mula-hum f et-taman u i-dfa^c-hum l ba^cd er-rjal au l-ulad suw-waga lli i-ddi-u-hum l m-ħall-uh, u had en-nas suwwaga ka i-kun-u ktar meṭluqin f es-suq b ħal ej-jrad u bla ma t-^cayyiṭ l-hum i-ji-u l ^cand-ek, u men ktart-hum ka i-bda-u i-tħaṭf-u l ba^cd-hum ^cal le-ħwala dyal en-nas kull waħad ka i-bġi huwa lli i-ddi-h i-sug-uh ; u n-nas elli ka i-šri-u b ez-zaf d le-ħwala, imma ka i-ddi-u-hum y-^caml-u-hum f ši fendeq u i-ħelli-u-hum y-^calf-u u i-šerb-u au ka i-def^c-u-hum l es-sareħ i-sreħ-hum u ma ka i-jib-hum l-hum ħatta l šbaħ l-^cayd.

U l-ba^cd f en-nas elli mwalfin y-^callf-u ka i-šri-u le-ħwala ^cala bekri b sett šhur au ^cām qbel l-^cayd u i-bqa-u y-^callf-u-hum ħatta ka i-sman-u b ez-zaf u i-debħ-u-hum f l-^cayd u i-bi^c-u men-hum ida kan-u ^cand-hum ktar u le-ħwala l-m-^callfin dima ka i-swa-u t-taman mtenni au mtellet ^cal l-uhrin.

U men n-nhar l-uwul f eš-šher ħatta l šbaħ

l-'ayd u n-nas f haraj u maraj ka i-muj-u ġadyin majjin medhiyin b šra le-ħwala f eš-šbah u l-'ašiya rjal u ulad mħelltin b l-'ayalat da' yfat au lli ma 'and-hum ši lli y-uqef ma'a-hum f el-mešra, ši jarr ħauli men grun-uh u ši men rejli-h u ši rabeṭ na' ja b le-ħbel men 'onq-ha, u ši hazz ma'za au 'atrus f iddi-h au rafed ħruf 'ala ktaf-uh u ġadi bi-h mmehħen, u lli f le-ħwala saygin-uh s-suwwaga u lli mkettef u merfud fuq el-bhaym au mreккеb f el-krates, u ktir en-nas ka i-kun-u ta'banin u 'araqat-hum ka t-tjara u ħalt-hum ma fi-ha ma i-šuf ħadd men ktirt ej-jri u d-ḡuran men had el-geṭ'a l hadi u men l-useħ d el-bhaym u l-ġobra lli ṭayra.

U ktir en-nas elli baqi ma šra-u le-ħwala ka i-bda-u i-suwul-u n-nas elli dayzin b le-ħwala f ez-zenqa u i-qul-u l-hum : « b šħal a sid-i kan dak el-mebruk ? » u ħit ka i-hdi-hum 'llah u i-jaub-u-hum ida kan-u ka y-'arf-u t-taman, ka i-qul-u l-hum : « tbark 'llah ! tbark 'llah ! 'allah i-ja'l-uh b niyt eḡ-ḡħiya in ša 'llah ! ».

U d-ḡħiya ka t-duz b le-ħwala u ġir-hum men el-bhaym l-uħrin elli ka i-jerr-u bħal l-m'āz u l-'atrus u l-bgar u j-jmal, b el-ħaqq eḡ-ḡħiya f el-mdun f l-'āda ma ka t-kun ktir eš-ši ġir b le-ħwala u le-ħwala d-dkura l-mezyanin b eš-šerṭ u ma ka i-ḡeħħi f el-mdina b en-n'āj u l-m'āz u l-'atrus f ktir eš-ši men ġir en-nas eḡ-ḡu'afa l-berraniyin u ktirt-hum men blad eš-šhari u l-badiya.

U d-ḡħiya b el-ħauli d-dker hiya sunna d en-nbi u bi-h kan ka i-ḡeħħi f l-'ayd men ba'd ma kan ka i-dħel l l-geṭ'a i-ħetr-uh b idd-uh i-kun kamel u smin u mezyan ma naqša fi-h ħatta ši ħaja. U ida kan ħliqt el-ħauli naqša 'ayn-uh 'aura au udni-h au dil-uh naqšin ma ka t-duz ši bi-h d-ḡħiya u ma i-liq ši i-kun fedya u i-tehda l sid-i rebb-i.

U had es-sunna dyal eḡ-ḡħiya, u ktir eš-ši b

el-ħauli l-meħtur 'ala ħad el-kifiya, t-tarih dyal-uh qdim b ez-zaf ka i-rja' l 'ahd nabi llah siyid-na Brahim el-ħalil ('ali-h s-salam) ħit kan šaf nefš-uh f waħd el-mnama f el-lil ka i-dbeħ wuld-uh siyid-na Sma'il jedd l-'areb, ('ali-h s-salam) u men ba' d ma faq f eš-šbaħ u ħka-ha l wuld-uh qal l-uh : « ya abat-i 'amel ma nta mamur bi-h, u ġadi t-ujed-ni in ša "llah men eš-šabrin u ma n-'aši l-ek ši ħatta ši amer ». U fuwuđ amr-uh l "llah u mša ma'a bba-h, u ħin medd-uh u jbed el-ħudmi u nezzel-ha l-uh 'ala 'onq-uh u bġa i-duwuz 'ali-h, nqelb-et el-ħudmi f idd siyid-na Brahim u nzel 'ali-h ħauli kamel u mezyan 'ammr-uh ma šaf bħal-uh f le-ħwala men es-sma, u debħ-uh f maħall wuld-uh u fda llah bi-h siyid-na Sma'il t-ťaye', š-šaber men ed-dbiħa, u nejja bba-h men dbiħt-uh, u jad 'ali-h bi-h ħit ma keddeb ši l-mnama d sid-i rebb-i lli wurra-ha l-uh f el-mnam.

U 'and ma ja l-islam j'al en-nbi d-đħiya b el-ħauli sunna u bda ka i-đeħħi bi-h f kull 'ayd kbir u semma-h 'ayd eđ-đħiya u qal l šħab-uh lli i-qder men-kum i-đeħħi bla takelluf i-đeħħi. U men dak es-sa'a u nas ktar men ummt-uh tab'in ħad es-sunna u ka i-đeħħi-u b le-ħwala l-mlaħ el-meħturin ħatta huma ka y-akl-u u ka i-tšeddq-u men-hum fi (75) sabil llah u i-ja'l-u-hum fedya u ħdiya mliħa li (76) llah, i-ġfer l-hum bi-ha dnuħ-hum u i-mħi bi-ha siyt-hum u i-ja'l-ha l-hum mħiya 'al eš-širať u derqa men lhib en-nar, u i-tfekkr-u bi-hum dak en-nhar elli fda fi-h llah siyid-na Sma'il men ed-dbiħa b el-ħauli lli nzel 'ala siyid-na Brahim ('ali-h s-salam) u i-ħemd-u llah u i-šekt-uh 'ala dik el-mu' jiza lli đaher fi-ha llah rħemt-uh l-was'a b duk ez-zuj d l-'abad dyal-uh u hel-hum el-mumnin eš-šalħin u

(75) forme littéraire de f.

(76) forme littéraire de l.

ma ħella-hum šī i-teđarr-u men ba' d ma amn-u bi-h
u 'aml-u amr-uh.

Hada men jıht ed-din, u amma men jıht ed-dunya
jra-t l-āda 'and ktir en-nas d el-mdina, rjal u 'ayalat,
ida ma jab šī r-rajel f l-ayd el-ħauli kbir u kamel
u smin u mezyan u qrun-uh melwıgin, ma ka t-kun
šī l-mra dyal-uh ferħana b ez-zaf, ktir eš-šī ida kan
el-ħauli lli jab rajel jart-ha l mert-uh ħir mel l-ħauli
lli jab l-la rajel-ha hiya ; u kayn el-ba' d f l-ayalat
elli ka y-uşl-u l l-ħşuma u l-m'ayra ma'a rjalat-hum
ida ma jab-u l-hum šī l-ħauli mezyan, u ma i-ħelli-u
fi-hum wa la f el-ħauli lli jab-u-h ma i-qul-u u
i-semm'-u-hum el-qern u ş-şeffara ħatta ka i-teqhar
r-rajel meskin u i-ħşem 'ala 'arađ-uh u i-ħrej 'ala
sa'd-uh u wa'd-uh qedd u la ma qedd i-bi' dak
el-ħauli baş ma 'aşa llah u i-zid 'ali-h u i-mši i-jib
el-ħauli lli y-'ajeb el-mra u i-jı-ha 'ala gant-ha u
lla (77) l-mezgub ma t-gıb 'ali-h ħatta keşfa u la šī
meħna ma'a-ha u t-keħhel l-uh l-ayd u te-duwuz-uh
'ali-h b en-ngar u l-m'ani u l-klumat u l-fqays ħatta
ka i-kreh l-ayd u le-ħwala u l-ayalat u jmi' lli
i-jı men jıht-hum. U wahħa had eđ-dħiya ma hiya
šī ferđ u ma hiya ħir sunna u ma šī ħatta sunna
mu'ukda, ka te-lqa n-nas hna mejmu'in, rjal u
'ayalat, ka y-'aml-u jehd-hum, u ktir eš-šī men-hum
elli ħalt-hum da'yfa, ka i-tqeţţ'-u u i-tbeđđ'-u u
i-tkellf-u fuq jehd-hum, baş i-derk-u-ha, u t-takelluf
fi-ha ħram ; b el-ħaqq, l-āda dyal eđ-dħiya ġelb-et
'ali-hum u ma bqa-u šī i-şebr-u 'ali-ha baş ma
ħerj-et u ktir 'and haduk en-nas elli 'and-hum šī
'ayalat mfeşşeşat au guwalat men dik l-ayina lli
gul-na u 'and en-nas msaken elli 'and-hum ed-drari
şgar ma ka i-şebr-u šī ħit ka i-sem'-u le-ħwala ka
i-ba' b'-u 'and jiran-hum au ka i-şuf-u n-nas dayzin

(77) pour u illa.

bi-hum f ez-zenqa u ka i-bda-u ulad ej-jiran elli šra-u ka i-fiyiš-u 'ala ulad ej-jiran l-uhřin elli baqi ma šra-u ; ka i-bda ši i-qul l-hum : « šet-ti (78) ya ulid-ek bba šra l-na ĥauli kbir b ez-zaf u grun-uh qedd hakka (79) » u i-na'at l-hum b idd-uh, u ši ka i-nki-hum u i-qul l-hum : « šuf ĥna 'and-na juj au tlata au kter dyal le-ĥwala kbar u ntum ma 'and-kum ši ĥatta waĥad sgiwer, ĥšuma 'ali-kum ! ».

Ed-drari lli ka i-sem'-u had eš-ši men-hum, i-bda-u i-bki-u u i-mši-u l 'and wal-di-hum ka i-tbaka-u u i-qul-u l-hum jmi' ma sem'-u f ez-zenqa u qal-u-h l-hum ulad ej-jiran au 'ayr-u-hum bi-h 'ala msebbet elli ma 'and-hum š ĥuma l-ĥauli ĥatta ka i-tqet' -u qlub wal-di-hum u ka i-nuđ-u i-šri-u l-hum ed-dbiĥa b aš i-ferĥ-u b eš-ši wulla blaš.

U hakda ka i-bqa-u n-nas l-'ašr iyam elli qbel l-'ayd kull-ha ddi-ni ne-ddi-k, muj fi-ya n-muj fi-k, ka i-tzahm-u 'ala mešra le-ĥwala u ši ka i-tzahem 'al er-rbi' ma y-akl-u u jmi' lli šra l-ĥauli ka i-mši i-tzahem 'aud 'al le-ĥwanet dyal l-'ařtara baš i-šri le-ĥrur d l-'ayd u jmi' lli ka i-ĥešš l l-ĥauli mel le-ĥnuř, ka i-qul-u l-uh tani l-kfen. U ka i-derb-u 'ali-ha tamara b ez-zaf u i-ĥesr-u fi-ha 'adad d ed-drahem ka i-qerrb-u l taman el-ĥauli, ĥatta hiya. U ba'd el-merrat ka i-t'adda l-meĥsur taman el-ĥauli ida kan el-ġla b ez-zaf ; 'ala had eš-ši ka i-qul-u, elli ġadi i-šri ĥauli waĥad y-'amel b ĥsab zuj, y-'ani l-ĥauli u l-kfen dyal-uh. U ka i-qul-u l l-kfen 'aud : l-iqama au t-twaba' au l-gwašet.

U men ba'd ka i-wujjd-u l-ĥauli u gwašt-uh l-uwula, ka i-mši-u 'aud i-tzahm-u 'ala mwalin el-feĥĥar baš i-šri-u lli ka i-ĥešš-hum men et-řwajen u l-qdur u l-ksakes u ka i-kun-u ĥatta ĥuma ġalyin

(78) pour šef-ti.

(79) pour hakda.

nar f 'awašer l-'ayd, u 'al eṭ-ṭeḥḥana u le-ḥwanet d el-ḥejjama lli ka i-ddi-u l-hum el-msas u j-jnawi baš i-ṭeḥn-u-hum l-hum u i-meḍḍi-u-hum l-hum l nhar l-'ayd. U z-zḥam ma ka i-kun šī gir 'ala hadu u kan, ka i-kun f kull maḥall u f kull suq u reḥba u f jmi^c l-heryan u le-ḥwanet kull-ha ka i-qḍi lli i-ḥešš-uh mel l-gwašeṭ l-uḥra, lli ka i-kiyil ez-zta^c ka i-kiyil, u lli ka i-šri ṭ-ṭḥin u s-smid ka i-šri, u lli ka y-uzen l-'asel u s-smen u z-zbib ka y-uzen, u lli ka y-'aber ez-zit u lli ka i-tsuwuq el-qesbūr u l-m'adnus u l-ḥameḍ u l-beṣla u lli ka i-rfed le-ḥṭeb u l-faḥer, u l-ḥašil ma ka i-bqa-u l en-nas flus f had l-'ayd u ma ka te-bqa šī šī ḥaja dyal l-makla u ṭ-ṭyab elli ma ka t-tšra šī, u ma ka i-bqa ḥadd elli ma ka i-bi^c u i-šri fi-h men mwalin le-ḥwanet men gir mwalin el-qisariya u s-sbiṭriyin huma lli ma ka i-bi^c-u šī u i-šri-u fi-h mliḥ bḥal l-'ayad l-uḥra 'ala qibal en-nas ma ka y-'aml-u šī l-ḥawayj u l-blaḡi jdad b ez-zaf f had l-'ayd, u huma ka i-semmi-we-h 'aud « 'ayd ed-demmm » u ktir ed-drari ka i-tedha-u fi-h b el-ḥauli 'al le-ḥwayj u gir-hum u ma ka i-ḥebb-u šī wal-di-hum y-'aml-u l-hum le-ḥwayj jdad baš ma i-wussh-u-hum šī b ed-demmm u l-fert d el-ḥauli nhar l-'ayd.

Had eš-šī men jiha, u men jiha uḥra ka i-kun-u ktir el-waldin ḥesr-u meḥsur kbir 'al l-ḥauli u twab'-uh f had l-'ayd, u ma ka i-mkel (80) l-hum šī 'aud i-ḥesr-u l-flus f mešra l-ḥawayj u l-blaḡi, u ktir en-nas la kbir u la sḡir elli 'and-uh šī ḥaja ka i-qḍi bi-ha gir ida kan laḥeq 'ali-ha u ma 'and-uh šī walu 'ād ka i-šri dak el-ḥaja jdida, u ka i-kun-u ktir l-'ayalat f eḍ-ḍyur, ktir eš-šī f l-iyam l-eḥḥra dyal had l-'ašer iyam l-uwula, ma ka i-ddi-u-ha šī f ras-hum kif ḥebb l-hum llah u 'aṭa-hum men ktirt el-mšaḡel u t-tujad l l-'ayd ma huma šī f had ed-dunya

mhezzmin u mgeffđin 'ala jlayl-hum u mšemmrein
 'ala der'an-hum u tayhin 'ala bni l-kwanen dyal
 tadoqqā au šliḥ-hum, u 'ala ftil sekso u 'ala deqqan
 le-ḥrur, u ma ka te-sma' illa deqqan u zdiḥ el-mharez
 ḥeddām ed-deqq ez-zdeq zdadadeq !... f el-lil u n-nhar
 f kull jiha baš f lilt l-'ayd i-šib-hum el-ḥal wujjd-u
 kull ši, u ma ka i-bqa l-hum mel l-kulfa dyal
 l-'awašer l-uwula men gir 'ajin el-ḥubz d es-smid
 el-mzuwuq elli ka i-bat-u eṭ-ṭrareḥ ġadyin majjin
 bi-h u l-fraren 'ali-hum zḥam kbir, ka i-ṭiyib-u fi-h
 (81) f dak el-lila lli ka i-kun-u fi-ha r-rjal u l-ulad
 'aud ka i-tzaḥm-u 'al l-ḥammamat u ḥwanet
 el-ḥejjama baš i-ḡesl-u u i-ḥessn-u.

NHAR L-'AYD

Nhar l-'ašra men šher d el-ḥejja (au šher l-'ayd
 el-kbir) ka i-šbeḥ l-'ayd 'and el-mselmin u ma ka ṭ-ṭla'
 š-šems ḥatta ka i-kun-u ġadyin i-šelli-u šlat l-'ayd f
 el-mšella 'al l-'āda u l-ba'ḍ men-hum f ba'ḍ ej-
 jwama' u z-zwawi ; u f er-rbaṭ ka i-šelli-u ktirt
 en-nas d el-blad f el-mšella ma'a s-solṭan 'aud bḥal
 lli ka i-šelli-u ma'a-h f l-'ayd es-sġir.

U ba'ḍ ka t-tferreq eš-šla ka i-zid es-solṭan u
 ka i-dbeḥ el-ḥauli dyal-uh u men mura-h l-ḥṭib ka
 i-dbeḥ ḥatta huwa l-ḥauli dyal-uh u ka i-ddi-u-hum
 šhab-hum merfudin kull waḥad 'ala bhima, l ḍar
 el-mehzen u l ḍar el-ḥṭib u ka i-bda-u l-mdafa'
 i-ḍerb-u u ka i-temm-u n-nas raj'in mejmu'in l
 dyur-hum u huma ka i-tġaft-u u i-bark-u l ba'ḍ-hum
 ba'ḍ f l-'ayd u ši ka i-qul l ši : « Allah i-j'al-na
 n-'ayyid-u ḥna u iyakum 'ala jbel 'arafa in ša Allah ».
 U ḥit ka y-ušl-u l dyur-hum u i-tbark-u l-'ayd 'al
 l-'āda ma'a hel-hum ka i-zuwul-u 'ali-hum ḥwayj-

(81) le pronom se rapporte à « pain ».

hum el-mezyanin u i-thezzezm-u l ed-dbiha d le-hwala lli ka i-kun-u kasrin dunya b gwat-hum el-meṣluq f dak eṣ-ṣbaḥ f kull jiha.

En-nas elli mwalfin i-debh-u b iddi-hum ka i-debh-u, u lli 'and-hum ṣḥab-hum el-gezzara mwalfin ka i-ji-u l 'and-hum l ḍyur-hum f kull 'ayd, ka i-bqa-u y-'āyn-u-hum ḥatta ka i-ji-u i-debh-u l-hum.

U lli ka i-herj-u l ez-zenqa i-fettš-u 'al l-gezzara lli ka i-kun-u gadyin majyin, ka i-tsara-u bin le-ḥwum mhezzezm msemmin rafdin qfef-hum u jnawi-hum f iddi-hum ka te-bri l-udaj ka i-fettš-u ma y-'aml-u, i-'ayyiṭ-u l-hum i-debh-u l-hum b l-ujra dyal-hum.

Waḥḥa l-gezzara ka i-kun-u ktar qeddaš ma bga-u i-kun-u, ka i-kun-u 'azaz u meṣlubin b ez-zaf f ṣbaḥ l-'ayd. U kayn f en-nas elli ma ka i-lqa-hum ši u ma ka i-dbeh ḥatta l woqt aḥor f en-nhar.

Hit ka i-dhel l-gezzar l eḍ-ḍar ka i-nezzel qefft-uh u jnawi-h u i-'ayyiṭ : « b esm 'llah, fayn dak el-mebruk ? » u ka i-zid ma'a-h mul eḍ-ḍar ḥatta l l-maḥall lli merbuṭ fi-h l-ḥuli (82) ida ma kan ši f wuṣṭ eḍ-ḍar, u ḥin ka i-ṣuf-uh ka i-qul : « tbark 'llah ! tbark 'llah ! » u ka i-tmaṭa 'ali-h u i-šedd-uh men grun-uh šedda ṣḥiḥa u i-fseh l-uh le-ḥbel lli merbuṭ bi-h u i-jerr-uh l busedḍar au l eḍ-ḍwira l l-maḥall fayn gadi i-debh-uh. Ka i-hezz-uh hezza waḥda u i-gerd'-uh 'al l-arḍ u i-šekkel l-uh ker'an-uh u i-ztem 'ali-hum b rejil-uh u i-qbed ej-jenwi f idd-uh u i-'ayyiṭ l el-met' allem dyal-uh i-qṭa' 'ali-h d-demm ; u ida kan ma 'and-uh met' allem ka i-ṭleb men mul eḍ-ḍar i-qṭa' l-uh d-demm baš ma i-gleb ši 'ali-h l-ḥauli ida kan ṣḥiḥ u i-zehheq l-uh j-jenwi men iddi-h.

(82) prononciation féminine de *haulti*.

U qti' d-demmm huwa šeddān l-'onq d el-ħauli b l-idd šedda šħiħa taħt l-'oqda baš te-bqa l-'oqda ba'd ed-dbiħa dima l-fuq. Ila hebt-et u daz ej-jenwi fuq-ha ka te-ħrej ed-dbiħa ħram. U 'ala dak eš-ši lli ma ka y-'aref ši i-dbeħ b idd-uh u i-ħaf i-ħerrem ed-dbiħa ka i-'ayyiṭ 'al l-gezzar i-dbeħ l-uh.

U qbel ma i-dbeħ el-gezzar el-ħauli ka i-suwul mul eḍ-ḍar 'ala smiyt men bġa-u i-ḍeħħi-u ; ka i-qul l-uh b esmiyt flan au flana.

F l-'āda mul eḍ-ḍar ka i-ḍeħħi b esmiyt-uh ; ulaynni ila kan-et 'and-uh umm-uh au ši waħad qrib li-h b ez-zaf ma 'and-uh š elli i-ḍeħħi l-uh, ka i-ḍeħħi l-uh huwa b esmiyt-uh, ida kan mwussa' 'ali-h 'llah. U ila kan mul eḍ-ḍar lā bas 'ali-h b ez-zaf ma hešš-uh ħir, i-dbeħ ħauli 'ala kull ras men 'ayalat-uh u ulad-uh.

U ħit ka i-qul mul eḍ-ḍar l el-gezzar b esmiyt flan au flana i-dbeħ, ka i-'ayyiṭ el-gezzar : « b esm 'llah u llahu akbar » u ka i-dker es-smiya dyal mul l-ħauli au mulat-uh u ka i-duwuz l-uh j-jenwi 'ala 'onq-uh u huwa ka i-qul : « eš-šla 'al en-nbi tbarek 'llah, 'llah i-qbel u i-ja' l-uh men eḍ-ḍħiya ». U ila bqa l-ħauli ka i-ferkel u ma mat ši deġya ka i-qul-u fal mezyan u 'amer mula-h twil u ma ka t-ji te-šfā mel l-ħauli ħatta ka i-šellel l-uh l-medbeħ u i-qeṭta' l-uh ras-uh u i-qellb-uh 'ala deħt-uh u i-ga'ad-uh u i-hezz l-uh kra'n-uh t-twala l l-fuq, u i-ḍreb l-uh waħad eḍ-ḍerba sġira b el-mus f feħd-uh u i-serreħ ma'a-ha qtib u i-gel'-uh u i-dir fumm-uh 'ali-ha u i-bda i-nfeħ fi-h, u i-ḍreb 'ali-h b idd-uh ħatta ka i-sreħ ma'a-h n-nfiħ u i-wulli bħal l-gerba ; dak es-sa'a ka i-deħl-uh b el-mus men maħall eḍ-ḍerba l-uwula lli ḍreb-ha l-uh f fħad-uh u i-sir ka i-sleħ fi-h u i-qleb f el-bṭana ħatta ka y-ušel l en-nušš u i-refd-uh u i-'allq-uh f le-ħbel baš i-kemml-uh b es-sliħ u i-fteħ l-uh 'ala kerš-uh u i-jbed l-uh fwad-

uh, 'aud i-zid l l-aħor ida kan, u y-'amel bi-h ma 'amel b l-uwul, u hakda ka i-duz °ali-hum b el-b'et bħal er-remš šħal ma kan-u ħatta waħd šwiya t-qul l-baqi llah, hna kan-u le-ħwala.

U 'ala had el-ħala ka te-bqa le-ħwala ka t-ťih u d-dbiħa ħeddama men eđ-dħa ħatta l eđ-dħor au i-fut ba'd el-merrat.

U ma ka t-ji fayn t-tsala d-dbiħa ħatta ka i-nfelq-u lelliyat-i l-'ayalat u i-berk-u š-šenn eť-ťenn e-jri 'ali-ya ne-jri 'ali-k 'ala ġsil u tneqyt u teqta' l-kebda u l-qelb u š-šehma baš i-dir-u s-sfafed d bu lfaf mešwiyin fuq l-'afya au i-qeťť'-u l-kebda u l-qelb řriġifat řriġifat men ba'd ma ka i-tešwa-u u i-tneqqa-u u i-dir-u-hum f eť-ťajin u i-gerrd-u 'ali-hum el-qesbur u l-m'adnus u t-tuma b ez-zaf u i-ġebbr-u 'ali-hum el-kamun u i-ťiyib-u-hum b zit l-'ud u l-felfla teħmira u kayn elli ka i-dir-hum b zuj ka i-ťiyib el-kebda u l-qelb 'ala had el-kifiya u i-šwi s-sfafed d bu lfaf u f qell men waħad es-sa'a ka i-kun kull ši wajed u ka i-nezzl-u l-myadi u ka i-nħeťť-u 'ali-hum eť-ťwajen dyal l-kebda u l-qelb u t-ťbasel dyal bu lfaf šħun u l-ħubz d es-smid er-rħeb u ka i-gels-u n-nas mđuwurin bi-hum e-šri te-rbeħ!... i-ġemms-u u i-selt-u u i-'ašřr-u f le-ħwamed u y-'aťi-u l soltan le-ħluq u i-duwuz-u b el-kisan dyal atay u huma msellyin u daħkin ma' a rus-hum nasyin jmi' l-mħayn d ed-dunya u ši men en-nas ka i-nezzl-u ma' a l-makla z-zlayf dyal l-ma d ez-za' řer řayb ħit ka i-sali-u ka i-šerb-u menn-uh baš ma t-ji-hum ši l-ħorqa au t-toħma.

Hada huwa l-ftur l-uwul dyal šbah l-'ayd u ktir men en-nas ka i-bqa-u šaymin ħatta ka i-feťr-u 'al l-kebda dyal l-ħauli d eđ-dħiya umba'd el-ftur ka i-mši-u r-rjal u l-ulad u l-met'allmin u l-met'allmat i-ddi-u r-rus u l-ker'an l mwalin el-fornatši u l eš-šuwwaťa lli ka i-kun-u ħaťtin u banyin frinat-

hum f kull jiha baš i-šuwuṭ-u-hum l-hum ; u kayn elli ka i-ḥelli-u r-rus l' ayalat-hum huma lli ka i-šuwuṭ-u-hum ; u men temma ka i-mši-u r-rjal u l-ulad l' and ḥbab-hum u šḥab-hum baš i-bark-u l-hum f l' ayd u i-šuf-u l-hum le-ḥwala dyal-hum kifaš ḥerj-u.

U ka i-nuḍ-u l' ayalat men jdid i-šaub-u l-fwad u i-dir-u-h tqelya (83) l l' aša u ši men-hum ka i-sifṭ-u l ba' d-hum ed-duqa (84) dyal l-kebda u t-tqelya u fi-hum elli ka i-zid i-sifṭ ma' a-hum ḥatta ḥobza au zuj u ḥit ka i-kemml-u men tešwab el-fwad u i-nešb-u-h ka i-zid-u l et-tesyaq u t-tejfaf u ḡsil l-mwa'an u lli mwalfin ka i-dir-u nhar l' ayd l' aša-hum seksu au r-rus au l-lḥam el-mbeḥḥer, u ktir eš-ši ka i-kun dyal l-ktaf u r-roqba, ka i-bda-u i-nešb-u f el-ksakes u i-beḥḥr-u baš i-wujjd-u-h l l' aša.

U hakda nhar tani 'id ktirt-hum ka i-šebḥ-u mḡebbṭin b tešwab kesksu b er-ras ka i-kun-u fi-h e-jri u bader baš y-ujed l-hum el-ḡda.

U nhar talet 'ayd ka i-zid-u 'aud l teqṭa' l-lḥam men ba' d ma ka i-fešl-u l-ḥauli b idd-hum au ka i-fešl-u-h l-hum er-rjala 'al l' āda, ida kan-u men 'ātt-hum ma ka i-jeḥḥ-u ši (85) nhar l-uwul au t-tani f l' ayd. U had el-lḥam ka i-ḥetr-u menn-uh ṭraf i-kun-u mlah men el-meslan (86) u l-ktef u d-ḡel' a u ka i-dir-u bi-h l-qoṭban u ṭ-ṭwajen dyal l-meḡdur u l-mḥemmer u qamama (87) u l-mruziya u kull nhar ka y-akl-u ṭajin au zuj eḥḥer-hum eṭ-ṭajin d el-mruziya, 'ala had eš-ši ka i-qul-u f el-mtel : « el-m'assel huwa l-eḥḥer ». U l-baqi men el-lḥam ka y-'aṭi-we-h l eḡ-ḡu' afa u n-nas elli ka i-ji-u

(83) ou *qliya*.

(84) ou *dīqa*, *dayqa*.

(85) ici : découper le mouton.

(86) syn. *rejla*.

(87) syn. *qawarma*.

i-ṭelb-u bḥal eṭ-ṭrareḥ u mwalin ez-zbel u ġir-hum men ba'd ma ka y-^caṭi-u menn-uh l ulad-hum, u ktir eš-ši bnat-hum es-sġar, ma i-kfi-hum ma'a ši ḥaja dyal l-flus u s-smida u s-sukkar, baš y-^caml-u 'aššawa ġeddawa u i-qul-u l-ha tani 'issawa, au 'iššawa ġidawa, au 'ayša qdira, au ġorayma ; ka i-tjem^c-u fi-ha l-ulad ma'a ba' d-hum u l-bnat ma'a ba' d-hum au mḥelltin f ḍyur-hum au f ḍyur ej-jiran u l-fqirat u l-m'allmat. U ka i-gels-u i-ṭiyib-u u i-suṭ-u u i-nefḥ-u 'al eṭ-ṭwijnat u l-qdirat u l-ksiksāt dyal-hum u huma ka i-ġenni-u 'ali-hum u i-šeffq-u u i-qul-u ma'a ba' d-hum bḥal had el-ġonnaya u ġir-ha :

*'aššawa ġeddawa
 ġeddawa ṭiyyaba
 ḥatta i-ji-u gnawa
 u hiya ma ṭ-ṭib ši
 u gnawa ma i-ji-u ši
 u ḥna ma n-akl-u ši.*

U ka i-bqa-u i-tlaha-u b bḥal had el-ġonrayat dyal ed-drari s-sġar elli ka i-teuḥa-u bi-hum ḥatta ka ṭ-ṭib l-hum el-makla dyal-hum elli ma ka t-ḥebb ši ṭ-ṭib l-hum deġya men ktirt ma i-hezz-u u i-ḥeṭṭ-u u i-^carri-u u i-ġeṭṭi-u fi-ha f kull sa'a, ši ka i-ḥerrek b el-mġerfa u ši ka i-duq el-merqa, u ši ka i-qul zid-u l-ma, u ši ka i-qul malḥa, u ši messusa, u lli ka i-qul neqš-u au zid-u l-^cafya ḥatta ma ka i-ḥelli-u-ha ši f el-ktir ṭ-ṭib f ḥaṭer-ha u 'ala qa' ytt-ha (88), men ġir kan-u wagfin ma'a-hum l-^cayalat au l-bnat el-kbar ka i-wurri-u l-hum ma i-dir-u ; u l-ġaya men had el-makla lli ka i-ṭiyib-u d-drari b idd-hum 'ala had el-kifiya, ktir eš-ši l-bnat, hiya j-jma'a u l-ferḥa ayal-hum ma'a ba' d-hum f l-^cayd, u baš i-bda-u i-walf-u ṭ-ṭyab melli i-kun-u sġar u

(88) pour : qa'yda, qa'ydt-ha.

jmi^c lli ṭiyib-et men el-bnat šī ḥaja mezyana, ka i-ferḥ-u bi-ha n-nas el-k^obar u i-qul-u l-ha : « tbarek ʾallah u š-šla ʾal en-nbi ʾala flana u ṭyab-ha, ʾallah y-ʾaṭi-ha š-šeḥḥa, ma ʾand-na ma n-qul-u fi-ha, ka t-ʾaref ṭ-ṭiyib, ʾallah i-ḥjeb-ha u i-baʾad el-bla ʾali-ha ».

U ḥit ka te-sma^c l-bent had eš-ši ka te-freḥ u ka y-ʾajeb-ha l-ḥal b ez-zaf u ka te-bda t-tih ʾal l-bnat l-uḥrin elli ma ʾarf-u šī i-ṭiyib-u bḥal-ha u ka t-wulli bḥal šī mʾallma kbira za^cma (89) ʾand duk el-bnat ka i-ṭšaur-u maʾa-ha f dak eš-ši d eṭ-ṭyab ; u ḥit ka t-ujed l-hum el-makla ka i-ḡesl-u iddi-hum u i-mesḥ-u-hum u i-ṭjem^c-u maʾa ba^cḡ-hum jmaʾa waḥda kbira au ṣḡira au rbaya^c rbaya^c ida kan-u b ez-zaf men-hum u ka i-gels-u y-akl-u f eṭ-ṭwijnat d el-lḥam u l-q̣širiyat d seksu men ṭwijen hadi l ṭwijen hadi u men q̣širiyit hadik l q̣širiyit dik u huma ʾal eḡ-ḡaḥk u l-lʾab u l-mlaḡa, qul-ha u mut ʾali-ha b eḡ-ḡaḥk ; u ʾadda d el-merrat ka i-šerk-u maʾa-hum l-ʾayalat u l-ʾazbat el-k^obar f makelt-hum u l-mzaḥ u ḡ-ḡaḥk dyal-hum.

U ba^cd ma ka y-akl-u u i-šeb^c-u maʾa ras-hum, ka i-zid-u l šrib atay u huma ʾala ḡaḥk-hum u mlaḡt-hum u menn-uh ka i-šebbr-u f el-mdiḥ u l-ḡna u š-šṭiḥ, u kayn fi-hum elli ka i-ʾallq-u maṭišat f eḡ-ḍyur u ka i-ṭel^c-u i-rekb-u fi-ha b en-nuba u i-bda-u i-ṭiš-u u i-ṭiyiš-u b ba^cḡ-hum u huma ka i-ʾayy^c-u u i-qul-u bḥal had el-klam u ḡir-uh :

maṭiša, maṭiša,
maṭiša l-hawwiya
ṭiš u ʾalli bi-ya
ḥatta l šun es-solṭan
tqetṭa^c bi-ya

(89) syn. za^cman, za^cmaniti.

'alleq-t el-maṭiṣa f bab es-seṭwan
 u n-ṭiṣ u n-'ayya'
 u ṭah-et l-i sebnit-i
 f ḥjur wuld es-solṭan
 'and-i zuj mḥabeq
 u t-talta meṣquqa
 hadi hiya Faṭma
 bin el-bnat ma'ṣuqa
 reqqama reqqama
 u rqem li-ya ṭerbus (90)
 bji-t i-kul (91) l-i ḥiy-i sid-i Moḥammed 'arus
 ḍar quddam ḍar
 u ana n-deqq l-ibzar
 hadik hiya 'ayša
 ya qṭi' l-bellar
 el-bit quddam el-bit
 u ana n-deqq el-kebrit
 hadik hiya l-batul
 ya ḍu t-triya f el-bit
 na'na'a, na'na'a,
 ma ḡres-t-ek b ula'a
 ḥelli le-ḥbib elli ḥebb-it-uh
 ma t-kun ši ṭemma'a
 munafjij, munafjij ya l-ḥani ras-uh
 qerreb l-i ḥabib-i
 u ba'ad 'ali-ya nas-uh.

U hakda i-bqa-u l-bnat nhar 'aššawa ḡeddawa
 men ba'd el-mwakel u š-šrabat, ši ka i-mdeḥ u i-ḡenni
 u i-šṭeḥ, u ši ka i-ṭiṣ f maṭiṣa u i-'ayya' u i-qul

(90) au lieu de ṭerbuš.

(91) pour i-kun.

l-'arubi ḥatta ka t-t'āša l-'ašiya u i-qerreḥ el-ḥal i-ḍlam u l-lil i-ṭiḥ.

Dak es-sa'a ka i-nuḍ-u i-jem'-u ḥwayj-hum u i-lebs-u ḥeyyak-hum u fwaṭi-hum u jlaleb-hum u i-bda-u i-sellm-u u i-tsafṭ-u ma'a ba'ḍ-hum u i-ṭferrq-u kull-ha te-mši l ḍar-hum u huma ḡadyin i-ṭir-u b el-ferḥa u ka i-tmenna-u lukan dak en-nhar ma tqaḍa ši 'and-hum.

U kayn f l-'ayalat elli men 'att-hum ka y-'aml-u f had l-'ayd bu baniṭ (92) y-'ani l-meṣran el-kbir d el-ḥauli u ka i-qul-u l-uh meṣrant er-ra'i, ka i-'ammr-u-ha b el-kefta l-meqyuma u i-ibbs-u ha f eš-šems u i-ḥelli-u-ha ḥatta l l-'ašur 'ād y-akl-u-ha ṭayba au mešwiya bḥal lli ka i-ibbs-u d-diyala dyal l-ḥauli u i-ḥelli-u-ha baš y-'aml-u bi-ha seksu f l-'ašur 'aud u ka i-semmi-we-h seksu b ed-diyala, u fi-hum elli ka i-duwuq-u menn-uh ba'ḍ-hum u y-'arḍ-u 'ala ḥbab-hum baš y-akl-u ma'a-hum had seksu d d-diyala lli ka t-ji fi-h riḥt el-qeddid u ka i-kun ldid b ez-zaf y-akul bnaḍem 'ali-h šeb'an-uh.

Umba'd had et-telt iyam d l-'ayd ka i-kun-u jmi' l-'ayalat sala-u b šḡal-hum u ka i-bda-u i-mši-u l 'and ḥbab-hum u huma mhennyin u mertahin baš i-šuf-u-hum u i-bark-u l-hum f l-'ayd ida kan-u ma mken l-hum ši i-šuf-u-hum u i-bark-u l-hum fi-h qbel had eš-ši men ketret el-šḡal lli kan-u ḡarqin fi-ha f muddet t-telt iyam l-uwula d l-'ayd.

U ka y-uq'-u l-'araḍat u l-qayuliyat u t-tqaṣer 'and 'adad dyal en-nas la men er-rjal u la men en-nsa, er-rjal ma'a ba'ḍ-hum u l-'ayalat ma'a ba'ḍ-hum ka i-sṭab-u ṭ-ṭwajen el-mḍehḥmin u l-kisan d atay el-mu'tabar u ka i-šeb'-u tefraq el-lḡa u beṣṭ u ḍaḥk wahḥa ka i-qul-u f el-metla : « la 'araḍa yum l-'ayd », 'ala qibal kull-ha ka i-kun m'ayyid u naṣeṭ

(92) syn. liya.

f maḥall-uh u lli 'and-i 'and-ek men kull ma hiya ḥaja, u ḥakda ka i-bqa-u ktir en-nas 'ala 'arayḍ-hum u tqayl-hum u tqaṣer-hum u mwakel-hum u šrabat-hum ma'a ma f had eš-ši kamel mel ledda u raḥa u hna u srur ḥatta ka i-sebba' l-'ayd u i-tqaḍa ḥess le-ḥwala u i-tḡesl-u t-twajen u l-ksakes u i-nḡelb-u 'ala ujuh-hum u i-tferreq el-mel'ab u kull ḡazi i-qṣed blad-uh, u lli 'and-uh ši šḡol i-tekkel 'al 'llah u y-'aud i-mši l-uh u huwa ferḥan u našeṭ ma'a ras-uh ka i-ṭleb llah i-ḥyi-h l l-'ayd ej-jay b ḥir u 'ala ḥir huwa u ehl-uh u ḥbab-uh u šḥab-uh u u l-mselmin kamlin.

LE- HDIYA

U f l-'ayd el-kbir ka t-kun le-hdiya d es-solṭan f el-mdina d er-rbaṭ bḥal lli mwalfa ka t-kun fi-ha 'aud f el-mulud u l-'ayd es-sḡir, u ka te-bqa telt iyam f kull 'ayd, u mel l-'āda ka te-bda le-hdiya nhar tani 'id (93) u ka t-kemmel en-nhar r-raba' fi-h, ḥit en-nhar l-uwul f l-'ayd ma ka i-kun fi-h ḡir eš-šla d l-'ayd f el-mšella ma'a s-solṭan bḥal lli qul-na u men ba'd-ha kull-ha ka i-mši i-'ayyid u i-riyih f maḥall-uh f dak en-nhar.

F iyam l-'awašer l-uwula d l-'ayd ka i-bda-u l-bašawat d el-mdun u l-qiyad dyal l-qbayl ka i-jem'-u l-flus men 'and en-nas dyal-hum baš i-šri-u le-hdiya lli ḡadi i-hdi-u l es-solṭan f l-'ayd u had le-hdiya f l-'āda ka t-kun 'and en-nas d el-mdun dyal l-qmaš d le-ḥrir en-nfisa (94) u z-zrabi l-mu'tabara u 'and en-nas dyal l-qbayl ka t-kun dyal l-ḥil ej-ḡiyida l-fayza u kull baša u qayd ka

(93) pour : tani 'ayd.

(94) se rapporte à qmaš.

i-htar waḥad l-'adad men en-nas d el-blad dyal-uh ka i-ji-u ma'a-h l'er-rbaṭ u ma'a-hum le-hdiya.

B yumayn au tlata qbel l-'ayd ka i-bda-u l-bašawat u l-qiyjad u n-nas dyal-hum ka i-ji-u l'er-rbaṭ u ka i-qul-u l-hum : el-heddaya au l-'ayyada.

Ktirt en-nas d el-mdun ma'a l-bašawat u ba'ḍ el-ḥolfan dyal-hum ka i-ji-u f eṭ-ṭumubilat dyal-hum u ši men-hum f el-kiran au š-šmandifir u l-qiyjad d el-qbayl ḥatta huma ktirt-hum tani ka i-ji-u ma'a ba'ḍ el-ḥolfan u n-nas dyal-hum f ṭumubilat-hum u l-ba'ḍ f el-qiyjad u l-ktir men en-nas d el-qbayl, ktir eš-ši lli huma i-t'add-u men ḥauz er-rbaṭ, ka i-ji-u 'al l-ḥil dyal-hum u kull-hum ma'a-hum le-hdiyāt elli jab-u, ḥatta ka ḍ-ḍiq (95) bi-hum el-mdina d er-rbaṭ 'ala tisa'-ha.

Eḍ-dyur dyal-hum f er-rbaṭ u d šḥab-hum, ila 'and-hum, u l-uṭilat u l-fundat u l-qḥawi u l-swaq 'āmrin bi-hum u l-fnadeq u z-znaqi 'āmrin b ḥyul-hum u bhaym-hum u l-garajat u ṭ-ṭorqan medḥusin b ṭumubilat-hum u fayn ma mši-ti f el-mdina, ktir eš-ši f ez-znaqi l-was'in, ma ka t-šuf u te-sma' men ġir eṭ-ṭumubilat dyal-hum ġadya jaya serr ferr u bwaq-hum meṭluqin b el-ġwatat, u ḥyul-hum ka te-mši ka t-hil u t-mil u t-ḥeḍḍer u t-tneḥniḥ u s-shil dyal-hum ḥeddam f kull jiha u l-ḥašil ka t-'amer bi-hum el-mdina d er-rbaṭ ḥatta ka t-wulli t-qul « e-nqeš menn-i waḥad » u ka t-uqa' fi-ha ḥaraka kbira dyal l-bi' u š-šra f kull men hiya ḥaja. U ka i-kun-u n-nas d el-mdina ferḥanin bi-hum b ez-zaf baš i-tferrij-u fi-hum u ktir eš-ši l-biyya'a u š-šerraya lli ka i-bi'-u u i-šri-u ma'a-hum mliḥ.

Nhar tani 'ayd f eš-šbaḥ ka i-ṭla' l-baša d er-rbaṭ u ḥlayf-uh u l-methesseb u l-qaḍi u l-'adul u n-naḍer u l-muwoqqit u l-mḥazniya u 'adad dyal

(95) pour *te-ḍiq*.

en-nas el-kbar u š-šorfa u l-foqaha u l-‘ulama d el-blad, l đar el-meħzen. U kadalik jmi‘ l-heddaya u l-‘ayyada men bašawat u qiygad u n-nas elli ja-u ma‘a-hum i-‘ayyid-u u i-hdi-u men kull blad baš i-bark-u l es-solťan f l-‘ayd u huma ši rakbin f eť-ťumubilat dyal-hum u ši f et-taksiyat u l-kwatša u ši ‘al l-ħil u ši ‘ala rejli-hum u ktirt-hum ka i-kun-u labsin le-ħwayj u s-slahem buyeđ, u ħit ka y-ušl-u l đar el-meħzen ka i-nezl-u u i-bda-u dahlin l l-mešwar ed-deħlani rbaya‘ rbaya‘ l l-melqa d es-solťan baš i-bark-u l-uh f l-‘ayd u ka i-bqa-u l-ħiyyala dyal l-qbayl waqfin b ħil-hum ‘ala berra u mšeffin zuj d eš-šuf, šeff qbalt l-aħor ‘ala řul eť-ťriq d el-mešwar el-berrani ka i-‘ayn-u l-muqim l-‘ām elli ġadi i-ji ma‘a ‘adad d el-ħokkam el-fransawiyin el-k‘bar elli ma‘a-h baš i-tlaqa-u f dak eš-šbah b es-solťan u i-bark-u l-uh f l-‘ayd.

U ka i-ji-u tani ‘adad dyal l-qnašo dyal l-gnus i-bark-u l es-solťan f l-‘ayd ħatta huma.

Ba‘ d ka i-đđaha n-nhar ka i-temm el-muqim l-‘ām dayz f eť-ťumubil dyal-uh u men mura-h u ‘ala imin-uh u šmal-uh u quddam-uh rba‘a d l-‘asker d es-sbays dyal l-‘assa dyal-uh rakbin ‘al l-ħil mħerrfin b el-mkaħel u f idd-hum syuf mestulin u jma‘a men-hum mwalin el-korniťa zaydin l l-quddam ka i-jri-u u i-đerb-u l-korniťa u tab‘in eť-ťumubil d el-muqim, eť-ťumubilat l-uhřin elli rakbin fi-ha šħab-uh l-ħokkam elli ja-u ma‘a-h.

U ħakda ka i-bqa-u dayzin ka i-jri-u bin eš-šuf dyal l-ħiyyala d el-qbayl ħatta ka y-ušl-u l bab đar el-meħzen. F dak es-sa‘a ka y-uqf-u l-‘asker el-ħiyyala d es-sbays u i-tšeff-u ‘ala berra quddam el-bab u ka i-dħel l-muqim l-‘ām huwa u šħab-uh l-ħokkam f eť-ťumubilat dyal-hum ħatta l l-mešwar ed-deħlani u temma ka i-nezl-u u ka i-tleqqa-u-hum l-‘asker d l-‘assa d es-solťan ka y-‘aři-u-hum es-slam

b es-snah u l-musiqa. U ba'd ma i-tlaqa l-muqim l-'am u šhab-uh b es-solṭan u i-bark-u l-uh f l-'ayd huwa u l-uzara dyal-uh, ka i-wulli-u f ḥal-hum rakbin f eṭ-ṭumubilat dyal-hum b l-'asker el-ḥiyyala u l-musiqa ka t-ḍreb bḥal lli ja-u.

U hakda ka i-bqa-u n-nas f dak eš-šbah kamel u huma ka i-ji-u b l-'ašrat u l-myawat i-tlaqa-u b es-solṭan u i-šebbḥ-u 'ali-h u i-bark-u l-uh f l-'ayd ḥatta l tnāš au l-waḥda au ka t-duz, 'ād dak es-sa'a ka i-dḥel es-solṭan l l-qšer dyal-uh u ka i-bda-u n-nas ḥabṭin f ḥal-hum l l-mdina bḥal lli ja-u rakbin u rejliya baš i-tgedda-u u i-riyih-u šwiya ma'a nfus-hum f maḥallat-hum u i-wujjd-u rus-hum baš i-ṭel'-u 'āud l le-hdiya men mur eḍ-ḍhor.

Men ba'd šlat eḍ-ḍhor ka i-bda-u n-nas d el-mdina u l-berraniyin ka i-ṭel'-u l le-hdiya men kull jiha ma ka i-bqa f el-mdina la mra u la bent u la rajel u la wuld elli ma ka i-ṭla' ši l le-hdiya illa l-qalil, u ma ka i-bqa fi-ha la taksi u la kutši u la kerrusa u la kamyo lli ma ka i-kun ši 'āmer b bnadem u ḥeddām ka i-nqel fi-hum men kull jiha ; had eš-ši kamel u jmi' z-znaqi ka t-fiḍ b en-nas elli ḡadyin 'ala rejli-hum u lli 'al l-bhaym u lli 'al l-bešklitat, u ši men-hum 'al l-muṭurat, zḥem-ni n-zḥm-ek, sbeq-ni n-sebq-ek, ka .anna-hum frag dyal en-nḥel ḥarjin l er-r'aya mel l-ukar u kull-hum labsin ḥir ma 'and-hum men el-lbas u qašdin twarga muḍa' t-tefjiya u l-frayj u le-hdiya, ma fi-hum ši lli ka i-tleffet men mura-h.

Ka i-kun el-mešwar el-kbir el-berrani dyal ḍar el-meḥzen f twarga f dak en-nhar tani 'ayd, u ktir eš-ši f nušš nhar l-eḥḥet menn-uh dyal le-hdiya, bḥal ši bḥar ka i-ṭherrek u i-muj b el-ḥlayq elli ma i-ḥši 'adad-hum illa llah.

Mwaj hadi dyal l-adami ka te-mši u t-ji u

t-tlaṭem ma'a ba'd-ha u ka t-tedeffeg mejmu'a 'al l-mešwar men kull jiha ḥatta i-ḡreq b bnađem uluf dyal bnađem šib u šbab, 'abid u ḥrar, unta u dker, kbar u sḡar, ka i-mši-u u i-ji-u men hna l hna f waḥd ez-zḥam kbir f wušt gaba dyal en-nzayeh u l-frayj menfardin u zuj ma'a zuj u tlata ma'a tlata u jma'at jma'at meddaḥlin (96) mešabkin f ba'd-hum u huma ka i-thedda-u u i-miyil-u u i-tih-u f mšit-hum (97) u i-šiyir-u b el-kmam d ej-ḡlaleb u ṭraf s-slahem u l-ḥuyyak u balak ḥiyid !... 'and-ak ez-zit la i-tehreq !... "Allah ma'a-k rebb-i i-ḥefđ-ek ; u 'āalamat le-hna u r-raḥa u l-ferḥa ṭafḥa bayna ka t-luḥ 'ala ujuh-hum fwam-hum u 'ayun-hum ka t-tbessem ma fi-hum elli huwa mehmum au met'ub au m'abbes au ṭayr l-uh kull-ha bšert-uh (bešra) meṭluqa u ḥalt-uh ḡauya ka i-lḡi b lḡa-h i-ḡenni men 'ayn-uh u i-ḡḥek men udn-uh u jbal hadi mebniya dyal en-nas elli waqfin 'ala rejli-hum mḡuwurin šfuf šfuf b el-myawat u l-uluf u lli rakbin f eṭ-ṭumubilat u l-kwatša u l-krares u lli 'al l-ḥil u l-bḡal u le-ḥmir ka i-tferrj-u f le-ḥlaqi dyal 'Isawa u 'abidat er-rma u Huwwara u Ulad sid-i Aḥmed u Musa u r-rways u mwalin el-ḥekma u Gnawa lli ka y-'aml-u derdba u ḡerrabin el-fal u š-šuwafin f el-ktef u had l-eḥḥraniyin ka i-tjem'-u u i-tzaḥm-u 'ali-hum l-'ayalat kter men ḡir-hum ; u qis 'ali-hum ḡir-hum men mwalin le-ḥlaqi l-uḥrin elli ka i-ji-u y-'ammr-u f el-mešwar d twarga f iyam l-'ayd men kull blad u kdes hadi m'arṣma d bnađem tani ka i-tzaḥm-u 'ala mwalin el-ḥalwa u l-faḡya u biyya'in el-munada u l-ma d el-limun u r-rumman ka y-akl-u u i-šerb-u u i-tbennen-u ma'a lalla-hum dat-hum u i-berrd-u ma'a rus-hum bḡal lli ka i-t'arṣm-u u i-tzaḥm-u 'aud, u ktir eš-ši d-drari, 'ala mwalin es-swirti lli

(96) pour metdaḥlin.

(97) pour mešya-hum.

ka t-kun ed-dunya 'āmra bi-hum u ka i-ji-u ḥatta huma 'alayn men kull blad.

Had eš-ši u l-gerraba bla 'adad ka i-tzaḥm-u 'aud bin en-nas u i-ṭuf-u 'ali-hum b greb-hum u i-kellm-u f nwaqes-hum u i-ḍerb-u f ṭwasi-hum u i-'ayyiṭ-u : « a men i-sebbel gerba li llah, a l-ma l es-sbil, a mwalin es-sbil, 'llah i-rḥem mul es-sbil, berred ya 'aṣṣan », u ka y-'aṭi-u l en-nas i-šerb-u imma b el-flus wa imma blaš mel l-ma lli ḥells-u-h l-uḥrin u sebbi-u-h ; u ma t-šuf ġir ed-dunya ka t-hezz hezzan u te-hder hdir u t-'aum u te-derra' f ba'ḍ-ha kull-ha u ḥal-uh u ḥwal-uh kull-ha fayn 'aṭi-ha u kull waḥad sayg-uh hwa-h u tāba' lli gal-et l-uh lalla-h gant-uh, gul 'ali-h za'ma ma huwa ši hna.

U ma te-sma' ġir ṣwat el-ġayṭat u ṭ-ṭbula u l-bnader u t-t'ārej u ṭ-ṭrur u l-kamenjat u l-kitarrat u l-gnaber u l-keff u d-deff u l-'awwadat u l-lirat u l-qerqabat mḥellṭa b et-tzeġrit u t-twulwil dyal l-'ayalat u šil l-ḥil u tḥenḥin el-bġula u šhiq le-ḥmir u thedriz eṭ-ṭumubilat u ṣyah bwaq-hum u zmamer-hum u nwaqes el-besklitat u ġwatat bnadem kbir u sġir elli b 'ayn-uh u lli bšir, mehzuza l es-sma ka t-šemmek l-udnin u t-šeqq ed-dmaġ, u hakda ka te-bqa qiyamt el-musem qayma u n-nas ka te-dezdez u t-gejgej metzahma, u l sa'at en-nuzhat u l-furjat ġanma, u jmi' 'abad 'llah f ḥal-ha u ḥwal-ha hayma ḥatta l šlat l-'ašer el-woqt elli ka te-bda fi-h l-musiqa dyal ṭabur l-'abid ka te-ḍreb f el-qešla dyal-hum elli ḥda twarga 'alama d el-ḥruj dyal-hum l ḍar el-mehzen.

F dak es-sa'a ka i-bda-u n-nas y-'aṭi-u b eš-šedda l le-ḥlaqi u i-tsell-u men hna u hnak u j-jmaya' dyal-hum ka t-tferreq baš i-mši-u i-tferrej-u f l-'asker dyal ṭabur l-'abid elli ġadi i-duz-u u baš i-mši-u 'aud y-uqf-u f muda' l-fraja d le-hdiya u

y-aḥd-u maḥallat-hum fi-ha qbel la y-uqa° 'ali-h z-zḥam u ma i-lqa-u fayn y-uqf-u u ma i-šuf-u walu u t-fut-hum le-hdiya.

Ba'd ma ka i-ḍerb-u l-°asker dyal ṭabur l-°abid d l-°assa d es-solṭan el-musiqa d el-ḥruj, ka i-bqa-u waḥad eš-šuya u i-ḥerj-u mel l-qešla dyal-hum u i-temm-u dayzin f wušt el-mešwar u ḡadyin l ḍar el-mehzen šuf šuf ṭwal, ḥiyyala u rejliya u ṭ-ṭenbur u l-musiqa ka te-ḍreb.

Eṭ-ṭabur l-uwwul huwa dyal er-rejliya rafdin 'ala ktaf-hum el-mkaḥel dyal sasbo ṭ-ṭwil b et-twafel ; u ma'a-hum el-ḥerraba u qiyyad el-mya dyal-hum mḥerrfin b el-frada u s-syuf f idd-hum u 'ala rus-hum rzez kbar b el-qaleb u l-fesyarat u l-qobṭan dyal-hum u waḥad mel l-ḥerraba zayd l l-guddam rafed 'alam ḥḍer kbir f wušt-uh ḥatem slimaniya u ḍayr bi-h teryiš mdehheb u ḥerrab 'ala imin-uh u ḥerrab 'ala šmal-uh ; u quddam-hum eṭ-ṭnaberjiya u l-korniṭiya u mwalin el-ḡayṭa u l-musiqiya dyal-hum ka i-ḍerb-u b en-nuba ; ka i-bda-u mwalin eṭ-ṭenbur u l-korniṭa u ḥit ka i-sekt-u ka i-tkellm-u mwalin el-ḡiṭa u ḥit ka i-kemml-u hadu ka i-jaub-u-hum mwalin el-musiqa u merra merra ka i-sekt-u u ka i-bqa ṭ-ṭenbur ḥeddām ka i-ṭenṭen b waḥd-uh 'aud ka i-hezz-u l-idd dyal l-korniṭa u l-ḡiṭa u l-musiqa b en-nuba au i-ḍerb-u ma'a ba'ḍ-hum mḥellṭin u quddam-hum el-moqaddem dyal-hum elli ka i-amer-hum b eḍ-ḍerb u s-skāt u ka i-ḥḍi l-hum u i-šedd l-hum el-mizan dyal eḍ-ḍerb u i-ressi l-hum u i-sawi l-hum el-ḥelfa u huwa ka i-mši merra b el-quddam merra b l-ura u ka i-l°ab b el-qezzula u i-ḍuwur-ha b idd-uh b ez-zerba ḥatta t-wulli ka t-ḍur bḥal l-ferfara u ma ka i-bqa i-ban fi-ha ḡir el-ḥyal, 'aud ka i-'alli-ha l es-sma u i-lqef-ha u i-duwuz-ha b ej-jri bḥal er-remš, men mur ḍehr-uh u i-ḥerrej-ha men taḥt der'an-uh u men

bin rejli-h ḥatta ka i-bqa-u ktirt en-nas fahyin fi-h u met'ajjbin men dak el-ḥeffa u le-ḥdaqa lli 'and-uh f l'ib el-qezzula u kifaš mṭuww'a l-uh f idd-uh ma ka i-ḥṭa fi-ha wa la ka t-flet l-uh men idd-uh u ṭ-ṭiḥ l l-arḍ ḥatta merra.

U taba' ṭ-ṭabur d rejliya ṭ-ṭabur dyal l-ḥiyyala lli ka i-kun-u ḡadyin rakbin 'al l-ḥil u šaddin f idd-hum mzareg ṭwal f rus-hum 'aluma sḡar u dayzin šeff b šeff u rba'a tab'a rba'a ; rba'a d el-ḥil l-gmara u t-tanya dyal l-braga u l-uḥra dyal ed-duhem u ḡir-ha mel lwan el-ḥil l-uḥra lli 'and-hum u quddam-hum ḥatta huma waḥad er-rba'a dyal l-korniṭiya dyal-hum rakbin 'al l-ḥil ka i-ḡerb-u l-korniṭa u f l-uwul dyal-hum waḥad eṭ-ṭnaberji ṭwil u ḡmer meḡluq b nwaḡr-uh u l-ḡreš f udni-h mdellyin rakeb 'ala 'aud byeḍ u mreккеb 'ali-h quddam-uh f el-qerbus l-uwulani d es-serj zuj dyal eṭ-ṭnaber kbar waḥad men hna u l-aḡor men hna merbuṭin ma'a ba'ḍ-hum u f idd-uh waḥad zuj d l-'awad bḡal ez-zriṭat ka i-ḡreb bi-hum f eṭ-ṭnaber b zuj merra waḥda.

U had l-'asker el-ḥiyyala ka i-kun-u ktirt-hum men lun waḥad u huwa l-lun el-kḡel ez-zebji u ši men-hum ḡmer meḡluqin u l-qlil fi-hum elli ḡmuriḡt-hum meṭtuḡa u lun-hum mšeffeṭ u messbyeḍ (98) šuya u kull-hum b el-ḡreš u n-nwaḡer u ka i-lebs-u keswa fi-ha kebbuṭ u serwal qendrisa 'ariḍ men fšala waḥda u lun waḥad u mzuwuqin b bu 'arruj, f eš-šetwa ka t-kun dyal l-melf ḡmer ka t-wulwul, u f eš-šif ka t-kun dyal l-kaki l-byeḍ elli bḡal le-ḡlib.

U huma dīma ka i-kun-u f sa'at le-ḡzam mḡezzmīn b smaṭi buyeḍ u dayrin f iddi-hum šebba'iyat buyeḍ u mṭell'in f rejli-hum sbabeṭ u

(98) pour : mestbyeḍ.

tmagat dyal ej-jeld rumi u mrekkbin el-mhamez u 'ali-hum kull-hum, zuj d es-slahem l l-wahad, wahad el-taht byed u l-aħor fuq menn-uh braya, u 'ala rus-hum ṭrabeš ħumer qšar mgerrsin šuya mduwura 'ali-hum rzez sgar melwi 'ali-hum men fuq ši ħyut ħuder bħal es-sfifa mħellfin ka i-wulli-u bi-hum er-rzez mzuwuqin 'ala fšalt mqareṭ buyeḍ.

U f ħal had eš-ši ka i-kun-u 'aud l-'asker dyal eṭ-ṭabur d er-rejliya ġir huma ma ka i-lebs-u ši s-slahem u ma 'and-hum ši n-nwaḍer ṭwal bħal l-ħiyyala u ma ka y-'aml-u f rejli-hum ġir ši tmagat qšar dyal l-kaki byeḍ ġliḍ ka i-tqefl-u b l-'oqad.

U men mur l-'asker el-ħiyyala ka i-kun-u l-'asker eṭ-ṭobjiya (99) d el-medfa^c rakbin f el-krares dyal l-medfa^c u 'al l-ħil lli ka i-jerr-u-hum u huma men jiht el-keswa u s-snaħ bħal-hum bħal l-'asker el-ħiyyala u ma zaydin 'al l-ħiyyala ġir eš-š'ākek elli f rus-hum u n-nwaḍer kⁿbar u sasbo l-qšir elli ka i-kun qabḍin-uh f idd-hum u huma rakbin.

U 'ala had el-ħala u had et-tertib ka i-ħerj-u l-'asker d es-solṭan mel l-qešla nhar le-ħdiya u l-musiqa dyal-hum ka t-ḍreb quddam-hum u šaut-ha (100) mehruz l es-sma^c āmel hendqa kbira b wahad el-maya hayla mu^ctabara ka t-'ajeb u te-hwa kull wahad u jmi^c lli sma^c-ha ma ka i-šħa ši bi-ha u ka i-tmenna lukan ma t-sali ši deġya u n-nas waqfin metzahmin 'ala ṭul eṭ-ṭriq ka i-tferrj-u fi-hum u d-drari bħal ed-dud ġadyin ma^a-hum ši quddam-hum u ši taba^c-hum u huma ferħanin ka i-ġuwut-u u i-ħellf-u u i-šiyir-u b idd-hum bħal l-'asker.

U ka i-bqa-u mašyin ħakda ħatta ka i-qerrb-u l bab ḍar el-mehzen u temma ka y-uqf-u mwalin el-musiqa ka i-ḍerb-u l-musiqa u ka i-tferrq-u l-'asker

(99) ou ṭobjiya.

(100) ou šut.

r-rejliya 'ala zuj u l-ħiyyala 'ala zuj u ka i-bda-u
 l-'asker r-rejliya huma l-uwulaniyin dayzin waħad
 b waħad b nuṣṣ ħelfa ka i-ḍerb-u f l-arḍ b sbabeṭ-hum
 ferqa men 'hna u ferqa men 'hna u ka i-teb'-u-hum
 el-ħiyyala ħatta huma waħad mura waħad, u ṣ-ṣfayeh
 d el-ħil ka t-tqerqeb f l-arḍ ħatta ka i-nedh-u 'ali-hum
 el-qiyjad dyal-hum u i-qul-u l-hum : « uqāf
 temm ! », u f had es-sa'a ka i-sekt-u mwalin el-musiqa
 u y-uqf-u l-'asker ši 'āṭi dehr-uh l ši u l-mkaḥel fuq
 ktaf-hum, 'aud i-qul-u l-hum el-qiyjad dyal-hum
 b ṣaut rqiḳ semma' : « ḍur 'ala l-imin, l-imin ! »,
 u i-ḍur-u zuj d eṣ-ṣfuf d l-'asker ma'a ba'ḍ-hum
 merra waħda ṣeff mḳabel ṣeff u ujuh-hum l 'and
 ba'ḍ-hum u l-mkaḥel baqyin 'ala ktaf-hum 'aud
 i-qul-u l-hum el-qiyjad dyal-hum : « nezzl-ū...
 snaḥ ! » u ka i-ji-u fayn i-kemml-u-ha ħatta ka
 i-ḍerb-u l-'asker b idd-hum 'ala srayr mkaḥel-hum
 ḍerba waħda ka i-tesma' t-tqerqib dyal-ha men
 et-tisa' u i-nezzl-u l-mkaḥel f l-arḍ u i-bda-u i-dir-u
 dra' hada f ktaf hada baṣ i-tqadd-u u i-'addl-u
 ṣ-ṣfuf dyal-hum ma i-bqa-u ši 'iwej, ši daḥel u ši
 ḥarej, u ka i-ji-u l-qiyjad i-zid-u i-ṭelq-u t-teṣyi'a
 'al eṣ-ṣfuf ħatta i-tṣaub-u mliḥ.

U men ba'ḍ ka i-tṣaub-u ṣ-ṣfuf ka i-nedh-u
 'ali-hum el-qiyjad dyal-hum merra uḥra u i-qul-u
 l-hum : « raḥa ! » ka i-qeddm-u rjel u i-wuḥḥr-u rjel
 u y-uqf-u mriyihin u iddi-hum qabḍin f ja' b mkaḥel-
 hum ḍarbin ṣeff sayr dayr imin u isar quddam el-
 swar (101) el-mebniya dyal en-nas elli ka i-kun-u
 waqfin ka i-'ayn-u s-solṭan i-ḥrej baṣ i-ṣuf-u-h u
 i-ṭferrj-u f le-hdiya u hakda ka i-kun-u l-ħiyyala
 waqfin mṣeffin ħatta huma u ḥaṣrin bnadem la i-di'
 'al et-tasi'a dyal l-meṣwar elli ka t-kun fi-ha le-hdiya
 men ketret ez-zḥam u ši ka i-dfa' ši.

(101) voir note 34.

U 'ala had el-kifiya ka i-bqa-u waqfin waħad es-sa'a ka i-tsenna-u s-solġan i-hrej u r-reħba lli ka t-kun fi-ha le-hdiya f wuř el-meřwar men jıht ġar el-meħzen ka t-kun 'āmra b er-rbaya^c d el-heddaya dyal l-mdun u l-qbayl u kull nas dyal blad men el-bladat ma'a-hum el-bařa au l-qayd dyal-hum u le-hdiya dyal-hum, quddam-hum en-nas d el-mdun mwuqqfin quddam-hum el-bġal rafdin ez-zrabi u ř-řnadeq dyal le-hdiya u n-nas d el-badiya waqfin quddam-hum el-ħil lli ġadyin i-teħda-u ka i-ħeneħn-u u i-řehl-u u i-ġerb-u l-arġ b ħwafer-hum u i-řali-u b rus-hum u b ř'ar 'orf-hum u f ej-ġiha l-mqabla l l-maħall lli ka i-kun-u l-heddaya waqfin f daħel er-reħba dyal le-hdiya, ka i-kun-u mwalin afrag y-'ani l-frayġiya deqq-u l-qbeb u l-utaqat u ferrř-u-hum b ez-zrabi u settf-u fi-hum eř-řli bař i-gles fi-hum el-muqim el-'ām u řħab-uh l-ħokkam u l-kbar el-fransawiyin elli ka i-ġi-u ma'a-h i-řuf-u le-hdiya.

U 'ala berra mel l-utaqat ka i-kun-u krasa řwal dyal l-luħ mřeffin ka i-gels-u 'ali-hum 'adad dyal l-familyat el-fransawiyin nsa u rjal u ulad elli ka i-ġi-u ma' ruġin bař i-ťferrj-u f le-hdiya ħatta huma ; u ħit ka i-ġerreb es-solġan i-hrej ka i-ġi l-muqim el-'ām huwa u řħab-uh f eř-řumubilat dyal-hum u ka y-'aři-u-hum l-'asker es-slam b es-snaħ u l-musiqa u ka i-mři l-muqim el-'ām u n-nas el-meħturin elli ma'a-h i-gels-u f el-qobba l-wuřaniya l-mliħa u l-uħrin ka i-mři-u i-gels-u f l-utaqat elli ħda-ha, u f el-qobba lli ka i-gles fi-ha l-muqim ka i-gles fi-ha ħda-h wuld es-solġan ; u qbel ma i-hrej es-solġan b waħad eř-řuya ka t-ťredd el-bab d el-meřwar dyal ġar el-meħzen u hiya l-'alama dyal l-ħruj dyal-uh u men ba'd waħad eř-řuya ka t-ťkellern et-tbendiqa dyal l-mħazniya u l-uzara u l-kuttab l daħel u ka te-sma'-hum ka i-'ayyiř-u mejmu'in b řaut waħad ħit ka i-hrej es-solġan bař

i-rkeb 'al l-'aud : « *āllāh i-bārek 'amer sid-i* », u ka *i-ṭuwul-u-ha ḥatta ka te-mši ḍar el-meḥzen u t-ji*.

U ka *te-bda l-ferqa l-uwula dyal l-musiqa d el-ḥamsa u l-ḥamsin elli ka t-kun l daḥel, ka t-ḍreb, u f dak es-sa'a ka t-tḥell l-bab dyal l-mešwar u ka i-zgi-u qiyjad el-mya u l-ḥerraba 'al l-'asker elli waqfin 'ala berra u ka i-qul-u l-hum* : « *bāl-kum !* », u ka *i-jem'-u l-'asker rejli-hum u i-ḍerb-u sbabet-hum ma'a ba'ḍ-hum qraf !... u y-uqf-u qedd qedd mseqqmin nišan waḥad u mkaḥel-hum f iddi-hum ḥda jemb-hum d l-imin u ka i-temm es-solṭan ḥarej sabqa quddam-uh l-'arabiya l-mdehḥba dyal-uh ka i-jerr-u-ha zuj d el-ḥil mu'tabara lli ka i-ḥrej i-šelli fi-ha nhar ej-jem'a u ma'a-ha jma'a d el-mḥazniya mjerrdin labsin el-qfaṭen d el-melf 'ala kull lun 'ayn u 'oqda u 'ali-hum el-fwarej d el-ḥayati u mḥezzmin b el-mḍaym d le-ḥrir u rakzin fi-hum zyufa buyeḍ u mḥerrfin b el-mjadel d le-ḥrir u f rus-hum eš-šwaši*.

U kadalik mwalin el-gada u l-ḥajib u qayd el-mešwar u l-ḥolfan dyal-uh rakbin 'al l-ḥil mḥerrfin b es-syufa u f idd-hum el-mkaḥel u mwalin el-mzareg u qayd er-rwa ; u gir ka *i-ban-u l-mzareg eṭ-ṭwal dyal l-mzargiya u ka i-rmi s-solṭan b ras 'aud-uh 'al l-bab u l-mḍell menšur 'ali-h, ka i-zgi-u qiyjad el-mya u l-ḥerraba 'al l-'asker zegya waḥda kbira* : « *slām snaḥ !* », u ka *i-ḍerb-u l-'asker b idd-hum 'ala mkaḥel-hum u i-refd-u-hum f el-ḥin refda waḥda u ka y-'aṭi-u s-slam l es-solṭan u ka te-ḍreb el-korniṭa u l-ḡayṭa u l-musiqa dyal-hum u ka i-tḥelleṭ eš-šaut dyal-ha b eš-šaut dyal zuj d er-rbaya' d el-musiqa d el-ḥamsa u l-ḥamsin elli ka i-kun-u ka i-ḍerb-u ši taba' s-solṭan u ši waqef 'ala berra u b tzeḡrit u twulwil l-'ayalat u ḡwatat en-nas u tešfaq-hum ḥatta ka i-thezz el-mešwar u t-teksar twarga mejmu'a u ma ka i-bqa bnadem i-ferrez had eš-šaut men hada men ketret ma ka y-uqa' mel l-haraj u l-maraj elli*

ma ka i-tqiyis ši f es-sa'a lli ka i-ban fi-ha s-solṭan.

Ka i-kemmēl es-solṭan el-ḥarja dyal-uh 'al l-bab u ka i-bda zayd 'ala 'aud-uh b el-lati, u zuj d el-mḥazniya ka i-nešš-u 'ali-h b zyufa buyeḍ u l-uḥrin ḍayrin bi-h u tab'in-uh ma'a l-qiyad dyal-hum elli mḥerrfin b es-syuf u lli tafdin el-mkaḥel u lli rakbin u lli rejliya u men mura-hum l-uzara u l-kuttab kull-hum labsin el-ksi u s-slahem buyeḍ.

Hit ka y-ušel es-solṭan l wušt rehbet le-hdiya qbelt el-qubba lli ka i-kun fi-ha l-muqim el-'ām u ṣḥab-uh, ka y-uqef u l-mḍell menšur 'ali-h u l-mḥazniya ka i-nešš-u 'ali-h b ez-zyufa u ka i-tḥaz-u l-uzara u l-kuttab l waḥad ej-jiha u ka i-ḍerb-u šeff waḥad u i-bqa-u waqfin. U ka te-skut el-musiqa u ka i-teqta' l-ḥess dyal kull waḥad u ma te-bqa ġir l-'anaq memduda u l-uden te-sma' u l-'ayn t-šuf u z-zḥam u n-nġiz ḥeddām u s-skat sayr u ka te-bda le-hdiya.

Ka i-zid qayd el-mešwar u l-ḥolfan dyal-uh u ka i-bda-u i-ziyid-u f en-nas el-heddaya jma'a b jma'a u kull jma'a quddam-hum el-baša au l-qayd dyal-hum u le-hdiya lli ġadi i-hdi-u baš i-bendq-u l es-solṭan u i-hdi-u l-uh u ka i-sebbq-u men ej-jma'at haduk elli ja-u mel l-bladat el-b'ād. Ka t-zid ej-jma'a l-uwula u quddam-ha qayd el-mešwar ḥatta l 'and el-ḥajib elli ka i-kun waqef qrib mel l-'aud elli rakeb 'ali-h s-solṭan u ka i-šir l-hum u i-qul l-hum : « bay'-u ! », ka i-ḥni-u rus-hum u i-bendq-u l es-solṭan u i-'ayyiṭ-u : « āllah i-bārek 'amer sid-i ! », tlata d el-merrat, u f kull tbendiqa ka i-šir es-solṭan b kfuf idd-uh b zuj l jiht šedr-uh bḥal lli ka i-rfed fatḥa u i-'ayyiṭ-u l-mšauriya lli ḥda-h b šaut waḥad : « qāl l-kum sid-na, allah i-rḍi 'ali-kum, qāl l-kum sid-na allah i-'aun-kum... » ; u j-jma'a lli ka t-bendeq u te-hdi ka te-rja' šuya b el-lur u te-mši f ḥal-ha u t-zid waḥda uḥra, u fayn ma ka te-hdi

jma'a wulla zuj, ka i-zid es-solṭan b 'aud-uh šuya b šuya l 'and ej-jma'at l-uhṛin elli baqi ma hda-u u y-uqef hit ka i-qerreb l 'and-hum.

U ka i-bqa-u j-jmaya' d el-heddaya zaydin waḥda ba' d waḥda ka i-hdi-u u l-mbay'a u t-tbendiḡ heddamin u te-sma' ġir : « a baya' !, āllah i-bārek 'amer sid-i... qāl l-kum sid-na llah i-rḡi 'ali-kum... āllah i-barek 'amer sid-i... qāl l-kum sid-na llah i-'aun-kum... āllah i-bārek 'amer sid-i... » ḥatta ma ka te-bqa ḥatta ši jma'a u t-tsala le-hdiya f dak en-nhar u i-qleb es-solṭan b ras 'aud-uh u ma ka i-ji fayn i-ḡur ḥatta ka te-bda l-musiqa t-tkellem u l-'ayalat ka i-zġert-u u i-wulwul-u u n-nas ka i-ġuwut-u u i-šeffq-u f kull jiha u l-mdafa' ka i-ḡerb-u 'alama 'al le-hdiya sala-t u s-solṭan rja' u ka i-temm es-solṭan mwulli bḥal lli ḥrej f wuṣṭ ra' d dyal l-musiqa u l-mdafa' u bḥar dyal bna dem ka i-rġi b rġa-h.

Ba' d ed-dḥul d es-solṭan ka te-skut el-musiqa u ka i-ḥeff el-haraj dyal en-nas u ka i-bda-u i-ṭferrq-u, lli ka i-mši-u i-tsara-u u i-ṭelq-u rejli-hum f et-tasi'a d el-mešwar men dak l-uquf ṭwil lli uqf-u f le-hdiya u lli ka i-rej' -u l l-fraja f le-ḥlaqi u ši men-hum ka i-mši-u i-zur-u mula-y el-Ḥasan jedd-uh d es-solṭan sid-i Moḥammed, u ktir eš-ši l-'ayalat, u kayn fi-hum elli ka i-mši-u ga' f dak es-sa'a f ḥal-hum u l-ktir dyal-hum ka i-bqa-u waqfin 'āmlin sur u ḡur f maḥallat-hum f muḡa' le-hdiya bḥal lli kan-u baš i-sem' -u l-'asker d es-solṭan u i-ṭferrj-u f el-mel'ab d el-ḥil.

F dak en-nešra l-kbira dyal l-arḡ d el-mešwar u qbalt el-qubba lli gales fi-ha l-muġim el-'ām u šḥab-uh ka y-uqf-u mšeffin er-rba'a d l-'asker el-musiqiya d es-solṭan ka i-ḡerb-u l-musiqa dyal-hum b waḥad el-maya ḥnina u waḥad en-neġma ḥluwwa ka te-dḥel 'al l-qelb u jmi' lli sma' -ha ka y-uqef men

gír hwa-h fahi ka i-tšennet 'ali-ha, u hit ka i-sekt-u ka i-bda-u i-duz-u s-serbat dyal es-sruta l-mu' tabara b es-snaħat er-rfa' dyal l-melf u dyal țelș u s-sqelli lli ma bqa ši fuq men-hum, rakbin 'ali-hum ulidat el-qbayl u l-mkaħel țwal dyal bu ħebba lli qebda b qebda dyal l-feđda f idd-hum, serba b serba u 'alfa b 'alfa, ka i-țelq-u u i-ħerrk-u lașqin 'ala đhur sruj-hum u ħil-hum meskina šħir-ha l el-' allam ka te-șteħ štiħ u te-ğzel taħt men-hum ġzil u i-qul-u l eț-țyur țir-u wulla n-țir-u ka i-tbaurd-u u i-la' b-u l-mel' ab 'ala ħaqq-uh u țriq-uh ma t-șuf gír l-'alfat d el-ħil țalqa u r-rbi' u l-ğobra men ħwafer-hum țayrin u ma ka te-sma' gír el-qayd dyal kull serba ka i-ndeh 'ala mwalin es-serba dyal-uh hit ka t-ji t-nuđ l-'alfa : « l-'adak l-'adak », u i-hezz-u mkaħel-hum b idd-hum l es-sma u i-hemz-u l-ħil u i-țelq-u l-jamat-hum l er-riħ u huma țalqin u ħuwa ka i-qul l-hum : « syād-i !... ulād-i !... », u hit ka i-qerrb-u l eħħer el-mel' ab ka i-redd-u r-rayat d el-mkaħel l șdur-hum u ka i-ğuwut 'ali-hum ġuta waħda : « a l-ħafid "llah ! » u ka i-qul-u-ha mejmu' in u i-țelq-u l-'amayr quddam-hum merra waħda da... da... da... da !!... qedd qedd, ma fi-hum elli i-fellet au i-qerbeș au i-sbeq au i-ttella, u jmi' men ħta ka i-ħrej men es-serba u i-ħerrek f wușt el-mel' ab b waħd-uh u i-'aud 'amart-uh u s-serba lli ka te-l' ab u t-ħerrej l-'amayr dyal-ha ka te-lwi l-jamat ħil-ha u te-rja' l ras el-mel' ab u i-bda-u n-nas dyal-ha ka i-'ammr-u l-mkaħel dyal-hum b el-barud mel l-qrun elli ka i-kun-u mħerřin bi-hum u i-dekk-u-hum b el-mdekk u i-hezz-u z-znad u i-rekkb-u l-hum el-ħebba u i-bqa-u i-'ayn-u ħatta t-duz es-serba d l-uħrin u t-ușel nubt-hum baș 'aud i-ħerrk-u merra uħra.

Ka i-bqa l-muqim el-'ām u șħab-uh waħd el-mudda ka i-țferrj-u f el-mel' ab u ka i-nuđ-u i-rekkb-u f eț-țumubilat dyal-hum u y-'ați-u-hum

l-asker es-slam 'aud b es-snah u l-musiqa, u i-wulli-u men triq-hum bhal lli ja-u.

U men mur dak eš-ši ka i-wulli l-asker dyal es-soltan hiyyala u rejliya l l-qešla dyal-hum b el-hendqa u l-musiqa u ka i-bqa l-mel'ab heddam u s-serbat d el-hil hayja u l-amayr d el-barud ka te-dwi hatta l qrubt el-mogreb. F dak es-sa'a ka i-kun en-nhar l-uwul dyal le-hdiya daz, u ka i-bda-u n-nas i-tferrq-u u i-temm-u habtin mejmu'in l maħallat-hum m'ammin eṭ-ṭorqan u z-znaqi lli rakeb u lli 'ala rejli-h u kull-hum ka i-zeġnen-u ma'a rus-hum u i-aud-u l ba'ḍ-hum ma šaf-u u sem'-u f le-hdiya u huma ferħanin ġadi i-ṭir-u b el-ferħa.

U hakda ka t-duz telt iyam d le-hdiya kull-ha 'āmra u zahra u n-nas našta ka i-tsara-u u i-gel'-u l-qenṭ u i-ḡeħk-u u i-ṣṭab-u l-furjat u n-neḡrat elli ka t-selli u te-ħyi l-qelb ; b el-ħaqq f el-yumayn l-eħħraniya dyal le-hdiya, u ktir eš-ši n-nhar et-talet fi-ha, ma ka t-kun ši d-dunya 'āmra b ez-zaf bhal en-nhar l-uwul u ma ka i-ji ši fi-ha l-muqim el-'ām, u b dwaz telt iyam d le-hdiya ka i-rej'-u l-heddaya mejmu'in l bladat-hum u ka i-tferreq el-musem u i-sali l-'ayd u kull-ha ka i-mši l šġal-uh.

EŠ-ŠHURA U L-LYALI L-KBAR (102)

ŠHER RAMAḌAN

Ma'a ġrub eš-šems dyal nhar tes'ud u 'ašrin au tlatin f šher ša'ban ka y-uqef eš-šher dyal ramadan el-mu'aḡḡam, u ka i-kun-u ka i-ħḡi-we-h u i-'ass-u 'ali-h 'assa kbira baš ma y-akl-u ši ras-uh (103) u

(102) syn. *el-fḡilat*.

(103) ici : le premier jour du mois de Ramadan.

°and ma ka i-ḡher ka i-ḡerb-u l-mdafa° u i-tkellem eṭ-ṭbel u n-neffar au za°ṭuṭ f kull jiha u ka i-bda-u n-nas i-henni-u ba°ḡ-hum bi-h u i-qul-u : « šher mbarek mes°ud °Allah i-ja°l-uh °ali-na b et-tuba u l-ḡofran u i-šuwum-uh l-na °al l-kmal u t-tmam u i-qbel men-na u i-°aun-na °ala ṭa°t-uh ». U ka i-tleqqa-we-h l-°ayalat f eḡ-ḡyur b el-mdiḡ u t-tzeḡrit u t-twulwil u ṭliq el-bḡur u š°il eḡ-ḡwau, u l-ḡašil ka i-ferḡ-u bi-h l-mselmin waḡad el-ferḡa °aḡima bḡal lli ka i-ferḡ-u b l-°ayad el-kbar au kter °ala ma j°al llah fi-h mel l-ḡayrat u l-fḡayl u l-ḡasanat el-ktira u l-ajar elli ma °and-uh ḡadd u la qyas l eš-šaymin el-qaymin eš-šabrin el-muḡsinin.

U °ala had eš-ši ka i-tsemma šher °Allah šher nzul l-qor.an el-karim, šher et-tuba u l-ḡofran u t-teḡhir men ed-dnub, u jmi° lli šam-uh °al l-kmal u t-tmam u ḡseb šyam-uh li llah b niya šadqa u qam fi-h b ma freḡ °Allah °ali-h mel l-°ibada u ṭ-ṭa°a li-h sobḡan-uh u °amel kull ma i-qḡer °ali-h mel l-ḡir ma°a n-nas, u ḡsen el-m°āmla u l-muḡarafa ḡyal-uh ma°a-hum, ka i-ḡrej men-uh mṭehher u meḡsul men ed-dnub bḡal en-nḡar elli tzad fi-h men kerš umm-uh ma °ali-h la siya u la ma°siya ; u š-šyam d ramaḡan ferḡ °ala kull meslem u mselma balḡin °aqlin u huwa mel l-arkan ḡyal l-islam el-ḡamsa (104), u makelt-uh ḡram °al l-mselmin mejmu°in, ma °ada l-ulad es-sḡar lli ma zalin ma belḡ-u, u n-nas elli msafrin u lli mraḡ au lli šab-et-hum au ḡaf-u t-šib-hum ši maḡerra men ej-ju° au l-°aṭeš au t-ta°b, u fuḡ had eš-ši l-°ayalat ka i-smehḡ l-hum eš-šra° b maklet ramaḡan f uḡat uḡra bḡal ida ma qedr-at ši l-mra t-šum u hiya ḡamla, u kadalik f woḡt en-nfas u r-rḡa°a, u ka i-ḡram °al l-°ayalat šyam ramaḡan, u ḡatta š-šla °aud, f woḡt ḡorman eš-šla (105), u ḡadu kamlin ka y-ujeb

(104) eš-šahada, eš-šla, eš-šyam, ez-zka, el-ḡejj.

(105) syn. ḡiḡa, demm, °āda, ḡaqq eš-šher.

°ali-hum i-redd-u dak eš-ši lli kla-u f ramaḍan men ba°d ma i-rej°-u au i-sqerr-u (106) ida kan-u msafrin u i-šehh-u ida kan-u mraḍ u t-ḥiyid °ali-hum el-maḍerra ida šab-et-hum ši ḥaja men-ha u i-fut l l°ayalat el-ḥal lli dker-na ida ka °and-hum, au fi-hum ši ḥaja menn-uh ; u l-ktir f en-nas ka i-wullf-u ulad-hum eš-šyam d ramaḍan melli ka i-kun °and-hum sba° snin l fuq ka i-bda-u i-šuwum-u-hum f šyam-hum l-uwul merra au zuj f es-simana u ḥit ka i-zid-u i-kebr-u šuya u ka i-ji ramaḍan aḥor ka i-zid-u-hum f °adad l-iyam dyal eš-šyam u šwiya b šwiya ḥatta ka i-bda-u i-šum-u nhar b nhar u ma ka i-ji-u fayn i-belg-u u i-ḥeqq °ali-hum ramaḍan ḥatta ka i-kun-u walf-u š-šyam dyal-uh melli kan-u sgar u jmi° lli šam men-hum šyam-uh l-uwul u kemmel en-nhar dyal-uh ka i-ferḥ-u bi-h walḍi-h u y°aḥi-we-h l-flus u i-šri-u l-uh l-ḥalwa u dak eš-ši lli ka y°ajeb l-ulad u l-walḍin huma lli ka i-ddi-u l-ḥasana dyal eš-šyam d ulad-hum elli ka i-šuwum-u-hum u huma sgar.

U f el-lila l-uwula d ramaḍan ka i-feḍḍl-u n-nas l°aša u y°aml-u ḥubz mezyan u makla mliḥa u ktirt-hum ka i-debh-u d-djaj u i-šri-u š-šebbakiya u l-fruṭa u l-fakya u ktir eš-ši t-tmer u l-kermus u ka i-bqa-u qeššarin ma°a ba°d-hum u huma ferḥanin našṭin u kayn fi-hum elli ma ka i-na°s-u ši f dak el-lila ḥatta ka i-tsehḥr-u u ktir eš-ši l°ayalat elli ka i-kun-u fi-ha mešgulin b tujad makelt es-šor.

U l-ktir f er-rjal lli ka i-mši-u l ej-jwama° lli ka t-kun °āmra b eḍ-ḍwau, ka i-šelli-u l°aša u i-bqa-u fi-ha i-šeff°-u ḥatta t-tkellem el-ḡayṭa u n-neffar dyal eš-šfa° u i-bda-u ḥarjin u huma ka i-tšafḥ-u u i-henni-u ba°d-hum ba°d b šher ramaḍan el-mbarek u i-tferrq-u, ši ka i-mši-u l ḍyur-hum u ši ka i-mši-u

(106) pour : i-stqerr-u.

i-qeşşr-u ma^c a ħbab-hum u şĥab-hum, u lli mulu^c in b el-qĥawi ka i-mşî-u i-qeşşr-u fi-ha u i-la^cb-u đ-dama u đ-đomino u l-karĥa ĥatta l es-şĥor.

F ez-zuj au z-zuj u nuşş ba^cd nuşş el-lil ka i-tkellm-u n-neffara u l-ġiyyaĥa dyal es-şĥor l-uwul f ba^cd eş-şma^c dyal ej-jwama^c au s-ştuĥa d ez-zwawi u s-sadat u ka i-bda-u t-ţebbala u s-seĥĥara i-tsara-u ^cal eđ-đyur u i-ţebbl-u u i-deqq-u ^cali-hum, u s-seĥĥara huma r-rjal lli ka i-kun-u i-đur-u ^cal le-ĥwum kull waĥad men-hum ka i-đur ^cala ĥuma au kter, u i-deqq-u ^cal eđ-đyur d en-nas lli ragđin baş i-fiġiq-u-hum u i-nuđ-u i-tseĥĥr-u, u ka i-kun-u ġadyin u huma ka i-deqq-u ^cal eđ-đyur u i-qul-u : « a ^cibad ^cllah, qum-u f ta^ct ^cllah t-akl-u u t-şerb-u henna-kum ^cllah », u ka i-teb^c-u-hum eţ-ţebbala ka i-ţebbl-u, u f ba^cd el-bladat ma ka y-^caml-u şî s-seĥĥara, ka y-^caml-u ġir eţ-ţebbala u kan.

Ma ka i-ġi-u n-nas i-wujjd-u l-makla d es-şĥor ĥatta ka i-đreb el-medfa^c d es-şĥor ; u kull-ha waş ka i-dir el-makla f es-şĥor, şî ka i-dir eţ-ţwajen d el-lĥam u l-kefta u şî ka i-dir es-seffa u şî ka i-dir eş-şa^criya, u fi-hum elli ka y-^caml-u r-rġayf, u men-hum elli ka i-seĥĥr-u b el-mşuđer y-^cani l-ştar d el-ĥubz meqliyin f es-smen au z-zebda u kayn elli ka y-akul es-smen u l-^casel, had eş-şî ma^c a l-kisan d atay au l-qahwa au le-ĥlib, fi-hum elli ka i-dir-hum b ez-zuj au kamlin u ĥit ka i-sali-u b es-şĥor ka i-ġesl-u iddi-hum u i-şellel-u fwam-hum u i-nwa-u (107) b eş-şyam u i-qum-u f ĥal-hum şî men-hum, u ktir eş-şî l-^cayalat, ka i-mşî-u i-na^cs-u, u şî men er-rjal ka i-ĥerj-u l ej-jwama^c i-şelli-u l-fjer u ş-şobeĥ ; u f dak es-sa^c a ka t-kun el-ġayĥa u n-nfir ka i-tkellm-u f kull muđa^c u ka i-bda-u l-mdafa^c d

(107) ou : i-nwi-u.

el-qtu^c (108) i-derb-u u men mura-hum ka i-tkellem el-fjer u ka i-sekt-u l-giyyaṭa u n-neffara u jmi^c men ṣab-uh l-ḥal f dak el-woqt baqi ma kemmel b el-makla, ka i-rfed idd-uh u i-šreb f el-ḥin u i-šellel fumm-uh u i-nwi b eṣ-ṣyam baš i-tbet l-uh ṣ-ṣyam u ma i-šbeh ši faṭer, u ila huwa tzehza au ḡfel u ḡreb el-medfa^c l-ehḥer u tkellem el-fjer u huwa baqi ka y-akul, ka i-bṭel l-uh ṣ-ṣyam u i-šbeh faṭer, b el-ḥaqq ma y-akul ši f dak en-nhar kamel ḥatta l l-moḡreb u i-bqa dak en-nhar ka i-tsal l-uh ḥatta ka i-ḥrej ramaḍan u i-^caud-uh b eṣ-ṣyam, u f ba^cḍ el-bladat ^caud, ma ka i-derb-u ši l-mdafa^c d es-šor l-uwul, ma ka i-derb-u ḡir el-mdafa^c dyal l-fjer.

Ba^cd ma ka i-šelli-u n-nas ṣlat eṣ-ṣubeh u i-herj-u men ej-jwama^c, lli ^cand-uh ši šḡol ka i-mši l-uh u lli ^cand-uh t-tisa^c f el-woqt u šeḡl-uh ma ši meṭlub f eṣ-ṣbah bekri, bḥal et-tajer au le-ḥrifi, ka i-rja^c l ḍar-uh u i-kser en-n^cas šuya ḥatta i-ḍḍaḥa n-nhar ; u ktir le-ḥwanet d el-mdina f ramaḍan ma ka i-ḥell-u ḥatta ka i-ḍḍaḥa n-nhar u ma ka y-uqa^c l-bi^c u š-šra bin en-nas ḥatta ka i-ṭla^c n-nhar u i-querreb l-uwuli.

Hit ka i-ṭla^c n-nhar ka i-bda-u n-nas ḥarjin men ḍyur-hum b qfef-hum f iddi-hum u fi-hum elli ka i-kun-u ma^ca-hum meṭ^callmat au meṭ^callmin dyal-hum au z-zerzaya (109) rafdin l-hum el-qfef, u i-mši-u l es-suq baš i-tsuwuq-u dak eš-ši lli ka i-ḥeṣṣ-hum kull-ha ^cala qder ḥal-uh ; u .uwul (110) ma ka i-šri-u, ka i-šri-u r-rbaṭi dyal l-qesbur u l-m^cadnus elli ka i-kun ḡali f ramaḍan u ^cali-h z-zḥam, ktir eš-ši ida kan qlil, u l-qesbur u l-m^cadnus lazem men-hum l le-ḥrira u le-ḥrira bla bi-hum ma ka

(108) ou : qti^c, qetta^c.

(109) syn. ṭaleb m^caš-uh.

(110) ou : .awul.

t-kun ši ; u men ba^cd, ka i-šri-u l-lham u l-lham
hatta huwa lazem l en-nas f ramaḍan f kull nhar u
bla bi-h ma ka i-kun ši, u ka i-kun ġali u ^cali-h
z-zham hatta huwa ; u kayn elli ma ka i-derk-uh
ši ba^cd el-merrat u ka i-mši i-šri d-djaj elli ka i-kun-u
ġalyin ^caud au l-fraḥ d le-ḥmam ; u men temma ka
i-ṭelq-u n-nas ^cala mešra l-biḍ u l-ḥoḍra u l-ḥameḍ u
š-šlayḍ u t-traqed u l-ḥuḥ u l-mešmaš u l-berquq u
l-ingas, ka i-qul-u l-uh ^caud bu ^cawiyid au bu ^cawida,
ida kan-u, u ^cadad dyal eš-šhawi uḥrin ^cala kull škel
u lli lā bas ^cali-hum, ktir eš-ši ka i-ḥeḍḍr-u b el-luz u
z-zbib u l-berquq el-yabes, u ka i-šri-u ma^ca šalaḍa
u ġir-ha l-banan u t-teffaḥ u ḥebb el-mluk u tut l-arḍ
elli ka i-qul-u l-uh tani bu ḥennu rumi au l-friz ;
u had eš-ši men ba^cd ma ka i-kun-u ktirt en-nas šra-u
qbel dḥul ramaḍan jmi^c ma ka i-ḥtaj-u men zra^c u
zit u faḥer u smen u ^casel u iqama d ras el-ḥanut u
hadi ḥalt en-nas f kull nhar melli ka i-ḍḍaḥa n-nhar
hatta l dwaz eḍ-ḍher u huma haymin ka i-mši-u u
i-ji-u u i-ḍur-u men had es-suq l hada u men had,
el-ḥanut l hadi ka i-tqeḍḍa-u u i-tsuwuq-u u i-nefq-u
u i-^cammr-u l-qfef u i-ddi-u u i-sift-u l ḍyur-hum l
l-^cayalat elli ka i-tḥezzm-u u i-nuḍ-u i-dir-u le-ḥrira
u i-nešb-u l-^caša u i-šaub-u š-šlayḍ u i-wujjd-u l
es-šor.

U n-nas ka i-ḥest-u meḥsur kbir f had eš-šher
el-mebruk d ramaḍan kter melli mwalfin ka i-ḥest-u
f ġir-uh men eš-šhura l-uḥrin dyal iyam el-ftar u
jmi^c lli ka i-ḥešš-hum men el-mešruf u ma ka i-jebr-u
l-uh qodra men qellt el-flus u ktirt el-ġla au men
l-umur d el-makla ida ma lqa-u-ha ši u l-flus ^cand-
hum mujuda f es-suq ka i-ḍerr-hum f ḥaṭer-hum b
ez-zaf.

LE-ĤRIRA

U le-ĥrira d ramađan ka t-kun meqyuma men kull ši u ktirt l-^cayalat ka i-šaub-u-ha ^cašaqā men-ha ma ka i-šba^c ši men-ha bnadem u joğma men-ha ka te-ĥyi l-^caruq u te-gla^c l-^caya u s-seĥfa hiya dwa l ed-dat ma bĥal-ha dwa, ^cala dak eš-ši ka i-qul-u f le-ĥkaya : kan waĥd eṭ-ṭbib zmān ġadi l waĥd el-qarya u ma^ca-h smaṭ kbir ^cāmer b ed-dwayat baš i-šuf ida kayn ši waĥad fi-ha mriđ i-dawi-h u ma ja fan (III) i-qerreb l-ha ĥatta šaf ed-duĥĥan ṭala^c men-ha men kull jiha ; ja huwa suwul waĥd ej-jma^ca men en-nas dyal-ha u qal l-hum : « dyal aš had ed-duĥĥan el-ktir elli ṭala^c ? » qal-u l-uh j-jma^ca : « had ed-duĥĥan dyal le-ĥṭeb elli ka n-ṭiyib-u ^cali-h le-ĥrira kull nhar » ; ĥit sma^c ṭ-ṭbib had el-klam t^cajjed b ez-zaf u qal l-hum : « waš ^cand-kum hna ši ĥadd mriđ ? » qal-u l-uh : « walu ĥadd », qal l-hum : « Allah i-henni-kum entum ma te-ĥtaj-u ṭbib, ṭbib-kum huwa le-ĥrira » u mša b ĥal-uh.

U le-ĥrira ma^crufa u ^cand-ha šohra kbira u hiya ^caziza ^cal en-nas b ez-zaf, ktir eš-ši f ramađan, u hiya lli ka t-redd fi-hum er-ruĥ u te-gla^c l-hum en-nzaf dyal eš-šyam, u kan-u bekri ba^cđ el-qbayl d l-^carubiya ka i-semmi-u ramađan b ^cām le-ĥrira u ka i-wurṭĥ-u bi-ha l-umur elli zad-et u neqš-et ^cand-hum bĥal ida ĥlaq au mat ^cand-hum ši waĥad f ramađan ka i-qul-u : « flan ĥlaq au mat f ^cām le-ĥrira ! » u had le-ĥrira f el-mdun ka t-tšaub b el-ĥmira u ṭ-ṭĥin u t-ta^criqa y-^cani l-^coqda d le-ĥrira u hiya ṭraf dyal l-habra d el-lĥam mqeṭṭ^cin sğar ma^ca l-qyas dyal l-melĥa u ši ĥaja d es-smen u l-bešla mqeṭṭ^ca rqiqa u waĥd el-qder dyal l-iqama d ras el-ĥanut medquqa u ktir eš-ši l-ibzar u skinjbir u l-ĥerqum u nwiura u

(III) pour fayn.

guzt eṭ-ṭib u °ud u qerfa u šuya d ez-za°fran u ka t-t°aššer au ka t-tgerreḡ fuq men-hum maṭiša, ida kan-et, u qebḡa ulla zuj dyal l-qesbur u l-m°adnus u l-krafes, ka i-thelleṭ had eš-ši kamel ma°a ba°ḡ-uh u ka i-ddar (112) f ṭajin au f qedra d el-feḡḡar au f tniṭra d el-brus au d en-nḡas, u ka i-gles i-ṭbeḡ fuq l°afya u i-ṭherrek u i-tedlek b mḡorfa kbira ḡatta ka i-ṭib u i-hra u ma ka i-bḡa-u i-ban-u fi-h men ḡir ṭrifat d el-lḡam ṭaybin bḡal ez-zebda ; u kayn elli ka y°aml-u-ha b ed-djaj au r-rus u l°anaq u j-jenḡan u l-kbud u l-qlub u l-qnuš dyal-hum u hadi ka t-ḡi mensuma b ez-zaf kter men dyal l-lḡam.

U men ba°d ka t-trekkeb el-borma lli ka ṭ-ṭib fi-ha le-ḡrira °al en-nar, u ka i-qul-u l-ha l-borma d le-ḡrira, u ka i-ddar fi-ha l-ma lli i-kfi u l-fdauš au š-ša°riya au r-ruz u l°ades au l-ful u l-ḡomms, u kayn elli ka i-dir fi-ha kter men had ez-zuj d le-ḡwayj u ḡit ka i-ḡli l-ma lli f el-borma u ka i-ṭib dak eš-ši lli fi-ha ka t-tkobb fi-ha l-ḡmira u ṭ-ṭḡin b el-qyas u ka te-bḡa t-ṭherrek b mḡorfa kbira °aud u ka i-qul-u l-ha mḡorfa d le-ḡrira, ḡatta ka t-qerreb ṭ-ṭib, °ād ka t-tlaḡ l-ha t-ta°riqa dyal-ha u t-thelleṭ ma°a-ha u t-šir ka t-ṭherrek ḡatta ka te-ṭla° u t-fiḡ u i-ḡuwur-u fi-ha zuj au tlata au kter dyal l-biḡat u te-nzel men °al l-kanun te-bred šuya u ka t-kun riḡt-ha ṭ-ṭiyiḡ ṭ-ṭyur men es-sma u t-redd el-qelb ; f kull °ašiya mel l°ašiyat dyal .iyam ramaḡan ḡit ka i-sali-u n-nas men šḡal-hum ka i-kun-u ka i-tfessḡ-u u i-tsara-u u i-ṭelq-u rejli-hum hna u hnak baš i-qeššer-u l°ašiya u i-jib-u l-moḡreb ma°a-hum u ma°a ḡḡumiyit el-ḡal dyal l-moḡreb ka te-lqa-hum mferrqin f kull ḡiha °ala mwalin el-fakya u l-fruṭa ka i-šri-u kermus šriḡa u t-tmer u lli kan ma šra ši fruṭa f eš-šbaḡ ka i-šri-ha f l°ašiya, u jmi° lli

(112) pour *i-tedar*.

šra ši ħaja ka i-temm ġadi bi-ha l dar-hum ka i-tir, u ħit ka te-ġreb eš-šems ka t-wudden el-moġreb u ka i-derb-u l-mdafa^c u i-bda-u n-nas daħlin l ej-jwama^c ka i-tzaħm-u ma^a ba^d-hum baš i-šelli-u l-moġreb u i-mši-u i-feṭr-u u fi-hum, u ktir eš-ši l-^cayalat, elli ka i-šelli-u-ha f dyur-hum.

Ka te-nzel l-mida u ^cali-ha l-mšareb dyal le-ħrira šhuna mza^a fra u l-qerfa mġebbra fuq men-ha u kull zlafa ħda-ha l-m^aalqa dyal-ha u l-limun el-ħameḍ u j-jenwi baš i-qeṭṭ^c-u-h u i-^caššr-u-h ^cali-ha ṭ-ṭbasel u j-jebbaniyat dyal et-tmer u l-kermus meħtuṭin f el-wuṣṭ.

Ka i-ġesl-u n-nas iddi-hum u i-šellel-u fwam-hum u i-gels-u mduwurin b el-mida u kull waħad men-hum i-medd idd-uh l temra au kermusa baš i-freq eš-šum u huwa ka i-semmi llaħ u i-qul : « b esm ^cllaħ, llaħumma li-k šum-t (113) u ^cala .ism-ek fter-t, ġfer l-i ma qeddem-t u ma wuħħer-t, b esm ^cllaħ, llaħumma barek la-na fi ma razeq-ta-na u nta ħir er-raziqin », u i-dir-u f fum-hum dak et-temra au l-kermusa lli refd-u u i-bda-u i-šerb-u le-ħrira b el-mġaref dyal l-^cud au dyal en-nikel u kayn elli ka i-šreb-ha bla mġerfa, ka i-rfed ez-zlafa f idd-uh u i-bda i-ḍuwur fi-ha baš te-bred šuya u i-jġem u i-riyih ħatta ka i-kemmel-ha.

F sa^cat el-ftur ma ka t-šuf ġir en-nas ħadra u l-iddin memduda u l-ħameḍ ka i-tqeṭṭa^c u i-t^caššer u t-teħrak ħeddām u l-mšareb ka t-terfed u t-tħeṭṭ u ma ka te-sma^c ġir tqerqib el-m^aleq f ez-zlayf u šut jġim le-ħrira u l-ħit u t-twaħwiħ sayrin u l-ħadra meqṭu^a u ma ka te-rja^c fi-hum er-ruħ u ka i-tneffs-u u i-wullī-u l mzaj-hum u i-bda-u i-tkellm-u u i-ferrq-u l-lġa ħatta ka i-kemml-u b šrib le-ħrira u i-gels-u waħd eš-šuya ka i-riyih-u u i-tšennt-u l

(113) forme littéraire de šem-1.

dat-hum elli ka t-kun fargā u °ayyana b eš-šyam u t-ta°ab u ka te-dhel °ali-ha le-ħrira šhuna meqyuma u ka t-rehhi-ha ħatta ka te-bda t-neddi b l-°areq.

Men ba°d ka te-nzel es-siniya d el-qahwa u ma°a-ha řebsil au jebbaniya fi-ha ši ħaja d et-tqaut au s-sfuf au z-zemmita au bi-hum kamlin u had et-tqaut ka i-kun-u °and en-nas elli lā bas °ali-hum mšaubin dyal l-luz meqli u medquq mħelleř b ši ħaja dyal ras el-ħanut bħal guzt eř-řib u l-qerfa u ka i-t°ajn-u ma°a ba°d-hum b ma zher au ma word u l-°asel au s-sukkar u kayn elli ka i-dir ma°a-hum ez-zbib ma°jun u s-sfuf au z-zemmita °alayn bħal ba°d-hum u ka i-šebh-u l et-tqaut u ħatta huma tqaut men škel aħor, b el-ħaqq ktirt-hum ka i-kun-u mšaubin b eř-řin el-msemmed au s-smida mħemmša u l-ħommš au z-zerri°a dyal ed-dellaħ au bi-hum b zuj meqliyin u meřhunin ma°a ši ħaja d ras el-ħanut bħal lli qul-na u ši nğiza dyal es-smen u ka i-t°ajn-u b l-°asel au s-sukkar °aud u kayn elli ka i-dir fi-hum šuya d ma zher au ma word u i-zid-u i-ħellř-u ma°a-hum kaukau ħđer au meqli medquq.

Ka i-gels-u n-nas i-šerb-u l-kisan d el-qahwa u i-gells-u dmağat-hum u y-akl-u t-tqaut au s-sfuf b el-m°āleq u i-qaut-u nfus-hum u ši men-hum ka i-dir-u-hum °abared (114) y-°ani ka i-qeřř°-u-hum řraf řraf u i-berrm-u-hum b idd-hum °ala fšalt t-temra u i-bda-u y-akl-u-hum b idd-hum.

Men mur had eš-ši ka te-nzel l-mida d l-°āša fuq men-ha l-ħubz šhun u řajin au ġ°řar au řebsil kbir dyal l-lħam au l-kefta au d-djaj u l-mšareb u ř-řbasel dyal eš-šhawi đayrin bi-h ħud men traqed u šlayđ u ħrif °ala kull škel u i-bqa-u n-nas ka y-akl-u u i-řřab-u ras-hum u i-tbennen-u u i-tneğgm-u ħatta ka i-šeb°-u u i-tgerr°-u u huma °al

(114) ou : bra°ad, b°āred.

*l-haḍra u l-klam u ḍ-ḍaḥk nasyin jmi^c ma daz
 'ali-hum men ej-ju^c u l-^caṭeṣ u t-^cab f dak en-nhar.
 U ġir ka i-sali-u b el-makla u i-ġesl-u idd-hum, ka
 te-nzel es-siniya dyal atay u i-ġels-u ka i-šerb-u
 l-kisan d atay u huma zaydin f tefraq el-lġa u ḍ-ḍaḥk
 u l-beṣṭ dyal-hum u men ba^cd elli ka i-mši l ej-jama^c
 i-šelli l-^caša u i-šeffa^c, ka i-mši, u lli ka i-mši i-qeṣṣer
 f el-qahwa au ma^ca šḥab-uh f maḥallat-hum, ka
 i-mši, u kayn f en-nas elli ma ka i-feṭr-u f el-moġreb
 ġir le-ḥrira u i-šerb-u qahwa au atay u ma ka
 i-^cašša-u ḥatta ka t-duz l-^caša y-^cani men ba^cd ma
 ka t-wudden l-^caša u t-tšella.*

*U ktirt en-nas ka i-tšeddq-u f ramaḍan 'al
 l-msaken u d-drauš elli ka i-ji-u i-ṭelb-u b dak eš-ši
 lli ṭleq 'Allah 'ala idd-hum men fṭur u 'aša u šḥor.*

*U hakda ka i-duz ramaḍan mejmu^c u ḥit ka
 i-dir ḥdāš er yum ka i-bda-u ba^cd en-nas elli ka
 i-dhel 'ali-hum ramaḍan ka i-fayl-u 'ali-h (115) u
 i-qul-u : « l-yum ḥdāš ra-h ṭaš » ; u f ba^cd el-bladat
 nhar l-erba^cṭaš f ramaḍan ka i-herj-u n-neffara u
 ṭ-ṭebbala i-ḍur-u u i-ṭelb-u l-^cāda ; u f lilt dak
 en-nhar y-^cani lilt en-nuṣṣ ka t-kun lila kbira ka
 i-^cajn-u l-ḥubz el-mzuwuq u i-debḥ-u d-djaj u
 i-wuss^c-u n-nefqa 'ala hel-hum u ulad-hum u nhar
 en-nuṣṣ fi-h ka i-bda n-neffar au z-zā^cṭuṭ ka i-qul f
 et-tenfir au t-tenfar au tza^cṭiṭ dyal-uh : « te-bqa-u
 'ala ḥīr, te-bqa-u 'ala ḥīr !... », u kayn elli ka i-qul
 f en-nfir dyal-uh 'aud : « l-^cauda kla-t remḍan,
 l-^cauda kla-t remḍan, b el-ḥuḥ u r-rumman » ; u
 i-qul-ha u i-^caud-ha u i-ṭuwul-ha b ez-zaf ḥatta ka
 t-tesma^c men kull maḥall u ka i-kun-u jmi^c n-neffara
 ka i-redd-u 'ala ba^cd-hum b had eš-ši hada.*

*U hakda f el-bladat elli fi-hum es-seḥḥara y-^cani
 r-rjal lli ka i-fiyiq-u n-nas f es-šḥor huma*

(115) ou : i-fiyil-u.

l-uwulaniyin qbel ma i-duz eṭ-ṭebbal, ka i-bda-u ḥatta huma ka i-tsift-u ma^a ramadan u i-qul-u : « ya ʿibad er-raḥman qum-u t-wudd^a-u ramadan b eṣ-ṣla u ṣ-ṣyam u t-tuba u l-ḡofran ».

LILT SBA^a U ʿAŠRIN

U nhar setta u ʿašrin f ramadan ka i-ṣebḥ-u ṭ-ṭolba u l-mḥadra d el-msayd u n-nas d eš-šra^a u l-mehzen bḥal l-quḍya u l-ʿadul u l-bašawat u ġir-hum m^aošrin, u ma ka te-bqa la qraya wa la mšer^a wa la mehzeniya ḥatta ka i-duz l-ʿayd.

U f eṣ-ṣbah ka i-herj-u n-neffara u ṭ-ṭebbala ka i-neffr-u u i-ṭebbl-u u i-ḍur-u bin eḍ-ḍyur u ʿal le-ḥwanet u f el-swaq baš i-jem^a-u ḥaqq l-ʿawašer u ka i-kun dak en-nhar waḥd en-nhar fdil u musem kbir ʿand el-mselmin ka i-ferḥ-u bi-h mejmu^ain waḥd el-ferḥa kbira u ka t-kun fi-h d-dunya zahra u n-nas našta u l-ujuh meṭluqa u l-fwam ḍaḥka u l-swaq ʿāmra u b kull ḥir dafga u l-ḥalawat ʿala kull škel, ktir eš-ši š-šebbakiya, ka t-tba^a f kull jiha u ma ka i-qeṣṣr-u ši n-nas f el-moqḍiya u n-nefqa ma ka i-bqa ḥadd elli ma ka i-šri ši l-lḥam u d-djaj u l-ḥalwa u jmi^a lli qder ʿali-h men .umur eṭ-ṭyab u l-makla u š-šhawi dyal en-nefs.

U ktir en-nas elli ka i-kun-u baqyin ma šra-u s-sbaṭa u le-ḥwayj dyal l-lbas li-hum u l hel-hum u ulad-hum, ka i-šri-u-hum f dak en-nhar u ka t-kun ktir eḍ-ḍyur mbiḡiḍa mneḍḍfa u mḥemmila u mferrša u ktirt l-ʿayalat fi-ha ka i-jri-u i-badr-u baš i-wujjd-u l-ftur u l-ʿaša dyal lila fdila ʿala bekri u i-mši-u f nuṣṣ en-nhar le-ḥḥer l l-ḥammam u i-ddi-u ma^a-hum bnat-hum elli ka i-kun-u dayrin l-hum el-ḥenna f ras-hum u iddi-hum u rejli-hum u r-rjal u l-ulad ktirt-hum ka i-mši-u i-ḡesl-u f nuṣṣ en-nhar l-uwul

u ši men-hum ka i-ğesl-u men ba^cd el-moğreb hit ka i-feṭr-u u ka i-freğ el-ḥammam men l^cayalat ^cala qibal ktirt el-ḥammamat f el-mdina men ^catt-hum ka i-ḥedm-u l er-rjal u l^cayalat f nhar waḥad, er-rjal ka i-dehl-u i-ğesl-u mel l-fjer ḥatta l l-uwuli y^cani f nuşş en-nhar l-uwul, u l^cayalat men l-uwuli ḥatta l l-moğreb had eš-ši f ramaḍan, u f el-ftar ka i-twuhḥr-u l^cayalat f el-ḥammamat ḥatta ka t-wudden l^caşa au t-fut, u ka i-kun-u le-ḥwanet d el-ḥejjama mejmu^cin ^cāmrin b bnadem men er-rjal u l-ulad ši daḥel u ši ḥarej ka i-ḥessn-u u ka i-bqa-u hakda ḥatta ka t-wudden el-moğreb u t-tşella l^caşa u l-fraren ^cali-hum ez-zḥam b el-ḥbazat elli ka i-qiyl-u i-ṭiyib-u-ha n-nhar kamel.

Had eš-ši kamel ka y^caml-u-h n-nas mejmu^cin kbar u sğar nsa u rjal f dak en-nhar el-mebruk u ma ka i-qeşşr-u ši f el-mwakel u ş-şrabat u z-zinat ferḥa b lilt sba^c u ^caşrin f ramaḍan.

F el-moğreb dyal nhar setta u ^caşrin ka te-bda l-lila d sba^c u ^caşrin u hiya lilt el-qader u ka i-qul-u l-ha l-fđila au lila kbira u had el-lila kbira u ^cađima ^cand el-mselmin kamlin u hiya ^cand llah ḥir men alf şher u fi-ha nzel l-qor.an ^cala nabi llah siyid-na Moḥammed (şella llah ^cali-h wa sellem) u fi-ha ka i-nezl-u l-mlayka men es-sma u i-bqa-u i-ṭuf^cu ^cala jmi^c j-jwama^c u l-maḥallat dyal l^cabada fayn ma kan-u f ed-dunya kamla u i-bark-u u i-sellm-u ^cala jmi^c l-mumnin elli ka i-bat-u qaymin ka i^cabd-u llah f dak el-lila ḥatta l ṭlu^c l-fjer u ka i-qul-u fi-ha ka i-tserrḥ-u l-mumnin, y^cani j-jnun, elli ka i-kun-u meḥbusin f ramaḍan kull-uh ; ^cala dak eš-ši n-nas, u ktirt-hum l^cayalat, ka i-kettr-u fi-ha men ṭliq el-bḥur dyal ej-jawi lli ka i-qul-u ^cali-h ka i-bği-we-h l-mumnin.

Melli ka t-tkellem el-moğreb u d-ḍwau şa^clin f eq-ḍyur u l-bḥur d ej-jawi u ḥşalban u l^cud

el-q^omari u n-nedd meḥluq ka g^cabeq f kull jiha u ṣ-ṣma^c mziyinin b eš-šratel u l^canaqed dyal eḍ-ḍu u j-jwama^c u z-zwawi ka t-š^cal š^cil men ktert el-mšabeḥ u t-triyat dyal eḍ-ḍu lli m^callqin fi-hum u riḥt l^cud u n-nedd ka t^caṭi men-hum bḥal lli ka i-kun-u f lilt l^cayd au kter.

Ba^cd ma ka i-feṭr-u n-nas u i-t^cašša-u ka i-lebs-u r-rjal u l-ulad ḥwayj-hum u blaḡi-hum ej-jdad u i-rešš-u u i-beḥḥr-u bḥal lli ka i-dir-u nhar l^cayd u i-bda-u ḡadyin l ej-jwama^c men kull jiha baš i-šelli-u l^caša u š-šfa^c u l-uter u i-gels-u fi-ha i-šeff^c-u men mur eṭ-ṭolba lli ka i-ji-u bla^c adad u ka i-bda-u i-tsabq-u l l-meḥrab baš i-qra-u l-qor.an u i-šelli-u b en-nas f dak el-lila u i-ddi-u l-ḥasna u l-ajar u ka i-bqa-u hakda ḥatta l l-fjer u ktirt l^cayalat ḥatta huma ka i-lebs-u ḥwayj-hum ej-jdad u i-lebbs-u bnat-hum es-sḡar u i-ziyin-u l-hum b ed-dheb u j-juher u i-ḥerj-u i-tsara-u bi-hum^c al ej-jwama^c u z-zauyat baš i-sem^c-u qrayt el-qor.an u i-šuf-u n-nas ka i-šelli-u u ḡ-ḡwau ka te-qdeš qdiš u ka i-bqa-u ḡadyin men jama^c l jama^c u men zauya l zauya u men siyid l siyid ḥatta ka i-qerrebb el-fjer u fi-hum elli ka i-deḥl-u l ej-jwama^c u z-zwawi u i-tḥaz-u l waḥd el-maḥall ma^clum fi-hum l l^cayalat u ka i-bqa-u i-šelli-u ma^ca n-nas ḥatta l fuq aš ma ḥebb-u u ši men-hum ka i-gels-u i-šelli-u u i-ḥemd-ullah u i-stegḡfr-u ḥatta ka t-teḥtem es-sulka u i-šelli-u n-nas ṣ-ṣobeḥ u i-šelli-we-h ma^ca-hum^c ād i-ḥerj-u u i-wulli-u l ḡyur-hum.

F dak el-lila ka t-tqra settin ḥezb men uwul-ha ḥatta l eḥḥer-ha u ka i-teḥtem el-qor.an kamel u ka te-bda l-qraya men ba^cd šlat l^caša u ka te-bqa sayra ḥatta l l-fjer u kull ṭaleb ka i-šelli b en-nas zuj ḡ er-rek^cat au kter u f kull rek^ca ka i-qra rba^c au nušš ḥezb au ḥezb kamel u i-sellem u i-nuḡ u i-twuhḥer u i-ḥrej men el-meḥrab u i-zid ḡir-uh lil-uh u i-qra

u i-şelli ħatta huwa b en-nas u i-teb^c-u-h t-ţolba l-uh^rin b en-nuba.

Ma^ca l-^cayta d el-fjer ka i-kun eţ-ţaleb l-ehħer, u f el-ktir ka i-kun el-imam d ej-jama^c, ka i-ġra l-ħezb l-ehħer dyal l-ġor.an u bi-h ka i-kemmel l-ġor.an u i-ħtem es-sulka. F dak es-sa^ca ka i-bda-u l-mdafa^c ka i-derb-u f dak es-sehta dyal l-fjer ħatta ka t-thezz ed-dunya u te-mši u t-ji ^calama ^cala ħtim es-sulka u kmal lilt sba^c u ^caşrin u ferħa bi-ha u b nhar-ha l-mbarek.

Men ba^cd had eš-şi ka i-ġa^cd-u n-nas i-şelli-u ^cal en-nbi u i-steġfr-u u i-ţelb-u llaħ i-stajeb du^ca-hum u jmi^c lli ^cand-uh ši da^cwa d el-ħir ka i-d^ci bi-ha f dak es-sa^ca u ka i-qđi-ha l-uh llaħ ^cala qder niyt-uh l-mezyana.

U ka i-bda l-imam u n-nas ka i-ħemd-u llaħ u i-rja-we-h mejmu^cin b lsan waħad u i-qul-u : « el-ħamdu li llaħi llađi ħada-na li ħađa wa ma ħun-na li ne-htadiya laula .an ħada-na llaħ, la qed ja-at rusulu rebbi-na b el-ħaqq, "llāhumma la-k el-ħamd, "llāhumma la-k el-ħamd, "llāhumma la-k el-ħamd, rebba-na ta-qebbel min-na ş-şalata wa ş-şiyama wa ħşur-na fi zumrati ħayri l-anām, "llāhumma la-k el-ħamd... », u had ed-du^ca ka i-qul-u-ha u y-^caud-u-ha ^cadad d el-merrat ; u men ba^cd ka i-şelli-u l-fjer u ş-şobeħ u i-steġfr-u ^caud u i-ħemd-u llāħ u i-d^ci-u u i-refd-u fatha u i-nuđ-u i-sellm-u ^cal l-imam u i-tşafħ-u ma^ca-h u ma^ca ba^cd-hum u i-bda ši ka i-henni u i-barek l ši f dak el-lila s-sa^cyda lli ka i-ġfer fi-ha llaħ d-dnub u i-nezzel rħemt-uh ^cala ^cabad-uh l-mumnin t-ţay^cin eş-şabrin, u men temma ka i-ħerj-u f ħal-hum l dyur-hum u lli tab^c-uh ši şġol ka i-mši l-uh.

U ka i-bqa-u n-nas f dak el-yumayn au telt iyam elli men ba^cd-ha ka i-qđi-u f mşaleħ-hum u ka i-bqa ş-şma^c u j-jwama^c u z-zwawi mziyinin b

ed-đu men ed-dahel Һatta lilt l-^cayd men ġir eš-šma^c
lli ma ka i-ša^cl-u ši Һatta lilt l-^cayd u t-telt iyam
l-uwula dyal-uh.

U f lilt l-^cayd ^caud ka i-Һyi-u n-nas el-lila
dyal-uh f ej-jwama^c u z-zwawi b el-qraya u š-šla
Һatta l waҺad el-woqt f el-lil u kayn elli ka i-bqa
Һatta l eš-šobeҺ. U f dak el-lila ka i-tsala ramaԁan
u ka i-twudd^c-u n-nas ma^ca-h u huma ka i-թelb-u
llah i-^caud-uh ^cali-hum b er-reҺma u t-tuba u
l-moԁfira.

ŠHER RJEB (116)

Šher rjeb šher mebruk, u ^cadad dyal en-nas kbar,
rjal u ^cayalat, ka i-šum-u jmi^c l-iyam d el-Һmis u
l-tnin elli ka t-ji fi-h bҺal lli ka i-šum-u-ha ^caud f
ša^cban, u ši men-hum ka i-šum-u-hum b zuj kamlin
y-^cani rjeb u ša^cban ma ka i-feթr-u fi-hum Һatta
nhar, men ġir l l-moԁreb l l-moԁreb u n-nhar l-eҺҺer
f ša^cban elli ka i-ji ba^cd-uh ramaԁan, ^cala qibal ma
ka i-duz ši teҺlaթ eš-šyam dyal eš-šhura l-uҺrin elli
ma huma ši ferԁ b eš-šyam d ramaԁan elli huwa ferԁ.

U l-qlil f en-nas men rjal u nsa, u ktirt-hum
el-kbar, elli ka i-šum-u ed-dher ma ka i-feթr-u ma
^cada ida kan-u mraԁ u nhar waҺad qbel ramaԁan u
n-nhar l-uwul f kull ^cayd baš ka i-ddi-u r-raҺa f
dat-hum men ktirt el-mwakel u š-šhawi u l-ajar
ma^ca llah.

U ktir en-nas ka i-steberk-u b el-Һmis l-uwul
f Rjem u ka i-^cadd-u-h musem u nhar mebruk ka
i-šum-u fi-h u i-dir-u le-Һrira u i-feԁԁl-u l-^caša u
i-tšeddq-u.

KESSABA

U nhar el-ħmis l-uwul f Rjem, °aud ka te-dħet Kessaba au Lalla Kessaba, bħal lli ka i-qul-u l-ha l-°ayalat, u hiya bed°a bed°-u-ha ba°d l-°ayalat men en-nas l-eħħraniyin u wulla-t ma°a l-iyam °āda °and ši mel l-°ayalat.

U l-ma°na dyal-ha °ala ħsab ma i-dħer men smiyt-ha u l-ğaya men-ha hiya b elli ka t-kesseb bñadem b dak eš-ši lli tmenna °ali-ha u țelb-uh fi-ha.

U f °adad d el-bladat ka i-ħerj-u ši mel l-°ayalat f eš-šbaħ bekri i-lqa-u-ha °ala berra f ej-jiha lli qriba l l-mdina bħal ej-jnanat u s-swani u l-mqaber elli ka i-kun fi-ha ši ħaja d er-rbi° u n-nuwwar dyal l-ħla u ka i-bda-u i-jem°-u f l-°ašibat d er-rbi° u i-leqqt-u n-nwiurat u huma ka i-qul-u :

« Kessaba, Kessaba

Qđi l-i ħajt-i

Daba daba »,

u ka i-nwi-u ši ħaja f nfus-hum bħal zwaj au ulada au šehħa au rju° ši ħayb au ħejja kull-ha °ala ħsab ma f niyt-ha u i-rej°-u l đyur-hum u ši men-hum ka i-bqa-u i-zur-u l-qbur waħd eš-šuya u ši men-hum ka i-mši-u i-zur-u ba°d es-sadat.

U ħit ka i-rej°-u l đyur-hum ka i-ħebbi-u dak l-°ašibat d er-rbi° u n-nwiurat elli jab-u men berra f ši šenduq u ka i-bqa-u fi-h ħatta l l-°am l-aħor.

Ida teqđa l-hum el-ğarađ huwa hadak, u ila ma teqđa l-hum ši ši men-hum ka i-jebd-u-hum u i-beħħr-u bi-hum u °aud i-mši-u i-lqa-u Kessaba ħit ka t-ji merra uħra u i-jem°-u u i-leqqt-u dak eš-ši lli mwalfin ka i-jem°-u u i-leqqt-u u i-ħebbi-we-h f eš-šenduq u ħakda ka i-dir-u f kull °ām.

U f ba°d el-mdun bħal l-mdina d er-rbať ka

i-qiyil-u ktir mel l-^cayalat nhar el-ħmis l-uwul f rjem elli ka t-kun fi-h lila kbira ma^ca š-šgol lli ka i-kun ^cand-hum f eđ-đyur, ka i-ħenni-u u i-ğesl-u u i-mešt-u li-hum u l bnat-hum, ktir eš-ši s-sğarat u llağedda d el-ħmis nhar ej-jem^ca ka i-lebs-u ħwayj-hum u ħuyyak-hum u lli ka i-lebs-u j-ğlaleb u r-rwaħi u š-šrabel kull ši jdid u i-lebbs-u bnat-hum u i-ziyin-u l-hum waħd ez-zina kbira u i-^cakkr-u l-hum u i-keħħl-u l-hum u kayn elli ka i-ħerqs-u l-hum u i-dir-u l-hum ħmimiqa f ujuh-hum u i-^caml-u l-hum le-ħnani mzuwuqa u menquša f iddi-hum u rejli-hum, u l-ħašil ma ka i-ħelli-u ma i-dir-u l had el-bnat men nwa^c le-ħwayj u z-zina u d-dhubat u j-jwaher, eš-šeb^can u l-iddin u l-^canaq u s-sdur rafdin men el-ħwatem u d-dbalej u j-jwaher u t-ğwaba^c u l-mħammsat d ed-dheb ħatta ma lqa-u fayn i-refd-u u qal-u ħlaš !... u rus-hum mziyinin b ħiğ er-roħ u l-udnin m^callqin fi-hum ez-zwaheg dyal ed-dheb u ši men-hum ka i-kun-u mnebbtin b le-ħjar el-ħorr u huma mğeğğyin fuq had eš-ši kamel b zyufa kbar rqaq mteqqlin b eğ-ğriz d le-ħrir ħatta ka i-wulli-u ^calayn ma i-qedr-u ši i-mši-u u kull-hum ka i-kun-u b dak eš-ši lli labsin ^cali-hum ka i-ša^c l-u š^cil u i-đwi-u đya u r-rwayeħ dyal eğ-ğrib u l-^cağer u l-ğalya ka t-^caği men-hum bħal l-^carays lilt er-rwaħ.

U nhar ej-jem^ca ka i-bda-u l-^cayalat u l-bnat ħarjin men kull jiha rbaya^c rbaya^c u ka i-mši-u i-zur-u š-šalħin u i-mši-u l l-mqaber d l-^calu i-traħm-u ^cal l-muta u i-zur-u s-sadat u s-siyidat elli fi-ha u i-qiyil-u ktirt-hum fi-ha mur eđ-đhor kamel u f dak mur eđ-đhor ka i-ğel^c-u d-drari s-sğar jma^cat jma^cat u i-bda-u i-tsara-u bin el-bnat elli ka i-kun-u ga^cdat mħennğat u mziyinat ^cal l-qbur, u i-qul-u, u huma ka i-tmellğ-u : « a lalla kessaba ^caği-ni mra daba daba », u l-bnat ka i-jaub-u ħatta huma u i-qul-u, u huma

ka i-*dehk*-u *aud* u i-*niyim*-u f *awinat-hum* : « a lalla kessaba *aṭi-ni rajel daba daba* u *lḥit-uh* (117) *qedd eš-šeṭṭaba* », u ka i-*ṭel*^c-u *nnit ši men er-rjal* u *adad d l-azara baš i-tfejje*-u u i-*tsara*-u u i-*tferrj*-u f *le-ḥlaqi lli ka i-kun*-u m^c*ammrin* f *bab l-alu bin el-qešba d l-udaya* u *l-mqaber ḥatta ka t-wulli dak ed-dunya ka t-um* b *bnadem* u ka i-*kun*-u *l-gerraba ala aṭt-hum* ka i-*qerb*-u *nwaqes-hum* u i-*ḍur*-u *bin en-nas* u *mwalin el-ḥalwa mšeffin myadi-hum* u *n-nas metzaḥma ali-hum* ka i-*šri*-u *l-ḥalwa*.

U ka i-*bqa* had *el-musem dyal lalla kessaba qaym ala had el-ḥala ḥatta ka t-wudden el-mogreb ad* ka i-*bda*-u *n-nas i-tferrq*-u u i-*mši*-u f *ḥal-hum ba d ma ka i-šeb*^c-u *tefjaj* u *msarya* u *ferḥa* u *ktirt-hum* ka i-*ddi*-u *ma a-hum ši ḥaja d el-ḥalwa l ḍyur-hum* u f *dak en-nhar d lalla kessaba adad dyal ed-drari sgar* u *ši men l-azara ka i-hebṭ*-u l *l-bḥar d sid-i l-Yaburi i-um*-u *fi-h* u *ši men-hum* ka i-*bqa*-u ka i-*um*-u *ḥatta ka t-fut el-mogreb*.

U had *el-musem d lalla kessaba aud elli mwalef ka i-kun* f *er-rbaṭ ala had el-ḥala f kull am uqa ali-h l-mna*^c f *had l-iyam l-eḥḥra* (118) *men el-baša d er-rbaṭ b sbab dak eš-ši lli wulla ka i-kun fi-h* men *teḥlaṭ er-rjal* u *l-ayalat elli i-šleḥ* u *lli ma i-šleḥ b waḥd el-kifiya mḥalfa l eš-šra*^c u *ma t-liq ši b ulad* u *bnat en-nas elli and-hum ši ḥaja men šahed l-aqel* u *t-temyiz* u ka i-*bgi*-u *š-šiyana* u *t-tiqar* u ka i-*hešm*-u *ala araḍ-hum bḥal lli kan uqa*^c f *er-rbaṭ aud*, *men qbel, l-mna*^c *dyal eḍ-ḍura d Ḥamatša* u *Aysawa lli kan-u ka i-herj*-u *i-ḍur*-u b *l-ada* f *kull am*, l *had es-sbab elli qul-na* u l *umur uḥra* ma ka *y-aml*-u-*ha* u *i-wafq*-u *ali-ha gir en-nas elli ma and-hum aqel*.

(117) *lahya*.

(118) ces derniers temps.

EL-MA^cRAJ

Nhar sba^c u ^cašrin f rjem ka i-kun el-ma^craj u huwa t-^cflu^c dyal en-nbi (šella ^cali-h wa sellem) l es-sma l munajat el-^chaqq (subhana-h) u fi-h fređ ^cllah š-šla ^cal l-mselmin hamsin šla f en-nhar, b el-^chaqq en-nbi bqa ka i-^ctleb men ^cllah t-tehfif ^cala ummt-uh hatta j^cal-ha llah hamsa šalawat f en-nhar i-šelli-u-ha b el-ajar dyal hamsin šla.

U had en-nhar dyal l-ma^craj nhar kbir mebruk ka i-šum-u fi-h ^cadad d en-nas nsa u rjal u ka i-tšeddq-u fi sabil llah u lilt-uh lila kbira ^cand-hum ka y-^caml-u fi-ha ma ka y-^caml-u f el-lyali l-kbar men hit t-tusi^c f en-nefqa ^cala hel-hum u ulad-hum.

U f had en-nhar ^caud ka i-herj-u ^cadad dyal l-^cayalat u i-zur-u ba^cd eš-šaliħin u l-qbur u i-trahm-u ^cal l-muṭa.

U l-ma^craj d en-nbi kan f el-lila dyal nhar sba^c u ^cašrin ^carej fi-h ^cal l-buraq (u huwa ^caud men hyul ej-jenna ka i-^ctir bħal l-breq u ^cala dak eš-ši tsemma l-buraq) men bit ^cllah l-ħaram f Mekka ila mesjid ^cllah l-ħaram f Bit el-meqdis u menn-uh l es-sma, u le-ħdit dyal l-ma^craj twil medkur f el-ktub dyal-uh. U l-mesjid dyal Bit el-meqdis kan huwa l-qebla l-uwula l l-mselmin f dak el-woqt qbel la i-amer ^cllah n-nbi t-wulli l-ka^cba l-mušerrafa f bit ^cllah l-ħaram dyal lalla Mekka, ^cazz-ha llah, hiya l-qebla dyal-hum u i-tħawul-u b šlat-hum l jiht-ha men jmi^c l-bladat d el-mselmin u lli fi-hum el-mselmin f ed-dunya kamla.

U men dak el-woqt u l-mselmin mejmu^cin ^cand-hum ta^calluq kbir u mħebba ^cađima f mesjid ^cllah l-ħaram dyal l-qods eš-šarif u ma zalin ka y-^catabr-u-h maħall l-qebla dyal-hum l-uwula u lli ^carej menn-uh n-nbi l es-sma ila yum-na hada u

z-zyara dyal-uh mustaḥebba u 'adad mel l-ḥujjaj el-mselmin elli ka i-ji-u i-ḥejj-u f Mekka l-mukerrama men bladat meḥtalfa men ba'd ka i-sali-u b el-ḥejj dyal-hun, f Mekka u ka i-zur-u qber en-nbi f el-madina l-munawwara ka i-mši-u i-qedds-u u i-ḥellel-u y-'ani ka i-mši-u l l-arḍ el-muqeddasa u i-zur-u qber siyd-na Ibrahim el-ḥalil, 'ali-h s-salam, elli f mesjid 'llah l-ḥaram dyal l-qods eš-šrif u 'ala dak eš-ši ka i-qul-u l l-ḥajj elli mša u zar-uh : « flan ḥejj u zar u qeddes u ḥellel », u lli wuffq-uh llah mel l-ḥujjaj l had eš-ši hada ka i-kun 'and-uh tawab kbir.

ŠHER ŠA'BAN

Šher ša'ban ḥatta huwa šher mebruk, u 'adad dyal en-nus nsa u rjal ka i-šum-u fi-h l-iyam d el-ḥmis u l-trin u fi-hum elli ka i-šum-u-h kamel ma'a šher rjem u huma qlal ma 'ada n-nhar l-eḥḥer f ša'ban baš ma i-šerk-u ši šyam-uh b šyam ramaḍan f ḥal lli qul-na men qbel.

U nhar en-nuṣṣ fi-h ka t-kun en-nesḥa y-'ani nsiḥ l-erwaḥ u teḥdid l-'amar u teqdir l-erzaq dyal l-'ibad. Elli tenseḥ 'amr-uh fi-hum nhar had en-nesḥa ma y-ušel ši n-nesḥa l-uḥra lli ġadi t-ji men ba'd-ha. U huwa nhar kbir ka i-ferḥ-u bi-h n-nas u lilt-uh lila kbira ka y-'aml-u fi-ha ma mwalfin ka y-'aml-u f kull lila kbira uḥra.

ŠA'BANA

Šher ša'ban huwa 'aud šher en-nzayeh u l-ferjat u n-nzayeh lli ka i-t'aml-u fi-h, ktir eš-ši f en-nuṣṣ et-tani dyal-uh, ka i-tsemma-u ša'bana. U l-ktir f en-nas men šnay'iya u ḥrayfiya u ktir eš-ši

ṭ-ṭolba u l-mḥadra d el-msayd ka i-tfard-u ma^a ba^d-hum u y-^aaml-u ša^abana f dyur-hum au f es-swani u j-jnanat ^aala berra. U ṭ-ṭolba ^aaud fuq had eš-ši ka i-ketb-u ^aadad d el-brawat au l-bṭayq u i-ddi-u-hum l en-nas elli ka y-^aarf-u-hum fi-hum el-iḥsan u ka i-ḥebb-u ṭ-ṭolba, u ka i-ṭelb-u men-hum ḥaqq ša^abana u ka i-d^ai-u ma^a-hum bi (119) ḥir ; u ḥit ka t-sali ša^abana ka i-refd-u l-hum fatḥa mezyana. El-fqih ka i-d^ai u l-mḥadra ka i-ammn-u ka i-qul-u : « amin a si !... ».

U l-ktir f en-nas elli ka i-^aaun-u ṭ-ṭolba b dak eš-ši lli sehḥa-hum ^allah bi-h u fleg ^aala idd-hum dyal l-flus baš y-^aaml-u ša^abana, ka y-^aaṭi-u dak eš-ši l eṭ-ṭolba, u huma ferḥanin, ^aala qibal ka y-^aarf-u-h meḥluf ma^a llah u d-da^awa d eṭ-ṭolba meqbula ^aand ^allah. U ^aadad men dak en-nas elli ka y-^aaṭi-u ka i-^aard-u ^aali-hum eṭ-ṭolba l ša^abana.

Ḥit ka i-jem^e-u l-mḥadra l-flus ka y-^aaṭi-u-hum l el-fqih u l-fqih huwa lli ka i-^atkellef b dak eš-ši lli ka i-ḥešš l ša^abana kamel men el-moqḍiyat wulla ka i-^akellef ba^d eṭ-ṭolba au ġir-hum men en-nas šḥab-uh lli ka y-^aarf-hum ka i-fehm-u u šaṭrin u ma i-qeššr-u šī f bḥal had el-umur ḥatta t-kun kamla u mekmula bḥal lli ka i-ḥebb el-ḥaṭer u i-rḍa. U qbel ma i-bda-u f qoḍyan ḥaja l ša^abana ka i-ḥetr-u waḥd el-maḥall lli ka i-walem-hum u y-^aajeb-hum bḥal šī ^aarša au ryaḍ au ḍar kbira fayn ġadi y-^aaml-u-ha u ka i-ṭelb-u-h men mula-h u huwa ma ka i-qder i-zuwul-uh l-hum u i-ḥesser l-hum ḥaṭer fuqaš ma bġa-we-h men ^aand-uh, ka i-kun mujd.

Ḥit ka y-^aaml-u l-maḥall taḥt idd-hum, ila kan mferreš huwa hadak, u ida ma kan šī mferreš au ma fi-h šī fraš kafi, ka i-jib-u men dyur-hum au men

(119) forme régulière de b.

and en-nas elli ka y-^carf-u-hum jmi^c lli ka i-ħtaj-u-h men zrabi u ħnabel u lhufa u mħaleq u mħadd u swani u kisan u mqarej u bwaber u mrašš u mbaħer u řisan u myadi u ġir-hum men mwa^aan el-makla u ř-řbiħ u řrib atay u i-bda-u i-neqqal-u u i-ddi-u l el-maħall lli ġadi y-^caml-u fi-h řa^cbana u i-ferrš-u-h u i-rettb-u-h ^cal l-qa^cyda ma^a jmi^c l-moqđiyat l-uħra men lħam u djaj u zit u smen u faħer u ħubz u sukkar u atay u ġriyba u kaħk u k^cab u lli ħa i-ħeřř men .umur el-makla u ř-řrib u ka i-def^c-u dak eř-ři l waħd eř-řebbaħ au zuj au l řebbaħa au zuj d eř-řebbaħat ma^a lli ġadi i-^caun-hum.

U men ba^d ma ka i-kun kull ři nađi u ma ka i-bqa i-ħeřř-hum ħatta ři ħaja ka i-sift-u ^cal l-.aliyin au l-řyah au bi-hum b zuj elli ġadi i-ġenni-u ^cali-hum b el-kra u i-^carđ-u ^cal en-nas řolba u ġir-hum men ħbab-hum u řħab-hum u ^cadad men haduk elli kan-u ^caun-u-hum f řa^cbana b el-flus u lli ^caťa-u-hum le-ħwayj u l-mwa^aan elli twuqqf-u ^cali-hum u ka i-duz ^cand-hum dak en-nħar l-uwul d řa^cbana ^calař men ħala ma ka i-bqa la mwakel wa la řrabat wa la reřřan wa la tebħar wa la ġna ma^a đ-đahk u l-best elli ma ba^d-um (120) ři u f l-^cařiya ka i-mři-u ktirt en-nas elli ma^cruđin l řa^cbana f dak en-nħar u ma ka i-bqa-u ġir eř-řolba u l-mħadra u n-nas elli huma dyal-hum u qrabin li-hum u řħab-hum b ez-zaf u ma^a-hum el-řyah au l-.aliyin au bi-hum b zuj bħal lli qul-na ka i-řřab-u ras-hum u i-đeħk-u u i-tmellġ-u ma^a ba^cđ-hum u i-tnezzh-u nzaha ma f ħal-ha nzaha, sa^a waħda men-ha ka t-zid f l-^camer u ka i-ħsed ^cali-ha l-miyit el-ħayy u ka i-bqa-u ^cala had el-ħala nasyin rus-hum telt iyam au erb^c iyam au kter ^cala ħřab el-flus elli jem^c-u u dak eř-ři lli wujjd-u men makla u řrab.

(120) pour : ba^cd-hum.

U men l-^cāda dyal ^cadad dyal l-mḥadro kbar u sgar elli ka i-dir-u ša^cbana, ktir eš-ši ^cala berra, men ba^cd ma ka y-akl-u u i-šerb-u, u i-tšennt-u ^cal l-ğna u i-nešt-u ma^ca rus-hum, ka i-herj-u f kull nhar, ktir eš-ši mur eđ-dhor au mur l-^cašer, l wušt l-^carša i-la^cb-u kull-ha ma^ca gran-uh šella dyal l-l^cab ^cala kull škel ; ši men-hum ka i-tsabq-u b ej-jri, u ši men-hum ka i-la^cb-u ġummayda, ka i-ğemmed waḥad ^cayni-h b ši derra u i-đuwur ujh-uh l hiṭ au l šejra u ka i-ji-u l-uḥrin i-derb-u-h b idd-hum mel l-ura u huwa ka i-jri ^cali-hum u ^cayni-h mğemmdin u ida qbeṭ ši waḥad men-hum ka i-gla^cd-derra men ^cala ^cayni-h u i-dir-ha ^cala ^caynin hadak elli teqbeṭ u i-zid i-ğemmed f maḥall-uh u i-bda y-^camel bḥal lli kan ka y-^camel l-uwul, huma i-derb-u-h u huwa i-jri ^cali-hum ḥatta i-qbeṭ ši waḥad ^cāud.

Elli ka i-l^cab fi-hum sebb sebbut el-ḥajj nebbut, ka i-ḥder waḥad u i-dir iddi-h ^cala rkabi-h u i-bda-u l-uḥrin i-neqqz-u ^cali-h waḥad b waḥad u l-uwul lli ka i-neqqez ka i-đreb elli ḥader ši derba b idd-uh ^cala dehr-uh u i-qul : « sebb sebbut » u i-neqqez u i-teb^c-uh l-aḥor i-dir bḥal-uh u i-qul : « el-ḥajj nebbut » u i-neqqez u i-zid et-talet u huwa ka i-qul : « el-ḥmis u j-jum^ca u s-sebt », u i-neqqez bḥal-hum u hakkak er-raba^c ka i-zid i-neqqez u i-qul : « seksu b ez-zebda u l-left », u ka i-teb^c-u-hum l-uḥrin f eđ-derb u t-tenqaz ^cala hadak elli ḥader ši mura ši u ila qas ši waḥad men haduk elli i-neqqz-u hadak elli ḥader ka i-ḥder huwa f maḥall-uh u i-šir elli kan ḥader ka i-neqqez ^cali-h ma^ca l-uḥrin u ka i-thelles menn-uh b eđ-derb ida kan ḥatta huwa derb-uh b ez-zaf hiṭ kan ka i-neqqez ^cali-h, u ida ma kan ši ka i-derb-uh b ez-zaf ḥatta huwa ka i-reṭṭeb ^cali-h u ma ka i-derb-u ġir šuya.

U kull waḥad men-hum ka i-kun meḥzum ^cayq

fayq, jama^c ras-uh u radd wuleht-uh (121) ^cand-ak i-qis hadak elli hader baš ma i-ħder f muđ^c-uh (122) u i-neqqz-u ^cali-h u i-šebb^c-u-h ġerb. U kayn elli ka i-la^cb-u b le-ħbel ka i-neqqz-u ^cali-h, u lli ka i-dir-u maṭišat, u fi-hum elli ka i-la^cb-u l-kura, u lli ka i-tsaqr-u b l-^caši, u men-hum elli ka i-t^cābz-u, u lli ka i-ġerb-u šara b le-ħjar b el-mqala^c au b idd-hum ^cala ši ħaja ka i-wuqqf-u-ha ba^cyda men-hum šuya, u lli ka i-hebṭ-u i-^caum-u f es-sehrij djal es-sanya u ši men-hum ka i-la^cb-u hih hna u l-hih, u ktirt-hum mel l-k["]bar, ka y-uqef waħad men-hum f l-uṣṭ u i-ġur-u bi-h l-uħrin men kull jiha ġurt el-ħatem waħad ħda waħad u i-bda-u i-šiyir-u ^cali-h u i-ġerb-u-h b iddi-hum, u ši men-hum b iddi-hum u rejli-hum, u huma ka i-qul-u u i-ġuwut-u kamlin : « hih hih, hna u l-hih », u i-bqa-u zaydin fi-ha, u huwa waqef f el-wuṣṭ ka i-^cass ma ka i-ħiyid ši men muđ^c-uh ka i-šiyir b idd-uh u rejil-uh u i-ġreb jmi^c lli qerreb l-uh u lli ja-t fi-h ši ġerba men-hum men ^cand-uh ka i-dħel y-uqef f muđ^c-uh u i-dir-u l-uh u i-dir l-hum bħal lli kan-u ka i-dir-u l hadak u ka i-dir l-hum.

Had eš-ši ka i-kun f en-nhar u f el-lil men ba^cd ma ka i-t^cašša-u u i-fer^c-u jrad-hum u i-mett^c-u lalla-hum dat-hum b el-kisan djal atay el-ašili u l-ħalwa l-mu^ctabara ^cala kull nu^c u i-šeb^c-u qšayd u ala, ka i-nuđ-u ba^cd eṭ-ṭolba au l-mħađra l-kbar elli ka y-^carf-u i-đeħħk-u n-nas u ka i-bda-u i-^caml-u u i-^cawwuj-u solṭan eṭ-ṭolba b waħad el-laħya kbira djal l-ħiđura f ujh-uh u waħd er-rezza fuq ras-uh qedd eṭ-ṭifur u šašiyt-ha bħal l-mkebb u ka i-dir fuq kerš-uh men taħt le-ħwayj ši mħedda au šstormiya kbira u i-ħzem ^cali-ha men taħt ħatta ka t-wulli

(121) wulha.

(122) muđa^c + uh.

kerš-uh bħal l-^cammariya u ka i-wulli huwa mejmu^c
 'ibara d el-^cibarat, jmi^c lli šaf-uh ka i-tferga^c b
 eđ-đahk u ka i-zid-u šħab-uh men mura-h, u huwa
 ka i-amer u i-nhi, u i-gles 'ala kursi le-ħkama u
 i-bda i-kħem 'al l-mħaðra u t-ťolba l-uħrin : « qbeđ
 hada, řleg hada, ziyid hada 'aťa l-flus, wuħħer hada
 ma jab ši le-hdiya, zid l hada, nqeř l hada, ħerrej
 hada, deħħel hada, meħħeř hada, jebbed hada, 'aři
 l hada mya 'aři l hada myatayn, flan i-mři .amin,
 flan i-mři bařa », u ka i-kun-u šħab-uh đayrin bi-h
 men-hum l-uzara u l-mħazniya ka i-^cayyiř-u :
 « n^cam a sid-i, 'llah i-barek 'amer sid-i », u waħad
 řuya ka t-sali le-ħkama u ka i-nuđ u ka i-zid-u
 šħab-uh u n-nas elli kan-u ka i-tħakm-u 'and-uh
 i-sellm-u 'ali-h u i-bda-u i-^cađđ-u-h u i-qerř-u-h u
 i-qul-u l-uh : « fatha li llah n^cam a sid-i... », u ka
 i-bqa-u ma'a-h hakdak ħatta ka i-geřfl-u-h u i-ji
 ři waħad i-ħder men mura-h u l-aħor i-def^c-uh mel
 l-quddam u i-ji sid-na řayeħ l l-arđ u rejl-uh f
 es-sma u rezzt-uh mřeqelba u ka i-bda-u i-jerjr-u
 fi-h f wuř eđ-đar au f wuř ři ġorfa u huwa ka
 i-ferkel u i-ġuwut u huma řayħin 'ali-h b en-nġiz u
 đ-đerb 'ala kerš-uh lli fi-ha řtrombiya ħatta ka i-bda
 i-qul : « 'ik wik l-^cādu ya nas, fekk-u r-ruħ elli
 ħerrem 'llah », u ma ka i-řelq-u menn-uh ħatta ka
 i-řeř u i-qul : « ana mtayb li llah 'ammr-i ma
 n-^caud ne-ħkem b eđ-đolm ».

U ka i-kun el-maħall lli mejmu^cin fi-h ġadi
 i-řiħ b eđ-đahk u ^caud ka i-dir-u l-muđħika d el-qađi
 u r-rajel u l-mra lli ka i-tħakm-u 'and-uh u 'adad
 dyal l-muđħikat l-uħrin bħal l-muđħika dyal Jħa
 u l-iħudi u l-ħtib d ej-jama^c u l-mra ka t-uled u
 l-^caris dyal l-^cumi šħab sid-i bel l-^cabbas u l-muđħika
 dyal l-bħil u t-ťufayli u jmi^c lli ka y-^caref ři muđħika
 ka i-dir-ha u had el-muđħikat kull-hum ka i-kun-u
 i-ferg^c-u b eđ-đahk u i-ħelli-u n-nas řaddin f

kruš-hum u ka i-ḡeḡk-u ḡatta ka i-ḡerj-u d-dmu^c men ^cayni-hum.

U had ša^cbana kayn el-fqih lli ka y-^camel-ha b waḡd-uh huwa u l-mḡaḡra dyal-uh, u kan, ma^ca ši nas qlal lli ka y-^careḡ ^cali-hum u kayn elli ka i-tjem^c-u zuj au kter dyal l-foḡyan d el-msayd u l-mḡaḡra dyal-hum mejmu^cin u dak eš-ši lli ka i-^carḡ-u ^cali-hum dyal en-nas u i-dir-u ša^cbana kbira u had ša^cbana hiya lli ka t-kun mezyana b ez-zaf u mesrara u fi-ha kull ma bḡa bnaḡem men eḡ-ḡaḡk u l-l^cab u n-našaḡ u ka t-dum ^cadda d l-iyam ma ši bḡal ša^cbana s-sḡira lli ka y-^camel-ha fqih waḡad ma^ca l-mḡaḡra dyal-uh, u kan, elli ma ka te-bḡa ši kter men nḡar au yumayn, ktir eš-ši ida kan-et f ši ḡar f el-mdina, ma ka i-šeb^c-u fi-ha la ḡaḡk wa la l^cab.

U bekri kan-u ba^cḡ er-rma men ḡolba u ḡir-hum ka i-ḡerj-u mkaḡel-hum ma^ca ši men en-nas ^cala berra l l-^caraši l-kbar u l-^cazban y-^caml-u ša^cbana u i-tburd-u u i-ḡerb-u šara b el-qorḡas u ka i-bda-u i-tḡaḡr-u ma^ca ba^cḡ-hum škun er-rami š-šdid fi-hum elli i-ḡis šara u ma i-zḡel-ha ši b ^camara waḡda, u škun elli i-ḡder i-jni l-ḡrif men eš-šjar b el-qorḡas u lli i-ḡiyiḡ el-borḡal ḡayr f es-sma b qorḡasa waḡda ^caud baš i-šuf-u škun elli rami kter men l-aḡor u kayn elli ka i-kun rami b ez-zaf ka i-lḡeḡ ez-zwana ka i-tḡaḡer ma^ca n-nas fayn bḡa-we-h i-ḡreb eḡ-ḡir elli ḡayr waš f kerš-uh au f jnab-uh au i-jib-ha l-uh f ^conḡ-uh u i-debḡ-uh u i-ḡiḡ b ^camara waḡda nnit, u f er-rma lli ka y-^caḡi l-ibra l ši waḡad i-qbeḡ-ha f idd-uh u i-^calli-ha u i-jbed ^cali-ha t-rami jebda waḡda u i-ḡiyir-ha f es-sma au i-jib-ha meḡsuma ^cala zuj u ba^cḡ el-merrat ka t-kun l-ibra merkuza f ši teffaḡa au limuna ka i-qbeḡ-ha ši waḡad b idd-uh b ḡraf iḡab^c-uh men taḡt au i-nezzel-ha fuḡ ras-uh u ka i-ḡleḡ ^cali-hum er-rami zuj d l-^camayr mtab^cin,

l-uwula ka i-ṭiyir bi-ha l-ibra u t-tanya ka i-ṭiyih bi-ha dak eš-ši lli merkuza fi-h l-ibra, teffaha kan-et au limuna, bla ma i-qis elli rafed-ha ḥatta b ši haja u ka i-kun-u n-nas waqfin ka i-ṭferrj-u fi-hum u ka i-šeffq-u °al er-rami lli ma ka i-ḍiyi° ši l-°amara dyal-uh u ka i-jib-ha f eš-šwab u ka i-ḡuwut-u u i-deḥk-u °ala lli ma ka i-jib ši r-rwam u š-šfa u i-herrej qortast-uh f el-ḥwa bla fayda u °ala lli ka t-keddeb l-uh l-°amara au ka t-qerbeš l-uh l-mkoḥla u t-ḥeššem bi-h, u l-ḥašil kan-et ka t-duz f l-iyam el-fayta f °adad dyal l-bladat f kull °ām nzayeh u ša°banat ma°a ṭ-ṭolba u r-rma fayza ma ka t-ḥelli °aqel u la l ḥadd ma i-qul u ma kayn ši u ma bqa ši f ḥal-ha ga° f had l-iyam hadi u ma kun-ti ka te-sma° fi-ha ḡir en-nas ka i-qul-u : « Allah i-°azz eṭ-ṭolba u r-rma », u had en-nzaha d ša°bana ma ka y-°aml-u-ha ši ḡir en-nas elli qul-na, ka y-°aml-u-ha °adad dyal en-nas uḥrin men šḥab el-meḥzen u š-šra° u le-ḥnaṭi u ṭ-ṭwayf, bḥal ba°d el-bašawat u l-ḡiyyad u l-ḥolfan u l-qoḍya u l-°adul u l-biyya°a u š-šerraya u gnawa u °isawa u derqawa u ḡir-hum, kull-ha ka i-dir-ha °ala qder ḥal-uh u kifaš bḡa.

U ḥatta l-°ayalat u l-bnat tani ka i-tlemm-u ma°a ba°d-hum u i-dir-u ša°bana dyal-hum °al l-qa°yda b el-makla u š-šrib u l-mdih u l-ḡna u t-tzeḡrit u t-twulwil u l-keff u d-deff u š-šṭih u r-rdiḥ ḥatta ka i-kun-u ktirt eḡ-dyur f el-mdina u s-swani °ala berra, ktir eš-ši f l-iyam elli daz-et, meqlubin b el-ḡna u l-mdih u t-tzeḡrit ši ka i-redd °ala ši men kull jiha f el-lil u n-nḥar, bḥal had eš-ši u kter u ḥsen men had eš-ši kan-et ka t-duz ša°bana °and en-nas bekri u ka te-bqa l-ledda dyal-ha bin snan-hum u nefš-hum ka te-štaq l-ha men ba°d ma ka t-sali °ala ḡur l-°ām ḥatta ka i-°aud i-ji woqt-ha u y-°aml-u-ha u huma ḡadi i-hebl-u b l-ferḥa °ala

qibal kull waḥad ka i-lqa fi-ha murad-uh men dak eš-ši lli bja f neſs-uh u rad (123) men mwakel u šrabat u hna u srur u ḍaḥk u l'ab u nzayeh u furjat bla ma i-qul l-uh ḥadd ši wa la i-tella^c le-ḥsab l ši ḥadd ḥatta ka i-nsa ras-uh u ka i-šḥab l-uh hiya^c hadik ed-dunya u ma fi-ha.

U men ketret l-ula^c a dyal en-nas b ša^c bana lli gelb-at ^cali-hum men zman baqyin ka i-tfekkr-u u i-dir-u men-ha ši baraka ḥatta l daba f kull ^cam ^cala qder el-ḥal waḥḥa ma hiya ši bḥal dak eš-ši lli kan mwalef ka i-duz wa la r-rba^c fi-h, b el-ḥaqq en-nas ka i-qul-u : « el-fal wa la qti^c l-^cāda », u t-ṭolba huma l-uwulaniyin elli ḥerj-u ša^c bana u dar-u-ha ^cad teb^c-u-hum en-nas l-uh^crin u bda-u ka y-^caml-u-ha ; u l-meqšud men ša^c bana ^cand en-nas kull-hum elli ka y-^caml-u-ha men eṭ-ṭolba u ġir-hum, hiya n-nzaha u raḥt en-neſs u tefraġ el-qelb mel l-hemm u nesyan et-ta^cab dyal l-qraya ^cand eṭ-ṭolba u dyal eš-šġol u šetnet ed-dunya ^cand l-uh^crin waḥad el-mudda f l-^cam u baš y-^caml-u l-msifṭa ma^c a ša^c ban eḥḥer eš-šhura d el-fṭar u i-lqa-u sid-i ramadan u huma ferḥanin u qlub-hum šeb^c ana b dak eš-ši lli šaf-u-h u sem^c-u-h u tmett^c-u bi-h u ^caml-u-h men dak eš-ši lli dker-na men .umur ed-dunya lli ma i-mken ši y-^caml-u-ha mejmu^c a f ramadan šher eš-šyam u l-^cibada u l-jedd u t-tuqir.

U kayn f en-nas elli ma ka i-tferreq ^cand-hum el-musem dyal ša^c bana ḥatta l lilt ramadan el-keddabiya u fi-hum elli ka i-bqa-u mša^c bnin ḥatta l lilt ramadan el-ḥaqiqiya u ma ka i-dehl-u l dyur-hum ḥatta ka i-jib-u ramadan ma^c a-hum y-^cani ḥatta ka i-šuf-u š-šher au i-sem^c-u l-medfa^c.

(123) corruption de l'arabe classique *arada*.

YENNAYR

Yennayr au nnayr u ka i-qul-u l-uh tani l-^cam ej-jdid huwa ras l-^cam ej-jdid dyal l-flaḥa, ka i-stebešr-u fi-h n-nas b el-ḥir u ka i-tmenna-u i-kun ^cali-hum mbark mes^cud y-^caṭi llah fi-h š-šta u i-kber r-rbi^c u te-rba^c l-ksiba u te-zyan u t-uled u i-kter le-ḥlib u z-zebda u š-šuf u i-ṭla^c z-zra^c u i-tmer huwa u jmi^c le-ḥbub l-uḥra u t-ji šaba mezyana u te-šdeq ed-dra u l-bḥayr u ma ka i-tba^c-ha men nwa^c l-gellat dyal l-ḥrif l-uḥra i-šedd ^cllah fi-ha mejmu^ca u i-ḥfeḍ-ha mel l-afat baš i-ferḥ-u ^cibad ^cllah u i-thenna-u f ḥwaṭer-hum u i-qwa rbeḥ-hum u i-šeb^c-u d-drauš u i-teksa-u u i-ḥemd-u llah n-nas mejmu^cin u i-tenni-u l-uh b eš-š^cker ^cala ma ^caṭa-hum u wudd-hum bi-h men feḍl-uh u ḥsan-uh u jad ^cali-hum bi-h men rezq ktir u ḥirat ma t-tqiyis wa la t-neḥšer ka t-jri ^cali-hum el-baraka dyal-ha u ka te-nfa^c-hum nfa^c kbir el-^cām kamel.

Nhar yennayr ka y-^caml-u fi-h n-nas ^cawayd blad-hum u lli ḥella-u l-hum jdud-hum, u kull waḥad waš ḥella-u l-uh jdud-uh u slaf-uh men dak l-^cawayd.

F eš-šbaḥ ši ka i-dir le-ḥrira u ši ka i-dir r-rḡayf au l-melwi u ši s-sfenj au herrbel b ez-zebda u l-^casel au bi-hum b zuj.

El-lila l-uwulaniya d yennayr ka t-tsemma l-ḥaguz au ḥaguza u ši ka i-qul l-ha n-nayra.

F had el-lila kayn f en-nas elli ka y-^caml-u l-belbula au berkukeš u lli ka y-^caml-u r-rfisa u lli ka y-^caml-u d-dheb u n-noqra y-^cani ḥizzu u l-left ṭayb ma^ca l-^cades, u fi-hum elli ka y-^caml-u baddaz au l-mḥammsa b ez-zebda u le-ḥlib au š-ša^criya u ka i-qul-u l-ha d-dwida ^caud ḥit ka te-šbeh d-dwidat u l-ktir fi-hum ka i-dir-u seksu b el-lḥam u ši ḥaja

d el-ħođra u kayn fi-hum elli ka i-qawwi-u f el-ħđari u y-^caml-u f seksu sba^c d el-škal (124) men-ha u ka i-semmi-we-h seksu b sba^c ħđari fħal fal za^c ma baš i-ħrej l-^cām ħđer u mezyan u t-kun n-n^cāym fi-h ^cala kull škel.

U bel^c a d en-nas uħrin ^cand-hum ^cawayd uħra men ġir had eš-ši lli qul-na.

U f el-lila d el-ħaguz ši men en-nas elli men ^cawayd-hum ka i-dir-u-ha, ka i-wuṣṣi-u ulad-hum y-akl-u mliħ u y-^cammr-u kerš-hum baš ma t-ji ši l-ħaguz f el-lil te-tqeb l-hum kruš-hum u lli šab-et-ha l-uh ħauya t-^cammer-ha l-uh b et-tben, u d-drari ka i-ħaf-u ħit ka i-sem^c-u had eš-ši u i-šħab l-hum b eš-šahħ u i-đerb-u-ha b beṭniya ħatta ka i-tqennb-u udni-hum u i-qul-u : « ħlāš ! ».

Mnin ka i-qađi-u b l-^caša ka i-refd-u ^cašat ^cammt-i l-ħaguz u i-ṭell^c-u-ha l es-šah au i-nezzl-u-ha fuq ši merfa^c au sedda au f es-seṭwan au i-dir-u-ha taħt ši qešriya f wuṣṭ eđ-đar u ka i-qul-u l ed-drari : « hadi l-^caša d ^cammt-i l-ħaguz baš ida ja-t u jebr-at-ha ma t-akul-kum ši au te-tqeb l-kum kruš-kum ida lqa-t-ha ma m^cammra ši b ez-zaf, u ra-ha ka te-dħel men kull maħall, men šqayq ed-deffa u men et-toqba d el-qfel u men eš-šemmasat d el-bab waħħa i-kun el-bab d el-bit mesdud b el-qfel u s-saqta u z-zekrum (125), u d-drari msaken ka i-bat-u meħlu^c in kif ħebb l-hum ^cllah u ^caṭa-hum fayqin ma ka i-bġi n-n^cas i-duz ^cala ^cayni-hum ħatta ka i-qerrebb el-ħal i-šbeħ.

U kayn f en-nas elli ka i-nezzl-u l ulad-hum f el-lil ši ħaja dyal l-makla bħal ši bananat au teffahat au meskutat au ħliwat ^cand ras-hum mešrura

(124) voir note 34.

(125) syn. zekrun.

f ši zwiġif au mluwuya (126) f kaġeġ ; ħit ka i-nuġ-u l-ulad f eš-šbaħ u ka i-lqa-u-ha ka i-ferħ-u b ez-zaf u i-mši-u ka i-jri-u l 'and wal-di-hum, u ktir eš-ši l 'and mmawat-hum, u i-wurri-u l-hum ma lqa-u u i-qul-u l-hum : « šuf aš lqi-na 'and ras-na, škun elli jab l-na had eš-ši ? » ka i-qul-u l-hum wal-di-hum : « 'ammt-i l-ħaguz hiya lli jab-et l-kum dak eš-ši, ħit 'arf-at-kum ulad mezyanin u b 'aqel-kum ka t-sem'-u klam wal-di-kum u lli ka i-qul-u l-kum ma ka t-ħalf-u-hum ši u ma ka t-kedb-u ši u ma t-dir-u ši l-qbaħa u ma ka t-herb-u ši men el-msid u ka t-ħefġ-u swar-kum baš ma i-ḡreb-kum ši l-fqih u i-jebbed l-kum udni-kum », ida kan-u ulad ka i-ġra-u, « u ma ka t-bejtl-u ši ḡar el-m'allma dyal-kum u ka t-dir-u šġel-kum u ma ka t-la'b-u ši f ez-zenqa baš ma te-ḡreb-kum ši m'allmet-kum, u ma t-ġreš-kum ši », ida kan-u bnat, u ka i-qul-u l-hum walidi-hum 'aud : « ida bqi-tu ħakda ya ulidat-i dima mezyanin u msa'fin (127) u b 'aqel-kum fayn ma t-ji 'ammt-i l-ħaguz t-jib l-kum bħal had eš-ši u ħsen men had eš-ši u ma t-akul-kum ši ».

Ka i-ferħ-u d-drari u i-tiq-u u i-qul-u : « 'ammer-na ma n-dir-u š-šlaba u n-kun-u dima b 'aqel-na u mezyanin b ez-zaf ». Ka i-ferħ-u bi-hum wal-di-hum u i-qul-u : « a sa'd-i b ulad-i », u ka i-'annq-u-hum u i-bus-u-hum u i-d'i-u ma'a-hum u i-qul-u l-hum : « 'llah i-rġi 'ali-kum u i-šleħ-kum » u y-'aṭi-u-hum 'aud ši ħaja d el-flus baš i-šri-u l-ħalwa.

(126) syn. melwiya.

(127) pluriel de msa'af.

L-^c ANŞRA

Nhar rba^c u ^caşrin yunyu ka te-dhel l-^canşra u hiya l-ehher dyal l-^cām d el-flaḥa bḥal lli ka i-kun l-uwul f yennayr en-nhar l-uwuli fi-h.

F l-^canşra ka i-kmel l-^cām u i-dmen : ka t-ujed eş-şaba u t-ḥib ed-dra u i-ṭa^cm-u l-bḥayr u i-duwuq el-ḥrif.

L-^canşra ka t-kun merra f kull ^cām bḥal musem dyal eş-şif, ka i-ferḥ-u n-nas fi-ha b dak eš-ši lli ^caṭa-t el-.arḍ b idn ^cllah u l-ḥedma dyal-hum u l-flus elli ḥesr-u-hum ^cali-ha men nwa^c le-ḥbub u ma ka i-tba^c-ha men nwa^c l-ḡellat l-uḥra dyal l-ḥrif elli ka t-kun l-^calama dyal-ha bayna men dak es-sa^ca u lli ka i-kun-u ka i-trejja-u-ha men uwul l-^cām.

L-^cāda d l-^canşra, qdima f had el-blad, u l-mḡarba ka y-^caml-u-ha men hadi mudda u snin, b el-ḥaqq ma hiya ši .aşliya f blad-hum wa la qdima ^cand-hum u ḥella-u-ha l-hum el-mselmin l-uwulaniyin ; el-mji dyal-ha kan men eš-şerq men blad l-^cajam elli ka i-qul-u l-ha blad el-furs ; kan-u ka y-^caml-u-ha f blad-hum qbel l-.islam b waḥd el-hay.a meḥzaniya ka y-uqa^c fi-ha hezz u dezz kbir, u ka i-şerk-u fi-ha jmi^c n-nas dyal l-.umma.

Mnin ja l-.islam u deḥl-u fi-h n-nas dyal l-furs kamlin bqa-t ^cand-hum ši ḥaja men dak l-^cāda dyal l-^canşra. Hit kan-u l-mselmin ka i-mši-u l eš-şerq i-ḥejj-u men hna u men kull blad u ka i-safr-u f el-berr u l-bḥar l et-tjara u ḡir-ha, u ka i-ḥtalṭ-u b nas dak ed-dunya men ^careb u ^cajam, kan la budda l l-mḡarba men-hum (u l-^cāda ḥedda^ca u t-ṭba^c ka i-sreq men eṭ-ṭba^c) y-aḥd-u ši ḥaja mel l-^cāda dyal ḡir-hum, waḥḥa naqşa i-deḥḥl-u-ha l blad-hum hit i-rej^c-u li-ha au i-jib-u-ha li-ha ba^cḍ el-berraniyin men duk en-nas elli kan-u ma ka i-ḥṭa ši l-mji

dyal-hum men blad-hum l had el-blad u ġir-ha men ħin l ħin u i-gels-u fi-ha waħd el-mudda au i-twuṭṭn-u fi-ha ida ṭab l-hum el-ħal, ħatta ka t-ši^c l-^cāda dyal-hum f dak el-blad elli ja-u li-ha, ħit ka t-kun dak l-^cāda jdida, u j-jdid dima ka y-^cajeb l en-nas kif ma kan, ka i-ħetr-u men-ha n-nas d dak el-blad dak eš-ši lli i-wafeq-hum u i-zid-u fi-ha au i-neqš-u men-ha ^cala ħsab hwa-hum u i-bda-u i-jerrb-u i-dir-u-ha ħatta ka i-walf-u-ha u ma^ca l-iyam ka t-tġres fi-hum u t-wulli ^cāda men ^cawayd-hum u š-ši ida tedar u t-^cāud ka i-wulli ^cāda.

Hakda deħl-et l-^cāda dyal l-^canšra l l-maġrib men ^cadda d el-qrun daz-et u šar-et mel l-^cawayd el-qdima dyal l-mġarba.

F l-^canšra ka i-dir-u l-mġarba l-^cawayd elli mwalfin ka y-^caml-u-ha fi-ha kull-ha wa ^catt-uh u ^catt hel blad-uh. F ba^cd el-bladat ka y-uq^c fi-ha, hdir u ndir kbir ma ka i-bqa-u ħwala wa la djaj elli ma ka i-ndebħ-u u la ħalwa lli ma ka t-tšaub wa la nzayeh wa la furjat wa la ġna wa la štiħ wa la l^cab elli ma ka i-kun ši wa la barud elli ma ka i-tkellem ši men ^cand er-rma u n-nas f ej-jnanat u l-^cazban f el-lil u n-nhar, ktir eš-ši f l-iyam elli daz-et. Ka t-dum ^cand-hum sb^c iyam ka t-kun bħal dak eš-ši d ša^cbana ulla kter, ma ka i-qeššr-u ši n-nas fi-ha men dak eš-ši lli ^caṭa-hum ^cllah ka i-ḍḍaħħm-u (128) u i-nešt-u ma^ca ras-hum u i-nezzl-u ^cali-hum le-ħmel u i-^cayyit-u « e-nsa l-hemm i-nsa-k » el-ħellaf ^cllah, elli bġa i-rbeħ l-^cam ṭwil. U ka i-kun-u d-drari u l-^cazara heblanin ka i-neqqz-u ^cal l-fgayr u ša^calat kbar dyal l-^cafya lli ka i-dir-u-ha ktirt-ha ^cala berra f l-^caraši u l-^cazban. Ka i-qul-u ši men-hum ed-duħħan dyal-ha ka i-kun bħal bħur d l-^cām ka t-tbeħħer bi-h š-šejar baš t-t^canšer u t-kun

(128) pour : *tḍaħħem*.

fi-ha l-baraka t-ji ġellt-ha tamra u ktira u mezyana.

U bħal lli ka t-kun el-qiyama dyal l-^canşra qayma ^cala berra, ka t-kun ^caud qayma f el-mdina. Eđ-đyur ka i-^tiħ-u b el-mdiħ u t-tzeġrit dyal l-^cayalat u l-ġwatat d el-bnitat u d-drari f el-mdina fuq dak eš-ši lli ka y-^caml-u d el-fgira u ša^calat u i-neqqz-u ^cali-hum, ka y-^caml-u waħad et-teşwira kbira dyal l-ħiř b ras-ha u iddi-ha u rejli-ha u i-^cammr-u-ha b et-tben ħatta ka t-tenfeh ka i-qul-u l-ha « haman » ka i-refd-u-ha b waħad l-^caşa kbira u i-bda-u i-tsara-u bi-ha u mura-ha d-drari kbar u sġar bħal ej-jrad ka i-ġuwut-u u i-qul-u : « haman serraq el-ful », u ka i-kun-u dayrin l-uh ši fulat au šertul d el-ful f idd-uh, ši men-hum ka i-đerb-u-h b l-^camayr dyal l-frada d el-ferři u ši men-hum ka i-řiyr-u ^cali-h b el-qořban u l-qşeb u l-^caři u ħit ka i-teqqel ^cali-hum u y-^caya-u b eđ-đuran bi-h ka i-ša^cl-u fi-h l-^cafya u i-bqa-u maşyin ^cala had el-ħala u n-nar ka t-akul fi-h makla waħd el-mudda ħatta ka i-teħreq kamel u i-wulli rmad.

U f ba^cđ el-bladat uħrin ka i-dir-u ^cawayd uħra ; kayn elli ka i-dir men jiht el-makla l-ful u l-ħommş řayb f el-ma merşuř ^cali-h l-melħa u l-kamun bħal řayb u hari, u kayn elli ka i-dir-u l-beqqula u r-rejla u s-selq u z-zitun řaybin u t-traqed dyal l-felfla u l-lim u l-ħubz d eš-ř^cir au d ed-dra (129), u fi-hum elli ka y-^caml-u l-^cařida au r-ruz mbeħher b el-lħam au řayb b le-ħlib u s-sukkar u lli ka y-^caml-u seksu u le-ħlib, au r-rayb au l-lben, u lli ka i-dir-u ^caud seksu u d-dellaħ u l-beřtiħ bař i-duwuz-u-h, u ka i-ři-u l-k^obal (130) i-řwi-we-h au i-řiyib-u-h b el-ma u l-melħa u ši men-hum ka i-ħebbi-u menn-uh l-k^obala d l-^canşra ħatta l l-^canşra l-uħra, u kayn elli ka i-ři-u ma^ca had eš-ři l-ġ^olala

(129) syn. meżgur.

(130) syn. ^carbud, meżgur.

au l-bebbuš u z-za^c ter u fliyu baš i-*hezn-u menn-uh*
 ma i-kfi-hum l l-^cam ej-jay hit f l-^canšra ka i-*tib*
 ez-za^c ter u fliyu u ka te-bda n-nuwwara dyal-hum
 ka t-tiḥ u i-dir-u z-zerri^ca, u kayn ši men ed-drari
 lli men ^catt-hum ka i-*herj-u f eš-šbaḥ bekri dyal*
 l-^canšra l ej-jnanat u s-swani i-jni-u l-kermus elli
 ṭayb au lli bda ka i-dhel-ha t-ṭyab u ka i-semmi-u-ha
 « l-kermusa d l-^canšra », u ši ka i-qul-u l-ha « bakurt
 l-^cam », u fi-hum elli men ^cawayd-hum ka i-mši-u f
 eš-šbaḥ nnit i-leqqṭ-u t-tut el-byeḍ au le-ḥmer men
 es-swani u i-^cum-u f es-swarej u lli men-hum ka
 i-geṭs-u f es-sqaqi dyal l-mdina u i-rešš-u ba^cḍ-hum
 u lli dayz ḥda-hum men ed-drari u l-bnat b el-ma
 b le-ḥfani d idd-hum ; u fi-hum elli ka i-rešš u
 i-ṭuwuš ^cal ed-dayzin el-ma b serraqt el-ma dyal
 l-qešdir baš i-^canšr-u-hum u men ^cawayd ba^cḍ
 eš-šnay^ciya f ši bladat, ma ka i-ḥedm-u ši nhar
 l-^canšra ka i-ḥaf-u ^cand-ak t-ji-hum ši ḥaja ma ši
 mezyana f dat-hum au ma i-kmel ši ^cali-hum l-^cām
 mezyan ida ma ^canšr-u ši dat-hum b er-raḥa u riyiḥ-u
 f dak en-nhar.

U mel l-^cāda dyal ba^cḍ l-^cayalat ka y-^carḍ-u
^cala ba^cḍiyat-hum baš y-akl-u ma^ca ba^cḍ-hum
 seksu d l-^canšra u fi-hum elli ka i-siṭṭ-u d-duqa l
 ba^cḍ-hum menn-uh.

EL-FLAĦA

ĦART EL-BEKRIYA

Aĥna l-fellaĥa f šutanbir ka n-wujjd-u l-^cadda d el-meĥrat u l-bĥaym u z-zra^c baš n-ĥert-u l-bekriya. Elli ma ^cand-uh bĥaym au zra^c ka y-^caṭi blad-uh b el-ĥubza b en-nuṣṣ ulla b et-talta l waĥd ĥor (131). Elli ^cand-uh l-meĥrat mujud ka i-šaub sekk-t-uh ^cand el-m^callem el-ĥeddad u lli ma ^cand-uh š el-meĥrat u ^cand-uh baš i-šri, ka i-mši l es-suq u i-šri l-^cadda d el-meĥrat u i-jib-ha l l-m^callem el-mĥarti lli i-rekkeb-ha l-uh.

El-m^callem el-mĥarti i-bda i-tqeb el-ga^cda u i-rekkeb fi-ha l-gobḍu (132) u ^caud i-tqeb el-ga^cda u i-tqeb et-temmun u i-jib et-trakib, es-sif u t-taba^c, u bi-hum i-zdi t-temmun ma^ca l-ga^cda, u i-zid i-tqeb el-ga^cda men jihtin u i-rekkeb fi-ha l-udnin, u i-tqeb tani l-wuṣla u t-temmun i-ttašel-hum ba^cḍ-hum ba^cḍ b waĥd l-uted ka i-tsemma b l-^carusa dyal l-wuṣla ; u amma l-wuṣla i-tqeb-ha mer ras-ha (133) u i-dir l-ha ʔerf d l-^cud i-gul-u l-uh tani l-^carusa baš i-šedd ^camud abṭun b le-ĥbel ma^ca l-wuṣla.

Kif i-kemmel l-m^callem el-mĥarti terkib el-meĥrat ka i-tĥelles f ijart-uh u i-mši f ĥal-uh ; u š-ši l-aĥor i-kemml-uh l-ĥemmas.

Ila huma l-bĥaym b^cād i-rfed el-ĥemmas

(131) pour : aĥor.

(132) syn. gebḍa, qebḍa.

(133) pour : men ras-ha.

el-meħrat ^ˆala ktaf-uh au ^ˆala ši bhima ħatta l ^ˆand-hum, temma i-rbeṭ. Ila huma l-bhaym qrab, i-mši i-jib-hum. Ila huma tiran i-šedd-hum men udni-hum u i-jib-hum l ^ˆand el-meħrat u i-rekkeb l-hum el-gofya ^ˆala gfa-hum u i-šedd-ha b eṭ-ṭarfa ma^ˆa l-meħrat u i-zid i-dir l-hum l-^ˆokas f ras-hum taħt grun-hum baš i-guwud-hum l el-ħart. Ila huma ħaula y-^ˆani j-jmel au l-ħil au l-bġal ka i-dir l-hum er-ršuna u l-^ˆokas u i-rekkeb l-hum ħatta huma l-gofya, ulaynni l-gofya d et-tiran ma ši bħal l-gofya d el-ħaula. El-gofya dyal et-tiran mel l-^ˆud u l-ħaula mel l-uḍifa au š-šriṭ.

Ba^ˆd i-bġi i-isser el-ħart, el-qa^ˆyda i-jib el-ħemmas au mul ez-zuj, el-ħubza d el-meħrat u hiya ma^ˆjuna b ez-zra^ˆ meħtaleṭ fi-h š-š^ˆir u l-gemħ u d-dra u l-farina u l-bešna ħatta ila kan ġadi i-zra^ˆ z-zwan au zerrit el-kettan i-zid-hum f el-ħubza u i-ṭijib-u-ha u i-jib-u-ha ^ˆand el-meħrat f el-woqt elli i-bġi i-isser f el-ħart, i-qbeṭ-ha l-ħemmas u i-kesser-ha fuq et-temmun u i-ferreq-ha ^ˆal en-nas elli ħaḍrin au lli dayzin ma^ˆa ṭ-ṭriq. U ħaduk en-nas ba^ˆd y-akl-u i-qul-u : « ʾllah i-isser u i-jib er-rzeq u y-^ˆaṭi-na waħd el-^ˆām mebruk u mekmul ». U l-ħemmas i-qul : « b esm ʾllah u taukkel-na ^ˆal ʾllah a l-fellaħa, a d-drauš, elli kal ši fi sabil llah », u i-šreħ f el-mṭira y-^ˆani y-^ˆamel ^ˆalamat b le-ħjar au b ħeṭṭ el-meħrat baš i-^ˆallem el-arḍ elli ġadi i-rešš-ha b ez-zra^ˆ. Kif i-kemmel l-mṭira i-rfed l-^ˆallafa f idd-uh l-isra u y-aħud men-ha z-zra^ˆ b idd-uh l-imna u i-bda i-rešš ħadik el-mṭira. Lemma i-kemmel-ha f er-reššan i-rja^ˆ l el-meħrat u i-qul : « b esm ʾllah u taukkel-na ^ˆal ʾllah », u i-dwi ma^ˆa z-zuj u i-qul : « zid ^ˆal ʾllah » i-isser f el-ħart ħatta i-kemmel l-mṭira i-^ˆaud i-ršem waħda uħra tani b ħeṭṭ el-meħrat au ^ˆalamat b le-ħjar, i-^ˆaud tani i-rja^ˆ l l-^ˆallafa u i-^ˆaud i-rešš u i-^ˆaud i-ħret ħatta i-kemmel en-nhar.

L-^cašiya i-siyib el-meħrat u i-ddi l-bħaym i-urd-u u ^caud y-^caṭi-hum et-tben ; ba^cd y-akl-u i-jib-hum l maħall-hum i-rbeṭ-hum u ^caud y-^caṭi-hum et-tben au l-^calf ila ^cand-uh. U men et-tlata au r-reb^ca d el-lil i-ħerrej-hum i-serreħ-hum f el-ħla ħatta l eš-šbaħ i-jib-hum y-^caṭi-hum et-tben au l-^calf.

Ba^cd i-ṭla^c n-nħar i-rbeṭ-hum l l-ħart.

LE-ḤṢAD DYAL L-BEKRIYA

Kif y-ušel ibban le-ħṣad i-jib mul eš-ši l-ħeṣṣada ; ka y-^camel ma^ca-hum b en-nħar au b l-^cašwiya au b el-ħeddām.

En-nħar huwa l-ħedma men eš-šbaħ ħatta l eḍ-ḍħor, u l-^cašwiya men mur eḍ-ḍħor ħatta l l-moġreb, u l-ħeddām huwa ħamsa u ^cašrin heṭwa, ma y-^caref ma^ca-h la ḍħor wa la moġreb men ġir l-^cabar elli ^caber l-hum ; u l-muna ^cala kulli ħal ^cala mul eš-ši.

Mnin i-ttawa ma^ca-hum i-zuwul-u ħwayj-hum u y-^caml-u tbenda u i-tħezzm-u u i-rekkb-u šba^c dyal l-qšeb f idd-hum l-isri ^cal l-menjel baš ma i-jreħ-hum ši u y-^caml-u d-dira^c dyal l-uḍifa f ed-dra^c dyal-hum l-isri ^cal es-sbul dyal ez-zra^c baš ma i-ḍreb-hum ši ^cala qibal maḍi ħatta huwa.

El-ħeṣṣad, ila kan mtawi ma^ca-h l el-ħeddām ma i-qul ši b esm ^cllah la^cud (134) i-zka z-zra^c u ma i-qaḍi š, u ila kan l en-nħar i-qul « b esm ^cllah u taukkel-na ^cal ^cllah ^cawin-ek ya rebb-i ».

Kif i-ħṣed i-šaub el-ġemra, y-^caqed-ha u i-luħ-ha men mura-h. Mul eš-ši ka i-jib el-ħeddāma lli i-refd-u l-ġ^omar u i-meṭṭ-u. Men ba^cd i-jib-u j-jmal b eš-šebka

(134) pour : la i-^cud.

lli i-neggl-u duk el-mteṭ dyaul l-ġ°mar l l-muḍo° lli ġadi i-nudr-u fi-h l-ga°a au maḥall aḥor.

En-neggal ġir i-ferreġ eš-šbek mel l-ġ°mar u i-rja° i-°ammer. Men ba°d, haduk el-ḥeddama lli i-neggl-u au ḥeddama uḥrin y-°aml-u n-nader, y-°aml-u s-sbul l daḥel u l-ḥiṣer au l-qṣeb °ala berra ḥatta i-kmel ez-zra°.

ED-DRAS

Kif i-bġi mul eš-ši i-dres ka i-jib el-mdari u l-ḥemmas ma°a l-ḥeddama i-bda-u i-šettet-u l-ġ°mar men en-nader ; ila kan-et arḍ mezyana ma fi-ha š et-trab, i-dres °and en-nader, u ila kan-et l-arḍ fi-ha t-trab i-wussa° men en-nader f waḥad el-muḍa° lli huwa fi-h ṣ-ṣfa au arḍ qasha lli i-°aun el-bhaym f ed-dras ma i-kun ši l-muḍa° mdehhes.

Ila kan el-ġ°mar ṣhun ma ṣabba °ali-h š-šta i-rbeṭ er-rebg mta° l-bger au ḥaula u i-dres ; ila kan bared i-ḥtaj i-šettet el-ġ°mar °ala yum au yumayn i-ṣhen, °ad i-rbeṭ er-rebg.

U ba°d i-bġi i-rbeṭ er-rebg y-°amel tagida. U t-tagida i-kun men el-bger au men el-ḥaula. Ila kan mel l-bger y-°amel li-h le-ḥbel taḥt grun-uh u i-°akks-uh ma°a rejli-h, u ila kan mel l-ḥaula y-°amel l-uh rṣen mel le-ḥbel au mel l-qenneb i-rebṭ-uh ḥatta huwa ma°a rejli-uh u i-°aud y-°amel l-uh l-kerraf f °onq-uh dyalt er-rebg ; el-kerraf huwa mel le-ḥbel merbuṭ b et-tuma dyal-uh.

U r-rebg i-kun merbuṭ f l-°anaq dyal l-bhaym elli i-ḍur-u, begri au ḥaula ma°a l-kerraf dyal et-tagida.

Er-rebg i-jri f eḍ-ḍura u l-ḥemmas elli mqabl-uh i-ḍreb el-bhaym u t-tagida ġir waqef i-ḍur b es-syasa.

Kif i-*ḡur* er-rebg ka i-*tḡell* l-*ḡ°mar*, u l-*ḡemmas* lemma i-*ḡuf* el-*ḡ°mar* *tḡell* u l-*ḡayḡer* mta^c l-*ḡ°mar* tkesser, ka i-*ji* l l-*kerraf* dyal tagida u i-*ḡell-uh*, ka i-*ḡerrej* er-rebg berra u t-tagida i-*bqa* waqef y-*akul* ma^a ras-*uh* temma, u l-*ḡemmas* ma^a l-*ḡeddām* i-*jib-u* l-*mdari* u i-*bda-u* ka i-*neqqi-u* u i-*ḡiyid-u* l-*ḡiḡer* men ed-*dersa*.

Ba^d i-*ḡiyid-u* l-*ḡiḡer* i-*rbeḡ* tani r-rebg baḡ i-*zid* ^cal l-*ḡedma* i-^caud i-*ḡur-u* l-*bḡaym* ḡatta i-*ḡess* el-*ḡemmas* b ed-*dersa* tniyil-et ^caud i-*siyib* er-rebg u i-*ḡedd* el-*medra* huwa u l-*ḡeddām* ; ila kan el-*berd* ḡerqi i-*duz* ^cal l-*imen* u i-^calli z-*zra^c* b el-*medra*, et-*tben* i-*mḡi* ma^a l-*berd* u z-*zra^c* i-*rja^c* l ed-*dersa* ^caud el-*ḡemmas* i-*rbeḡ* er-rebg, ^caud i-*zid* i-*niyil* ed-*dersa* ; kif tniyil-et ed-*dersa* merra uḡra i-*siyib* el-*ḡemmas* er-rebg i-*mḡi-u* i-*urd-u* au i-*mḡi-u* y-*akl-u* u i-*tḡel* l-*ḡemmas* ma^a l-*ḡeddām* i-*ḡur-u* bi-*ha* i-*derri-u*-*ha* ḡatta te-*ḡfa*.

Ba^d eḡ-*ḡfa* ka i-*ḡiyid-u* z-*zra^c* l et-*tisa^c* u i-*jib-u* *dersa* uḡra men en-*nader* u i-*sir* ^cal l-^camal lli gul-*na* ḡatta i-*kmel* en-*nader* u y-^cabr-*u* z-*zra^c*.

^cAnd l-^cabar dyal ez-*zra^c* ka i-*rfed* mul eḡ-*ḡi* l-*wajeb* d el-*ḡemmas* u l-^casur u l-*mabaqi* dyal-*uh* qlil au ktir. Ba^d i-*sali-u*, l-*ḡemmas* i-*rfed* wajb-*uh* i-*ddi-h* i-*lemm-uh* au i-*bi^c-uh* u l-^caḡur i-*bqa* f demmet mul eḡ-*ḡi*.

U mul eḡ-*ḡi* y-^caber dak eḡ-*ḡi* lli *rfed* u i-*mḡi* i-*jib* ej-*jmal* u t-*tlales* faḡ ḡadi y-^camel ez-*zra^c*.

Ila bḡa i-*bi^c*, i-*mḡi* l es-*suq* au l-*mdina* ; ila bḡa i-*lemm-uh* y-^caml-*uh* f el-*meḡmura* au f el-*ḡzin*. Kif i-*bḡi* mul eḡ-*ḡi* y-^camel l-*meḡmura* ka i-*jib* m^callem drawi ka i-*ḡaub-ha* l-*uh* fḡalt el-*meḡfiya*. Ila kan-et el-*ard* ^cand-*uh* bla fekrun u ma i-*qder* baḡ y-^camel l-*meḡmura* y-^camel ḡzin b el-*bni* au i-*jib* m^callem l wuḡḡ gur-*uh* y-^camel l-*uh* tufri.

El-mejmura u l-ħzin i-ħzen i-ħa ġir ez-zra^c u t-tufri i-ħzen fi-h z-zra^c u t-tben.

EL-MAZUZIYA

Ba^c d i-sali men el-ħart el-bekriya i-ħuwwa^c l el-mazuziyya, hiya i-ġleb l ed-dra au l-ħommeš. Ila kan-et el-.arđ qasha i-ġleb-ha tlata d el-ħaħrat u ida kan-et arđ rħiya nubtin te-kfi. Ba^c d i-qađi men el-ġlib i-zra^c d-dra. I-jib waħad el-mra au rajel au derri ma^c a-h ; el-ħemmas i-ħret u hadak i-rešš b el-ħebba b el-ħebba ħatta i-kemml-u n-nhar.

Ba^c d t-nuđ ed-dra ^cala rba^c d el-worgat i-jib mul eš-ši l-ħeddama i-kerbl-u-ha b l-^catali, u ila kan-et el-blad b ez-zaf i-kerreb-ha b el-meħrat men ġir udnin baš ma i-ġla^c ši d-dra. Ila kan-et .arđ qasha y-^camel es-sekka u ila kan-et .arđ rħiya, ġir b el-ga^c da. U i-jib el-ħeddama lli i teb^c-u l-meħrat i-šlauš-u dak er-rbi^c u l-ħ^o maj u n-njem b idd-hum u i-luħ-uh au y-^caħi-we-h l el-bħaym.

Ila kan-et el-.arđ rayya i-kerbl-u-ha nubtin te-kfi. U ila kan-et el-.arđ qasha i-kerbl-u-ha au i-kerrb-u-ha tlata d el-merrat ; ila kan-et el-.arđ ħarša ka i-kerbl-u-ha ġir b l-^catali ma ka i-kerrb-u-ha š ^cal l-bħaym, ka t-đerr-hum.

Lemma te-bda te-rekkeb ed-dra i-kun el-ħemmas ^cala bal men bnađem au mel l-bħaym ; y-^camel l-^cassa u i-dħel l-ha u i-ġebbel l-blad ^cala bnađem u ^cal l-bħaym. Mnin t-tmer u t-ibes ed-dra i-bda l-ħemmas u l-ħeddama i-jni-u-ha b el-menjel ; ħatta i-kemmel l-ħemmas dra^c i-ħeħħ-uh ħda-h, ka i-ji l-ħeddama u i-refd-uh u i-ddi-h i-^carrm-uh.

Kif i-tejma^c d-dra ka i-jib-u j-jmel u š-šebka tani u i-neggl-u-h l l-ga^c a. Ba^c d i-kmel f et-tengal i-bda-u i-qešbl-u y-^cani i-ġel^c-u l-^carbud mel l-^caša

u i-luḥ-u l-^caša l et-tisa^c u i-ḥeṭṭ-u l-^carbud ḥda-hum
u i-^caud-u i-fesh-u l-^carbud mel l-ḡša dyal-uh b
zerzef au b meḥyiṭ, i-luḥ-u l-^carbud l el-menšer u
l-ḡša l et-tisa^c.

Kif i-krem l-^carbud f el-menšer ka i-jib-u
l-ḥeddama b l-^camed. I-jem^c-u d-dra f el-menšer u
i-ḍuwur-u l-ḥuyyak b el-menšer ^cala qibal ed-dra
ba^c d i-ḍerb-u-ha b l-^camud ka t-ṭir. Ila ma ^cand-hum
el-ḥuyyak i-degg-u d-dra f el-bit, ila ṭar-et i-lga-u-ha
le-ḥyuṭ.

Ka i-ḍerb-u l-ḥeddama d-dra ḥatta t-tefreq ^cal
l-^caḍem dyal-ha u i-^cazl-u l-^caḍem men ed-dra u ila
bqa šī ^caḍem laṣeq f ed-dra i-^caud-u i-redd-u l
el-mdegga au i-ferrk-u-h b iddi-hum.

Kif i-qaḍi-u i-^cabr-u-ha ; i-ṭfed el-ḥemmas
wajib-uh u mul eš-ši y-^cazel l-^cašur u i-ddi l-mabaqi
i-bi^c-uh au i-lemm-uh.

EL-ḤODRA

Elli bḡa i-zra^c l-ḥoḍra y-^camel l-bir b ej-jbid
au s-sanya b eḍ-ḍur.

Elli ^cand-uh l-bir i-jbed el-ma b el-ḥeddama au
b el-bhaym. Ila kan el-bir b ej-jerrara el-ḥeddama
huwa lli i-jbed el-ma bidd-uh f ed-dlu dyal l-gerba ; u
ila kan el-bir b l-luleb el-bhima hiya lli ka te-jbed
ed-dlu dyal l-^cajel au l-kawatšu.

Wa .amma s-sanya mrekkba b er-raqed u ḍ-ḍur
u l-fnar u l-utad u l-waqef u j-jebbad u le-ḥbel u
l-ḡraref au t-ṭisan.

Er-raqed ^cali-h mterkeb eḍ-ḍur u l-waqef ^cali-h
mterkeb el-fnar u ḍ-ḍur šadd f el-fnar b l-uted u
l-utad ḥamlin le-ḥbel b eṭ-ṭas dyal-uh u j-jebbad f
ras el-waqef ka t-ḍur bi-h l-bhima jmel kan au bḡel

au °aud au ħmar u kayn elli i-jbed ħatta °al et-tur.

Ba°d ka i-ġla° l-ma men es-sanya ka i-kobb f
ej-jefna u j-jefna t-kobb l el-qadus u l-qadus i-kobb
l es-sarij ħatta y-°amer es-sarij.

Kif y-°amer es-sarij ka t-t°ammer es-sluqiya u
men temma r-rebba° i-ferreq el-ma °al le-ħwađ mta°
l-ħođra denjal au bġata beldiya au ħoršef au ħenna
au krafes au m°adnus au qezbur au barba au ħizzu
au left au kulinabo au l-krunb au felġa au na°na°
au l-buru au šlayđ au l-bešla neqla au selq au qešbiya
au fġel au ger°a slawiya au ħyar au mezgur au
tumaġiš.

EŞ-ŞNĀYA^c D EL-MAĠRIB

Eş-şnaya^c f el-maġrib met^c adda u ^cala kull škel, u kull blad men el-bladat dyal-uh fi-ha ^cadad dyal eş-şnaya^c lli ma huma ši f ġir-ha ma^c a ma ka i-ttued fi-hum u ka i-tšark-u fi-h men nwa^c eş-şnaya^c šay^c a fi-hum u l-lazma li-hum mejmu^c in. U jmi^c l-buldan elli mehşušin b ši šen^c a men eş-şnāya^c au b eş-şnay^c iya lli ma huma ši ^cand-hum ka i-sift-u ^cali-hum men jiha uħra u i-t^c āml-u ma^c a-hum f jmi^c ma ka i-ħeşş-hum.

U hakda ka t-ruj el-ħaraka dyal eş-šen^c a u l-ħedma bin el-bladat, ši ka y-aħud men ši u ši ka y-^c aṭi l ši u ka i-tneff^c -u mejmu^c in ; u hakda j^c al llah d-dunya, ħatta ši blad fi-ha ma te-qder te-kfi u te-ġni ras-ha b dak eš-ši lli ka te-šna^c men umur eş-šen^c a bla ma t-uqef ^cala ġir-ha ħatta f ši ħaja men-ha.

U eş-şnaya^c lli huma mujudin f el-maġrib kull-hum baqyin ^cal l-ħala l-qdima ka i-tħeddm-u b l-idd, ma ši b el-mwaken ^cala qibal l-mġarba ma kan-u ši bekri ka y-^c arf-u l-mwaken u ma mwalfin ši ka i-ħedm-u bi-hum ma ^cada f el-makinat d el-ħiyaṭa lli dehr-u hadi waħad tlatin ^cām, zayd naqeş, u bda-u i-ħiyiṭ-u bi-hum el-kettan u t-tyab el-ħfifa bħal l-ħayati u l-brentek (135) u kadalik f had el-mudda l-eħħra wulla-u ba^c d eş-şnaya^c bħal et-tanejjart ka i-t^c aun-u f el-ħedma dyal-ha b ba^c d el-mwaken dyal trisinti ka t-seħhel-ha ^cali-hum u t-serbi-hum b ez-zaf.

(135) syn. brintek, brintšek.

U ş-şnay[°]iya l-mğarba °ala bal f eş-şen[°]a dyal-hum u şaşrin u hadqin b ez-zaf, °and-hum iddin dheb f dak eş-şi lli ka i-şaub-u, wahħa bla mwaken t-qul ka i-şelq-u men idd-hum es-sbayk u j-juher el-mnebbet ; u lukan kan-u ka y-°aŋi-u l-qabiliya l şna[°]t-hum u i-neşh-u fi-ha, lukan kan-et ħir u ħsen b ktir melli hiya l-yum f eş-şahħ u l-itqan u z-zih u l-bha, u lukan kan-u ktir men en-nas ka i-bği-u-ha u i-feddl-u-ha °ala °adad dyal eş-şnaya[°] u l-msayl lli bħal-ha ka i-tşaub-u b el-mwaken.

ŞEN[°]AT EL-BNI AU T-TABENNAYT

U men jumlet eş-şnaya[°] lli ka y-°arf-u-ha l-mğarba u ka i-teqn-u-ha b ez-zaf ; şen[°]at el-bni au t-tabennayt.

El-m[°]allmin el-bennaya l-mğarba ma[°]rufin men qdim ez-zaman b elli huma men el-m[°]allmin el-mu[°]tabarin dyal ed-dunya f el-bni dyal eđ-đyur el-kbira u l-qşur l-°ađima lli °al l-kifiya l-andalusiya lli ka t-°ajeb jmi[°] n-nas u ma ka t-ħelli l-hum °aqel u lli ma bqa ši ħir men-ha f ed-dunya. U hakda f el-bni d ej-jwama[°] u ş-şma[°] l-hayla, u f el-bni d el-braj u s-swar u l-biban el-kbar l-°alyin dyal l-qşabi u l-mdun u ġir-ha men .umur el-bni l-uħra bħal l-miđat u l-ħammamat u l-fraren u l-fnadeq u s-seqqayat u s-sharej elli ka i-şehd-u l l-m[°]allmin elli bna-u-hum b el-qodra u le-ħdaqa lli °aŋa-hum °llah u ma i-ħelli-u l ħadd ma i-qul men ġir : « °llah i-°azz eş-şen[°]a u i-j[°]al l-baraka f eş-şnay[°]iya u l-m[°]allmin ».

U l-m[°]allmin el-bennaya l-mğarba l-yum ma bqa-u ši ka y-°arf-u men umur el-bni ġir elli qul-na u kan-u y-°arf-u-ha jdud-hum qbel men-hum u kan, ra-hum wulla-u ka y-°arf-u u i-teqn-u ktir men umur

et-tabennayt er-rumiya j-jdida ħatta wulla-u fi-ha bħal mwali-ha l-ařiliyin u bda-u ka i-bni-u l-l-mselmin, u ktir eř-ři l en-nřara lli jab-u had eř-řkel dyal l-bni j-jdid, đyur rumiya ʿajiba ma i-řha ři bñadem i-ħiyid ʿayn-uh men-ha, t-qul : « tbarek ʿllah, mefruga f el-qaleb ma mřauba ři b l-idd ».

U lli i-ji i-řuf el-maʿun d el-ħedma lli ka i-ħedm-u bi-h l-bennaya t-tabennayt u i-řellʿ-u bi-h đ-đyur el-muʿtabara u ġir-ha men .umur el-bni l-ktira l-ʿajiba i-tʿajjed ħit i-lqa-h ma ka i-tʿadda ři l-mřerqa bař ka i-deqq u l-megdi bař ka i-tqeb u l-qadam au ř-řaqur bař ka i-řeffar au i-řuqer le-ħjar u ř-řtel u ř-řeřřaba bař ka i-reřř u l-germařa f ař ka i-dir el-begli u l-mellasa bař ka i-melles, u l-ferřas elli ka i-ferřes bi-h l-ħiř y-ʿani ka i-sawi-h u i-delk-uh ħit ka i-dir l-uh l-merřub u mizan el-ma u mizan el-ħiř u r-rkab u l-mitro bař ka y-uzen u i-řayeʿ u i-qiyis u y-ʿaber u ħiya ʿadda qlila u meřsuba u ma ʿand-ha ři qima kbira la f et-taman bař ka t-teřra u la f el-kʿber dyal l-qedd dyal-ha, b el-ħaq q el-qima dyal-ha le-ħqiqiya bqa-t f l-iddin d el-mʿallmin elli ka i-ħedm-u bi-ha l-ʿajayb u l-ġarayb dyal et-tabennayt elli ka t-ħiyir ed-dmaġ.

U kayn waħd en-nuʿ aħor mel l-bni kan-u ka i-bni-we-h bekri ka i-tsemma ř-řabbya au r-rkez ka i-teħdem b el-luħ u l-merkez.

Had el-luħ ka i-kun ʿala řřalt eř-řenduq ; f el-qaʿ dyal-uh ma i-kun ġir eř-řkalat u f ej-jnab dyal-uh l-lwaħ řaddin f el-qwaym elli huma merkuzin f rus eř-řkalat, u f waħd el-ġareb dyal-uh ka t-kun bħal waħd el-wuřla kbira d el-luħ ka i-qul-u l-ha j-jebha ka te-ħřer el-lwaħ d ej-jnab bař ma i-řiř-u ři. Kif ka i-bġi-u i-bni-u, ka i-rekkb-u had el-luħ f muđaʿ l-ħiř elli bġa-u i-bni-u u i-bda-u i-ferġ-u fi-h l-qfef d et-trab mbelbel b el-ma, u ři men-hum ida bġa-u i-ji řřiř u i-řber mudda řwila ka

i-ħellī-u ma^a-h z-zerwaġ d el-wad au d el-bħar au le-ħreš d el-byar au t-tšafer d le-ħjar u j-jir, u ka i-rešš-u-h b el-ma u i-ħerb-u-h b el-mrakez ; u ħit i-bġi-u i-ħawwul-u l-luħ baš i-zid-u l-bni l fuq au l taħt ka i-sell-u l-qwaym men eš-škalat u i-gel^u-u l-luħ u i-jebd-u š-škalat u ^oaud i-rekkb-uh f el-maħall lli ġadi i-zid-u r-rkez. Wa amma t-tqabi djal eš-škalat elli ka i-bqa-u f el-ħiṭ men ba^d er-rkez, ka i-ġelq-u-hum b eṭ-ṭin.

U mmin ka i-kmel l-ħiṭ ka i-wulli bħal lli meḍrub f el-qaleb u šħiħ bħal l-hend u ka i-zmen b ez-zaf u had en-nu^o d el-bni kan-u ktir eš-ši ka i-bni-u bi-h s-swar djal l-mdun u l-qšabi u ši men eḍ-ḍjur el-kbar fi-ha u ma bqa ši ka i-ta^o mel l-yum men ġir f el-qšabi djal l-braber u š-šleħ u l-ksur djal l-qbala f eš-šahra, u dak eš-ši lli baqi muġud menn-uh f el-mdun qdim b ez-zaf u lli qrib fi-h tebna f ^oahd mula-y l-Ḥasan, b el-ħaqq el-merkez baqi ka i-ħeddm-u-h ħatta l daba f eḍ-ḍjur el-beldiyin elli ka i-tseqqf-u b el-gayza u l-worqa, ka i-dir-u fuq men-ha t-trab u j-jir u i-rešš-u-h b el-ma u i-ħerb-u-h b el-merkez ħatta ka i-lseq ^oal l-worqa u i-šmet u i-tqadd u men ba^d ka i-ħerrš-u-h b ej-jir u r-remla u i-ħerb-u-h b el-merṭub. U had en-nas elli ka i-ħerb-u l-merkez ka i-semmi-u-hum el-geššaša u men ^oatt-hum ħit ka i-kun-u i-ħerb-u l-merkez ka i-ġenni-u b bħal had el-ġennaya :

*Dik eṭ-ṭir el-ħḍer jab el-mesk ^oala ḍfar-uh
Sid-i l-^oarbi bel l-ma^oṭi u j-jenna fi bab ḍar-uh
A ħujjaj ida mši-tiu b ez-zerba mehhl-u ^oali-ya
Ne-twuḍḍa fi bir Zemzem u n-šelli fi bu Rqiya...*

U t-tesqaf b el-gayza u l-worqa ka i-šber ^oadad d es-snin, ktir eš-ši ida kan-et el-gayza u l-worqa d l-^oud d el-^oar elli ka i-qul-u ^oali-h ma kayn ši bħal-uh f eš-šehħa u huwa ma ka i-rša ši illa men

ba^cd ma ka i-fni snin twila u ma ka i-ħess b ras-uh teqta^c men umm-uh š-šejra illa men ba^cd erba^cin ^cām... Wahħa had el-mziya u l-fayda lli mujudin f et-tesqaf b el-gayza u l-worqa dyal l-^car^car qell et-tesqaf b el-ħšeb dyal-uh f had es-snin l-ehħra u ma bqa-u š i n-nas ^caṭyin-uh d-derk ħit dħe; el-bni r-rumi j-jdid elli ka i-tebna b ej-jir u r-remla au b el-boršlana u r-remla au bi-hum mejmu^cin mħelltin ma^ca ba^cd-hum u ka i-tseqqef b le-ħdid u l-boršlana y-^cani b simarmiṭ lli ^caṭa-we-h r-ras el-ktir f en-nas u twull^c-u bi-h u bna-u menn-uh l-myawat u l-ulufat dyal eḍ-ḍyur u ġir-hum f ^ciwuḍ el-bni l-qdim lli kan u ma zal ka i-tebna f ba^cd el-bladat b el-begli dyal et-trab u j-jir au j-jir u l-ħamri u ka i-tseqqef b el-ħšeb u i-ddeqq (136) b el-merkez bħal lli qul-na u l-merṭub dyal ej-jir u r-remla ma ka i-reṭṭb-u bi-h ġir le-ħyuṭ men berra, u men daħel u ma ka i-bni-u š i bi-h u f š i men el-bladat ma ka i-lebbs-u le-ħyuṭ bi-h ġir men daħel, u men berra ka i-reṭṭb-u-hum b ej-jir u l-ħamri u n-nas ma ^caṭa-u d-derk l el-bni r-rumi j-jdid illa men ba^cd ma ^carf-u u theqq-u (137) b el-fayda dyal l-iqama r-rumiya u b eš-šahħ u s-šhula u l-mwafqa d el-bni bi-ha u t-taħasbiyit (138) u n-neḍra l-mezyana lli f el-bni r-rumi j-jdid.

U n-nas wahħa ktirt-hum wulla-u ka i-bni-u b l-iqama u ^cal l-qa^cyda r-rumiya ra-hum ma zalin kull-hum, illa l-qlil fi-hum, ka i-dir-u l-blanat dyal eḍ-ḍyur u i-feššl-u-hum ^cal l-fšala l-beldiya : el-byut kbar, š i qbalt š i u wuṣṭ eḍ-ḍar kbira u was^ca u mrebb^ca, ḍayra b en-nbaħat b es-swari au blaš, u « ḍur el-ħelqa » ^cala qedd u fšalt bušedḍar kbira u ^cariḍa u ḍauya, u š i men-hum ka i-jem^c-u bin el-fšayl b zuj, men daħel ka t-kun eḍ-ḍar mfeššla

(136) pour : *i-tedeqq.*

(137) pour : *theqqeq-u.*

(138) syn. *taħasbiyit.*

beldiya, u men 'ala berra rumiya b el-bruz au l-barko u l-gurniza (139) u ş-şrajem l jıht ez-zenqa.

EL-BNI D ED-DYUR

Beki kan el-m^callem mul eš-škara lli ka i-qbeđ el-ħedma d el-bni men en-nas b el-gurja au l-qeř'a u ka i-tkellef bi-h u i-şref 'ali-h men 'and-uh ħatta ka y-ujed u i-tħelleş men 'and mul eđ-đar, au l-m^callem el-bennay b ras-uh lli ka i-ħdem b el-ujra (140) au b el-m^cayna u l-mtauya 'al l-bni u l-iqama 'ala mul eđ-đar. Elli qbeđ el-ħedma fi-hum ka i-şaub el-blan dyal l-maħall lli ġadi i-tebna 'al l-kifiya lli bġa mul eš-ši, u ħit ka i-tşaub el-blan u i-twurra l mul eđ-đar u y-'ajb-uh u i-wafq-u 'ali-h ba'đ el-m^callmin l-uħriñ elli ka i-fehm-u u lli ka i-tşaur-u ma'a-hum ktir en-nas f l-umur d el-bni, ka i-bda i-nezzel l-iqama u hiya le-ħjar u l-ħamri u j-jir u r-remla.

El-yum el-muhendiz huwa lli ka i-şaub el-blanat u l-m^callem mul eš-škara au l-bennay ma ka i-qabl-u ġir el-ħedma u ma ka i-tmeşša-u ġir 'al l-blan elli dar el-muhendiz. Kif i-bġi i-bni ka i-ji l-m^callem el-bennay i-bda i-ħeřř (141) f l-arđ eš-şenduq dyal eđ-đar u l-byut u l-blan quddam-uh, u i-jib el-ħeddama lli ka i-ħeřr-u s-sisan u i-sqi-u l-ma u y-'ajn-u au y-'akkr-u l-beġli u i-mekkl-u (142) le-ħjar u i-jib elli ka i-ħeşş-uh d el-gwayz u l-ħşeb au l-madriyat baş ġadi i-bni au i-jib-hum mul eđ-đar, u i-deqq l-utad dyal l-'ud au d le-ħdid hna u hnak 'ala rus es-sisan u i-rbeř fi-hum el-ħyuř dyal l-utra

(139) syn. gurnija.

(140) syn. ijara.

(141) pour : i-ħeřřet.

(142) pour : mekken l-uh.

au l-qenneb u i-jerri-h bin l-utad mejmu'in 'ala l-imin u 'ala l-isar 'ala qedd eṭ-ṭul u l-ord dyal es-sisan u i-temm le-ḥfir fi-hum ḥeddām b el-mnaqeš u l-fisan u l-atali u t-trab ka i-terfed b el-balat u i-tlah 'al ej-jnab dyal-hum ḥatta ka i-ğraq-u b waḥad mitro au kter, u ši men-hum ka i-ğerrq-u le-ḥfir ḥatta ka y-uṣl-u l le-ḥjar ida bğa-u eṣ-ṣaḥḥ.

U ma ka iji-u s-sisan i-tsala-u b le-ḥfir ḥatta ka i-kun el-ma m'ammer f el-beṣṭiliyat au l-bwuṭ au l-bramel au bi-hum b zuj au kamlin, u l ḥeddama dyal l-begli ḥeddamin ka i-akkr-u l-begli u i-ṭiyib-u l-ajna dyal-uh b l-atlat ṭwal lli f idd-hum u kull ši wajed.

F dak es-sa'a ka i-nuḍ el-m' allem el-bennay u i-ṭfed el-ma'un dyal-uh u i-ayyiṭ : « b esm 'llah ! » u i-hbeṭ l es-sas u ma'a-h šana' au zuj dyal-uh u ba'q el-m'allmin l-uḥrin elli ka i-aun-u-h f el-bni, u i-šir-u l-ḥeddama ši ka i-ammer el-qbab au ṣ-ṣṭula b el-begli b el-bala u i-ddi-u-hum l-hum u ši ka i-mekkel l-hum le-ḥjar, u i-bda-u l-m'allmin ka i-refd-u l-begli b el-mellasa mel l-germaṭa u i-ferrš-u bi-h qa' s-sas u i-temm-u ṭal'in bi-h ferša b ferša, ferša d el-begli u ferša d le-ḥjar ḥatta ka i-kmel es-sas u i-teqfel u i-tsawa ma'a l-arq.

U men temma ka i-zid el-m' allem i-feṣṣel l-biban u l-mdauz u i-deqq 'aud l-utad u i-medd le-ḥyuṭ dyal-uh u i-bda ṭala' b et-tabennayt u l-m'allmin l-uḥrin ma'a-h ka i-aun-u-h ši quddam-uh u ši 'ala jnab-uh u ḥit ka y-'ala l-bni u i-tqadd ma'a l-woqfa dyal-hum ka i-dir-u s-srir dyal l-ḥšeb ; ka i-deqq-u l-uqaqef kbar dyal l-ḥšeb f l-arq u i-deḥhl-u š-škalat au l-arqat d el-gwayz f el-ḥiṭ u i-rebṭ-u-hum b le-ḥbel f l-uqaqef u i-medd-u 'alt-hum ši ḥešbat ṭwal u 'araḍ šuya u ka i-qul-u l-hum tani l-madriyat u i-ṭel'-u 'ali-hum baš i-zid-u f el-bni.

Mnin ka y-'ala l-bni 'aud ka i-zid-u i-'alli-u

ma^ca-h s-srir u ka i-bqa l-bni tala^c hatta ka i-tqadd ma^ca-h l-^calu d el-biban u ş-şrajem. Ida kan ^cand-hum le-ħdid u l-borşlana ka i-dir-u l-^catbat (143) l-fuqaniyin d el-biban u ş-şrajem bi-h ka i-qul-u l-hum el-budrat u ida ma kan ši ^cand-hum u bga-u y-^caml-u l-biban u ş-şrajem b et-tqaus ^cal l-qa^cyda beldiya ka y-^caml-u-hum b er-raqed au le-ħjar el-bsiṭ au dyal l-yajur u ka i-teqqf-u au i-benṭl-u t-tqaus elli huma ^cala had el-kifiya men taḥt b el-ħşeb u le-ħjar baš ma ṭ-ṭiḥ ši t-teqwisa u ka i-ħelli-u-ha hakdak hatta ka t-şedd u t-ibes u ka i-zid-u f el-bni men ba^cd et-tqaus hatta ka y-uşl-u l et-tekhila (144) lli ka t-kun dyal le-ħjar mqadd u msawi au dyal l-yajur u hiya l-ħerf au l-ħašya l-eħhraniya dyal l-ħiṭ elli ka i-nzel u i-rkeb ^cali-ha s-sqef.

Mnin ka i-kemml-u le-ħyuṭ dyal eḍ-ḍar b el-bni ka i-ħelli-u-hum i-rwaš-u au i-ibs-u šuya waħd en-nhar au yumayn u i-ṭel^c-u i-seqqf-u s-ştaḥ u n-nbuḥa (145), ida kan-u f eḍ-ḍar, u i-dir-u l-hum el-ħelqa d eš-şebbak u ḍ-ḍerbuz, u qbel la i-seqqf-u ka i-ħeṭṭ-u d-druj u i-dir-u l-hum eṭ-ṭabla dyal simarmiṭ au i-bni-u ḥiṭ mħerref u i-seqqf-u-h b el-gayza u l-worqa u i-bni-u ^cali-h d-druj u l-ħwa lli ka i-bqa l taḥt, dar-u l-uh bab au ma dar-u l-uh š, ka i-temma t-tenfiḥ d ed-druj, u ila kan b el-bab ka i-ħezn-u fi-h l-faḥer u le-ħwayj elli ma laḥqin ši ^cali-hum ; u ši men-hum ka i-dir-u taḥt et-tenfiḥ bit el-ma (146), u ka i-feth-u l ed-druj el-bab f es-ştaḥ u i-bni-we-h.

Ida kan es-sqef beldi b el-gayza u l-worqa ka i-jib-u l-gayza u l-worqa mşertḥa men ^cand en-nejjar

(143) syn. ^catabi.

(144) par analogie avec le fard des yeux.

(145) syn. nbahat.

(146) syn. ḍar l-uḍu, kabina.

u i-bda-u l-m^callmin ka i-settf-u l-gwayz wahda
 hda wahda u ka i-helli-u binat-hum jehd wahd
 eš-šber d et-tisa^c u ba^cd ka i-sali-u b tesqaf el-gayza
 ka i-ṭelq-u ^cali-ha l-worqa u i-semmr-u-ha f
 el-gwayz b el-mesmar u ka i-bqa-u gadyin hakda
 ḥatta ka i-sali-u ma^a s-ṣtaḥ kamel u men mura had
 eš-ši ka i-belbl-u t-trab u j-jir u i-ferrš-u-h fuq
 menn-uh u i-bda-u i-zid-u t-trab u j-jir u i-rešš-u
 l-ma u i-deqq-u b el-merkez ḥatta ka i-šmet u i-tqadd
 bḥal ʿli tkellem-na ^cali-h f el-merrat elli daz-u u
 i-herrš-u-h b ej-jir u r-remla u i-ḍerb-u l-uh
 l-merṭub ; u ḥit ka i-ibes s-ṣtaḥ ka i-bda-u i-bni-u
 le-ḥyuṭ d el-fuqi, u ida kan-et eḍ-ḍar sefliya
 bla fuqi ma ka i-bni-u f es-ṣtaḥ ġir es-seṭtara ;
 u men temma ka i-šedd-u f terkab el-bestidurat au
 l-kwadruwat dyal l-biban u š-šrajem u i-ḍerb-u
 l-merṭub l eḍ-ḍar mejmu^a.

U ma ka i-bqa men ba^cd el-merṭub ġir et-tezlij
 dyal eḍ-ḍar u t-tejjir dyal-ha men berra u men dahel
 u terkib ed-dfef d el-biban u š-šrajem u l-bedlat dyal
 ed-druj elli huma b ez-zellij u šbaġet ed-dfef ida
 kan-u mwalin eḍ-ḍar baġyin eš-šbaġa ^cala qibal ^cadad
 men en-nas elli ka i-dir-u l-biban b el-qwas d
 er-reḥwi mgerbeš au meṭluq au b el-hersna u
 š-šmames fuq men-hum u t-tanejjart dyal eḍ-ḍar
 y^cani d-dfef d el-biban u š-šrajem beldiyin, u ktir
 eš-ši d-dfef d el-biban elli ka i-kun-u b er-rtaj u
 l^carja au l-ḥuḥa, ma ka i-šebġ-u-hum ši b eš-šbaġa
 au l-bentura rumiya wahḥa ka i-kun-u dyal l-berda^c
 au l-arz wa amma ida kan-u dyal l^car^car haduk
 ma kayn ši fi-hum elli ka i-šbeġ-hum ga^c.

U kayn f ed-dfef d l^car^car elli ka i-šeql-u-hum
 b ez-zaf u i-dehn-u-hum b el-berniz ḥatta i-wulli-u
 ka i-ḍwi-u, u hakdak ka y^caml-u ba^cd el-merrat
 ḥatta l ed-dfef d eš-šrajem ida kan-u dyal l^car^car u
 ida kan-et et-tanejjart dyal eḍ-ḍar rumiya f ktir eš-ši

ka i-šebġ-u d-dfef d el-biban u š-šrajem b eš-šbaġa lli bġa-u u ktirt-hum ka i-ħtar-u l-lun au l-lwan elli ka t-kun zahya u bhija u mendura b ez-zaf, u fi-hum elli ma ka i-šbebġ-hum ġir b ši ħaja ħfifa dyal eš-šbaġa u i-duwuz 'ali-hum idd au zuj dyal l-berniz baš i-ġi-u ka i-lem^c-u u te-zyan fi-hum en-neġtra.

U l-biban u š-šrajem dyal eġ-ġyur elli ka i-kun-u 'al l-fšala rumiġa ktirt-hum ka i-kun el-bni dyal-hum mrebb^a u l-bestidurat u d-dfef u l-badrirat dyal-hum mrebb^a in ħatta huma u had el-biban, f el-ktir, ma ka i-kun-u ši 'and-hum eš-šmames fuq men-hum, ulaynni l-badrirat ka i-kun-u b ez-zaj el-byeġ au l-mluwun ka i-dħel men-hum eġ-ġu l l-byut.

U hakkak ka i-kun-u š-šrajem u dfef-hum mrebb^a in u b ej-jaj ka y-'aġi-u 'aud eġ-ġu l l-byut u kayn biban uħrin ka i-kun-u mrebb^a in bħal lli qul-na, b el-ħaqq ka i-dir-u-hum b el-qanba f maħall l-badrirat, u l-qanba hiya qus d el-luħ men ħsab el-bab mgernez b qāṭa^c u meqṭu^c u fi-h bħal merwaħa au nušš nejma sdasiġa, au kter, ka t-kun ktirt eš-ši b ez-zaj l-'araqi ka y-'aġi ġ-ġu l l-bit u ka t-kun fi-h neġtra mu^ctabara.

U had el-fšala d el-biban 'ala had eš-škel ka te-jma^c bin el-fšala rumiġa men jiht et-terbi^c d ed-dra^c l-fuqani d el-bab, u bin el-fšala beldiġa men jiht et-teqwisa d el-badrira. Hakda ka i-tebna-u ktirt eġ-ġyur f el-maġrib u 'ala škel menn-uh ktirt-uh l-mrebb^a ka i-tebna-u le-ħwanet u l-herya u l-ħzayn.

U hada jumlet ma ka i-sta^cmel f bni-hum men m^callmin u ħeddama u ma^cun u ka i-dħel fi-hum men iqama d el-bni u twab^c-uh ħatta ka i-ħel^c-u f waħd eš-škel ġrif u lħif ka i-ġehr-u l l-'ayn b lun-hum el-byeġ u huma metzaħmin ma^ca ba^cġ-hum, ktir eš-ši men ši maħall 'ali, bħal ši serb dyal le-ħmam byeġ ka i-'um 'ala ujuh l-arġ u i-muj f ba^cġ-uh.

U f ši men el-buldan ma ka i-jiyir-u ši d-dyur men berra b ej-jir el-byeḍ ; imma ka i-lebbs-u-hum b el-merṭub dyal ej-jir u l-ḥamri u i-ḥelli-u-hum hakdak au i-jiyir-u-hum b ez-zerqṭuna au n-noḡra u j-jir u ka i-ji l-lun dyal-hum mḥemmer bḥal en-nḥas ; u ma ši ġir had en-nu^c d el-bni lli dker-na huwa lli kayn f el-maḡrib, ra-h kayn fi-h n-nwa^c uḥra ktira dyal l-bni bḥal ej-jwama^c u ṣ-ṣmā^c u l-ḥammamat u l-mṭafi u d-dyur el-kbar u l-qṣur u ġir-hum bḥal lli qul-na u ktir had en-nwa^c and-ha smiyat u fṣayl uḥra ktira ka y-^carf-u-ha u i-ḥedm-u-ha m^callmin uḥrin men bennaya u ġir-hum u ka i-fehm-u l-ha u l-šġal-ha kter men haduk el-m^callmin elli ktirt-hum ma mwalfin ka i-ḥedm-u ġir f el-bni d eḍ-dyur u lli bḥal-uh men ḥwanet u heryan ^cala qibal eṣ-ṣen^c a bḥar, u kull fenn la-hu (147) ehl, bḥal lli ka i-qul-u f el-metla, b el-ḥaqq ktirt l-iqama d el-bni u twaba^c-ha lli ka te-ḥdem f en-nwa^c dyal l-bni mejmu^ca, hiya ši waḥad u fḥal fḥal, la f had en-nu^c wa la f dak, u l-ferq elli kayn binat-hum huwa f es-smiyat u l-fṣayl u škal uḥra men et-tanejjart u t-tazlayjiyit u t-tagebbast u l-k^uber dyal l-maḥallat elli ka i-tebna-u bḥal ej-jwama^c u ṣ-ṣmā^c f el-mtel.

EJ-JAMA^c U L-HAMMAM

Ej-jwama^c, f el-ktir, ka i-kun-u kbar u fi-hum el-qwas u n-nbaḥat u s-swari b ez-zaf u wuṣṭ-hum wasa^c u ^caryan u sqef-hum b el-beršla u l-qermud el-beldi l-ḥḍer u l-meḥrab elli fi-hum mquwus b er-reḥwi mqerbeṣ au meṭluq au mefrum dyal et-tagebbast u ka i-kun fi-h ḥiṭi mrebbā^c mayl l eṭ-ṭul menquš u mzuwuq dyal et-tagebbast nnit

(147) forme littéraire de l-uh.

el-mluwuna b eš-šbağa šadda men ketfin el-meħrab b zuj u ʔal^a ʔatta l et-tekħila au l-gurniza d-deħlaniya d es-sqef au t-qerrebb l-uh, u f had el-ħayti ^cadad dyal eš-šemmasat dyal l-gebs men nu^c n-nqiš el-mzuwuq elli fi-h lli ka i-kun ba^c d el-merrat en-nqiš dyal-hum mʔa^am b ez-zaj el-mšekkel u huwa meqʔu^c au ɗayr bi-h ħzam d el-gebs mektub fi-h b en-neqš ba^c d el-.ayat dyal l-qor.an u ši ħaja mel le-ħdit d en-nbi u ^cala imin el-meħrab ka i-kun el-menber ^cāṭi dehr-uh l l-ħiṭ au mtekki ^cal l-bab d el-bniqa au l-meqšura fayn ka i-tħebba f el-woqt elli ma ka i-teħtaj ši, ida kan ej-jama^c kbir, u ^cala šmal-uh, y-^cani ^cala šmal l-meħrab, el-meqšura d el-ħṭib elli ka i-dħel l-ha men mur ej-jama^c u i-ħrej men-ha baš i-ħṭeb u i-šelli b en-nas nhar ej-jem^a u ħda-ha au ħda l-meqšura d el-menber ši ħzana au zuj d el-mšaħef el-biban dyal-hum mquwusin b el-qanba d el-luħ u d-dfef mzuwuqin fi-hum qaṭa^c u meqʔu^c tnāši au stašri b el-lwan u b el-ma dheb mel l-fuq ʔatta l l-taħt men nu^c z-zwaq el-meħfur f el-menber u lli f ed-dfef dyal l-meqšurat b zuj, men ġir el-biban dyal-hum huma kbar mel l-biban dyal l-ħzana au l-ħzanat d el-mšaħef.

U f es-sqef dyal ej-jwama^c ^cadad dyal l-gwayz au l-qnaṭer d l-^cud kbar u ġlaḍ u ʔwal mrebb^cin u mzuwuqin b el-lwan m^callqin fi-hum b es-snasel u ka i-ddella-u men-hum ba^c d et-triyat u l-mšabeħ au l-mšobħiyat dyal ez-zaj byeḍ kan-u bekri ka i-ša^cl-u b ez-zit u l-ftila u l-yum ka y-^caml-u f wušt-hum lambat dyal eḍ-ḍu rumi y-^cani l-bulat d et-trisinti.

U l-wušt d ej-jwama^c f el-ktir ka i-kun mzellej b ez-zellij beldi mluwun u fi-h ši ħešša au sarij sġir mebnii mrebb^a au mseddes au mtemmen u mzellej ʔatta huwa fayn ka i-jedded-u n-nas l-uḍu.

U mel l-^cada d le-ħyuṭ d ej-jwama^c ma ka i-kun-u ši mzelljin u ma ka i-kun fi-hum men taħt

ġir ħyaṭa qṣar šuya f l-^cord u ṭwal b ez-zaf dyal le-ħṣur mzuwuqin ḡayrin ‘ali-hum u ‘al l-meħrab u s-swari mejmu^cin ; u fuq le-ħyaṭi ‘ala qder uqfet bñadem ka i-ddar-u mrafa^c ṭwal meṣbuġin b eṣ-ṣbaġa au blaš fayn ka i-nezzl-u n-nas blaġi-hum.

U l-ard d ej-jwama^c ḡatta hiya dima ma ka t-tferreš ġir b le-ħṣur u ma kayn ši j-jwama^c lli ka i-tferrš-u b ez-zrabi men ġir ba^cd es-sadat u z-zauyat elli ka i-kun-u men fuq had eš-ši mzelljin .ard u ħyuṭ u z-zwaqat el-mšekkla l-^cajiba dyal et-tagebbast ka te-ksi dak le-ħyuṭ mejmu^cin men ‘and ez-zellij ḡatta l ḡadd es-sqef elli ka i-kun d el-ħṣeb au d el-gebs škel qubba au beršla au bsiṭ u lli ka i-kun ḡatta huwa ġaya d el-ġayat f en-qiš u z-zwaq el-mluwun b el-lwan el-mħelltin b el-ma d el-fedḡa u d-dheb.

U f waħd el-qent men qnut ej-jama^c ka t-kun eṣ-ṣum^a waqfa mebnija ṭal^a mjerrda f es-sma ka ṭ-tell ‘al l-mdina kull-ha u f el-ktir ka t-kun f el-qent d ej-jiha lli mqabla j-jiha lli fi-ha l-meħrab u l-qlil f ej-jwama^c lli ka t-kun ‘and-hum eṣ-ṣum^a f er-rukna dyal es-sder d el-meħrab au f nbaħ men en-nbaħat ed-deħlaniyin elli mwalyin-uh au mebnija f el-wuṣṭ d ej-jama^c b^c ida mel l-ħiṭ.

U jmi^c ṣ-šmā^c ka i-kun eš-škel dyal-hum mrebbā^c u mebniyin b le-ħjar el-menjur u ši ħaja men-hum elli ka i-kun bni-hum mḡella^c mseddes au mtemmen u mzelljin b ez-zellij men berra u kull-hum fi-hum eḡ-ḡuwwayat u ṣ-ṣrajem meftuħin ši fuq ši u j-jnab el-fuqaniyin dyal eṣ-ṣum^a ka i-kun-u mzuwuqin b en-nqiš u fi-hum qwas d er-reħwi mgerbeṣ au mħutem meddaħlin f ba^cd-hum au metferrqin meħfurin f le-ħjer men erba^c d ej-jiħat b waħad eš-škel ltiṭ b ez-zaf u s-seṭtara d eṣ-ṣum^a ka t-kun ḡayra b eš-šerrafat el-mderrjin u f wuṣṭ es-ṣtaħ d eṣ-ṣum^a ka i-kun mebni l-fħel au l-^cazri dyal-ha u ka i-tsemma l-^cazri d eṣ-ṣum^a u huwa

mrebbā^c 'ala fšalt l-^cammariya au šum^ca sğira, fi-h zuj d eš-šrajem au rba^c, ktirt-hum ka i-kun-u mrebb^cin waħad f ej-jiha. U f ras el-fħel bħal qubba dyal l-qermud el-ħder mšuwuka u fuq men-ha j-jamur u f ej-jenb au l-wušt d l-^cazri ka i-kun el-kundari au š-šari d l-^cud au d le-ħdid u f el-ktir ka i-kun d le-ħdid, u fi-h jamur sğir u lamba dyal eđ-đu u taħt ej-jamur dyal-uh ka i-kun waħd ed-dra^c sğir d le-ħdid meṭluq au mquwus šuya fi-h j-jerrara lli ka i-dir-u fi-ha le-ħbel baš ka i-ṭell^c-u l-^calam (148) ; u f el-fħel ka t-kun el-bab d eš-šum^ca l-fuqaniya lli ka i-ħrej men-ha l-mudden i-wudden, u š-šmā^c kull-hum ka i-kun-u b ed-druj men ġir ba^cd eš-šmā^c l-kbar el-qdam b ez-zaf elli bqa-u 'ala ħalt-hum ka i-ṭel^c-u l-hum b ba mzenqel ; u ktirt ej-jwama^c ka i-kun fi-hum kter men bab waħad l ed-dħul u l-ħruj ; hada nu^c aħor dyal l-bni lli ka i-kun f ej-jwama^c u huwa mħalef bħal lli šef-ti l en-nwa^c l-uħra d el-bni lli daz-et f es-smiya u l-fšala u bħal lli huwa mħalef 'aud l škal uħra dyal l-bni d el-mṭafi au l-ħammamat elli ka i-tseqqf-u b el-qbo dyal l-yajur u fi-h d-đuwwayat mduwurin u .arđ-uh ka t-tferreš b el-melħa u fuq-ha ka t-kun tefriša d er-rħam el-mrebbā^c byeđ au zreq au b had el-lwan b zuj baš ka i-šedd-u s-šħuniya b ez-zaf ħatta ka i-wulli-u i-wulul-u u ħyuṭ-hum ka i-neddi-u l-^careq ħit ka i-ša^cl-u n-nar f el-fornati (149) u ka te-ħma l-borma u baš ka t-kun l-arđ dyal-hum melsa u metsauya ka i-gels-u fi-ha n-nas elli ka i-ğesl-u bħal lli galsin 'al le-ħrir au z-zawaq ka te-zleq men taħt men-hum u jmi^c lli ma redd ši bal-uh ħit i-kun i-mši f el-ħammam ka i-zleq u i-ṭiħ u i-ji 'ala gaz-uh.

(148) syn. *derra* (Salé, Tanger) ; *ftila* (Mogador) ; *ruq'a* (Tétouan).

(149) syn. *fornatši*.

EL-FERRAN

U zid ^ˆal l-bni d el-ḥammamat el-bni d el-fraren ^ˆaud elli ka i-kun-u ka i-šebh-u l l-ḥammamat men j iht et-tefraš b el-melḥa u kan baš ka i-šedd-u s-šuniya hit ka i-teḥma-u amma men jmi^c j-jwayeh l-uḥra ga^c ma ka i-šebh-u l l-ḥammamat, el-fraren sġar, u l-fšala dyal-hum mduwura ; ka i-tseqqf-u u ka i-tferrš-u b el-yajur dyal eṭ-ṭin eṭ-ṭayb f el-frina u šaḥ-hum mkuwur b el-qobba u ka t-temma « l-qobba d el-ferran » u ^ˆand-hum bab waḥad sġir ma i-t^ˆadda ši dra^c f eṭ-ṭul u l-^ˆord mnayn ka t-teṭreḥ el-ḥubz, u ḥda l-bab b ed-dat men j iht l-arḍ ka t-kun el-ḥofra fayn ka y-uqef el-m^ˆallem u hiya ġarqa ka te-dreb ḥatta l l-meḥzem, u fuq el-ḥofra u l-bab el-mdeḥna lli ka t-herrej ed-duḥḥan elli ka i-ḥrej men el-ferran u ḥda l-ḥofra u bit en-nar waḥd el-bab fi-ha d-druj elli ka i-ṭell^ˆ-u l l-fuqi d el-ferran elli fi-h l-qobba u had el-fuqi ka i-kun, f ktir eš-ši, mseqqef b el-gayza u l-worqa u l-fayda dyal-uh hiya zuj d le-ḥwayj : l-uwula baš ka te-bqa l-qobba d bit en-nar mderrqa u mešyuna mel l-berd u š-šta baš ma te-bred ši u ma t-tšeqq ši u t-tanya ka i-ss^ˆaml-u-h (150) l ḥzin le-ḥteb u l-^ˆawad d el-ḥerq au l ^ˆajin el-ḥubz dyal es-suq elli ka y-^ˆaml-u-ha ba^ˆd el-fraren u ka i-^ˆajn-u-ha l-^ˆajjana f el-fuqi u i-ḥelli-u-ha ka te-ḥmer fi-h u ma ka te-ḥrej mel l-ferran ḥatta ka t-tib.

(150) pour : i-st^ˆaml-u.

ED-DYUR EL-KBAR U L-QŞUR

U l-bni dyal ed-dyur el-kbar u l-qşur ka i-şbeh l ba^cđ-uh men ^cadda d ej-jihat men ġir ed-dyur el-kbar f el-ktir, ka i-sekn-u fi-hum l-aġniya u l-uzara u l-qşur ka i-sekn-u fi-hum ʔs-slaṭen u l-muluk, u kayn ba^cđ l-aġniya u l-uzara u l-^commal l-kbar elli ka i-sekn-u ḥatta huma f qşur ka i-şebh-u l qşur el-muluk.

Ed-dyur el-kbar ka i-tebna-u b nefš l-iqama lli ka i-tebna-u bi-ha đ-dyur l-uḥrin el-mezyanin, b el-ḥaqq hadu ka i-ḥetr-u l bni-hum ġir en-nwa^c d l-iqama j-ġiyida l-mu^ctabara lli wa la budda men-ha ^cala qibal mwali-hum ma ka i-tšetṭr-u ši f l-umur el-mezyana lli bġa-u u ja-t-hum ^cala gant-hum b sbab el-wujd elli ^cand-hum, u bḥal lli i-ḥetr-u l-iqama d el-bni ka i-ḥetr-u ^caud el-m^callmin el-fayzin. el-bennaya u ġir-hum, men en-nejjar u z-zlayjiya u l-gebbasa u l-ḥeddada u ka i-siṭṭ-u ^cal lli bġa-u men-hum men ^cadda d el-bladat.

El-ard ^calaš ka i-tebna-u đ-dyur el-kbar ka t-kun nešra kbira te-rfed ^cašra au kter d ed-dyur sġar, ši men-hum ka i-kun bni-hum mrebbā^c u ši men-hum ka i-kun bni-hum mrebbā^c u mayl l ġiḥt et-ṭul b ez-zaf. Wuṣṭ ed-dar dyal-hum bḥal wuṣṭ ej-jama^c l-kbir f el-kuber u t-tisa^c u ḥsen men-ha b elli ma i-tqiyis ši men ġiḥt ez-zellij en-nfis d el-qiraṭi u l-mzihri l-fasi lli ka t-kun mzellja bi-h au b er-rḥam el-mu^ctabar elli dayz-uh l-klam, u ida kan-et fi-ha ši ḥeşša ka t-kun kbira u ^cajiba dyal er-rḥam au mzellja u l-mihan (151) ka t-nehmer fi-ha bḥal sbayk el-fedḍa.

Wuṣṭ ed-dar, f el-ktir, ka t-kun ḍayra b

(151) syn. myah.

en-nbaḥat l-^caraḍ u b el-qwas el-mḍuwurin au l-mšuwukin el-mteqqlin b nwa^c en-neqš u t-teḥram u z-zwaqat dyal et-tagebbast el-hayla merfudin ^cala swari dyal er-rḥam el-meşqul au mreşş^c in b ez-zellij er-rfi^c u daḥel en-nbaḥat men kull jiha ka i-kun-u l-byut u l-ḡref u s-salat u l-bhawat u l-bratēl b ez-zellij u r-rḥam u l-qwas u le-ḥniyat dyal et-tagebbast er-rfi^c a u d-dfef d el-biban b l-^carja u l-qanba meşqulin ka i-ḍwi-u bḥal en-nḥas menqušin u meḥfurin b zwaqat ma bqa ši fuq men-ha, u hakda ka i-kun-u d-dfif d eş-şrajem b el-qanba au mrebb^c in rafdin men n-nqiš u z-zwaqat ḥatta ^caya-u.

U jmi^c le-ḥyuṭ dyal eḍ-ḍar wa la d el-byut^c wa la d buseḍḍar ka i-kun-u meksiyyin b zuj d le-ḥyaṭa kbar dyal ez-zellij qabeḍ mel l-arḍ ḥatta l en-nuşş d el-ḥiṭ et-taḥtani u l-aḥor šadd men ez-zellij au qrib l-uh ḥatta l es-sqef ^cala qedd ma ^cala l-ḥiṭ, ^cala qibal le-ḥyuṭ dyal had eḍ-ḍyur ka i-dir-u-hum ^calyin b ez-zaf, el-byut dyal-hum ka i-bleḡ ^calu-hum seb^c a au tmenya d el-miter au kter, u f ḥal had eš-ši ka i-kun-u s-squfa ḥatta huma waḥdin ḥaqq-hum men jmi^c l-škal dyal en-neqš u z-zwaq elli ka i-ḥebbel l-^caynin u fi-hum ^cadad dyal et-triyat d el-bellar u l-fnarat d en-nḥas u ş-şfar b ez-zaj l-^caraqi m^callqin f kull maḥall u l-lambat dyal eḍ-ḍu f wuṣṭ-hum, u f waḥad ej-jiha men bḥal had eḍ-ḍyur, ktir eš-ši f et-taḥti, ka i-kun-u zuj au tlata d el-mṭabeḥ y-^cani d-dwirat dyal eṭ-ṭyab mzelljin u mreḥḥmin u fi-hum mjamer mebniiyin u mzelljin ḥatta huma dyal eṭ-ṭyab b el-faḥer u kwanen d le-ḥdid dyal le-ḥṭeb l teqliyt el-ḥli^c u tebḥar seksu u ṭyab le-ḥrira, bḥal lli ka i-kun fi-hum ḥammam au zuj, waḥad l mwalin eḍ-ḍar u waḥad d el-ḥdem u l-met^callmat, ka i-teḥma-u b le-ḥṭeb mel l-fornati dyal-hum u la t-sal ši ^cal en-nḍafa u n-nqawa dyal-hum u la ^cal ez-zellij u r-rḥam elli fi-hum ; u hakda ka i-kun

el-fuqi dyal-hum f el-kuber u r-runeq u l-bha u n-nedra fetna d el-fetnat ma ka i-ħelli l l-^cayn ma te-šha u š-šebbak d le-ħdid mfeđdeđ au mdehheb au dyal en-nħas ka i-lma^c međrub ^cala ħul u ^cord đur el-ħalqa u đ-đerbuz fuq menn-uh dyal le-ħdid au n-nħas au l-^cud el-meşgul er-rteb elli bħal le-ħrir u kayn elli ka i-kun ^cand-hum šebbak d le-ħdid kbir ^cala qedd đur el-ħalqa d es-ştaħ au ši qenġra d l-^cud au d le-ħdid ka t-t^calleq fi-ha triya kbira b es-sensla u fi-hum elli ka i-kun ^cand-hum f wušt eđ-đar au f maħall ħda-ha ħarej men-ha, ryad fi-h nwa^c š-şejar u n-nuwwar ; u ši men had eđ-đyur ka i-kun-u meqsumin ^cala zuj, đar l-^cayal, y-^cani mwalin eđ-đar nsa u drari u ħdem, u đar eđ-đyaf elli ka t-kun ma^cmula l er-rjal eđ-đyaf u şħab mul eđ-đar elli ka i-ji-u l ^cand-uh men sa^ca l sa^ca, u qlil fayn ka i-ħta-we-h u ka t-kun ħatta hiya mu^ctabara ma mqeşşrin ši ^cali-ha mel l-behja u z-zina, u meqyuma men kull ħaja, fi-ha byut-ha u ġref-ha u şilan-ha u ħammam-ha u ryad-ha u ħeşşat-ha ma ^cada l-mtebħa d eť-tyab hiya lli ma ka t-kun ši fi-ha, ka t-kun ġir f eđ-đar d l-^cayal lli ka t-kun ^cand-ha l-ħeraja l đar eđ-đyaf u ş-şħab, u t-t^cām dima ka i-ġib f eđ-đar l-uwula u men-ha ka i-ddi-we-h l-ħdem au l-^cabid au l-met^callmin l eđ-đyaf f eđ-đar l-uhra.

U l-bni d el-qşur fħal lli qul-na ka i-šbeh l el-bni d eđ-đyur el-kbar f ej-jumla men ġir el-qşar ka i-kun kbir b ez-zaf u fi-h bel^ca dyal l-qbeb u l-mnazeh u l-ġref u ş-şyil kbar t-ħerrek fi-hum b el-ħil, had eš-ši fuq el-kuber u t-tisa^c dyal wušt eđ-đar dyal-uh lli ka i-kun-u fi-ha waħad l-^cadad d el-ħeşşat, bin el-ħeşşa u l-ħeşşa i-mši bñadem ħatta y-^caya u l-qşar f l-^cada ma ka i-kun ši đar waħda kbira u kan, ka i-kun bħal ši mdina sġira fi-ha ^cadad dyal eđ-đyur kbar u mwusşin u sġar u kull-hum meqyumin b jami^c mani^c.

Jmi^c lli ka i-sekn-u f ši đar men duk eđ-đyur ka i-kun-u qaymin fi-ha b tas-hum ma metwaqqfin ^cala ġir-hum men mwalin eđ-đyur l-uħrin ħatta f ši ħaja men ġir ila ħerj-u i-dir-u šġal-hum kull waħad u šeġl-uh f el-qşar el-kbir. Ka i-kun-u fi-h đyur l-^cayal u đyur el-ħdem u l-ħdimat u đyur l-^cabid u l-^cabidat u đyur et-tba^c u ş-şħab ^cād đar, wulla kter, dyal eđ-đyaf, had eš-ši berra ^cal er-rwayat dyal l-ħil u l-bħaym, u ši mel l-qşur ka i-kun fi-hum ma^c a had eš-ši kamel, ryadat u ^caraşi kbar fi-hum jmi^c l-nwa^c dyal eš-šejar u n-nuwwar u sharej d el-ma ma ħella-u ši f el-kaber u t-tisa^c u mnazeh b el-qbeb ka i-ħell-u ^cali-hum, u f es-sharej elli ka i-kun f wušt-hum ħeşşa wulla kter ka i-ddeffeq (152) men-hum el-ma u i-ħiħ f es-seħrij ħatta ka i-bda i-tmauj u i-ddi ba^cđ-uh. U ba^cđ er-ryadat au j-jnanat dyal bħal had el-qşur, u ktir eš-ši qşur el-muluk, ka i-kun-u fi-hum qfaz (153) kbar dyal l-waħş u l-ħiwan (154) u t-tyur bħal es-sba^c u l-lbiya u n-nmer u qeţţ el-ħla u đ-đba^c u d-dib u t-ta^cleb u l-arwi u l-ġzal u l-fehd u l-qrud u ġir en-n^cām u t-taus u ħatta l-fyal ba^cđ el-merrat, u škal uħra met^caddeda, fi-hum elli ka i-kun mehbus f el-qfuza men haduk l-uħuş elli ka i-fers-u, fi-hum elli ka i-kun-u sarħin f l-arđ bin eš-šejar mel l-ħiyan u t-tyur elli ma fi-hum đrura l bñadem u ka i-walf-u l-maħall u ma ka i-herb-u š.

U had el-qşur ka i-kun-u fuq had eš-ši zaydin b el-biban el-kbar u s-swar el-^calyin, ^cal eđ-đyur el-kbar. Amma men ġiħt l-iqama d el-bni u z-zwaqat u z-zin u t-tebhija ma ka i-kun ši binat-hum ši freq kbir b ez-zaf.

(152) pour : i-tedeffeq.

(153) syn. qfazat, qfuza.

(154) syn. ħayawan, ħiyan.

U men had en-nwa° d el-bni mejmu°a ka t-tkuwun el-mdina u ka t-uqa° fi-ha l-°amara u l-ħaraka u ka t-wulli li-ha bal, u n-nas ka i-qeşd-u-ha men kull maħall, u lukan ma kan ši l-bni ka ra-ha (155) ma kayna ħatta ši mdina f ed-dunya, u l-fdel d el-bennaya đaher f had eš-ši bħal eš-şems f es-sma ma i-nekr-u u la i-jehd-u ħatta ši ħadd men bñadem elli n (156) huma kamlin medyunin b es-sukna dyal-hum f eđ-đyur u l-m°iša dyal-hum el-mu°tabara f el-mdun l eş-şen°a d el-bni u l-bennaya °llah i-ħfeđ-hum u i-kafi-hum °al l-ħasanat dyal-hum elli ma °and-ha ħadd u la qyas °ala qibal en-nas elli sğir şan-uh u lli kbir şan-uh ma °ayşin ġir taħt ster °llah u ster-hum, u ma i-mken ši l ši waħad i-qul b elli dak el-ujra lli ka i-qebđ-u l-bennaya hiya l-mkafya u l-ħlaş dyal-hum °ala °amal-hum l-°ađim elli ka i-mut-u n-nas u i-fna-u u i-bqa huwa ħaled men mura-hum jyal twila şahed l el-bennaya b elli huma satrin en-nas u mziyinin ujuh l-arđ b zint el-bni u ma i-qder ħadd i-kafi-hum men ġir °llah subħan-uh u ġaya ma i-qedr-u n-nas i-°aml-u y-°ađi-u-hum dak eš-ši lli uheb °ali-hum dyal °areg ktaf-hum u i-ħesn-u li-hum u i-thalla-u fi-hum °ala qedd ma qedr-u u i-ţelb-u men-hum el-msamħa u i-d°i-u ma°a-hum b ħir.

U n-ħetm-u l-klam °al l-bni u l-bennaya b waħd el-°ada ka i-dir-u-ha °adad men en-nas elli ka i-bni-u u hiya d-dbiħa °al l-bni qbel la i-tebna, u fi-hum elli ka i-°aml-u-ha men ba°d el-bni ; u d-dbiħa ka t-kun f maħall l-bni b nefş-uh mel l-bħaym bħal l-ħauli au n-na°ja au tur au begra au °atrus au ma°za, u dak en-nas eđ-đ°āf ida bna-u ši ħaja ka i-jerri-u d-demmm b ferruj au djaja, amma n-nas elli

(155) se conjugue : ka ra-ni, ka ra-k, ka ra-h, ka ra-ha, etc...

(156) n euphonique (peut être de l'arabe régulier *elladina*).

lā bas 'ali-hum ka i-dir-u men ba°d ed-dbiḥa nzaha u zerda kbira ḥit ka te-kmel eḍ-ḍar.

TANEJJART

U men eṣ-ṣnaya° l-qdima l-muhimma er-rayja f el-moḡrib u 'and-ha 'alaqa b el-bni u ġir-uh u n-nas metwaqqfin 'ali-ha b ez-zaf f ktir d l-umur dyal-hum, hiya ṣ-ṣen°a d et-tanejjart.

Et-tanejjart meqsuma 'ala 'adda d el-qesmat ; men-ha tanejjart el-qdima l-beldiya u t-taḥerratt u t-tanejjart ej-jdida r-rumiya.

Tanejjart el-beldiya ka i-ṣaub-u mwali-ha d-dfef d el-biban u ṣ-ṣrajem b el-qanbat u l-°arjat u l-ḥuḥat u blaš, u l-worqa u l-gayza d es-squfa l-meṭluqin u lli b el-beršla ma°a z-zwaq l-°ajib elli ka i-kun meḥfur u menquš f 'adad men-hum u f ed-dfef u l-biban d ba°d eṣ-ṣrajem ḥatta huma, u ka i-ṣaub-u ḍ-ḍrabez u l-badlat d ed-druj u n-namusiyat u l-krasa u l-mrafa° u l-maryusat u l-mketbat u ṣ-ṣnadeq d le-ḥwayj u r-rbaye° d ez-zina u r-reššaqat u l-kwadrowat d el-mrayat u le-ḥsek u t-triyat d l-°ud elli ktir-hum ka i-kun-u ġaya f en-nqiš u z-zwaqat bḥal lli ka i-ṣaub-u ṣ-ṣeḥḥarat, u ka i-ṣaub-u l-qbab u l-qwaqeb d eḍ-ḍar u l-ḥammam u ka i-ṣaub-u l-°ammariyat u n-nwa°ar au z-zifat u l-kdišat au l-mḥaffat u l-mḡasel u l-mḥamel au n-n°uša u l-krasa l-kbar u l-mnaber el-meḥfurin b ez-zwaqat 'al l-škal ḥud-ek ya s-ṣtašri meḥfur wulla barez u ḥud-ek ya qaym u naym u qata° u meqtu°, u sir men had en-nwa° dyal et-teḥrim u t-tešjar u t-tešbak elli ka i-dir-u fi-hum u f 'adad dyal le-ḥwayj l-uḥrin elli ka i-ṣaub-u dyal et-tanejjart el-beldiya, men-hum el-mhuda au l-kunat u ṭ-ṭwabel d el-lḥuf u l-myadi

u t-tyafer u l-bestilyat u j-jefnat u l-uqaqef u l-mnaul u d-dru^a d el-mnasej u l-mremmat.

U n-nejjara lli ka i-šaub-u l-umur dyal tanejjart elli ka t-kun mezyana u d-rifa u mzuwuqa ka i-tsemma-u n-nejjara r-rqayqiya u šgol-hum tarqayqiyit, u haduk elli ka i-šaub-u l-umur el-meṭluqa au l-ḥšina ka i-qul-u l-hum en-nejjara u kan, men-hum elli ka i-šaub-u s-slalem el-kbar u š-šwari u l-gwayz u l-ḥšeb u le-ḥmamer dyal l-bni u l-brarek u l-flayk u l-mqadef u l-qwareb u l-mrakeb d l-^cud elli kan-u ka i-mši-u bekri b el-qla^c; u ši men en-nejjara ka i-ṭelq-u ^cali-hum fuq es-smiya d et-tanejjart es-smiya d le-ḥwayj elli ka i-šaub-u, u i-^cayyiṭ-u f el-mtel l en-nejjar elli ka i-šaub es-srayr srayri, u lli ka i-šaub el-qwareb qwarbi, u lli ka i-ḍuwur-u l-^cud d er-rwabez y-^cani ka i-qeṭṭ-^c-u-hum b menšar eḍ-ḍur ka i-tsemma-u rwabziya, u lli ka y-^caml-u fi-hum ej-jeld u i-semmr-u-h, ka i-tsemma-u ḥatta huma rwabziya, u lli ka i-šaub-u ḍ-ḍwar d l-^cud dyal l-ḡrabel ka i-qul-u l-hum ḡrabliya u lli ka i-jelld-u-hum ka i-^cayyiṭ-u l-hum b had es-smiya nrit.

U men elli i-teḥseb men et-tanejjart el-qdima l-beldiya ^caud šni^c l-gša^c u l-qduḥa u l-mḡaref u l-mḡazel u s-sbasa u l-lwaḥ d el-qraya u l-mḡaret u n-nirat u l-ferḥat d el-biban u swaret-hum dyal l-^cud; u had en-nu^c men et-tanejjart ka t-teḥdem f bladat meḥtalfa, b el-ḥaqq el-ktir dyal-ha ka i-teḥdem f el-badiya u blad ej-jbel, u men-ha ḍ-ḍwar d el-ḡrabel lli qul-na, u l-mḡarez u l-gwalat u le-ḥrarez dyal l-^cud, u ši men had le-ḥwayj ka i-kun-u mefruḡin u metqunin mliḥ, t-qul l-idd ma daz-et ši fi-hum.

U kadalik ka t-t^cadd men et-tanejjart eš-šen^ca dyal et-taḥerratt. En-nejjar u l-ḥerrat šna^ct-hum f el-ašel waḥda, kull-hum ka i-ḥedm-u l-^cud men ḡir

en-nejjar ka i-šaub el.-umur el-kbira el-ktira lli la budda men-ha b ez-zaf °ad u ma ka i-mken ši l-insari i-stegni °ala ktir men-ha abaden, u l-ħedma dyal-uh f ktir eš-ši ka i-ħdem-ha fuq el-menjra u huwa waqef b el-ma°un dyal tanejjart el-ma°ruf, menn-uh l-mnašer : menšar eđ-đur u s-serruj, u serruj el-qfal au šuwwal l-far u l-larkit u l-mterqa u l-mijem u l-leqqať u l-mraba° u d-defrat kbar u sgar u l-mellasa u l-blana u l-gergar u l-gurnijat u s-smandola au s-sbandola u l-matšo u l-meħfer u r-rašba u t-tejwin u r-rabaħo u r-rkab u š-škwadra u l-qerťbun u d-dabed u l-qombas u l-meš°ab au l-berrima, u š-škerfina u l-mebred u l-kutšilya u l-gormil, u f el-menjra ka i-kun °and-uh dima waħd ez-ziyyar wulla zuj d l°ud u waħad d le-ħdid ka i-qul-u l-uh l-met°allem au l°afrita baš ka i-ziyir el-luħ ida bga i-qeťť-uh u i-mells-uh temlas šwib bħal lli ka t-kun °and-uh l-qťina °aud baš ka i-wullef l°ud u i-qeťťn-uh ma°a ba°đ-uh b el-gra.

U l-ħerrať ktirt-uh ka i-ħreť gales °al l-qa°yda l-beldiya l-qđima, ka i-lwi l-qennba d el-qus °al l-qebđa d el-qaleb elli ka i-šedd el-meğzel dyal-uh l°ud elli ġadi i-teħreť ma°a đ-đers elli qbalt-uh u i-bđa i-ddi u i-jib f el-qus b idd-uh d l-imin u l-qebđa ka t-đuwur l°ud elli fi-ha u ka i-qbeđ el-merbu° b idd-uh d l-isar u i°aun-uh b rejł-uh d l-imin u i-sir ka i-ħreť u i-beddel f el-ma°un °ala ħsab el-qyas u r-ršam u z-zwaq d el-ħerť elli ġadi y°amel, b el-ħaqq f had es-snin l-eħħra wulla-u °adad dyal l-ħerraťa ka i-ħedm-u waqfin f el-mħareť elli ka i-đur-u b er-rjel au f el-mħareť er-rumiyin elli ka i-đur-u b et-trisinti u ka i-semmi-u-hum ši men-hum el-muťur, u l-ma°un baš ka i-ħdem el-ħerrať huwa qesma mel l-ma°un d en-nejjar u ktir ed-derk ka i-kun °and-uh °al l-mraba° u d-defrat °ala kull qyas u l-ħerraťa bħal en-nejjar °aud, fi-hum

er-rqayqiya, u lli hdemt-hum hšina ka i-hedm-u l-uqaqef dyal en-namusiyat u r-rejlin dyal es-srayr u t-ṭwabel u l-myadi u t-ṭyafer u n-nwa'ar dyal l-ğzil u le-hsek dyal eđ-đrabez d l-ud y-ani lli ka i-kun-u msettfin fi-hum bhal eš-šebbak u j-jwamer u š-šbabek dyal ši men eš-šrajem u l-qanbat d el-biban u l-qwas d en-nbaḥat elli ka i-kun-u mel l-ud, u jmi^c l-umur el-kbira u l-metwussta lli ka t-teḥreṭ.

U r-rqayqiya ka i-šaub-u l-ğaytat u le-hbub d et-tsabeḥ u d-dru'a dyal l-ğnaber u l-lwaleb dyal-hum u dyal l-idan u r-rbabat u š-šbabek er-rqaq elli huma 'ala fšalt le-hsek u l-mrašš elli ka i-kun-u f le-ḥwaši d el-mrafa' u l-maryusat u t-ṭwabel u š-šli l-beldiyin er-rfa' u ġir-hum mel l-umu dyal l-herṭ er-rqiqa u kayn waḥad eš-šen'a ka t-teḥseb men et-tanejjart el-beldiya r-rqiqa, u mwali-ha b waḥd-hum u huma rqayqiya kbar b ez-zaf u hiya šen'at l-idan u r-rbabat u l-kitarrat u ḥatta l-qanun u l-mandolinat au s-snitrat elli wulla-u ka i-šaub-u-hum ši men-hum f had es-snin l-eḥḥra, u had eš-šen'a, men-ha ma ka i-dḥel f ḥsab eš-šen'a l-beldiya l-qdima bhal l-idan u r-rbabat, u men-ha ma ka i-t'add men eš-šen'a j-jdida bhal l-kitarrat u l-mandolinat u ġir-hum, u š-šen'a dyal et-tanejjart ej-jdida au r-rumiya lli wulla-t el-yum muḍa u ma'mul bi-ha 'and 'adad kbir dyal en-nas, mwali-ha ka i-hedm-u ktirt el-šğal dyal-ha b el-mwaken men nšir u temlas u ġir-hum ; ka i-šaub-u d-dfef d el-biban u š-šrajem b ez-zaj u blaš, u l-maryusat u t-ṭwabel u š-šli u l-kanabbiyat u l-futayat u l-biruyat d el-ketba u l-ḥzanat d el-ktub u dyal et-telj u n-namusiyat u l-kwadruwat d el-mrayat u š-šnadeq d el-mwaken d el-ğna u d el-mwagen el-kbar u d er-radyo 'ala kull škel u 'alaš men ḥala, u bhal had eš-šnay'iya ka i-t'add-u men er-rqayqiya dyal ḥad eš-šen'a, u .amma lli ka i-hedm-u l-umur el-kbira u l-ḥšina men-ha ka

i-šaub-u l-brarek d el-um elli ka i-tħell-u u i-trekkb-u, u ġir-hum mel l-brarek el-kbar elli ka i-kun-u bħal eđ-đyur b štajem-hum b kull ši l-hum, mseqqfin b ez-zeng au l-qermud bħal lli ka i-šaub-u ʿaud es-slalem el-kbar b ez-ziyada u n-noqšan u s-skellirat es-sġar u l-kbar dyal eđ-đyur u š-šwari u l-ħšeb au l-madriyat u le-ħmamer u l-germiġat dyal l-bni u š-šwari u l-qnaġer u n-nwaʿar u l-mđarat d l-ud.

EŞ-ŞENʿA D ET-TAZLAYJIT U Ş-ŞENʿA
D ET-TAGEBBAST

Men eš-šnayeʿ lli šayʿa u maʿmul bi-ha ʿand en-nas tani u ka te-dħel f umur el-bni b ez-zaf hiya š-šenʿa d et-tazlayjit u men baʿd-ha š-šenʿa d et-tagebbast.

Eđ-dar elli ma ka t-kun ši mzellja ka t-kun naqša u ma ʿand-ha qima kbira, u .amma ida kan-et mzeilja u mgebbša, ħlāš !... hadak huwa l-kmal. Wa lakin eđ-đyur elli ka i-kun-u mgebbsin huma qlal ma ʿada haduk elli ka i-kun-u fi-hum eš-šuwraf mgebbes u ši men-hum ka i-dir-u l-hum el-qwas d le-ħniyat b et-tagebbast, u t-tazlayjit u t-tagebbast elli wa la budda men-hum, ma ka i-kun-u ġir f eđ-đyur el-kbar u f el-qšur dyal l-muluk u f baʿđ el-mđares dyal ej-jwamaʿ u f el-mħareb dyal ʿadad men-hum u f ez-zauyat dyal ši men es-sadat u f el-qbur dyal baʿđ el-muluk elli ka i-kun-u medfunin f maħallat mebniiġin u ʿali-hum el-qbeb ; u had eš-šnayeʿ b zuj y-ʿani t-tazlayjit u t-tagebbast qdam f el-maġrib ka i-rjaʿ l ʿahd dyal-hum l el-ʿarab dyal l-andalus elli kan-u ja-u l el-maġrib deħħl-u-hum li-h ħatta tʿallm-u-hum men-hum el-mġarba u bda-u ka i-ħedm-u-hum maʿa ma deħħl-u-h men

nwa^c t-tanejjart el-meħfura u l-mzuwuqa men dfef d el-^carja u squfa d el-beršla u ġir-hum.

U l-blad elli meħhura f el-maġrib b had eš-ši dyal et-tazlayjit u t-tagebbast, hiya mdint Fas. Jmi^c z-zellij el-beldi r-rfi^c men qiraṭi u mziħri u ġir-uh ka i-tšaub fi-ha u ka i-tsemma b esmiyit-ha y-^cani z-zellij el-fasi, u kadalik et-tagebbast meħhura f Fas šohra kbira, u hadik hiya blad-ha u had en-nu^c men ez-zellij el-fasi .amr-uh ^cajib b ez-zaf, la men jiht el-ħedma dyal-uh wa la men jiht ez-zin elli fi-h, u l-qima lli ^cand-uh u ^cala had eš-ši huwa ħsen men nwa^c z-zellij el-mujuda f woqt-na hada, u wahħa z-zellij el-fasi qdim b ez-zaf, ma ka t-zid-uh taqđumiyit dyal-uh ġir serr u bha u qima ħatta šar-u ktir men en-nas elli f el-maġrib men mġarba u urubbawiyin ka i-feđđl-u-h ^cala ktir men nwa^c z-zellij er-rumi, u huma ida kan-u ktirt-hum ma ka y-^caml-u-h ši, ra had eš-ši hada ġir l el-ġla dyal-uh lli huwa ġali b ez-zaf kter men nwa^c z-zellij l-uhra.

U neđra wahda ^cal eđ-đyur u l-qšur u nwa^c l-bni l-uhra lli qul-na lli ka t-kun mzellja b had ez-zellij, u men-ha ^cadad dyal es-seqqayat el-kbar el-qđam elli baqyin ši men-hum mujudin ħatta l daba f ktir el-mdun, ka t-đehher el-mziya dyal ez-zellij el-beldi l-fasi u l-ħosen dyal-uh lli ma bqa ši fuq menn-uh men nu^c-uh u lli i-ji i-šuf had ez-zellij ħit ka i-kun rakeb kasi l-arđ u le-ħyuf mretteb u metqadd u latem u metqun u lwan-uh z-zahya ka t-redd eđ-đya, i-qul mšaub b el-makina ; zellija wahda mrebb^ca ba^cd l-uhra ka i-rekb-u f le-ħyuf ^cal l-kifiya lli ka i-rkeb bi-ha z-zellij er-rumi l-mrebb^c l-ma^cruf, b el-ħaq q ez-zellij el-beldi l-fasi ma ka i-tšaub ši b el-makina au ka i-tšaub terf men ez-zwaq dyal-uh u i-teṭba^c f zellija wahda mrebb^ca u ħit ka i-rekkb-u z-zellijat el-mrebb^c in ħda ba^cd-hum

ka i-dir-u waḥd eḍ-ḍira au terbi[°]a kbira ka i-kun fi-ha [°]adad men el-škal d ez-zwaq el-mretteb el-metqun elli ka y-[°]aṭi n-neḍra kamla bḥal ez-zellij el-mrebb[°] r-rumi lli qul-na, ez-zellij el-fasi ka i-ta[°]jen men eṭ-ṭin eš-šafi u ka i-ndar f eš-šems i-ibes u men ba[°]d ka i-teṭla b eš-šbika u b el-kḥul [°]ala kull lun u i-ḥelli-we-h i-rwaš u i-ibes [°]aud u i-ṭiyib-uh f el-frina ḥatta ka i-wulli šqaf, u f sa[°]at et-terkab ka i-ḥi l-m[°]allem ez-zlayji i-bda i-nqeš fi-h b el-menqaš u i-ḥerrej menn-uh l-fšala u z-zwaq elli ka i-bḡi mul l-maḥall ; u ḥit ka i-sali b nqiš ez-zellij ka i-nuḍ i-rekkb-uh f el-[°]arḍ au f el-ḥiṭ ; u ma[°]lum kayn waḥd el-ferq bin ez-zellij dyal l-[°]arḍ u z-zellij d el-ḥiṭ men jiht el-kuber u z-zwaq, u t-tani ka i-kun f l-[°]ada sḡer mel l-uwwul u kter menn-uh f ez-zwaq u bhej menn-uh f el-lun u ḥsen menn-uh f l-itqan u n-neḍra waḥḥa z-zellij dyal l-[°]arḍ ma ḥella ši ḥatta huwa men eḍ-ḍrafa u z-zin.

U men [°]att ez-zellij el-fasi ma ka i-trekkeb ḡir b el-ḥamri, ma ka i-trekkeb la b ej-jir wa la b boršlana. U l-m[°]allem ez-zlayji huwa b nefs-uh lli ka i-rekkeb ez-zellij [°]ala qibal l-m[°]allem el-bennay ma ši šeḡl-uh (157) hadak.

Ka i-gles el-m[°]allem ez-zlayji [°]al l-[°]arḍ au [°]ala ši kursi au yajurat u i-bda i-rešš el-ma f el-ḥiṭ b eš-šeṭṭaba u i-dir fi-h l-beḡli d el-ḥamri b el-mellasa u i-settef ṭraf dyal ez-zellij ši ḥda ši u i-nezzel [°]ali-hum waḥd el-fetqiya u i-šir ka i-ḍreb fuq men-ha b el-qebḍa d el-mṭerqa au l-mellasa ḥatta ka i-dḥel ez-zellij f el-ḥamri u y-uqef [°]al eš-šahḥ u ma i-tla [°]and-uh fayn i-zid u lli i-šuf-uh ka i-rekkeb ez-zellij [°]ala had el-kifiya i-qul : « [°]amr-uh ma i-sali, ḡir ka i-l[°]ab » ; [°]ala qibal had ez-zellij ḥit ka i-kun ka i-rkeb ma ka y-[°]aṭi ḥatta ši neḍra u kull-uh ka

i-kun mjelleh b el-ħamri ma ka i-ban fi-h walu, u ħakda ka i-bqa maši ma^a-h f et-terkab b el-mhel bħal l-fekrun ħatta ka i-sali l-qder elli ġadi i-dir menn-uh f el-ħiġ u i-ħelli i-ibes ħatta ka i-šedd mliħ u i-ġesl-uh u i-mešħ-uh u i-wulli ka i-đwi, dak es-sa^a ^aād a-ji t-šuf es-serr d eš-šen^a ki dayra, u n-nedra l-^aajiba lli ka t-wulli fi-h.

U t-terkab dyal ez-zellij el-beldi ^aala had el-kifiya ka i-šedd l-idd b ez-zaf u i-duwuz el-m^aallem ez-zlayji fi-h woqt twil, u had es-sabab baš huwa ġali b ez-zaf kter men ġir-uh men nwa^a z-zellij l-uħra u ma ka y-^aaml-uh ġir en-nas elli mulu^ain b ez-zin dyal-uh u ma ka i-hemm-hum ši dak eš-ši lli ħesr-u ^aali-h mel l-flus, ^aala dak eš-ši ka t-qul l-metla : «en-nedra sebq-et » ; u wahħa l-urubbawiyin bda-u ka i-šen^a-u f had es-snin l-eħħra ^aadad dyal l-škal d ez-zellij el-mrebb^a ka i-šbeh b ez-zaf ^aād ez-zellij el-fasi f ez-zwaq u l-lwan u n-nas ^aāṭyin-uh d-derk ka i-ħeddm-u-h b ez-zaf l ltaft-uh u draft-uh u taroħsiyit dyal-uh z-zellij el-fasi baqya l-qima dyal-uh hiya hadik ^aand en-nas mejmu^ain ma drek-ha ħatta ši nu^a men ez-zellij elli ħrej ħatta l daba.

U ka t-tba^a š-šen^a d et-tazlayjit eš-šen^a d et-tagebbast elli hiya mešhura f fas ^aaud bħal tazlayjit u ka t-tsemma šen^a fasiya ^aaud u l-m^aallmin el-fasiyin dayz-hum el-klam fi-ha ! u ktir eđ-đyur el-kbar u l-qsur elli f el-maġrib mzelljin-hum u mgebbsin-hum m^aallmin fasiyin elli ka i-sift-^a ^aali-hum l fas men kull blad ; u ila kan-u ši m^aallmin uħrin f bladat uħra ka y-^aarf-u l et-tagebbast ra-hum f el-^aašel wahdin-ha ^aala hel fas elli ħda-u-ha huma ma^a t-tazlayjit ^aala ^aarab el-^aandalus bħal lli qul-na, u kifaš ma t^aallm-u l-m^aallmin elli f el-bladat l-uħrin, ma i-qedd-u ši

f ktir eš-ši f l-umur el-kbira lli wa la budda men-ha dyal et-tagebbast, °al l-fasiyin.

U men ketret eš-šohra dyal had ez-zuj d eš-šnaye° and hel Fas y-°ani t-tazlayjit u t-tagebbast qlil ši blad mel l-bladat elli ka i-ħta men-ha m°allem zlayji u l-aħor gebbas fasiyin ka i-ji-u men fas i-sekn-u fi-ha b ulad-hum baš i-lqa-u-hum en-nas d dak el-blad mujudin ma°a-hum ħit i-bġi-u i-zellj-u au i-gebbs-u ši haja men dyur-hum u hada ka i-dehher qellt el-m°allmin elli ka y-°arf-u u i-teqn-u had eš-šnaye° b zuj men n-nas d el-bladat l-uħrin men ġir el-fasiyin, ħaja msellma. U ma i-mken l el-insan i-qedder eš-šen°a dyal et-tagebbast u š-šnay°iya l-gebbasa l-fasiyin men ġir la (158) šaf b °ayn-uh ma i-dehħš-uh men dak eš-ši lli ka i-ferġ-u b idd-hum mel l-ayat d eš-šen°a f le-ħyuṭ u l-qwas u s-squfa dyal l-qšur u d-dyur el-kbar u ġir-hum men nwa° l-bni lli qul-na.

U l-m°allmin el-gebbasa ka i-derb-u l-maħall lli ġadi i-gebbs-u-h f el-ħiṭ b el-gebs ba°d ma ka i-tqeššer u ħit ka i-nšef ka i-nezzl-u °ali-h r-ršamat dyal ez-zwaqat d el-kaġiṭ au ġir-uh °ala ħsab el-škal lli bġa-u i-dir-u, u i-bda-u tab°in l-atar dyal er-ršam b en-nqiš u le-ħfir ħatta ka i-kemml-u, u had el-ħedma d et-tagebbast wa°ra u ka te-qbeḍ l-idd bħal dak eš-ši d et-tazlayjit ulla kter b ez-zaf.

°Ala dak eš-ši ħatta hiya ġalya b ez-zaf u ma ka i-dir-u-ha u i-tmett°-u b en-neḍra dyal-ha men ġir mwali-ha lli wussa° °llah °ali-hum b ez-zaf u qaddin °ali-ha ; u hiya u la t-tazlayjit el-yum, ka i-ħedm-u b el-mitro, kull waħad baš ka i-ttawa ma°a saħb-uh l el-mitro, u kayn ši mel l-m°allmin elli ka i-ħedm-u b en-nħar u lli ka i-tqaṭ°-u ma°a-hum, b el-ħaq q b taman kbir, u mel l-°ada lli

kan-et bekri u baqi ši ħaja men-ha ħatta l l-yum, el-m^callmin elli bħal hadu lli ka i-sift-u mura-hum en-nas, ktirt eš-ši l Fas baš i-ħedm-u l-hum had el-ħedma, ka y-^caṭi-u-hum fuq el-^cujra dyal-hum el-makla u š-šrab u fi-hum elli ka y-^caṭi-u-hum ħatta l l-maħall d en-nbata baš i-bqa-u ^cala ħaṭer-hum u i-ħedm-u ħedma mezyana ^cala gant-hum u hendwal-hum u i-ji dak eš-ši ^cal l-ġaya u n-nihaya u ila sala-u šġal-hum u wulla-u f ħal-hum l blad-hum l ^cand nas-hum, ka i-mši-u ferħanin eš-škara tebb-uh mayla b el-flus ħatta ida ħtaj-hum mul eš-ši lli ka i-kun dayr ma^ca-hum el-ħir merra uħra, ma ka i-ħeddb-u l-uh f ^cayṭa u i-ji-we-h ka i-jri-u f el-lil qbel en-nhar.

TAĦEDDATT (159)

Et-taħeddat ħatta hiya men eš-šnaye^c l-ma^crufa f el-maġrib u n-nas laħqin ^cali-ha b ez-zaf f ^cadad dyal l-^cumur el-lazma ^cand-hum bħal l-bni u ġir-uh.

El-ħeddad ka i-šaub el-msamer u š-šbabek u š-škalat d le-ħdid elli ka i-kun-u f le-ħyut baš ka i-šedd-u-hum u ma i-ħelli-u-hum ši i-tza^cz^c-u, u l-qfal au l-lubat u l-kurat u z-zkarem u l-qerraqiyat au r-rzayz u l-ħellabat u s-saqṭat u l-bizagrāt u d-deqqaqat au l-ħorṣat dyal ed-dfef d eḍ-ḍyur u s-swaret u l-mħaṭef baš ka i-wuttb-u l-biban el-kbar men ej-jenb men daħel u s-snasel baš ka i-^callq-u t-triyat u ġir-hum men ^cumur le-ħdid elli metwaqqef ^cali-ha l-bni, u ma ka i-kmel illa bi-ha, u men ġir el-^cumur d et-taħeddatt elli lazma l el-bni ka i-šaub-u l-ħeddada ktir mel le-ħwayj elli ka i-ħtaj-u-hum en-nas b ez-zaf f eḍ-ḍyur u ġir-hum.

(159) syn. taħeddadet.

Ka i-šaub-u l-mjamer u l-kwanen d le-ħdid u j-jnawi u l-mwas u l-mqeddar u š-šwaqer u l-lqaqeṭ d l-afya u s-sfafed u l-mḥayṭ u l-ibari l-ğlaḍ u l-išafi u l-lqaqeṭ d el-msamer u dyal eš-šuk u š-š'ira d l-aynin u l-mḥatef d el-bir u dyal es-seffanj u l-mgada u kra^c l-ħalluf u l-fisan u l-mnaqeš u l-atali u l-gwadem u j-jerrarat u l-mdari u l-meštat u s-skek u ħlahel-hum u l-mṭareq u l-maṭnat au l-massat u l-mšayd u l-fḥaḥ au n-nešbat u l-mnajel u š-šfayeh u l-gjuda u l-kbalat u l-fisan d el-ljamat u r-rkabat d es-sruja d el-ħil bħal lli kan-u bekri ši men-hum ka i-šaub-u l-frada au l-kwabes u j-j'āb d el-mkaḥel u s-syufa u l-ħarbat u š-šfari u l-ħnajer u l-kummiyat.

U haduk elli ka i-šaub-u l-mkaḥel ka i-tsemma-u znaydiya u ma bqa-u ši f had l-iyam mujudin b ez-zaf ; u fuq had eš-ši kamel l-ħeddada ka i-šen^c-u t-triyat u l-qnadel u j-jwamer u n-nwa'ar au l-mḍarat d le-ħdid dyal es-swani ; u had el-ħedma men et-taħeddatt elli dker-na ktirt-ha beldiya qdima u baqi ma^c mul b 'adad d el-umur men-ha ḥatta l l-yum, u l-ħeddada f el-mağrib ma ka i-ħedm-u ši f el-mwaken u l-mḥareṭ dyal le-ħdid, ma ka i-ħedm-u ġir b idd-hum u l-iqama u l-ma^cun baš ka i-ħdem el-ħeddad qrib ħal-uh : el-kir d ej-jeld baš ka i-suṭ 'al en-nar elli ka i-ħmi fi-ha le-ħdid au l-kir rumi d le-ħdid elli wulla-u ka y^caml-u-h ši men-hum f had l-iyam u huwa ka i-ḍur b l-idd bħal er-rḥa u 'adad mel l-lqaqeṭ u l-mṭareq u l-mqaṭa^c u l-mgada ka i-šedd bi-hum le-ħdid u i-ṭerrq-uh u i-qeṭṭ^c-uh fuq ez-zebra, u ziyar au zuj u ši ḥaja dyal l-mbared u l-mtaqeb u fi-hum elli 'and-hum el-yum ba^cd el-mtaqeb au l-mša^cab rumiyin ka i-ḍuwur-u n-na^cura dyal-hum b l-idd u ka i-teqb-u bi-hum, u ši ḥaja 'aud mel l-ma^cun aḥor mtel er-rkabat u d-dwabed u l-mnašer sğar d le-ħdid u l-mrašem baš ka i-zuwuq-u lli

lazmin l el-ħedma d et-taħeddatt hadu huma l-ħeddada l-beldiyin u hadi hiya l-ħedma dyal-hum ktirt-ha baqya 'ala ħal-ha ma tġiyir-et ma zad-et ma neqş-et men ġir 'and ši mel l-ħeddada lli huma ħadqin b ez-zaf u metfennin (160) f el-ħedma dyal-hum el-ħaja lli šaf-et-ha 'ayn-hum ka t-šaub-ha idd-hum bħal l-qfal u s-swaret rumiyin u l-ušak u l-lwaleb u ġir-hum men umur et-taħeddatt er-rqiqqa ħatta wulla-u ši men-hum ka i-šen'-u t-tyur u l-uħuš u l-ħiwan u l-ġšiš dyal l-ħla u l-bħar 'ala kull nu' men nser u ġrab u bellarej u muka u ħmam u bibi u n'ām u ŧaus u sbu'a u nmura u ġzal u ħil u bġal u ħmir u jmal u fyal u qruda u klab u slag u mšaš u lfa' u ħyay u bu sekka au bu đelfa u wuzġat au zermumiyat u đebb u 'aqareb u rtayl u zregmil u ħnafes u jrad u dud u beššar el-ħir u bu ferṭitu u jran u fkaren u gnafed u đerban u q'niyat u tobb u firan u ħut u 'oqrışat u ruṭalat u qemrun d el-bħar dyal le-ħdid el-kħel u l-meşqul u l-mzuwuq ħatta dyal eş-şfar u n-nħas ba' d el-merrat.

U f el-m'allmin elli ka i-kun šġel-hum men had eš-ši hada metqun ġayat el-ħal u mel l-ħeddada j-jdad elli t'allm-u t-taħeddatt er-rumiya lli wulla-u ka i-šaub-u n-namusiyat u l-biban u ši men eṭ-ṭwabel u š-šli lli ka i-teṭwa-u u r-rbaya' d le-ħdid u men en-nas elli ka i-t'add-u mel l-ħeddada j-jdad haduk elli ka i-ħedm-u f l-umur d el-mwaken ka i-şelħ-u l-mwaken d eṭ-ṭhin u d el-ħyaṭa u d el-ġna u lli ka i-ħedm-u f el-garajat u ġir-hum ka i-şelħ-u t-ṭumubilat u t-trakturat u l-muṭurat u ġir-hum mel l-m'allmin elli ka i-ħedm-u f el-qwades u umur uħra men bumbat u nwa'ar u ferfarat dyal l-ma u n-zid-u 'ali-hum 'adad dyal l-m'allmin uħrin ej-jdad elli ka i-ħedm-u l-kamyunat u l-krares u l-karriṭat

(160) pour metfennenin pluriel de metfennen.

au l-karwilat dyal l-hil b l-^cud u le-ħdid bħal lli ka i-šaub-u tani l-braut d le-ħdid u d l-^cud u r-rwayd dyal-hum u hadu men ġir el-m^callmin uħrin elli deħr-u jdad ka i-ħedm-u ħrayf uħra men ġir et-taħeddatt elli ma kan-et ši ma^crufa f el-maġrib ga^c b el-merra bħal l-ħedma d et-trisinti men terkab u šliħ el-muħurat u le-ħwayj dyal-uh ^cala kull škel u šliħ er-radyonat ħatta wulla-u ^cadad dyal l-urubbawiyin ka i-^caul-u ^cali-hum b ez-zaf f tešwab u šliħ ^cadad dyal l-umur dyal-hum men had eš-ši lli qul-na, u had el-m^callmin huma ma^ca had eš-ši kamel nas .ummiyin y-^cani ma ši qaryin la b el-^carbiya wa la b el-fransauya, u l-qlil fi-hum b ez-zaf elli ka y-^caref ši ħaja ^cayyana dyal l-^carbiya d el-ketba y-^cani l-^carabiya (161) au ši ħaja qa^cyfa d el-fransauya, wa .amma t-tabaqi dyal-hum, u huma l-ketra, ma ka y-^carf-u ġir l-^carbiya d el-klam y-^cani l-^cammiya au z-zenqauya, u haduk elli ka y-^carf-u men-hum ši ħaja d el-fransauya baš ka i-tšarf-u ma^ca l-fransawiyin ma ka y-^carf-u ġir ši kelmat u smiyat b el-fransauya dyal le-ħwayj elli ka i-ħedm-u, ktirt-ha mħerrfa u ^cauja u meqluba, b el-ħaqq kif ma kan el-ħal ka i-tfahm-u u i-fehm-u ba^cd-hum ktir eš-ši ^cal l-qa^cyda u kull waħad men-hum la mel l-m^callmin wa la mel lli ka i-ħelb-u i-šaub-u l-hum le-ħwayj ka i-qdi ġarad-uh u ka i-bqa ^cala ħaħr-uh u bħal had el-m^callmin ma ka i-nejħ-u f šġal-hum illa b ketret eš-šber dyal-hum u š-šfa dyal ^caqul-hum, u lukan kan-u qaryin lukan i-nejħ-u kter men had eš-ši u i-ħher men-hum l-^cajeb met^cajeb f bħal had eš-šnaye^c j-jdida lli ^cād bda-u ka i-ħedm-u-ha, u men-ha šliħ el-mwagen elli ħher mel l-mġarba ^cadad dyal l-m^callmin el-mwagniya f kull blad u fi-hum šella dyal l-ulad elli ka i-šelh-u l-mwagen waħħa i-kun-u kifaš ma kan-u u mel

(161) syn. luġa.

l-m°allmin el-beldiyin elli ka i-teb°-u l-ħeddada huma l-m°allmin d en-nħas au ŝ-ŝeffarin u l-qezdarin u l-qzadriya.

Amma l-m°allmin dyal en-nħas au ŝ-ŝeffarin huma mujudin f °adda d el-mdun f uwul-hum Fas u Merrakeš elli huma mešhurin b el-ħedma d en-nħas le-ħmer u ŝ-ŝfer men qdim ez-zaman u ktir eš-ši Fas elli šegl-uh dayz l-klam f had eš-šen°a.

Wa .amma l-m°allmin d en-nħas l-ħrin y-°ani haduk elli ka i-kwi-u u i-leħm-u u i-šelh-u l-mjamer u l-mqarej u l-brared u le-ħsek u s-swani u i-rekkb-u l had l-eħħraniyin er-rejlin u i-qezdr-u l-brem u t-tnajer u l-ksakes u t-twajen d en-nħas elli i-leħq-u °al et-tqezdir baš ma i-telq-u ši ŝ-šda u kadalik el-qzadriya ħatta huma u ba°d men haduk elli ka i-ferg°-u l-mharez, mujudin f jmi° l-bladat ; u men-hum °adad dyal l-ihud elli ka i-ħedm-u f ktir eš-ši bħal had el-ħedmat b ez-zuj taqzadrit u tamharzit.

El-m°allmin en-neħħasin au ŝ-ŝeffarin ka i-šaub-u s-swani u l-mqarej u l-mjamer u l-mbaħer u l-fnayq au l°amayr dyal es-sukkar u atay u n-na°na° u ħta ba°d el-mreššat u ŝ-šetlat u l-bwaber u t-tisan u idd-hum u t-tyafer u l-mkabb u l-brem u t-tnajer u t-twajen u l-ksakes u l-qmaqem u l-brayq u l-kisan u l-ğraref u r-rbaye° u l-kwadruwat d ši men el-mrayat u t-tšawer u t-triyat u j-jwamer u n-nfafer u r-rkabat u l-mħamez u l-fisan d el-ljamat u l-mtareq d es-sukkar u l-bzaym u l-ħreš u l-bizagrat d el-biban u ba°d eš-šbabek u l-qnadel u qis °ala had eš-ši men .umur en-nħas elli ka t-ruj f el-mağrib °and jmi° n-nas la f el-badiya wa la f el-mdun, u ktir eš-ši f el-mdun, elli n hiya lazma l mwali-hum b ez-zaf u qlil eđ-dar elli ma mteqqla ši b °adad men had le-ħwayj elli ka i-°add-u-hum fuq el-fayda dyal-hum el-kbira lli la budda men-ha

men umur ez-zina l el-maḥallat dyal-hum u lli ka t-jib el-flus ida ḥtaj-u l bi° ši ḥaja men-hum.

U jmi° had el-umur d en-nḥas ka t-tṣaub men eṭ-ṭraf d en-nḥas elli ka i-ji-u men bladat uḥrin bḥal urubba. Ka i-šri-u l-m°allmin had eṭ-ṭraf u i-qeṭṭ°-u-hum u i-feṣṣl-u-hum u i-ḥedm-u-hum u i-zuwuq-u-hum u i-neqš-u-hum u i-ḥerrj-u men-hum jmi° le-ḥwayj elli dker-na u ġir-hum b waḥd el-kifiya lli ma te-šḥa ši l°ayn t-ḥiyid men-hum u men ketret ez-zin u q-drafa u l-lṭafa u l-itqan elli fi-hum, qlil ed-dyar dyal l-urubbawiyin elli ma ka i-kun-u ši fi-hum waḥd l°adad dyal had le-ḥwayj d en-nḥas en-nfis in°ala kull škel lli ka i-dir-u-hum baš i-tneff°-u bi-hum u i-ziyin-u bi-hum maḥallat-hum u i-zid-u-hum zina °ala zina.

TAQZADRIT

El-m°allmin el-qzadriya ka i-ṣaub-u l-fnarat dyal l-qezdir u ši men-hum ka i-ṣaub-u-hum dyal en-nḥas er-rqiq, u ka i-ṣaub-u l-qeṭṭarat dyal ez-zher u l-lambat dyal l-karbuṇ u r-rbaye° d el-qezdir u z-zaj elli ka y-aml-u fi-hum en-nas el-ḥalwa au ġir-ha baš ma t-twusseḥ ši, u ka i-ṣaub-u tani l°abarat dyal ez-zit u l-mḥagen u l-qzader u l-bumbat baš ka i-tell°-u z-zit mel l-bramel u ṭ-ṭawat u l-brayq u le-ḥkak kbar u sġar °ala kull škel u l-qwaleb au ṭ-ṭwaba° dyal l-ḥalwa u l-mqarej sġar u l-ġellayat au z-zwizwat u l-burmat d le-ḥrira u l-kafatirat d el-qahwajija u l-qnawat au l-qwades dyal l-qezdir au z-zeng elli ka i-kun-u f wuṣṭ ed-dyur au °ala berra men-hum ka i-hbeṭ fi-hum el-ma men es-ṣtaḥ u ši men ej-j°āb d el-mdeḥnat au š-šiminyat u ġir-hum mel l-umur elli ka i-ṣaub-u-ha l-qzadriya u ka i-leḥq-u °ali-ha n-nas, u kan-u bekri l-m°allmin

el-qzadriya, u men-hum l-ihud u baqi 'adad men-hum ħta l-yum, huma lli ka i-rekkb-u l en-nas ez-zaj d eš-šrajem u l-biban u l-qbeb au l-muñirat l eđ-đyur dyal-hum ida kan-u men en-nas d el-bladat elli ka y-^caml-u-hum.

EŠ-ŠIYYAĠA

Eš-šen^ca dyal eš-šiyyaġa, u ka i-tsemma-u mwali-ha u l-maħall lli ka i-ħedm-u fi-h 'aud eš-šiyyaġin au n-nqayriya au d-deggagin, men eš-šnaye^c l-qđima n-nfisa lli ka t-teħdem f el-maġrib, u n-nas elli ka i-ħedm-u-ha ma^crufin f kull blad u fi-hum 'adad dyal l-ihud.

Šen^cat-hum ka i-šri-u d-dheb u l-feđđa sbayk au flus u i-duwub-u-hum u i-sebk-u-hum u i-šen^c-u men-hum en-nbayl u l-ħwatem u t-twaneg au z-zwaheg au l-ħalaqat au l-mnageš u l-mfatel u l-ħreš u t-twaba^c u l-mħammsat u ħyuť er-ruť u ba^cđ et-tijan u l-bzaym u l-fkaren d el-mđamm u l-ħlahel u l-ħollalat u š-šukat u ġir-hum men nwa^c le-ħli d ed-dheb u l-fođđa l-mnebbet u lli blaš elli ka i-lebs-u l-^cayalat u lli ma ka i-mken ši i-lebs-u menn-uh r-rjal men ġir el-ħwatem u ktirt-hum ka i-dir-u-hum d el-fođđa u n-nas elli lā bas 'ali-hum ka y-^caml-u-hum ši men-hum b el-fšuş dyal le-ħjar el-ħorr bħal ed-dyamand u l-qlil fi-hum b ez-zaf elli ka y-^caml-u-hum d el-yaqut 'ala qibal ed-dheb mħarrem 'al er-rjal i-lebs-u-h u i-ziyin-u bi-h men jiht ed-din ma 'ada ši 'adad d le-ħwayj menn-uh meħşurin bħal es-snan u n-nif f el-mtel, u j-jwa dyal es-sif u ġir-uh men nwa^c s-snaħ u l-ġ^olaf d el-meşħaf u men ĵmelt le-ħwayj elli ka i-ħedm-u-hum eš-šiyyaġa men had en-nu^c el-ġmuda u l-mqabed d es-syuf u l-kummiyat au l-ħnajer u r-rbaťi dyal

l-mkaḥel bḥal lli ka i-ṣaub-u °aud *le-ḥkāk dyal* *tabaqo u i-ḡešši-u rus el-gwuz dyal-ha u qi°an-hum* *ba°d el-merrat ktir eš-ši b el-foḍḍa l-menquša u ka* *i-ṣaub-u r-rbaye° sḡar u l-ḡšawat dyal ed-dalil u* *s-snasel sḡar u ši men-hum ka i-fedḍed-u s-swani u* *l-brared u l-m°āleq dyal en-nḥas u ḡir-hum mel* *l-mwa°an dyal atay u had el-umur d eš-ṣiyaja lli* *hiya men-ha dheb ktirt-ha ka y-°aml-u-ha n-nas d* *el-mdina u lli ka t-kun b el-foḍḍa ka i-dir-u-ha n-nas* *d el-badiya u lli ka i-šbeh l-hum mtel l-°arubiya u* *š-šleḥ u °arib u bḥal lli ka y-°aml-u n-nas d el-mdina* *°aud men .umur le-ḥli l-aḥor ej-juhar u d-dyamand* *u z-zmurrud u °adad men nwa° le-ḥjar el-ḥorr* *en-nfis, u ktir eš-ši j-juhar, ka i-dir-u l-°arubiya u* *lli bḥal-hum ḥta huma l-°aqiq au l-°agig u l-luban* *u l-morjan u ḡir-hum men nwa° le-ḥli lli ka i-dir-u.*

Amma l-umur d ed-dheb elli ka y-°aml-u n-nas *d el-mdina hiya bḥal lli qul-na n-nbayl u d-dbalej u* *l-ḥwatem u l-mḥammsat u t-twaba° u ḥiṭ er-roḥ u* *t-twaneg u l-fkaren u ši men eš-šwuk u l-aḡniya* *men-hum ka y-°aml-u l °ayalat-hum et-tijan dyal* *ed-dheb menqušin u mḥerrmin u fi-hum elli mnebbtin* *u mrešš°in b ej-juhar au b le-ḥjar el-ḥorr au bi-hum* *b zuj u l-qlil f en-nas d el-mdina lli men °att-hum ka* *i-dir-u l-ḥlaḥel dyal ed-dheb au l-foḍḍa u ši men-hum,* *u ktir eš-ši ḍ-ḍu°afa, ka y-°aml-u ši ḥaja men had* *eš-ši dyal le-ḥli d el-foḍḍa u .amma l-°arubiya u lli* *bḥal-hum ka i-dir-u l-mṭaba° u n-nbayl d en-noqra* *u šems u qmer y-°ani meqruta d el-foḍḍa u meqruta* *d en-nḥas u l-ḥwatem u l-mḥammsat u š-šukat u* *l-ḥollalat u l-ḥreš u l-ḥlaḥel u kull ši had eš-ši foḍḍa* *menquša ulla blaš, u had eš-šen°a dyal ed-degg rayja* *bin en-nas rujan kbir u ka i-šerf-u fi-ha °adad* *men-hum mwal ktira u hiya ka te-sta°mel °and* *l-°ayalat l ez-zina u °and er-rjal ka i-ḥebbi-u fi-ha* *l-flus l ḍwayr ez-zman, u d-dheb bekri kan ka i-tba°*

b en-nwaya u ka i-ttuzen b el-mizan sġir dyal le-ħrir huwa fi-h ‘ayinat mel l-‘ayina l-mħiyira dyal-uh ka i-tṣaub-u l-ħwatem u z-zwaheg u ħiṭ er-roħ u ġir-hum.

U l-m‘allem ed-deggag huwa lli ka i-qelleb ed-dheb u l-foqda u ka i-‘ayyir-hum b l-‘ayyar u ka y-‘aref-hum aš men ‘ayina huma u waš fi-hum ši ġošš ulla šafyin u mel l-‘ada lli wulla-t ‘and ‘adad dyal en-nas d el-mdun f had es-snin l-eħħra, ktir eš-ši l-‘ayalat, hiya l-kra dyal le-ħli men dheb u foqda u juher, ka i-kri-we-h l-‘ayalat elli ‘and-hum l el-‘ayalat elli ma ‘and-hum ši au l haduk elli ‘and-hum menn-uh dak eš-ši qlil ma i-kfi-hum ši l ez-zina baš i-ħeđr-u f l-‘aras, u l-qlil f en-nas elli ka i-‘ir-u l l-uħrin ši ħaja d le-ħli i-qđi-u bi-ha ħaja ‘ala u jeh l-iħsan i-qđi-u bi-ha u i-redd-u-ha l-hum f el-aman u d-đman, ħta wulla-u ši men-hum hadi hiya ħerft-hum ka i-ttajr-u b kra d-dheb, u dak eš-ši lli ka i-jem‘-u-h men flus kra-h, ka i-šri-u bi-h ‘aud ħli aħör, u hakda ka i-bqa-u i-kri-u u i-šri-u ħatta ka i-rebħ-u menn-uh rbeħ kbir u i-jem‘-u mwal tayla. U ma ši ġir .umur le-ħli hiya lli ka t-tkra u i-rebħ-u men-ha mwali-ha u kan, kayn elli ka i-kri-u ħta le-ħwayj d el-lbas bħal l-qfaṭen u d-dfayn u l-mđamm u s-sbani l l-‘ayalat elli meħsušin b had eš-ši baš i-mši-u l le-ħđur d l-‘ors au ši ferħ men el-fraħat elli ma i-mken ši l bnađem f ktir eš-ši i-ferreq fi-hum bin l-‘ayalat eđ-đu‘afa u l-‘ayalat d el-ħwaja lli ka i-kun-u ħeđđarin ši ka i-ħennet ši men jiht el-lbasat u z-zina u l-ħijan u t-tijan. U fi-hum elli ka i-kri-u ‘aud le-ħwayj d el-fraš bħal ez-zraba u le-ħyaṭa u le-ħwayj d el-moqđiya bħal l-bwaber u s-swani u l-mbaħer u l-mrašš u ġir-hum men mwa‘an šrib atay u l-bħur u r-reššan u ṭ-ṭbiħ u kull ma i-twuqqf-u ‘ali-h n-nas elli ka i-kun-u ‘and-hum ši ferħ kbir u ma ‘and-hum ši men bħal had

le-ħwayj elli i-kfi-u-hum u i-ziyin-u bi-hum
maħall-hum f iyam el-ferħ.

TADERRAZT

Taderrazt men eš-šnaye^c l-mu^c tabara lli wa la
bedda men-ha u hiya mess^c amla f jmi^c l-buldan d
el-mağrib la f el-mdun wa la f el-badiya u meḥluba u
nafda ^cand el-mğarba kamlin u kull blad fi-ha,
y-^cani f šen^cat-ha, kter u ħsen men blad uħra f dak
eš-ši lli ka i-tšaub men-ha. Ši i-ħennet f ši.

Ed-derraz ka i-ħdem f ed-draz u d-draz huwa
l-maħall u l-mensej au l-mremma fan (162) ka
i-dderz-u le-ħwayj d eš-šuf u ġir-ha u nwa^c ar faš ka
t-teğzel sda u to^cma, u l-mensej b klam el-mdiniya
au l-menzej b klam l-^carubiya ka i-tsemma bi-h ^caud
f ktir eš-ši el-mensej fayn ka i-nesj-u au ka i-nejj-u
l-^cayalat ħatta huma le-ħwayj dyal eš-šuf u ġir-ha
men qñon u kettan u qezz u ħrir u ka i-qul-u l-uh
tani l-menwul, u l-ma^cruf ^cal l-mremma f el-ketra
hiya hadik fayn ka i-reqm-u au ka i-terz-u l-^cayalat.

U men ^catt ed-derraz ka i-ħdem waqef u
rejl-uh f er-rkabat d ed-draz ka i-beddel eš-šuf d
es-sda u i-ferreq el-ħyuṭ dyal-uh men ba^cd-hum u
i-duwuz binat-hum en-nezq elli ka t-kun f wuṣt-uh
j-jerrara au j-ja^cba dyal eṭ-to^cma b idd-uh d l-imin
u fayn ma ka i-duwuz ši ħiṭ d eṭ-to^cma ka i-doqq
^cali-h b ed-deqqaq b iddi-h b zuj ħatta i-lzem l-aħor
u i-tsawa ma^ca-h u ħakda ka i-bqa ġadi ka i-drez.
U t-terf elli daz-uh ka i-luwwi-h u i-zid l elli baqi
quddam-uh mseddi ħatta ka i-kemmel u i-ṭwi t-terf
elli drez kamel, ħayk kan au ħerqa au ġir-ha ; u men

(162) pour fayn.

ba^c d ka i-meqqeṣ-ha men ej-jnab dyal-ha u i-nfeḍ-ha
u i-ṭleq-ha u i-ṭwi-ha u i-nezzel-ha.

U ^cal er-rkabat dyal ed-derraz ka i-ḥki-u waḥd
le-ḥkaya lṭifa uq^c-at zman. Ka i-qul-u kan waḥd
el-wuld šabb met.addeb, sekran f waḥd ez-zenqa f
el-lil naṣeṭ u raṣeq l-uh ma^ca ras-uh, rakeb ^cal
l-eryaḥ b seb^ca, ma huwa ši hna, ka i-ḡenni b
el-š^cār (163) u i-ṣiḥ b el-muwwal : « ya lil-i... ya
lil... » u kan el.amir el-ḥakem d dak el-mdina ^cāṭi
l-amer dyal-uh l el-qayd d l-^cassa jmi^c lli lqa-h
sekran f el-lil, i-qebḍ-uh u i-ḍreb l-uh ^conq-uh ; u
men es-sbab el-muqeddar ma ṭaḥ f idd-uh f dak el-lila
ḡir dak eš-šabb sekran ez-zoḡbi.

Qebḍ-uh l-qayd u sag-uh quddam-uh u qbel
ma y-uṣel l l-maḥall fayn ḡadi i-ṭiyir l-uh ras-uh
suwul-uh ^cal l-qa^cyda wuld men huwa. Nšed eš-šabb
waḥd zuj d el-byat d eš-š^cīr u jaub-uh :

Ana wuld elli ḥaḍ eṣ-ṣfuf b quwwt-uh u
^cazm-uh

U quwum-ha b es-sif ḥatta theddn-et u rsa-t
Rejli-h ma ka t-ḥiyid ši men er-rkabat d serj-uh
Ida nefr-et el-ḥil yum el-qtal u wulla-t

T^cajjeb menn-uh qayd l-^cassa ḥit sma^c had
el-klam u qal ma^ca ras-uh : « a... ha... hā... wa qila
had eš-šabb ma i-kun ḡir wuld ši qayd kbir dyal
ej-jiš au wuld šeja^c eš-šej^can u ^cala kulli ḥal la budda
n-ḥelli-h ḥta l eṣ-ṣbaḥ u n-^calem bi-h l.amir ».

F eṣ-ṣbaḥ kan uwul men dḥel ^cal l.amir ba^c d
ma gles l le-ḥkam ^cala kursi l-ḥok^cm, el-qayd u
l-wuld quddam-uh. Sellm-u ^cal l.amir u bendq-u ;
nṭeq el-qayd u qal : « ʾallah i-barek ^camer sid-i, n^cam
a sid-i had eš-šabb... » u šar l eš-šabb elli ma^ca-h b
idd-uh, u ḥka l l.amir ^cal l-ḥala lli lqa-h fi-ha f

el-lila lli daz-et u 'al l-klam dyal eš-ši'r baš jaub-uh
hit suwul-uh wuld men huwa.

T'ajjeb el-amir ħta huwa u tleffet l eš-šabb u
qal l-uh : « ya had eš-šabb esm-ek u esm ubba-k ?
waš i-kun men en-nas ? » Qal l-uh š-šabb : « ħaqq
fđel llah 'ala sid-i u y-'aṭi-ni sid-na l-aman ». Qal
l-uh : « .ammn-ek 'llah ida šadeq-ti llah ». Qal
l-uh : « 'llah i-'azz sid-na l-amir u i-barek
n-na (164) f 'amr-uh, ana 'abdu llah đ-đa' yf wuld
el-m'allem flan ed-derraz men ħuddam sid-na, 'llah
i-barek 'amer sid-i ». Zad el-amir t'ajjeb u đreb idd
'ala idd u hezz ras-uh u qal l eš-šabb : « had el-merra
ana smeħ-t l-ek 'ala ujuh l-adab dyal-ek u merra
uħra ma t'-aud ši ».

Baya' l-uh š-šabb u qal : « 'llah i-barek 'amer
sid-i, ana mtayb li llah, n'am a sid-i ». U ħrej f
ħal-uh u đar el-amir f en-nas elli galsin ma'a-h 'ala
imin-uh u šmal-uh u qal l-hum : « ayuha n-nas
'allm-u ulad-kum el-adab ra-hu (165) i-nejji-hum
mel l-'aṭab wu llah lu ma kan ši l-adab dyal-uh
lukan qeṭṭa'-t l-uh ras-uh ».

U šaħb-na š-šabb el-met.addeb ka y-'ani b
eš-šuf elli ka i-ħuđ bba-h, y-'ani ka i-dħel fi-hum
'ala dak el-ħala lli dker u huma š-šuf dyal es-sda
d el-mensej, u s-sif baš ka i-quwum-hum huwa
n-nezq, u r-rkabat huma r-rkabat el-ma' lumin dyal
ed-draz elli ma ka i-ħiyid ši rej l-uh men-hum ma dam
ka i-ħdem u hadi hiya l-ħala d ed-derraz, u mel
l-adab dyal dak el-wuld eš-šabb ndem-ha ši'r u
kan-et sbab f l-'afu dyal l-amir 'ali-h men teqti'
r-ras.

U d-derraza ka i-šaub-u l-bṭaṭen au l-beṭṭaniyat
u l-ħraqi au r-rqa'i u l-ħuyyak d eš-šuf meṭluqin

(164) pour l-na.

(165) pour ra-h.

selta u mħebbebin au d el-mħerbel y-^cani meħdumin
 řuf u qton meğzulin ma^a ba^d-hum u lli huma
 ja^cba b ja^cba d le-ħrir bħal lli ka i-řaub-u l-fwuř
 d el-qton ħesbiyin u mħeřteřin u ři men-hum ka
 i-řaub-u l-fwuř u l-mnadell u řraf dyal l-kettan ka
 i-ddar-u menn-uh t-třamirat u s-sraul u l-izur ktir
 eř-ři f blad ej-jbel.

U men ġir ed-drazat elli ka i-řaub-u had
 el-umur elli qul-na u ktirt-ha dyal eř-řufa, kayn
 drazat au mnasej uħrin kan-u bekri mujudin f Fas,
 u baqi ři ħaja men-hum el-yum, u huma drazat
^cajab men ketret ma fi-hum men jrayr u ^cawad u
 qřab u uqaqef elli mseddyin ^cali-hum el-myawat u
 l-uluf dyal l-ħyuř b waħd el-kifiya ka t-ħebbel
 ed-dmağ, ka i-ħedm-u fi-hum le-ħzum el-fasiyin d
 le-ħrir u s-sqelli u hiya waħd el-ħedma nfisa b ez-zaf
 la y-^cala ^cali-ha u ma i-qder ħadd ^cala hel Fas fi-ha.

Hadi hiya l-umur el-ktira dyal ed-draz u
 n-nsaja lli ka i-ħedm-u-ha r-rjal f el-mağrib u .amma
 l-ħedma d en-nsij elli ka i-ħedm-u-ha l-^cayalat hiya
^caud bħal dak eř-ři lli ka i-ħedm-u r-rjal men .umur
 en-nsij dyal eř-řuf u ġir-ha men ġir nsij le-ħzum
 el-fasiyin elli ka i-ħedm-u-hum er-rjal b waħd-hum,
 u f had el-ħedma d en-nsij nnit fi-ha lli hiya ^cala
 řkal uħra ma ka i-ħedm-u-ha men ġir l-^cayalat u
 kan.

L-^cayalat ka i-ħedm-u f el-mensej bħal lli
 řer-na l-uh men qbel, u l-mensej ka i-kun ^cand-hum
 f el-^cāda ħesbi fi-h erb^a d l-uqaqef d el-ħřeb zuj
 men jiha, waħda ħda l-uħra, u zuj men jiha
 bħal-hum merbuřin b le-ħbel ma^a ba^d-hum, u
 kull uqqafa ġadi men-ha ħbel u medquq f el-ħiř b
 meřmar bař ma i-řih-u ři l-uqaqef u men taħt ^cal
 l-^cord d el-mensej ka i-kun fi-h waħad ed-dra^c d el-ħřeb
 ka i-qul-u l-uh l-menwul ka i-tluwwa ^cali-h s-sda
 u waħad aħor men el-fuq ^cali-h s-sda ^caud ;

u bin l-uqaqef u f wuṣṭ el-mensej 'al l-'ord
 dyal-uh, ka t-kun n-nira u hiya waḥd el-qeṣba au
 luḥa f el-qyas dyal-ha ka i-ferrq-u bi-ha l-ḥyūṭ d
 es-sda baš i-duwuz-u ṭ-ṭo^cma .amma b iddi-hum au
 b ši merwud u had el-mensej ka i-ḥedm-u fi-h
 l-.umur el-kbira u s-sgira 'ala qibal fi-h z-zyada u
 n-noqšan, u huwa ka i-šbeh l el-mensej dyal ed-derra-
 za men 'adda d ej-jwayeh, men ġir dyal ed-derraza
 ka i-kun f l-'āda kber menn-uh u zayd 'ali-h f
 l-uqaqef u ġir-hum men .umur l-'adda d ed-draz, u
 t-terkab dyal-uh ka i-kun nazel meṭluq 'al l-.arḍ
 mehruz 'ali-ha b l-uqaqef šuya bḥal es-srir, u d
 l-'ayalat ka i-kun nazel waqef metsawi bḥal ši
 bestidur kbir mrebbā^c u mel l-'āda d l-'ayalat elli ka
 i-ḥedm-u fi-h, ka i-semmi-u-hum en-nessajat, ka
 i-ḥedm-u fi-h ga^c din 'al l-.arḍ au 'ala ši kursi sgir u
 kull-ha fi-hum fayn ḥarja l-ha ṣ-šen^ca dyal-ha u waš
 ka t-'aref men umur en-nsij el-ġlida au r-rqīqa.

Fi-hum el-m'allmat en-nessajat elli ka i-nesj-u
 l-bṭaten u l-ḥuyyak u l-ḥraqi d eṣ-ṣufa u d eš-š'ar
 d el-m'az u l-uber d ej-jmel lli ka i-dir-u mel l-ḥšin
 dyal-hum et-tlales u l-ḥyim u men er-rqīq eṣ-ṣafi ka
 i-dir-u l-ḥyades u j-ḥlaleb u bḥal had et-tlata d
 le-ḥwayj u ġir-hum men n-nwa^c dyal-hum ka
 i-tḥedm-u ktirt-hum f el-badiya u blad eṣ-ṣaḥra u
 l-mdun elli l dak ej-jwayeh u huma ka i-swa-u
 taman ġali ktir eš-ši l-ḥraqi dyal l-uber ; u f
 l-'ayalat en-nessajat dyal l-.umur el-ġlida lli ka
 i-ṣaub-u le-ḥnabel u z-zrabi l-mu^c tabarin ka i-kun-u
 ktir eš-ši f el-mdun, u lli ka i-ṣaub-u le-ḥnader u
 l-qṭayf ka i-kun-u ktir eš-ši f el-badiya u blad ej-jbel ;
 u kayn m'allmat neṣṣajat uḥrin ma ṣen^cat-hum ġir
 el-.umur r-rqīqa l-fayza d eṣ-ṣufa u ġir-ha, ka
 i-ṣaub-u l-ḥraqi d ej-ḥlaleb u l-ksi d eṣ-ṣufa lli sda f
 sda ḥesbiyin bḥal susdi dyal le-ḥrir u lli dyal le-ḥrir
 u l-qṭon u lli ḥeṭṭ b ḥeṭṭ, ḥeṭṭ d le-ḥrir u ḥeṭṭ d

es-sda au d el-qton, u bja^cdiyın u bziwiyin y^cani lli ka i-tšaub-u f blad Bja^cd u blad Bzu, u l-ħraqi d Bzu ġaya d el-ġayat f er-reqqa u l-ltafa u z-zin, elli i-šuf-hum i-qul : « l-iddin ma daz-u ši fi-hum », u men ketret el-ltafa dyal-hum kayn el-ħerqa dyal ej-jellab elli ma t-t^cadda ši telt myat gram mizan, ^calayn i-twi-ha bnadem u i-dħi-ha f ej-ja^cba d nif-uh, u ^cala hada ka i-kun-u ġalyin u meṭlubin b ez-zaf u ma kayn ši ga^c waħad et-tub men en-nu^c dyal-hum elli ka i-šaub-u-h l-fabrikat elli i-mken i-qum maqam-hum u i-swa taman-hum abaden tbarek ^cllah !... ^cllah y^caṭi š-šehħa l lalliyat-i bnat l^cayalat el-ħadgat elli ka y^carf-u l had eš-šen^ca u ^caṭa-hum ^cllah išaba^c tber ka i-ħerj-u bi-hum bħal had eš-ši l-finu r-rfi^c lli ma bqa ^cali-h layn.

U l^cayalat en-nessajat šaṭrat, f el-ktir huma lli ka i-mešt-u š-šufa b el-mšet u i-gezl-u-ha to^cma u sda b el-meġzel au b en-na^cura, u fi-hum elli šen^cat-hum ġir ġzil eš-šuf sda u to^cma u i-bi^c-u-ha l ed-derraza u n-nessajat dyal ez-zrabi u ġir-hum, kbeb kbeb d es-sda, u rejlat rejlat d eṭ-to^cma, u ka t-tsemma to^cma ^cala qibal ka i-ta^cm-u bi-ha ma bin el-ħyuṭ dyal es-sda y^cani lli ka i-kun-u mseddyin sayrin ^cala ^corḍ u ṭul l-mensej ħta ka y^camr-u, u had el-kelma d eṭ-to^cma jaya ^cala ma i-dher men eṭ-ṭ^cam elli ka i^cammer el-ħwa d el-fumm u l-kerš bħal lli ka t^cammer eṭ-to^cma l-ħwa dyal l-ħyuṭ d es-sda.

U l-mremmat, f el-ketra, huma l-mnasej d eṭ-ṭriz au d er-rqim fayn ka i-reqm-u l^cayalat et-tub b le-ħrir ; u l-mremma ka t-kun d l^cud el-mmelles u hiya ħfifa ma ši tqila, i-rfed-ha .insan waħad b idd-uh ; u fi-ha zuj d l^cayinat, l-uwula b ej-jwaneb u l-ġwareb ka t-uqef ^cala rba^c d er-rejlin qšar bħal ši ṭabla, u t-tanya ka t-kun waqfa bħal ši bestidur au kwadro ka i-kun dima wušt el-mremma ħawi u

ka i-dir-u fi-h terf dyal l-kettan au ġir-uh 'ala qedd el-qyas elli bġa-u, u i-jebbd-uh b el-ħyuf au b el-qenneb ma'a j-jnab u l-ġwareb dyal l-mremma, men ba'd ka y-'aml-u 'ali-h r-ršim u i-gels-u l-'ayalat fuq ši lħiyifat au krisiyat, u i-bda-u i-reqm-u b l-ibra u l-ħiṭ u l-ħelqa f šba'-hum el-wuṣṭi i-deħħl-u l-ibra men hna u i-redd-u-ha men hna u huma tab'in ez-zwaq d er-rqim b šwiyya b šwiyya ħta ka i-kemml-u u i-ħerrj-u men idd-hum zwaqat metquna u mluwuna 'ala kull škel ġaya f ez-zin u l-ltafa.

U had el-ħedma d eṭ-ṭriz b l-idd ka te-qbed l-idd b ez-zaf u ka te-swa t-taman kter men jmi' t-tyab l-uhra lli meṭruza b el-mwaken ; u l-bnat es-sġar ka i-kun-u ka i-t'allm-u r-rqim imma f dyur-hum ida kan fi-hum elli ka y-'arf-u l-uh, au 'and el-m'allma r-reggama, 'al l-mħeddat au š-šstormiyat.

Men ba'd ma ka i-tteršem eṭ-terf d et-tub elli ġadi i-terqem ka i-dir-u-h fuq ši mħedda u i-jebbd-u-h b el-flayl u i-deħħl-u idd-hum d l-isar bin et-tub u l-mħedda baš i-ferq-u binat-hum u i-bda-u i-terz-u b idd-hum d l-imin.

U l-umur elli ka t-terqem ka t-kun 'ala kull škel, men-ha l-izur u l-ħamiyat d biban el-byut u n-namusiyat u l-frašat u l-ġlayf dyal l-mħadd u š-štarem u kadalik el-mnadell u z-zyuf d msih l-ujeh u l-iddin u t-tkek d es-sraul u l-kmam d et-tšamirat d l-'ayalat u r-reggabiyat dyal-hum u l-'aššabat u le-ħrarez dyal er-ras elli ka i-šedd-u bi-hum l-'ayalat rus-hum, u l-grabatat elli ka i-luwwi-u 'ala 'onq-hum u l-mħarem elli ka i-dir-u fuq rus-hum u i-ġemġm-u bi-hum ba'd el-merrat u ġir had eš-ši men umur er-rqim elli ka i-dir-u l-'ayalat baš i-ziyin-u bi-h maħallat-hum u nfus-hum u i-tneff'-u b el-bi' dyal-uh l ġir-hum u ktir eš-ši l-bnat l-'azbat

elli ka i-kun-u ka i-reqm-u b ez-zaf melli ka i-kun-u sgar baš i-wujjd-u le-ḥwayj d eš-šwar dyal-hum ḥit i-tzuwuj-u.

U had eš-šen^a d er-rqim ḥatta hiya šen^a nfisa ka i-t^aāta-u l-ha ktirt l^aayalat d el-mdun ka i-šuwur-u men-ha bnat-hum u ka i-qđi-u men-ha ḥaja b ez-zaf u l^aayalat ma ši gir ka i-reqm-u .umur et-tub u kan, kaynat fi-hum elli ka i-reqm-u ḥta ši men .umur ej-jeld bḥal eš-šrabel u ši men el-mđamm u l-bzaṭem u š-škayr u s-snaḥat d el-ḥil b le-ḥrir au s-sqelli au bi-hum b zuj.

U l-mensej au l-menwul d ez-zrabi huma tari bḥal dak eš-ši lli ka i-šaub-u fi-h l^aayalat ej-jlaleb u l-ḥuyyak u gir-hum men gir el-ḥedma d ez-zrabi hiya ḥedma uḥra ma ka i-jerri-u ši fi-ha l-ḥit d eṭ-ṭo^a ma bin es-sda men jiha l jiha bḥal lli ka i-dir-u f en-nsij l-aḥor, ma ka i-ḥedm-u-ha gir b l^aoqda y^aani ka i^aaqd-u ṭerf dyal eṭ-ṭo^a ma b idd-hum f es-sda d ez-zerbiya u i-qeṭṭ^a-u b el-mus u i-ḍerb-u au i-hebṭ-u ^aali-ha b el-medra.

Ka i-bda-u z-zerbiya b el-ḥedma men taḥt b eṭ-ḍefra d el-ḥašya bḥal lli ka i-bda-u jmi^a .umur en-nsij l-uḥra mel l-ḥašya ḥatta hiya u i-temm-u ṭal^ain ma^a z-zerbiya b l^aagid u le-hbiṭ u huma ila kan-u m^aallmat zraybiyat, u z-zrabi lli ka i-ḥedm-u dyal-hum au l es-suq, ka i-dir-u z-zwaq u l-lwan elli bga-u mer ras-hum, u ida kan-u bnat sgar ka i-t^aallm-u ^aand-hum ^aal l^aāda, ka t-wurri l-hum el-m^aallma l-lwan u z-zwaq ma i-dir-u au t^aaṭi-hum dak eš-ši lli gadi i-dir-u meršum f ši kaḡeṭ b el-lwan, i-bda-u i-šuf-u fi-h u i-neqql-u menn-uh u i^aaqd-u f ez-zerbiya u hiya waqfa ^aali-hum ka t-wurri l-hum u te-ḥđi-hum u t-redd l-hum el-bal, ktir eš-ši ida kan-et ez-zerbiya mwuṣṣya u mulā-ha huwa lli rašem ez-zwaq elli gadi i-kun-u fi-ha u mel l^aāda ka i-kun-u f ez-zrabi ^aadad dyal

l-lwan u z-zwaqat bħal l-lun el-byed u l-ġ°rabi u le-ħmer u l-mħenni u z-zreq u l°alja u l-kebriti u l-mešmaši u ġir-hum, u men jiht ez-zwaqat škal u nwa° men-ha ma ka i-kun f el-ħašya bħal t̄wiyr u ħalwa u šejra u friyiš u kura u rgima zerga, u men elli ka i-kun f el-qubba dyal ez-zerbiya, y°ani f wušt-ha, bħal ħelħal u nehla u qubbet el-ħesna (u hadi ka t-tenqel men el-kagiť) au l-qubba l-ħedra lli ka t-tdar men er-ras bla kagiť u sbasa u mejdemt le-ħjar u ħalwa mmu grin u sba°i u qronfla u bġita u jmila u driyis u dama, u men ġir had eš-ši ktir men nwa° r-rgim u z-zwaq d el-ħašya u l-qšauš d el-qubba.

U t̄-terf elli ka i-tell°-u-h °ala °orđ ez-zerbiya ka i-t̄wi-we-h °al l-menwul u hakda ka i-bqa-u sayrin ma°a-ha ħatta ka te-kmel u t-tet̄wa mejmu°a, u men ba°d ka i-gerrj-u-ha y°ani ka i-qet̄t°-u l-ħyut d es-sda dyal-ha lli ka i-kun-u šaddin f el-mnaul d el-mensej b zuj men fuq u mel l-taht, u i-gel°-u-ha u i-fetl-u l-ha le-hdub dyal-ha ma°a ba°d-hum u y°aťi-u-ha l el-meqqaš i-meqqaš-ha, u ħit ka t-tmeqqaš u t-tšet̄teb au t-tšiyit ka t-wurri-ha l-m°allma l šħabat-ha u l°mmawat dyal l-bnat elli ka i-t°allm-u °and-ha had eš-šen°a l-metquna n-nfisa l°ajiba lli ma bqa ši ma y°ala °ali-ha f el-qima f jmi° l-umur d en-nsij l-uħra.

U mel l°āda dyal ez-zraybiyat mnayn ka y-ušl-u l-bnat el-met°allmat f eš-šen°a l el-qubba d ez-zerbiya ka i-dir-u zerda l el-m°allma u i-ddi-u l-ha s-sukkar u atay u š-šma° f siniya mġet̄t̄ya b zif au b sebniya u y°aťi-u-ha l-flus u ka i-semmi-u had eš-ši ed-dħul d el-qubba, u men temma ka te-bda l-met°allma lli deħl-et l el-qubba ka t°allem el-bnat l-uħrin u ka te-bqa hakda waħd šuya ħatta ka t-wulli hiya m°allma ka t-seddi f maħall-ha u te-ħdem ez-zerbiya l ras-ha.

U kadalik jmi^c l-bnat l-uhrin elli ka i-t^callm-u ši šen^a men eš-šnaya^c d en-nsij au d er-rgim ka i-dit-u ħatta huma z-zerda l el-m^callmat dyal-hum ħit ka i-t^callm-u š-šen^a.

TAĦERRAZT AU S-SBAṬA

Men eš-šnaye^c l-muhimma šay^a f jmi^c l-bladat dyal l-mağrib u ma ka i-sseğna (166) ^cali-ha mel l-mğarba la kbir wa la sğir u mwali-ha lli ka i-ħedm-u-ha, huma l-ħerraza l-mselmin ka i-kun ^cand-hum f ktir el-mdun el-kbar el-maħall fan ka i-ħedm-u mejmu^cin u ka i-tsemma s-smaṭ d el-ħerraza au s-sbiṭriyin au suq es-sebbaṭ.

U l-ħerraza kull-hum ka i-ħedm-u b idd-hum, u ras mal l-ħerraz fħal lli ka i-qul-u f el-metla : « l-ibra u l-išfa », y-^cani ħaja qriba, b el-ħaqq el-ħerraza fuq had ras el-mal d le-ħwayj d el-ħedma lli ^cand-hum, ^cand-hum umur uħra met^cadda dyal l-iqama bħal l-ħyuṭ u l-mqešš u l-qormil u l-ħfif ^cala kull qyas u l-qwaleb u z-ziyadat u l-lzayz u t-temmunat u r-rħama d et-tetqal u l-mfatel u l-qribšat d en-nušš d er-ršim u t-ṭwaba^c d et-ṭbi^c u l-^cašā d el-qlib u r-rkab d el-qbiḍ u l-ħelqat d ej-jeld u ^cad et-ṭiħan baš ka i-leššq-u u t-tbanda baš ka i-ħedm-u.

U l-ħedma d et-taħerrazt fi-ha šuya tamara ^cala qibal mwali-ha dima galsin mqerrdin ^cal l-kursi u dher-hum ħani u iddi-hum u rkabi-hum u rejli-hum ka i-ħedm-u, u l-ħaqq i-tqal, ida kan-u ši nas ka i-ħedm-u b ^caraq ktaf-hum u ka y-akl-u le-ħlal i-kun-u l-ħerraza f l-uwul dyal-hum, lukan ma han-u ši ši men-hum ka i-ğešš-u f eš-šen^a dyal-hum

(166) pour i-stegna.

y-^oani f el-ħedma u l-iqama ma ka y-^oaml-u-ha ši mezyana u šhiħa bħal lli ka i-dir-u tad^oqqa f maħall ej-jeld au l-kağiť u l-ğraz meħlulin d el-qenneb raši « bin ġorza u ġorza te-rged ma^oza » bħal lli ka i-gul-u f el-metla.

U ^oala bħal had el-ğošš dyal ba^od el-ħerraza ka i-ħki-u waħd le-ħkaya u hiya b elli kan waħd l-^oarbi šhiħ ja l ^oand waħad el-ħerraz ġeššaš i-šri men ^oand-uh belġa. U ba^od ɣla^o l ^oand-uh l l-ħanut lli n hiya ^oal l-fšala l-qdima ^oālya mel l-arđ u b el-ğlaqat u l-gumna, jerreb el-belġa u šra-ha u lbes-ha. Mnin ja i-nzel, ma qbeđ ši f el-gumna b idd-uh baš i-hbeť b šuya, mi^oad-uh neqqez l el-arđ b ej-jehd ; tfer^oa-t el-belġa u ħerj-et rejł-uh men-ha. Tar l-uh ħiy-ek l-^oarbi u tleffet l ^oand el-m^oallem baš i-qul l-uh šmet-ti-ni ; sebq-uh l-m^oallem el-ğeššaš u qal l-uh : « skut !... skut !... tbārek ʹllah u š-šla ^oal en-nbi ^oala šeħħa ^oaťa-k ʹllah, ster ras-ek qbel la i-sem^o-u-k u i-šuf-u-k en-nas u i-^oayyin-u-k, had el-belġa lukan lbes-ha jmel u mša bi-ha ^oām ma i-qeťta^o-ha šay u nta ħreg-ti-ha u hiya jdida f tenqiza waħda. Ja l-^oarbi meskin taq bi-h ħit niyt ʹllah u men ^oatt l-^oarubiya ka i-ħaf-u mel l-^oayn u mša bħal-uh ka i-jerjer f dak el-belġa u hiya ka te-đreb eť-ťenn.

El-ħerraz ka i-šri ɣ-ťriħa d ej-jeld u l-btana u n-n^oal men ^oand ed-debbaġa lli ka i-debġ-u j-ɣlud f dar ed-dbaġ u i-šebġ-u ši men-hum u y-^oaťi-u-hum l ed-dellal au l ši mel le-ħwanet i-bi^o-u-hum l-hum, u mnin ka i-šri l-ħerraz ej-jeld ka i-ddi-h l el-ħanut dyal-uh i-gles ka i-feššl-uh, ka i-ťleq ej-jeld fuq el-qormil u i-nezzel ^oali-h l-qyas d el-kartun dyal dak eš-ši lli ġadi i-feššel mel l-blaġi au š-šrabel u i-temm ka i-ršem b el-meftel u i-qeťta^o b el-mqešš u i-nezzel ħda-h, u ħit ka i-feššel ej-jeld elli ka i-tedar menn-uh l-ujeh dyal l-belġa, u ka i-qul-u l had ej-jeld d

l-ujeh er-req'a, ka i-feşşel l-btana lli ka t-tbejten bi-ha 'ala qedd-ha, u men mura-ha ka i-feşşel men dak ej-jeld u l-btana l-qfa d el-belga u j-jeld d el-ferraša au l-ferraš ida kan-et el-belga medfuna u ida kan-et meqluba ka i-feşşel l-ferraš men ej-jeld d l-'ajel au l-'anani y-'ani le-ħmer au l-wođi.

U men ba'd dak eš-ši ka i-gles i-kerređ dak ej-jeld elli feşşel men dehr-uh b eš-šefra u i-jebbd-uh u i-duwuz 'ali-h b eđ-tiħan u i-laqi jeld l-ujeh u l-qfa ma'a l-btana u i-leşşeq-hum ma'a ba'd-hum u i-terreq 'ali-hum b el-ħfif d et-tebtin u i-dir-hum taht er-rħama d et-tetqil u i-teqqel 'ali-hum baš i-zid-u i-šedd-u u i-ibs-u 'aud ka y-aħud terf d en-n'al u i-nezzl-uh 'al l-qormil u i-bda i-terreq u i-terreħ fi-h b el-ħfif ħatta ka i-rteb u i-tsawa, u i-ħeđt 'ali-h l-qyas d el-kartun bħal lli ka i-dir f er-roq'a d l-ujeh u btant-ha u i-duwuz 'ali-h l-meřsem u i-qeđta' menn-uh l-frada d en-n'al b zuj l-imniya u l-isriya ; u jmi' l-ferdi lli qeđt'-uh ka i-kerrt-uh u i-terrt-uh u i-šeqq-uh b ras eš-šefra men ej-jnab dyal-uh sayr đayr b waħd eš-šeqq ħfif fayn ġadi i-duwuz l-ibra u l-ħiđ u i-đreb el-ğorza baš i-bqa l-ħiđ dyal-ha medfun ma ka i-ban ši mel l-ujeh d en-n'al l-berrani ħatta ma i-tħekk ši f el-arđ f woqt el-mši ħit t-telbes el-belga u ma t-tqeđta' ši deġya u 'aud b had el-kifiya ka y-'ađi n-n'al waħd en-neđra lřifa ħit ka i-ban u huwa mħiyiđ f l-ujeh d el-belga bħal lli laşeq fi-ha bla ġraz.

U men temma ka i-sir el-m' allem i-qeđta' f es-syur d ej-jeld u l-btana u ř-traf d en-n'al sġar u i-dhen el-frada b eđ-tiħan waħad b waħad u i-leşşeq l-hum es-syur f ej-jnab sayr đayr u fayn ma i-leşşeq šeff d es-syur ka i-dhen b eđ-tiħan 'aud u i-leşşeq l-aħor fuq menn-uh u i-deqq 'ali-hum b el-ħfif u ħakda ka i-sir ka i-dhen u i-siyir u i-deqq ħatta ka y-'ala-u j-jnab d kull ferdi jehd elli bġa, u men ba'd

ka i-teqqel l-frada taht er-rhama hatta i-ibs-u 'aud i-jbed-hum u i-dhen l-hum wust-hum b eṭ-ṭiḥan u i-ferreš-hum b el-kartun au b eṭ-ṭraf dyal ej-jeld u n-n'al au i-ḥešši-hum b le-ḥšu d el-kraṭa lli ka ṭ-ṭiḥ men ej-jeld u n-n'al u i-ṭerreq 'ali-hum b el-ḥfif et-tqil hatta ka y-uqf-u 'al eš-šahḥ u i-tqadd et-ta'mar ma'a j-jnab dyal-hum u ši men-hum bḥal lli gul-na kan-u ka i-'ammr-u l-blaḡi b tad'qqa u hada mel l-gošš u l-yum tmen'-u men had eš-ši u ma bqa-u ši ka i-dir-u-h.

U mnin ka i-sali l-m' allem men tesyir el-frada u tefraš-hum au ta'mir-hum ka i-qul : « b esm 'llah » u i-bda i-ḥrez.

Ka i-ḥrez l-ujeh ma'a l-qfa u i-dir-hum 'ala rkabi-h u i-šedd-hum b er-rkab u huwa waḥd eš-šemṭa t-rus dyal-ha mlaḡyin mḥiyiṭin ma'a ba'd-hum. Ka i-deḥḥel rejli-h b zuj f had er-rkab u i-ferreq-hum šuya mel l-taht baš i-ziyir dak eš-ši lli ka i-ḥrez u i-bda i-tqeb b l-išfa u i-ḥrez b zuj d l-ibari, u l-ḥelqa au zuj f šeb'an-uh baš ma i-dber ši idd-uh ; u men ba'd ka i-ḥrez ma'a-hum el-ferraša u hakda ka i-bqa b el-ḥriz hatta ka i-kemmel l-ujeh u l-qfa u l-ferraša lli ka i-kun-u meqlubin 'ala dher-hum, 'aud i-qleb-hum 'ala ujah-hum u i-jebbed-hum u i-ṭerreḥ-hum b ḥfif et-teṭriḥ u ba'd had eš-ši ka y-aḥud en-n'al u i-ḥerz-uh f el-ferraša ma'a l-ujeh.

U ḥit ka i-kemmel b ḥriz en-n'al ka i-ṭerreq-hum mliḥ b el-ḥfif u i-dir el-belḡa t-tjebbed ; ka i-jebbed-ha b el-qaleb u z-ziyada u l-lzaz u i-šeffe l-ha j-jnab dyal-ha b eš-šefra ḥta ka i-tqadd-u u i-dlek-hum b el-ḥfif d ed-dlik ḥta ka i-tsawa-u u i-wulli-u mules ka i-berq-u bḥal lli meḍrubin b el-berniz u ka te-bqa l-belḡa f el-qaleb hatta ka t-aḥud ḥaqq-ha, 'aud i-gla'-ha u i-dir-ha f et-temmun u i-dlek l-ha fumm-ha umba'd ka i-gla'-ha merra

uħra u i-duwuz 'ala ujuh-ha u jnab-ha b qribšet en-nuṣṣ u i-dir l-ha t-twaba' f ujuh l-qfa au t-tella' a dyal l-gdem u i-nezzel-ha f el-maryo d el-ħanut au i-sift-ha l es-suq t-tba' b waħd-ha au ma' a l-bi' at d el-blaġi l-uħrin elli ṣaub.

U l-m' allmin el-ħerraza ka i-ṣaub-u l-blaġi d er-rjal u l-ulad el-medfunin u l-meqlubin bħal lli qul-na u l-belġa l-medfuna hiya lli ka t-kun 'and-ha l-ferraša d ej-jeld el-byeđ au ṣ-ṣfer u l-ġrez dyal-ha ma ka i-ban-u ši men daħel u l-meqluba hiya lli 'and-ha l-ferraša d ej-jeld d l-'ajel au l-'anan ħmer u l-ġrez dyal-ha baynin men daħel, u had en-nu' d el-belġa t-tanya ṣħih u ka i-ṣber l el-ħedma kter men eš-škel l-uwul lli ma ka y-'aml-u-h f el-ketra ġir en-nas el-kiyisin, u kadalik ka i-ṣaub-u š-šrabel u r-rwaħi d l-'ayalat u l-bnat u s-sbibtat d ed-drari lli baqyin sġar ma ka y-'arf-u ši i-mši-u b el-belġa u ka t-flet l-hum mer rejli-hum.

U kan-u bekri l-ħerraza ka i-ṣaub-u l-ħuff l er-rjal, u huwa bħal et-teqšira d ej-jeld ka i-tedar f er-rejlin u ka i-telbes ma' a l-belġa, u baqi men-hum elli ka i-ṣaub-uh l-yum l en-nas el-kbar bħal lli kan-u ka i-ṣaub-u t-tmagat elli meħruz u lli ħesbi l er-rjal l-ħiyyala, u l-yum had el-ħedma dyal et-tmagat ma bqa-t ši mess' amla bħal lli kan-et u l-m' allmin elli ka i-ħedm-u-ha qlal b ez-zaf.

Hadi hiya l-ħedma d et-taħerrazt au s-sbaṭa elli kan-et mujuda f el-maġrib men zman u ma zala mujuda fi-h ħta l daba, u hiya f el-ašel ħedma waħda f kull blad ma 'ada f ba' d el-fṣayl u s-smiyat dyal l-blaġi u š-šrabel lli ka i-lebs-u n-nas d el-mdina u n-nas d el-badiya 'alayn kull blad u 'att-ha baš ka t-semmi-hum bħal f ši mel l-mdun ka i-qul-u l el-belġa l-meššaya au s-sriksi u had es-smiya l-uwula ka t-temma bi-ha 'aud nu' men es-sbaṭa lli ka i-lebs-u l-'ayalat u hiya men ġir en-nu' d eš-šrabel u

r-rwaḥi, u s-smiya t-tanya ka t-temma bi-ha f ktir eš-ši škel d el-belġa l-mḥuṣra l-medfuna, bḥal lli ka i-qul-u ši men-hum l el-belġa lli ka i-lebs-u r-rjal d el-badiya l-belġa meṭluqa au mšiyiṭa y-^oani b n^oal waḥad meḥruz f el-ferraša d l-ujeh bla syur u i-qul-u l er-rwaḥi d ^oayalat-hum ^oaud el-meššayat au ṭ-ṭella^oat u ktirt-hum ka i-dir-u-hum ḥumer u šufer u ka i-ṭell^o-u-hum f rejli-hum bḥal lli ka i-dir-u ktirt l-^oayalat d ba^od el-mdun elli ka i-lebs-u r-rwaḥi kuḥel mṭell^oin u ši mel l-^oayalat d el-badiya ka i-lebs-u l-meššayat meṭruzin b ši ṭriz elli ka i-walem-hum u fi-hum elli ka i-kun-u mzuwuqin b muzunt bu zekri u ma^oa had eš-ši kamel ktirt men nwa^o s-sbaṭa ka t-kun ma^orufa ^oand en-nas elli ka i-fehm-u men š men blad hiya men jiht fšalt-ha u ḥdemt-ha u lun jeld-ha bḥal ila kan-et el-belġa mḥuṣra u ḥluwwa u j-jeld dyal-ha byeḍ u mles ka t-kun f ktir eš-ši belġa fasiya ^oala qibal hel fas huma lli mwalfin ka i-ḥedm-u had el-ḥedma u ka i-lebs-u had ej-jeld kter men ġir-hum u hakkak ^oaud ida kan-et el-belġa mḥuṣra u waqfa u j-jeld dyal-ha šfer u mḥebbeb, f ktir eš-ši ka t-kun belġa merrakšiya u d-debbaġa d Merrakeš f l-^oada huma lli ka i-debġ-u had en-nu^o men ej-jeld b ketra, u l-ktir f nas-ha ka i-lebs-u-h kter men ġir-hum ^oaud ; u ma i-tqal f nwa^o l-blaġi i-tqal f nwa^o š-šrabel ḥatta huma ḡahrin men ḥdemt-hum u ṭriz-hum men š men blad huma, u qis ^oala hada ktir men nwa^o s-sbaṭa lli ka t-kun medbuġa u meḥduma u mess^oamla f ši blad men el-bladat illa u ka t-kun ma^orufa l-blad elli tḥedm-et fi-ha, f el-bladat l-uḥrin, ma ^oada f ba^od men esmiyat dyal-ha lli ka t-kun mḥalfa l ba^od-ha, kull blad baš ka t-semmi-ha, bḥal lli sbeġ l-na u qul-na.

U f had l-iyam l-eḥḥra twull^o-u ^oadad dyal er-rjal f el-mdun b lbis el-belġa d ej-jeld rumi l-byeḍ u hakdak ^oadad mel l-^oayalat ḥta huma wulla-u ka

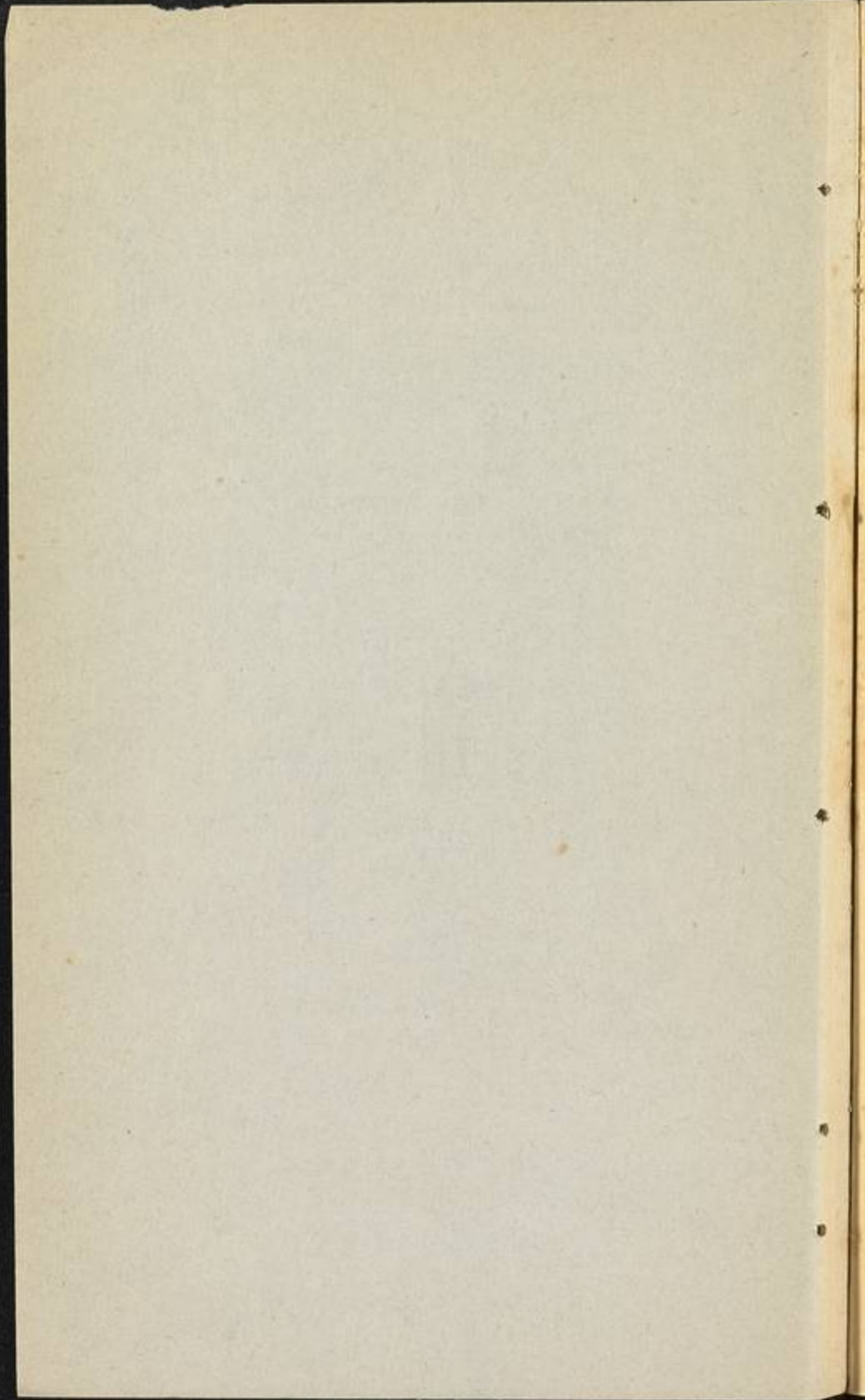
i-lebs-u š-šrabel d ej-jeld rumi mluwunin bla ʔriz ; ši men-hum ka i-lebs-u s-sbabeʔ d el-muḏa lli ʿal l-fšala tziriya ka i-šebh-u l eš-šrabel ġir huma mħuṣrin b ez-zaf u gdem-hum ʿāli šuya men dak ej-jeld rumi nnit u l-qlil f l-ʿayalat b ez-zaf, u ktirt-hum ʿala qedd-hum, ka i-dir-u s-sbabeʔ u š-šendalat rumiyin elli bda-u ši mel l-herraza l-mselmin u l-ihud elli ka i-ħedm-u taħerrazt rumiya, ka i-šaub-u-hum f had l-iyam.

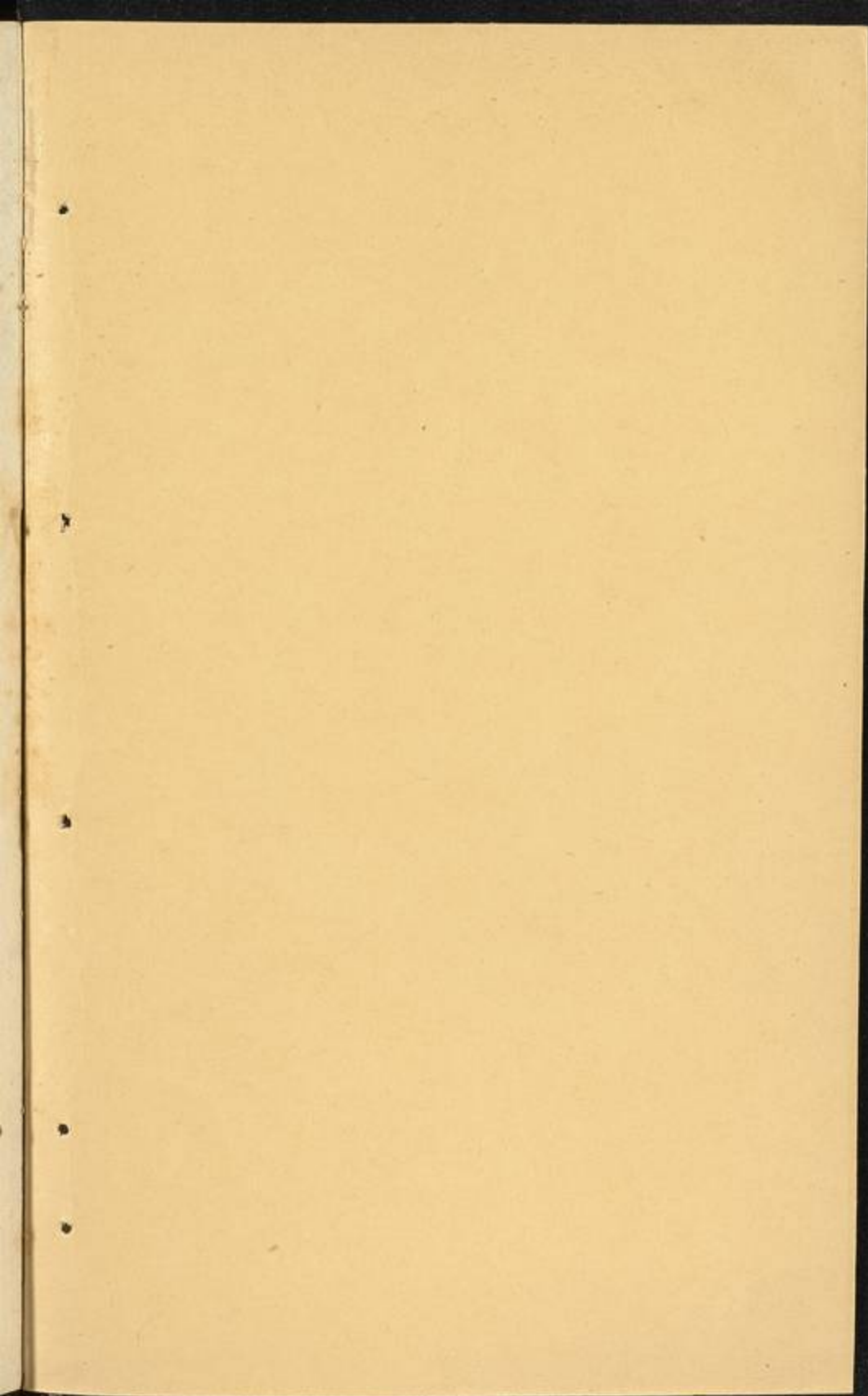
U men ġir el-mʿallmin el-ħerraza l-mselmin elli ka i-ħedm-u s-sbaʔa kayn mʿallmin mselmin uħrin elli ka i-šaub-u umur uħra ktira dyal ej-jeld bħal es-srayjiya lli ka i-šaub-u s-snaħat dyal ej-jeld l es-sruj d el-ħil u l-mḏaymiya lli ka i-šaub-u l-mḏemmat l l-ʿayalat u š-škayriya lli ka i-šaub-u š-škayr l er-rjal ʿala kull škel f el-mdun u l el-badiya u l-bzaʔmiya lli wulla-u kter u maʿrufin f ktir mel l-mdun ka i-šaub-u l-mħafed u l-bzaʔem sġar u kbar d ej-jib u d l-idd ʿala l-mḏemmat l l-ʿayalat u š-škayriya lli ka i-šaub-u ši men-hum š-šormiyat u l-mħadd u ši men š-šwaneʔ u š-škayr au l-qfef d el-moqḏiya u ġir had eš-ši men .umur ej-jeld el-qdima u j-ġdida lli ka i-šaub-u-ha š-šnayʿiya l-mġarba l-mselmin u ka i-tfennen-u fi-ha b ez-zwaqat u t-tedhib u ka t-kun meʔluba ʿand ʿadad dyal en-nas f el-maġrib u ħarej el-maġrib.

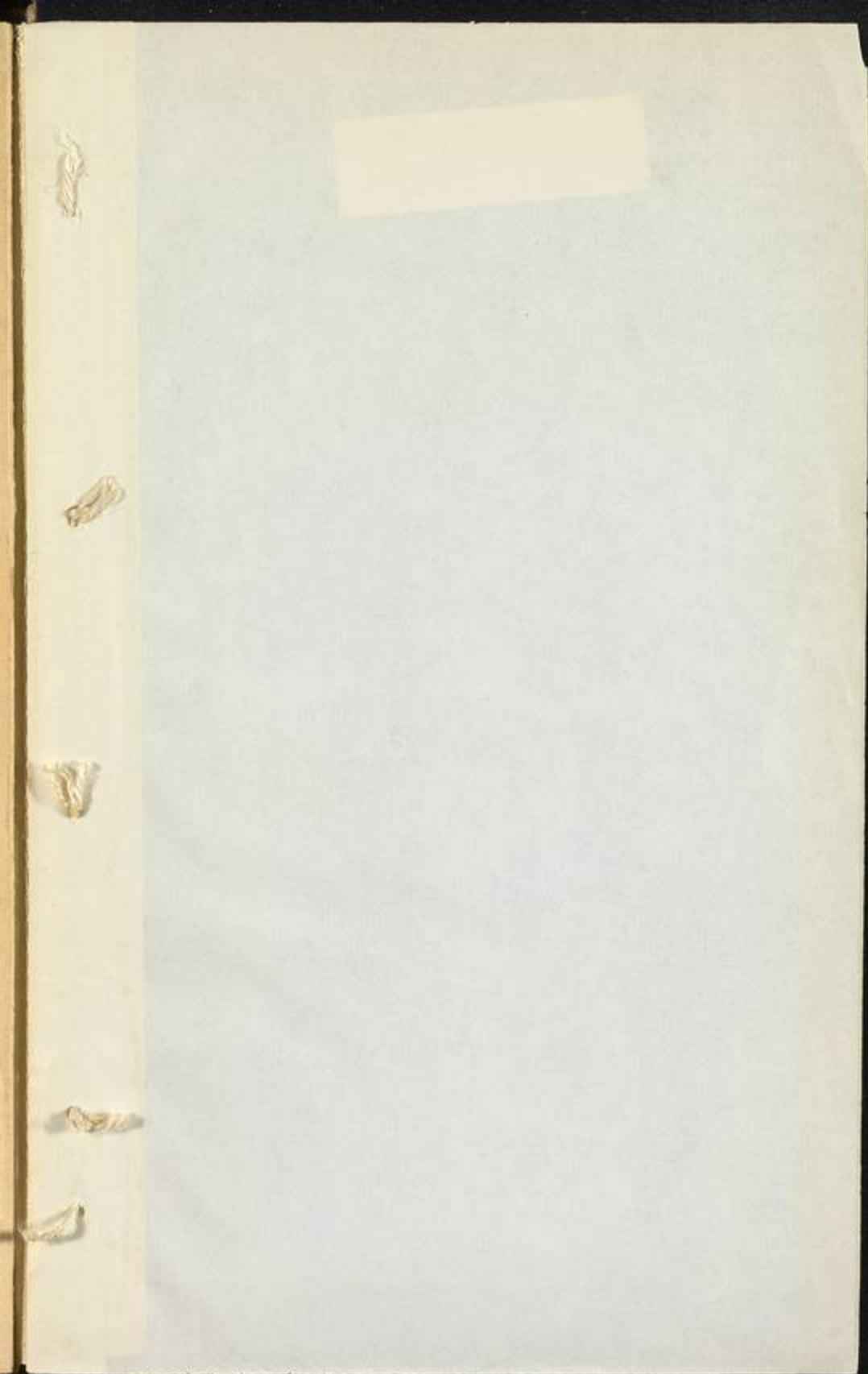
ACHEVÉ D'IMPRIMER
SUR LES PRESSES DE
L'IMPRIMEUR-ÉDITEUR
FÉLIX MONCHO - RABAT
LE 9 MAI 1946

PRINCETON UNIVERSITY LIBRARY

PAIR

32101 041070770

